

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

unicef

unicef

Okul ve Sınıf Tabanlı Değerlendirmeye Dayalı Öğretmen Kapasitesinin Güçlendirilmesi

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

unicef

Okul ve Sınıf Tabanlı Değerlendirmeye Dayalı
Öğretmen Kapasitesinin Güçlendirilmesi

SINIF EĞİTİMİ ÖĞRETMEN REHBER KİTAPÇIĞI

SINIF EĞİTİMİ ÖĞRETMEN REHBER KİTAPÇIĞI

2020

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Okul ve Sınıf Tabanlı Değerlendirmeye Dayalı Öğretmen Kapasitesinin Güçlendirilmesi

SINIF EĞİTİMİ ÖĞRETMEN REHBER KİTAPÇIĞI

Kitapçık Yazım Komisyonu

Prof. Dr. Alipaşa AYAS
Prof. Dr. Abdullah AYAYDIN
Prof. Dr. Erman ÖNCÜ
Prof. Dr. Selahattin KAYMAKÇI
Doç. Dr. Bengü BÖRKAN
Doç. Dr. Çiler HATİPOĞLU
Doç. Dr. Erhan DURUKAN
Doç. Dr. Faik Özgür KARATAŞ
Doç. Dr. Fatih Çetin ÇETİNKAYA*
Doç. Dr. Fatma ASLAN TUTAK
Dr. Öğr. Ü. Armağan ATEŞKAN
Dr. Öğr. Ü. Fatih ORÇAN
Dr. Öğr. Ü. Zühal DİNÇ ALTUN

Bilkent Üniversitesi	Koordinatör
Trabzon Üniversitesi	Görsel Sanatlar Eğitimi Uzmanı
Trabzon Üniversitesi	Beden Eğitimi ve Spor Uzmanı
Kastamonu Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Eğitimi Uzmanı
Boğaziçi Üniversitesi	Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Yabancı Dil Eğitimi Uzmanı
Trabzon Üniversitesi	Türkçe Eğitimi Uzmanı
Trabzon Üniversitesi	Fen Bilimleri Eğitimi Uzmanı
Düzce Üniversitesi	Sınıf Eğitimi Uzmanı
Boğaziçi Üniversitesi	Matematik Eğitimi Uzmanı
Bilkent Üniversitesi	Fen Bilimleri Eğitimi Uzmanı
Trabzon Üniversitesi	Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı
Trabzon Üniversitesi	Müzik Eğitimi Uzmanı

* Alana özgü açıklamaları yapmış ve etkinlikleri hazırlamıştır.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı

Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü

çalışma sorumluları
Gül ÇALIK ve
Zeynep Özge ERTEK'e;
Amine CANIDEMİR,
Emel ILICAN,
Emine BOSTANCI,
Erkan AKALIN,
Gülten ŞEN,
Mehtap KIZILKAYA,
Mehmet Ali AYDOĞMUŞ,
Mehmet Ali IŞIKOĞLU,
Meryem PEKTAŞ ve
Fatih ATİK'e
katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Bu yayının içeriği tamamen yazarların sorumluluğundadır.

İfadeler yazarların kendi görüşleri olup Millî Eğitim Bakanlığı ve UNICEF'in politikalarını veya görüşlerini yansıtmamaktadır.

SUNUŞ

Değerli sınıf eğitimcileri, bildiğiniz üzere bilim ve teknolojideki gelişmeler ve toplumsal ihtiyaçlardaki değişimler ile eğitim alanında öğrenmeye yönelik kuram, öğretime ilişkin yaklaşım, model ve yöntem ile ilgili yenilikler öğretim programlarında yenileme çalışmaları yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Yenilenen programların istenen düzeyde uygulanabilmesi için öğretmenlerin çeşitli çalışmalarla yeterliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Yeterlik alanları içerisinde ölçme ve değerlendirme önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmenlerimiz programda belirtilen sürelerinin üçte birinden fazlasını ölçme ve değerlendirme ile ilgili etkinliklere harcamaktadırlar. Ölçme ve değerlendirmede etkili ve verimli olabilmek için öğretmenlerin önemli değerlendirme becerilerine ihtiyacı vardır. Bu konularda çeşitli dönemlerde yapılan çalışmalar, sınıf içi değerlendirme konusunda öğretmenlerin kendilerini yeterli hissetmediklerini göstermektedir. Bu kapsamda, öğretmenlerin yeterliklerinin artırılması için Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve UNICEF Türkiye Temsilciliği arasında imzalanan bir protokol ile "Okul ve Sınıf Tabanlı Değerlendirmeye Dayalı Öğretmen Kapasitesinin Güçlendirilmesi" çalışması hayata geçirilmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, öğretmenlerin mesleki gelişiminin desteklenmesi için alan bazlı ve etkinlik temelli uygulamalarla öğretmenlerimizin özellikle biçimlendirici değerlendirme kapasitelerini arttırmak ve dezavantajlı öğrenciler de dâhil olmak üzere bütün öğrencilerimizin gelişimlerine daha bütüncül destek olabilmektir. Bu amaç kapsamında, biçimlendirici değerlendirme konusunda öğretmenlerimize kılavuzluk/rehberlik edecek bir öğretmen rehber kitapçığı ortaya konulmuştur.

Öğretmen rehber kitapçığı toplam dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ölçme ve değerlendirmenin temel kavramlarına atıfta bulunmaktadır. İkinci bölümde biçimlendirici değerlendirme amacıyla kullanılabilecek teknik ve araçlara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde öğretim programıyla ilişkilendirilip tasarlanan etkinlik örnekleri yer almaktadır. Son bölümde ise biçimlendirici değerlendirme sürecinde paydaşlar ile etkileşimde dikkat edilmesi gereken hususlar açıklanmaktadır.

Çocuklarımıza ve öğretmenlerimize faydalı olması dileğiyle...

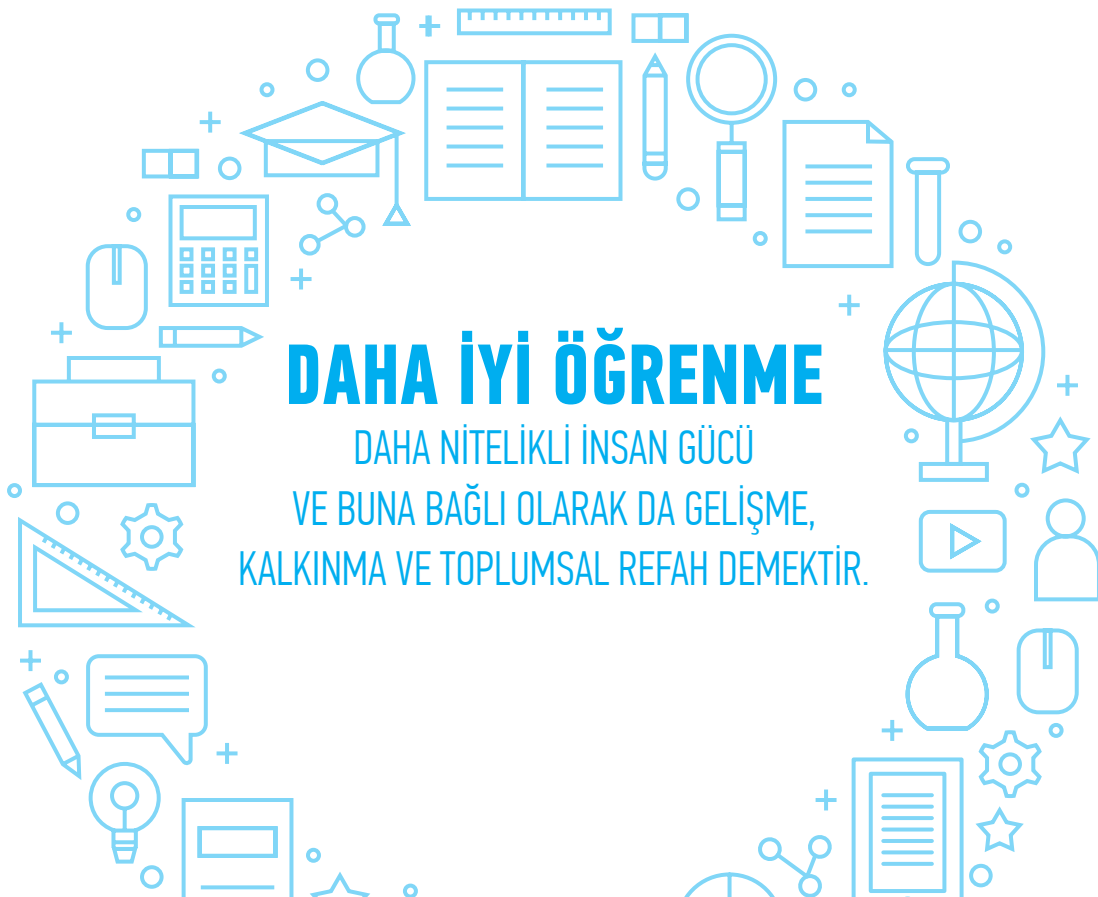
ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

AMAÇ

İnsan yeryüzünde var olduğundan beri kendini geliştirmekte ve ilerlemeyi, en önde olmayı hedeflemektedir. Bilinmeyi bilinenle açıklamaya çalışmak bu tarihsel sürecin önemli bir mihenk taşıdır. Deneyim ve gözlemlerini akli ile birleştiren insanoğlu, adına öğrenme dediğimiz bir yolculuğa devam etmektedir. Bu süreçte biriktirilenler ise gelecek kuşaklar için bir sonraki basamağa ulaşmayı kolaylaştırmaktadır. Öğrenme, genel olarak bireylerin ihtiyaçları olan bilgi, beceri ve tutumları edinmiş veya kazanmış olma durumu olarak tanımlanabilir. Ancak öğrenmenin gerçekleşmesi, gerçekleşmesi için verilmesi gereken desteğin tanımlanması, süreçte ölçme ve değerlendirme mekanizmaları üzerinden izlenmesi önemli çabalar gerektirmektedir. Bu çabayı iş birliği içerisinde hem öğrenen hem öğretmen hem de program geliştiricilerin birlikte sarf etmeleri gerekmektedir. Harcanacak çabanın ne olacağı ve her birey için farklı veya aynı olup olmayacağı, düşünülmesi ve üzerine ortak çalışılmasını gerektiren bir süreçtir.

Elinizdeki bu doküman, adına öğrenme dediğimiz ve yukarıda kısmen değindiğimiz bir serüvende öğrenilenlerin ölçülmesi, değerlendirilmesi ve yeni öğrenmeler için kullanılması süreciyle ilgilidir. Öğrenilenler daha sonraki öğrenmelere temel teşkil ettiği için bu sürecin iyi kılavuzlanması ve öğrenenler için yol gösterici olması gerekmektedir. Okul sistemi içerisinde bu işi öğretmenler yaptığı, yöneticiler ve okul psikolojik danışman ve rehber öğretmenleri kendilerine yardımcı olduğu için hepsinin süreçteki katkılarını etkin bir koordinasyon içerisinde düşünmek elzemdir. Bu yolla okul ve sınıf temelli değerlendirme, öğrencilerin kapasiteleri ne ölçüde olursa olsun ve bilgi-beceri düzeyinde olursa olsun öğrenmeleri için faydalanabilecekleri, kendilerini daha iyi geliştirebilecekleri bir sürece dönüşecektir. Bu kaynak kitapçık bu süreci daha kolay yönetilebilir hâle getirmek için hazırlanmıştır. Bu kitapçıkta önce ölçme ve değerlendirme süreci ile ilgili temel bilgiler hakkında genel bir hatırlatma sunulmakta, devamında ise özellikle biçimlendirici (formatif) değerlendirme sürecinin öğeleri açıklanmakta, sonrasında ise sınıf eğitimi çerçevesinde biçimlendirici değerlendirmenin nasıl yapılacağına yönelik hem teorik hem de uygulamaya dönük örnekler verilmektedir. Sınıf eğitime yönelik geliştirilen örnekler mevcut öğretim programına uygun olacak biçimde tasarlanmıştır. "Daha iyi öğrenme daha nitelikli insan gücü ve buna bağlı olarak da gelişme, kalkınma ve toplumsal refah demektir." temel düşüncesi, yapılan çalışmanın arka planını oluşturmaktadır.

UYGULAMADA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE ÖNERİLER

Öğretmen rehber kitapçıklarında öğrencilerin öğrenmesini ve gelişimini takip etmede kullanılacak yöntem, teknik ve araç-gereçlerin uygulanmasında dikkat edilmesi gereken hususlar ele alınmıştır. Ayrıca, yapılan uygulamalar sonucunda ortaya çıkan ve öğretmenlerin karşılaşılabileceği genel durumlar karşısında kullanılacak pratik çözümlere ve alternatif önerilere kısaca değinilmiştir.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Dönüt Verme ve İletişim	<ul style="list-style-type: none">• Biçimlendirici değerlendirme etkinliklerinde öğrenci ve/veya veliye değerlendirme araçları kanıt gösterilerek dönüt verilmesi daha etkili olacaktır.• Dönütlerin sözlü ve yazı olmasının yanında söz ötesi denilen jest, mimik ve beden diliyle de olabileceği unutulmamalıdır.• Öğrencilere sağlanacak az destek/yarım destek veya yönlendirme hiç destek sağlamamakla aynıdır. O nedenle dönütlerin öğrencilerin gelişimine yönelik açık ve net yönlendirme yapması gerekir.• Eğitim sürecinin önemli bir parçası olan velilerimizle daha etkin bir iletişim kurulmalıdır, öğrencilerin çalışmalarına verilen yazılı dönütler velilere kontrol amaçlı gönderilebilir.• Ayrıca iletişimin hızlı, etkili ve masrafsız olması için sınıf bazında veliler için farklı iletişim kanalları vesilesi ile gruplar oluşturulabilir. Bu gruplar üzerinden yapılacak paylaşımlar ile bilgilendirmeler, dönütler anında verilebilmelidir. Ancak öğrencilerin bireysel gelişimiyle ilgili durumlar genel gruplarda tartışılmamalıdır.
Kalabalık Sınıflarda Uygulama	<ul style="list-style-type: none">• Bireysel çalışma yapmaktan ziyade grup (2,3,4 veya 5 kişilik) çalışmalarına daha çok yer verilmelidir. Böylece yapılacak grup değerlendirmeleri sayesinde iş yükü azalacaktır.• Açık değerlendirme ölçüt belirlenerek akranların birbirini değerlendirmesi sağlanabilir.• Bütün çalışmalar yerine içlerinden örnekler (numune) alınarak dönütler verilebilir.• Her öğrenci için ayrı bir gözlem formu hazırlamak yerine tüm öğrencilerin isimlerinin ve gözlenecek özelliklerin yazılı olduğu tek sayfadan oluşan bir form hazırlanabilir.• Farklı etkinlik istasyonları hazırlanarak öğrenci gruplarının bu farklı etkinlikler arasında rotasyon yapması sağlanabilir. Böylece öğretmenin ve öğrencilerin daha aktif ve pasif olacağı durumlar seçilerek her bir öğrenciye erişilmesi sağlanabilir. Örnek olarak bir grup öğrenci akranlarının daha önce hazırladığı kavram haritalarını verilen rubrik ve yönergelerle değerlendirirken diğer grup kavram haritası oluşturabilir. Bir diğer grup ise deneyimlerine yönelik günlük tutma faaliyeti gerçekleştirebilir.• Hızlı tekniklere özellikle pekiştirme sürecinde daha fazla yer verilebilir.
Hazırlık Süresi	<ul style="list-style-type: none">• Yeni bir uygulama yaparken ilk başlarda daha fazla hazırlık süresi gerekecektir. Zamanla uygulamalarda belirli bir yetkinliğe ulaşıncaya hazırlık süresi kısıllacaktır. Bunun için rutinler edinmeye çalışmak yerinde olur.• Zümre öğretmenleriyle iş bölümü yapılması iş yükünü azaltacaktır. Bu bakımdan mesleki öğrenme topluluğunun oluşturulması ve yürütülmesi elzemdir.• Hazır etkinlik ve araçların belirlenerek dersin amaçlarına göre uyarlanması zamanından tasarruf sağlayabilecektir.
Değerlendirme Araçları	<ul style="list-style-type: none">• Biçimlendirici değerlendirmede kullanılan ölçme değerlendirme araçları önceden belirlenmelidir. Bazı konularda bazı değerlendirme araçları daha uygundur. Dersin konu ve kazanımları için en uygun olan araçlar seçilmelidir.
Ders Saatinin Yetersizliği- Öğretim Programının Yetiştirilmesi	<ul style="list-style-type: none">• Biçimlendirici değerlendirme uygulamalarında öğretmenlerde müfredatın yetiştirilememesi kaygısı olabilir. Aslında biçimlendirici değerlendirme öğretim sürecinin bir parçası olması nedeni ile öğretimi planlarken uygulanan çözüm önerileri faydalı olacaktır. Örneğin kritik kabul edilen kazanımlara biraz daha süre ekleyip diğer kazanımların süresi kısmen azaltılabilir. Ayrıca ders kitaplarında yer alan bazı etkinlikler, sorular, problemler küçük birkaç değişiklik ile biçimlendirici değerlendirme amaçlı kullanılabilir.
Ekonomiklik	<ul style="list-style-type: none">• Fotokopi ve diğer baskı giderlerini azaltmak için dijital ortamlar kullanılabilir (Web 2.0 araçları, kahoot, quizzes, plickers gibi). Benzer şekilde şekillerin sayısını azaltılabilir ya da kullanma gereksinimi duyuluyorsa içi boş veya açık renkli görseller kullanılabilir.• Çıkış kartları, öz değerlendirme vb. çalışmaların uygulanmasında, her sayfa için bir uygulama yerine iki veya dört tane olacak biçimde tasarlanarak çoğaltılabilir.• Kullanılacak puanlama anahtarını her öğrenciye çıktı almak yerine öğrenci çalışmasının üzerine puanlama anahtarındaki seviyesi ve dönütler not edilir, öğrenciler kâğıtlarında yazan seviyenin anlamına sınıf panosunda yer alan puanlama anahtarından bakabilirler.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	II
AMAÇ	III
UYGULAMADA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE ÖNERİLER	IV
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar	X
ŞEKİLLER	XI
KISALTMA LİSTESİ	XII
 BIÇIMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRMENİN (BD) TANIMI VE AMACI	1
BD nedir?	1
Neden BD?	1
Türkiye’de BD’nin gelişimi nasıldır?	1
BD ile ilgili temel ilkeler nelerdir?	2
BD’de dönüt neden verilir?	2
 1. ÖĞRETİMDE DEĞERLENDİRME	5
1.1. Öğretimde değerlendirme	5
1.2. Sınıf içi değerlendirme	6
1.2.1. Ölçüt	6
1.3. Okul ve sınıf tabanlı biçimlendirici değerlendirme	7
1.3.1. Biçimlendirici değerlendirme ve öğrenme ilişkisi	8
1.3.2. Dönüt	9
1.3.3. Biçimlendirici değerlendirmeyi planlama	11
1.3.4. Kazanım analizi	11
1.3.5. Kazanıma uygun ölçme aracı belirleme	14
1.3.6. Değerlendirmede kapsayıcılık	15
1.4. Değerlendirme sonuçlarının kullanımı	16
1.4.1. Öğrencinin gelişimini takip etme	16
1.4.2. Öğrenmeyi geliştirme	16
1.4.3. Biçimlendirici değerlendirme ve öğretmen iş yükü	17
 2. BIÇIMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRMEDE KULLANILABİLEN ARAÇ VE TEKNİKLER	19
2.1. Çalışma yaprağı	19
2.1.1. Çalışma yaprağı hazırlama basamakları ve süreçte dikkat edilecek hususlar	19
2.1.2. Çalışma yaprağı için soru hazırlama	20
2.1.3. Çalışma yaprağı örneği-1	22
2.1.4. Çalışma yaprağı ile dönüt verme	26
2.1.5. Çalışma yaprağı örneği-2	28
2.2. Ürün dosyası (Portfolyo)	33
2.2.1. Etkili bir ürün dosyası hazırlama	33
2.2.2. Ürün dosyası geliştirme basamakları	33
2.2.3. Ürün dosyası türleri	35
2.2.4. Ürün dosyası kullanımının nedenleri	35
2.2.5. Ürün dosyası örneği	36
2.3. Performansa dayalı değerlendirme	41
2.4. Kavram haritaları	44
2.4.1. Kavram haritalarının kullanım amaçları	44
2.4.2. Kavram haritası kullanmanın faydaları	44
2.4.3. Kavram haritalarının kullanım alanları	44
2.4.4. Kavram haritalarının türleri	44
2.4.5. Kavram haritalarının kullanım alanları	46
2.4.6. Kavram haritalarının değerlendirmede kullanımı	46
2.4.7. Kavram haritaları geliştirilme süreci	47
2.4.8. Kavram haritalarının uygulanmasında dikkat edilmesi gereken hususlar	47
2.4.9. Bilgisayar destekli kavram haritası hazırlama	47

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2.5. Biçimlendirici değerlendirme amaçlı kullanılabilen hızlı teknikler	47
2.5.1. Kart gösterme tekniği	48
2.5.2. Kısa sınavlar	48
2.5.3. Kahoot	48
2.5.4. Slogan oluşturma	49
2.5.5. Sosyal medya panosu	49
2.5.6. Bilgi kartları	49
2.5.7. Evet/hayır kartları	49
2.5.8. Soru kutusu	49
2.5.9. Emojiler	50
2.5.10. Analoji	50
2.5.11. Çift sütun	50
2.5.12. Yumruktan beşe	51
2.5.13. Başparmak yukarı/başparmak aşağı	51
2.5.14. Köşeleme	51
2.5.15. Arkadaşa öğret	51
2.6. Dereceli puanlama anahtarı (Rubrik)	52
2.6.1. Dereceli puanlama anahtarı hazırlama	52
2.6.2. Dereceli puanlama anahtarının kullanımı	53
2.6.3. Dereceli puanlama anahtarı ile dönüt verme	54
2.7. Gözlem formu	55
2.7.1. Gözlem formu hazırlama	55
2.7.2. Gözlem formunun kullanımı	56
2.7.3. Gözlem formu ile dönüt verme	56
2.8. Kontrol listesi	57
2.8.1. Kontrol listesi hazırlama	57
2.8.2. Kontrol listesinin kullanımı	57
2.8.3. Kontrol listesi ile dönüt verme	57
2.9. Öz, akran ve grup değerlendirme araçları	58
2.9.1. Öz değerlendirme	58
2.9.2. Akran değerlendirme	63
2.9.3. Grup değerlendirme	63

3. SINIF EĞİTİMİNDE KULLANILAN ÖĞRETİM PROGRAMLARIYLA UYUMLU BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME ÖRNEKLERİ	67
3.1. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-1	67
3.2. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-2	71
3.3. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-3	74
3.4. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-4	77
3.5. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-5	80
3.6. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-6	83
3.7. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-7	86
3.8. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-8	89
3.9. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-9	92
3.10. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-10	95
3.11. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-11	98
3.12. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-12	101
3.13. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-13	103
3.14. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-14	105
3.15. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-15	108
3.16. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-16	112
3.17. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-17	116
3.18. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-18	118
3.19. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-19	120
3.20. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-20	123
3.21. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-21	127
3.22. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-22	129
3.23. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-23	131
3.24. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-24	136

4. BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME SÜRECİNDE PAYDAŞLARLA ETKİLEŞİM	141
4.1. Öğrenci.....	141
4.2. Zümre öğretmenleri (okul, ilçe, il).....	141
4.3. Veliler	141
4.4. Diğer zümre öğretmenleri.....	142
4.5. Okul rehberlik ve özel eğitim öğretmenleri	142
4.6. Yöneticiler	143
4.7. Akademisyenler ve diğer uzmanlar	143
KAYNAKÇA.....	144
TERİMLER SÖZLÜĞÜ.....	148

TABLULAR

Tablo 1. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre bilişsel alan kazanımları	12
Tablo 2. Duyuşsal alan kazanımları taksonomisi.....	13
Tablo 3. Psikomotor alan kazanım taksonomisi	14
Tablo 4. Kısa cevaplı ve boşluk doldurma soruları kontrol listesi-1	20
Tablo 5. Doğru/yanlış soruları kontrol listesi-2	20
Tablo 6. Eşleştirme soruları kontrol listesi-3.....	21
Tablo 7. Çoktan seçmeli sorular kontrol listesi-4.....	21
Tablo 8. Açık uçlu sorular kontrol listesi-5.....	22
Tablo 9. Değerlendirme takvimi örneği	34
Tablo 10. Kısa sınav örneği.....	48
Tablo 11. Derse katılım dereceli puanlama anahtar	52
Tablo 12. Proje sunumu değerlendirme dereceli puanlama anahtarı.....	53
Tablo 13. Oyun ve etkinliklere katılım gözlem formu.....	56
Tablo 14. Örnek kontrol listesi formu	57

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ŞEKİLLER

Şekil 1. BD'de dönütün rolü.....	2
Şekil 2. Kontrol listesi: Sınıf içi ölçme değerlendirme süreci planlanırken dikkat edilmesi gerekenler.....	7
Şekil 3. Etkili ve etkili olmayan dönütün özellikleri.....	10
Şekil 4. Etkili ve etkili olmayan dönütlere örnekler.....	10
Şekil 5. Dönüt örneği-1	26
Şekil 6. Dönüt örneği-2	26
Şekil 7. Ölçülecek zihinsel süreçlerin belirlenmesi ile ilgili örnek metin.....	42
Şekil 8. Görev kısmının oluşturulması ile ilgili örnek metin.....	42
Şekil 9. Yönergeyle ilgili örnek metin.....	43
Şekil 10. Dereceli puanlama anahtarı örneği.....	43
Şekil 11. Hiyerarşik kavram haritası örneği.....	45
Şekil 12. Hiyerarşik olmayan kavram haritası örneği.....	45
Şekil 13. Zincir kavram haritası örneği.....	46
Şekil 14. Örnek bilgi kartı formatı-1	49
Şekil 15. Örnek bilgi kartı formatı-2.....	49
Şekil 16. Örnek bilgi kartı formatı-3.....	49
Şekil 17. Soru kutusu kartı örneği.....	50
Şekil 18. Emoji örnekleri.....	50
Şekil 19. Çift sütun örneği.....	50
Şekil 20. Başparmak yukarı/başparmak aşağı görsel örneği.....	51
Şekil 21. Öz değerlendirme örneği-1	59
Şekil 22. Öz değerlendirme örneği-2	60
Şekil 23. Öz değerlendirme örneği-3	61
Şekil 24. Akran değerlendirme örneği	64
Şekil 25. Grup değerlendirme örneği.....	65
Şekil 26. Alternatif değerlendirme formu örneği.....	142

KISALTMA LİSTESİ

BD	Biçimlendirici Değerlendirme
bkz.	Bakınız
EBA	Eğitim Bilişim Ağı
GPS	Global Positioning System
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
OSTD	Okul ve Sınıf Tabanlı Değerlendirme
ör.	Örnek
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve devamı
YÖK	Yükseköğretim kurulu
Kazanım analizi	<div><p style="text-align: center;">Kazanım</p><p style="text-align: center;">T.1.2. KONUŞMA</p><p style="text-align: center;">T.1.2.1. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.</p><p style="text-align: center;"><i>Konuşmalarında yeni öğrendiği kelimeleri kullanması teşvik edilir.</i></p><div style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: flex-end;"><div style="text-align: center;"><p>Ders Kodu</p><p>Sınıf Düzeyi</p><p>Beceri Alanı No</p><p>Kazanım No</p></div><div style="text-align: center;"><p>Kazanım Açıklaması</p></div></div></div>

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BD nedir?

Öğrenme için değerlendirme (assessment for learning) olarak da ifade edilen biçimlendirici değerlendirme (BD) kavramının birçok tanımı yapılmıştır. BD, her öğrencinin öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak ve iyileştirmek amacıyla ve öğretimin uygun şekilde ayarlanması için öğretim sürecinin sürekli ve etkileşimli bir şekilde uyarlanması; öğrenme ortamındaki kanıtların öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için öğretme işinde kullanılması veya öğretmen ve öğrenciler tarafından öğrenme sürecinde öğrenmeyi desteklemek amacıyla öğretimi düzenlemek için dönüt vererek amaçlanan hedeflere ulaşmayı arttırmakta kullanılan bir yöntem olarak tanımlanmaktadır (Black & Wiliam, 1998; McManus, 2008). Verilen tanımlar BD'nin bir süreç olduğunu, öğretim sürecinin her hangi bir anındaki kesit olmadığını göstermektedir. BD, planlamadan öğrenme çıktılarına kadar dersin bütününe yayılır. BD her türlü dezavantaja sahip öğrencilerin gelişim süreçlerine büyük katkı sağlamaktadır. Ayrıca, BD uygulamaları ile farklı seviyedeki öğrenciler arasındaki öğrenme farklılığı giderilebilir. Bu yönüyle BD kapsayıcı bir özellik taşımaktadır (Box, 2019).

BD sadece bir yöntem veya araç değildir. BD yanlış anlamaları (eksik öğrenmeleri) ortaya koyabilen ve/veya öğrenmeyle ilgili anında dönüt sağlanabilen bir uygulama şeklidir. BD uygun şartlarda (yer, zaman, konu vb.) kullanılmazsa sonuçları hayal kırıklığına uğratabilir. BD bir seferde uygulanan ve anında sonuçları görülebilen sihirli bir uygulama değildir. Öğrenci merkezli bir eğitim anlayışına geçilmesi zaman alacağı için sabır gerektirir (Box, 2019).

Neden BD?

Eğitimciler için yukarıdaki sorunun cevabı oldukça açıktır. Öğretim sürecini BD ile bütünleştirmek nitelikli öğrenmeyi sağlamak için etkin bir yaklaşımdır. Peki, nitelikli öğrenme eğitimciler için neden önemli hedeflerden biridir? Neden mevcut durumumuzdan tatmin olmuyoruz? Bu soruların cevabı bireysel ve sosyal yaşam kalitesi ve ekonomik kalkınma ile doğrudan ilişkilidir (Clarke, 2012). Biliyoruz ki nitelikli öğrencilerin farklı konular ve bir konuyla farklı bağlamlar arasında transfer edilebilen üst düzey düşünme becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Aynı zamanda transfer edilebilir ve aktarılabilir genel öğrenme becerilerine de ihtiyaçları vardır. Çünkü hızla artan ve değişen bilgilerin tamamının okullarda öğrencilere öğretilmesi veya kazandırılması mümkün değildir.

Günümüzde toplumlar vatandaşlarının farklı veri kaynaklarına ulaşarak ve onları kullanarak işe yarar, geçerli bilgiyi özümseyerek kendilerine mal etmelerini bekler. 21. yüzyıl dünyası çoklu disiplinler ve disiplinler arası ilişkiler kurabilen hayat boyu nitelikli öğrenmeyi alışkanlık haline getirmiş bireylerin dünyasıdır. BD, öğrencilerin yüksek başarıya ulaşmalarına yol açarken transfer edilebilir beceriler de kazanmalarını sağlayarak hayat boyu öğrenenler olmalarına yardım eder. BD'nin önemli bir amacı da öğrencilerin öğrenme ortamında kendi kendilerini kontrol edebilen ve ömür boyu öğrenebilen bireyler olmalarını sağlamaktır (Box, 2019). Bundan dolayı gelişmiş ülkeler eğitim sistemleri içerisinde BD'yi oldukça önem verilen bir konuma getirmişler ve programlarına yerleştirmişlerdir (Clarke, 2011).

Türkiye'de BD'nin gelişimi nasıldır?

Ülkemizde değerlendirme 2000'li yıllardan önce ağırlıklı olarak sonuç odaklı bir anlayışta düzey belirlemeye yönelik olarak ele alınmaktaydı. 2004 yılında yeni bir anlayışla geliştirilen öğretim programlarının yürütülmeye başlamasıyla birlikte eğitim sistemimiz ölçme ve değerlendirme açısından farklı bir açılımla karşılaşmıştır. Bu açılım geleneksel ölçme değerlendirme araç ve yöntemlerinin yanında önce "alternatif" daha sonra ise "tamamlayıcı" olarak adlandırılan araç ve yöntemlerinin kullanılmasını öngörmüştür. Bu uygulamadaki amaç sonuç odaklı değerlendirmenin yanı sıra süreci de değerlendiren bir anlayışı eğitim sistemine yerleştirmektir. Zamanla sınıflarda gerçekleştirilen ölçme değerlendirme çalışmaları kavram haritaları, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, performans görevleri ve benzeri araçların kullanılmaya başlamasıyla çeşitlenmiştir. Ancak, bu araçların sınıflarda kullanımı çoğu zaman biçimlendirici değerlendirme amacına uygun olarak gerçekleştirilememiş, sonuç odaklı kalmıştır. BD'nin etkili uygulanamamasında iki önemli sebepten söz edilebilir. Bunlardan biri yeni anlayışa uygun geliştirilen öğretim programlarının etkin yürütülebilmesi için gereken öğretmen eğitiminin hem lisans boyutunda hem de mesleki gelişim aşamasında beklenen standartlarda gerçekleştirilememiş olmasıdır. Diğer önemli sebep ise kalabalık sınıflar ve öğretmenlerin ders yoğunluğuna bağlı olarak dönüt mekanizmasının yeterince etkili çalışmamasıdır. Günümüzde BD, alternatif ve tamamlayıcı araçların kullanımından ziyade öğrenmeyi kılavuzlamak şeklinde ön plana çıkmaktadır. Bu bakımdan gelecek nesillerin nitelikli iş gücü olarak yetiştirilebilmesinde BD'nin sınıflarda etkili şekilde kullanımı elzemdir. Dolayısıyla öğretmenlerin BD'yi etkili kullanabilme kapasitelerinin güçlendirilmesi geleceğin lider Türkiye'sine ulaşma açısında önem arz etmektedir.

BD ile ilgili temel ilkeler nelerdir?

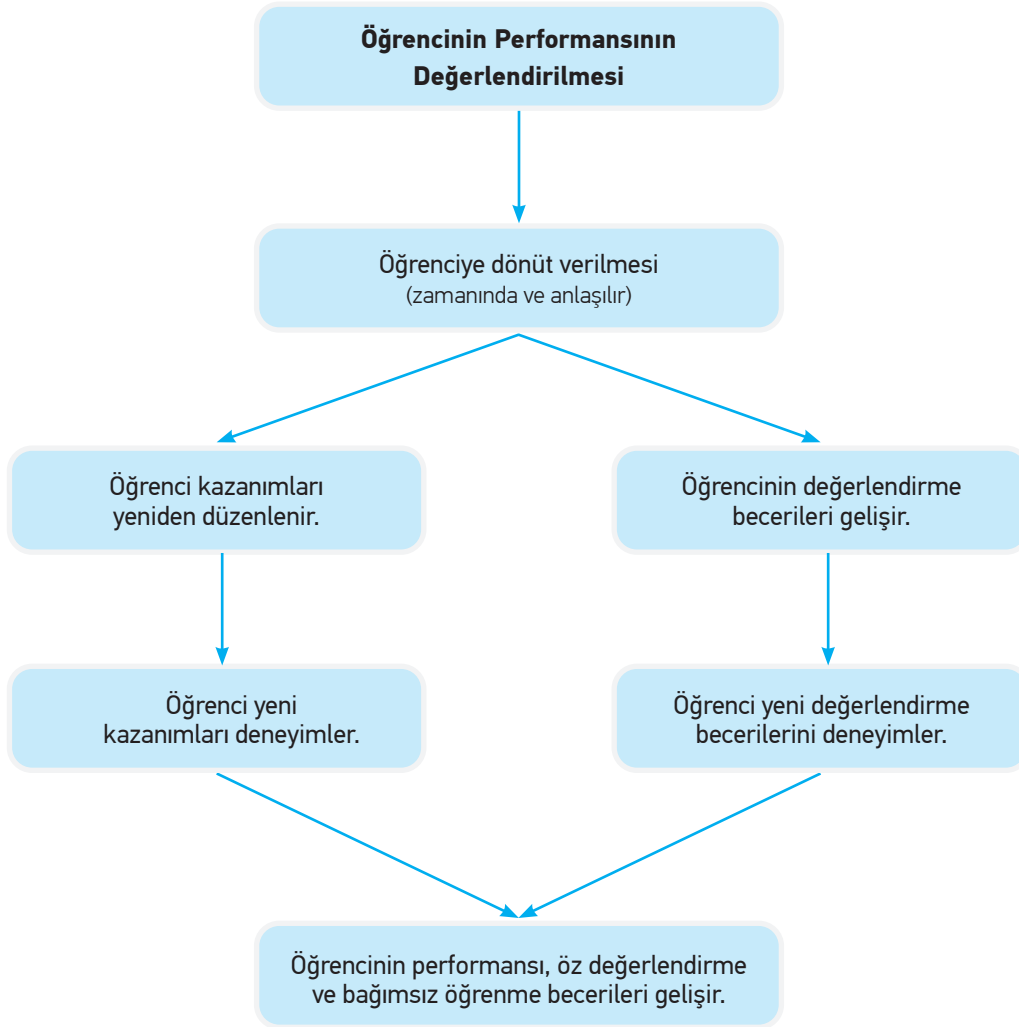
Biçimlendirici değerlendirme:

- Etkili ders planının ve öğrenme etkinliklerinin içine gömülüdür,
- Öğrenme sürecine dair öğretmen ve öğrenciye rehberlik yapar.
- Her bir öğrenciye özeldir, yapıcıdır ve güdüleyicidir,
- Dönütle işleyen, çift yönlü bir etkileşim sürecine vurgu yapar,
- Ölçütlerin anlaşılmasını ve öğrenme hedeflerinin paylaşılmasını destekler,
- Öğrencilerin gelişim süreçlerinin farkında olmalarına yardımcı olur,
- Öğrencilere öz ve akran değerlendirme bilinci kazandırarak öğrenci ve öğretmenlerin yansıtma becerilerini geliştirir,
- Aile ve öğretmen arasındaki iş birliğini geliştirir,
- Dönütlerle ailenin de öğrencinin gelişimi hakkında bilgi sahibi olmasını sağlar,
- Her öğrencinin uygun dönütlerle desteklenmesi halinde gelişebileceği fikrini destekler.

Bu ilkelerin tamamı şüphesiz önemlidir. Fakat BD'nin merkezinde dönüt vardır. Bu nedenle dönütün önemi ve verilmesinde dikkat edilmesi gereken ana ilkelere değinmekte fayda vardır.

BD'de dönüt neden verilir?

Dönüt, gözlenen bir bilgi, beceri, tutum ve değer ilgili standart ya da ölçüt ile mukayese edilmesi ve böylece gözlenen durumun geliştirilmesinin hedeflendiği iki yönlü bir süreç olarak tanımlanabilir. Dönütün etkili biçimlendirici değerlendirmenin önemli bir bileşeni olduğu bilinmektedir. Şekil 1'de dönütün BD amacıyla kullanılmasının rolü şematik olarak görülmektedir.

Şekil 1. BD'de dönütün rolü (Gronlund, 1998'den uyarlanmıştır.)

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BD sürecinde etkili ve zamanında verilen dönüt öğrenme sürecini ve çıktıları önemli ölçüde geliştirmektedir. Ancak dönüt uygun şekilde verilmediği takdirde bir etkisinin olması beklenemez. Hatta uzun vadede olumsuz etki yapabilir. Bu nedenle öğretmenlerin dönüt vermede BD ilkelerine hakim olması ve uygulamada bunlara dikkat etmesi elzemdir. İngiltere Değerlendirme Reform Grubu (2002) tarafından derlenen öğretmenlerin dönüt vermede kullanmaları önerilen ana ilkeler aşağıda belirtilmiştir:

- Dönüt her bir öğrenci için belirlenen öğrenme çıktılarına odaklı olmalı ve akranlarla karşılaştırma içermemelidir.
- Sözlü ve sözsüz dil öğrencilere becerileri hakkında güçlü bir mesaj vermelidir.
- Öğrenci çalışmalarının hepsinin puanlanması başarısı düşük öğrencilerin güdüsünü düşürürken, yüksek başarılı öğrencilerde ise aşırı güven kaynaklı rehavete sebep olacağından puanlama yalnızca gerekli olduğu durumlarda yapılmalıdır.
- Dönüt başarı ve gelişime odaklanmalı düzeltme ya da doğrulama eksenli olmamalıdır.
- Dönütler beklenen seviye ile öğrencinin durumu arasındaki açığı kapatacak önerileri içermelidir.
- Öğrencilere kendi çalışmalarını geliştirme/iyileştirme şansı verilmelidir.
- Öğrenciler kendilerini ve akranlarını değerlendirme becerilerinin geliştirilmesi için eğitilmelidir.
- Sık sık ve zamanında (hemen) verilmelidir.
- Öğrencinin mevcut akademik durumunu tanımlamalı ve yargı ifadesi içermemelidir.
- Öğrencilerin kişilik özelliklerine değil öğrenme ortamında geliştirdikleri özelliklerine odaklanmalıdır.

Yukarıda verilen biçimlendirici değerlendirme ve dönütün temel ilkeleri ışığında BD planlamasında öğretmen neler yapmalıdır?

Öğretmen;

- Kapsayıcı bir sınıf ortamı oluşturmali,
- Etkinlikleri öğrenci seviyesine uygun tasarlamalı,
- Öğrencileri mümkün olduğu kadar sürece katarak öğrencilerin gereksinimlerine özgü kazanımlara uygun ölçütler geliştirmeli,
- Etkili sorularla sınıf içi tartışmaları ve analizleri zenginleştirmeli,
- Öğrencilerin iyi birer öz ve akran değerlendirici olmalarına imkân sağlamalı,
- Öğrenme hedeflerine ve öğrencilerin gelişim ihtiyaçlarına odaklanan zamanında ve düzenli dönütler için fırsat oluşturmalıdır.

Yukarıdaki maddeler kılavuz niteliğindedir. Sınıf ortamı, öğrenci sayısı ve özellikleri, öğretmen nitelikleri ve fiziksel alt yapı gibi unsurlar dikkate alınarak maddeler çoğaltılabilir. Maddeler genellikle öğretmenden öğretmene ve farklı yaş grupları için değişiklik gösterebilir. Bu sayede her bir öğretmen hem BD'ye uygun hem de kendi şartlarına özel bir öğrenme ortamı hazırlamış olur.

BD etkinliğinin planlanması ne kadar iyi yapılırsa yapılsın veya kaç tane araç ve yöntem kullanılırsa kullanılsın önemli olan BD uygulamaları sürecinde kaç öğrencinin ne derece aktif katılım sağladığı, düşündüğü, öğrendiği ve bu öğrenmeyi değerlendirdiğidir (Clarke, 2012).

1. ÖĞRETİMDE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Bu kitapçığın odağında ilkökul ve ortaokul düzeyinde öğrenme ve öğretme ortamlarının biçimlendirici değerlendirme (BD) çerçevesinde geliştirilmesi bulunmaktadır. Bu sayede öğrenme ve öğretme ortamına farklı bilgi ve becerilerle gelen öğrencilerin öğrenmelerinin ve gelişimlerinin teşvik edilmesi amaçlanmaktadır. Bu nedenle kitapçıkta ölçme ve değerlendirme ile ilgili geleneksel tanımlamalara girilmeden kısa fakat öz bir şekilde nitelikli bir ölçme ve değerlendirme sürecinin özellikleri tanımlanmış, biçimlendirici değerlendirmenin planlanma süreçleri incelenmiş ve sınıf içinde öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme süreçlerinden nasıl faydalanabileceği özetlenmiştir. Diğer yandan her ne kadar ölçme ve değerlendirmeyle ilgili tanımlamalara girilmese de kolay anlama açısından bazı boyutlara kısaca değinilecektir. Bilindiği gibi anlaşabilmek için olay, olgu veya kavramları benzer şekilde ifade eden ortak bir dil kullanmak gerekmektedir. Bu kitapçıkta ölçme ve değerlendirme ile ilgili yapılacak her türlü açıklama, verilecek her türlü yönerge veya uygulama ölçme ve değerlendirme ile ilgili kavramlar ile yapılacağından kullanılan terim/kavramlarla ilgili ortak anlam oluşturmak kitapçığın amacına ulaşmasında önemlidir. Bu nedenle hedeften sapmamak adına metin içerisinde olmasa da kitapçığın ekler kısmına terimler sözlüğünün eklenmesi uygun bulunmuştur. Sözlükte sıklıkla karşılaşılabilecek olan bazı kavramların buradaki kullanımına uygun tanımlarını yapma gereği duyulmuştur. Bu sayede okuyucu ile kitapçığı kaleme alanlar arasında ortak bir anlam yapılandırılması sağlanmaya çalışılmıştır.

Her ölçme ve değerlendirme kitabında yer alan bu kavramlar yerine bu kitapçık boyunca sıklıkla vurgu yapılan hususlar şu şekildedir:

- Öğrencilere BD'nin öğrenmelerine nasıl katkı sağlayacağını açıklanması,
- Öğrencilerin dönüt sürecine (karşılıklı) dâhil edilmesi,
- Hazırbulunuşlukları farklı olan öğrenciler için BD etkinliklerinde eşitlik ve denkliğin sağlanması,
- Yargıda bulunmak yerine öğrenci gelişimine odaklanılması

1.1. Öğretimde değerlendirme

Değerlendirme, ölçme sonuçlarının bir ölçütü karşılaştırılması yoluyla ölçülen özellik hakkında karar verme süreci olarak tanımlanabilir (Turgut, 1984). Değerlendirme, amacına göre incelendiğinde üç başlık altında ele alınmaktadır.

1. Tanıma ve yerleştirme amacıyla değerlendirme

Tanım ve yerleştirme amacıyla gerçekleştirilen değerlendirmede bireyin/grubun güçlü ve zayıf yanları ve ihtiyaçları belirlenir. Öğretmen, öğrencilerin öğrenme için gerekli olan özelliklerini belirleyerek buna göre öğrencileri yönlendirir. Tanımaya ve yerleştirmeye dönük değerlendirmede, öğrencilerin eğitimle ilgili özgeçmişleri ile öğrenmelerini etkileyebilecek kişisel ve toplumsal özelliklerinin saptaması yapılır. Öğrencileri eğitim özgeçmişleri yönünden tanımak için öğrencilerin,

- Temel öğrenme becerilerine,
- Dersin özel hedeflerinde kapsanacak özelliklere ve
- Derste gerçekleşecek öğrenmelerin önkoşullarına sahip olma derecelerine göre incelenmesi gerekir (Özcelik, 2010, s. 219).

Buradan elde edilen sonuçlar öğretmene, uygun öğretim etkinliklerini planlamaya yardımcı olacak bilgileri sağlar. Tanım ve yerleştirme amacıyla yapılan değerlendirmelerden elde edilen sonuçlar, öğrenciye uygun öğrenme-öğretme etkinliklerinin düzenlenmesini, öğrencinin düzeyine uygun sınıf ya da öğretim basamağına yerleştirilmesini sağlar. Tanım ve yerleştirme amacıyla yapılan değerlendirmeler, öğretim sürecinin başında yapılır. Bu değerlendirmeler öğrenciler derse başlamadan, öğretim dönemine başlamadan ya da okula başlamadan önce olabilir.

2. Düzey belirleme amacıyla değerlendirme

Bir öğretim sürecinin sonunda gerçekleştirilen ölçme sonuçlarını temel alır. Tipik olarak ölçme ile elde edilen puanlar öğrencilerin kazanımlara ne derece ulaştığının cevabını vermektedir. Değer biçme amacıyla yapılan değerlendirme önceden planlı olmak üzere ünite sonlarında ya da dönem sonunda öğretim tamamlandıktan sonra yapılır.

3. Biçimlendirme amacıyla değerlendirme

Bir öğretmenin öğretimi desteklemek için sürekli kararlar alması gerekmektedir. Nitelikli bir öğretmen, öğrencilerinin durumunu tespit edebilmek ve öğretimi uygun şekilde yürütebilmek için sürekli bir değerlendirme yapması gerektiğinin farkındadır. Öğretim kararları için öğretmen durumu iyi tespit edebilmesi gerekmektedir. Bunun sonucunda, örneğin, öğretmen öğrenci oturma düzenini ya da gruplandırma şeklinde

değişiklik yapar, yeni bir etkinlik düzenleyebilir ya da ek çalışma sayfaları hazırlayabilir. Öğretimi desteklemek amacıyla yapılan değerlendirme biçimlendirici değerlendirme (BD) olarak adlandırılır. Bu kitapçık kapsamında öğrenmeyi destekleme amaçlı biçimlendirici değerlendirme üzerinde durulmuştur ve ilerleyen bölümlerde daha detaylı olarak incelenmiştir.

1.2. Sınıf içi değerlendirme

Sınıf içi değerlendirme, öğrenmeyi desteklemek, kılavuzlamak ve izlemek amacıyla öğretmenin kararlar almasında kullanılmak üzere bilgi/veri toplanması, bilginin değerlendirilmesi ve bilginin kullanımı olarak tanımlanabilir.

Ne zaman gerçekleşirse gerçekleşsin, sınıf içi değerlendirmenin amacını netleştirmek ilk adımdır. “Neden bunu yapıyoruz?”, “Bununla ben öğretimi daha etkin hale getirmek için ne kazanacağım?”, “Bu yolla toplanacak bilgi ile hangi karar desteklenecek veya hangi karar değiştirilecek?”, “Hangi kazanımlar ya da eğitim çıktıkları ölçülecek?” gibi sorulara cevap verecek şekilde değerlendirmenin amacı ortaya konur. Geleneksel olarak ölçme ve değerlendirme öğrencilerin öğrenme kazanımlarını belirleme ve not verme olarak kabul edilmektedir. Fakat başka ve daha önemli sebepler de bulunmaktadır. Örneğin, değerlendirme öğrencinin gelişimini destekler, öğrenciye geri bildirim sağlar, öğrencinin gelişimini izlemeyi sağlar ve/veya öğrenciyi motive eder. Bu nedenle bu süreç alışılmış dar kapsamından çıkarılıp daha geniş bir uygulama alanına taşınmalıdır.

1.2.1. Ölçüt

Sınıf içi değerlendirmede karşılan önemli bir kavram olan ölçüt değerlendirme yapmak için ölçme sonuçlarının karşılaştırılacağı sınır değerdir. Bir öğrencinin gösterdiği bilgi, beceri ya da performansın başarılı sayılabilmesi için kabul edilen minimum yeterli standart olarak da tanımlanabilir. “Öğrencilerin matematik dersinden başarılı sayılabilmesi için en az 60 puan alması gerekir” ifadesindeki 60 puan ölçüttür. Fakat BD kapsamında önemli olan puanlama yapmak değil öğrenciye dönüt vermektir. Puanlama bu çerçevede kullanılabilmekle birlikte her bir puana karşılık gelen beceri, performans, anlama yeterliğini gösteren ölçütün ne olduğu daha önemlidir.

Değerlendirmede kullanılan standartlar ve ölçütler öğrencilere öğretmenin onlardan beklentilerini iletmektedir. Soruların ve dönütlerin niteliği, görevlerin zorluğu ve ölçütlerin içeriği öğretmenin öğrencilere neler başarabileceklerine inandığını anlatır. Bu beklentiler, öğrencileri motive etmek ve sınıftaki akademik başarı ikliminde önemlidir. Ülkemizde standartlar gibi işlev gören ve bu amaçla kullanılabilecek kazanımlar, her bir dersin öğretim programında bulunmaktadır.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Şekil 2'de sınıf içi değerlendirilmede gerçekleştirilmesi gereken kararlar ve süreçler kontrol listesi olarak verilmiştir. Öğretmenlerin bu kontrol listesini göz önünde bulundurması, gerçekleştirdiği ölçme ve değerlendirilmenin niteliğini iyileştirecektir.

Değerlendirmenin amacı belirlenir.	☐
Ölçme sonucunda elde edilen verilerin nasıl kullanılacağına karar verilir.	☐
Ölçülecek kazanımlar belirlenir ve önceliklerine göre sıralanır.	☐
Ölçülmek istenen kazanımların türü tespit edilir.	☐
Ölçülmek istenen kazanıma erişebilmesi için öğrencinin hangi bilişsel süreçleri yerine getirmesi gerektiği belirlenir.	☐
Kazanıma uygun ölçme yöntemi belirlenir.	☐
Ölçme yönteminin değerlendirme amacına uygunluğundan emin olunur.	☐
Ölçme sonucunda elde edilen verileri değerlendirirken kullanılacak ölçütler belirlenir.	☐
Mümkünse her öğrencinin kendi performansını ortaya koymasında adil olacak ölçme yöntemi belirlenir.	☐
Kullanışlı ölçme yöntemi seçilir.	☐
Kullanılan ölçme yöntemiyle öğrenciye nasıl bir dönüt sağlanacağı belirlenir.	☐
Ölçme yöntemi ve içeriği için meslektaşlardan görüş alınır.	☐
Öğrencilerin ölçme sırasında oluşturduğu ürünler/çıktılar öğrencilerle paylaşılır (yazılı sınav kâğıdı gibi).	☐

Şekil 2. Kontrol listesi: Sınıf içi ölçme değerlendirme süreci planlanırken dikkat edilmesi gerekenler

1.3. Okul ve sınıf tabanlı biçimlendirici değerlendirme

Kitapçığın bu bölümünde Okul ve Sınıf Tabanlı Değerlendirme (OSTD) çalışmasının temel unsurlarından olan biçimlendirici değerlendirme (BD) konusu üzerinde durulacaktır. Yapılan araştırmalar sınıf içi değerlendirme uygulamalarının öğrencilerin öğrenmesine olan olumlu etkisine vurgu yapmaktadır. Farklı sınıf içi değerlendirme uygulamaları düşünüldüğünde biçimlendirici değerlendirme öğrenme sürecine ve öğrenmenin kalitesine olan güçlü katkısı ile ön plana çıkmaktadır. Kaldı ki, biçimlendirici değerlendirme, öğrencinin öğrenme sürecinin irdelenmesi sonucunda elde edilen bulguların yine öğrenmenin kalitesini artırmak amacıyla kullanılmasıdır (William, 2010). Biçimlendirici değerlendirmenin odağında her bir öğrencinin öğrenme sürecini iyileştirme vardır "not" verme yoktur. Bundan dolayı öğrenme için değerlendirme olarak da tanımlanan BD'nin tek bir tanımı olmamakla birlikte BD "öğretmen ve öğrenciler tarafından öğrenme sürecinde devam eden öğrenmeyi ve öğretmeyi düzenlemek için dönüt vererek amaçlanan hedeflere ulaşmayı arttırmada kullanılan bir yöntem" olarak tanımlanabilir (McManus, 2008). Tanımdan da anlaşılacağı üzere BD öğrencilerin ne öğrendiklerinin değerlendirilmesinden ziyade öğrencilerin öğrenmelerinin artırılmasına yoğunlaşır. BD alıştırmaları ve görevlerin oluşturup bunlara dönüt verilmesinden ibaret değildir. BD ve dönüt öğrencilerin öğrenme sürecinin ve deneyimlerinin önemli bir parçasıdır. Bu kitapçık ile öğretmenlerin BD ve biçimlendirici dönütün amaçları hakkında düşünceleri, öğrencileri BD etkinliklerine dâhil etmeyi planlamaları, öğrencilerin öğrenme hedeflerinin farkında olmaları ve bunlara ulaşmaları için yapılması gerekenleri düşünmeleri, kendi uygulamaları hakkında yansıtımlar yaparak BD kapasitelerini geliştirmek hedeflenmektedir. Çünkü öğrenme için değerlendirme aşağıda ifade edilen öğrenme ortamlarında belirgin olarak ortaya çıkabilmektedir:

- Ezber ve tekrar yerine değerlendirmenin yöntemi ve içeriği hususunda özgünlüğe ve derinliğe odaklanan,
- Öğrenciler için önemli kararlar almada iyi hazırlanmış ama sınırlı miktarda düzey belirleyici değerlendirmeler içeren,
- Öğrencilere öğrenmelerini gösterme ve geliştirme fırsatı sunan etkinlik ve görevler içeren,
- Düzey belirleyici değerlendirme öncesinde öğrencilerin kendine güven ve yeterliklerini geliştiren,
- Sistematik ve yapısal dönüt bakımından zengin olan,
- Düzenli ve sürekli olarak öğrenciye durumunu bildiren yapılandırılmamış (sözlü, anlık) dönüt bakımından zengin olan,
- Öğrencilerin kendi öğrenmelerinde sorumluluk almasına ve kendi ile akranlarının gelişimlerinin değerlendirilmesine imkân sağlayan.

Kitapçık boyunca BD ile doğrudan ilişkili bazı husus, ilke veya yöntemlere okuyucuların daha iyi içselleştirmesi için bilinçli bir şekilde tekrar tekrar değinilmiştir. Giriş bölümünde kısaca değinilen bu hususlar arasında öğrencilere BD'nin öğrenmelerine nasıl katkı sağlayacağını açıklanması, öğrencilerin dönüt sürecine (karşılıklı) dâhil edilmesi, dönüt verilerek neyin amaçlandığı hususunda öğrenciyle ortak bir anlamın oluşturulması, BD etkinliklerinde zamanında ve yapıcı dönütler verilmesi, farklı hazırbulunuşlukları olan öğrenciler için BD etkinliklerinde eşitlik ve denkliğin sağlanması, yargıda bulunmak yerine öğrenci gelişimine odaklanılması yer almaktadır.

1.3.1. Biçimlendirici değerlendirme ve öğrenme ilişkisi

Yapılan çalışmalar biçimlendirici değerlendirmenin düzey belirlemeye (sonuç odaklı) yönelik değerlendirme gibi yalnızca bir yargıda bulunmak için yapılan değerlendirme olmadığını öğrencilerin daha iyi öğrenmelerine ve gelişmelerine katkı sağladığını göstermektedir (Black & William, 1998). Sonuç odaklı değerlendirmede öğrencinin önceden belirlenmiş öğrenme hedefine ulaşip ulaşmadığına bakılıp bir yargıya varılırken biçimlendirici değerlendirmede öğrencinin belirlenen öğrenme hedefine ulaşma yolculuğunda onu yönlendirebilmek amacı ile bulunduğu seviyeyi değerlendirmektir. Bu iki değerlendirme türünü bir analogi ile açıklamak gerekirse navigasyon cihazı ile ulaşmak istediğimiz bir noktaya (ör. Türkiye Büyük Millet Meclisi) ulaşmak için şu andaki konumunuzdan başlayan yolculuğunuzu düşününüz. Sonuç odaklı değerlendirme varış noktasına ulaşip ulaşmadığımız hakkında bilgi verirken, cihazımızdaki GPS düzenli olarak bizim konumumuzu alır, cihazda yol üzerindeki koşulları (trafik, yol yapımı vb.) göz önünde bulundurarak bize varış noktasına nasıl ulaşacağımızı konusunda yol gösterir. Bu yol gösterme bazen rotamızın yeniden düzenlenmesini de içerebilir. Biçimlendirici değerlendirme ve öğretim arasındaki ilişki de böyledir; her bir öğrenci (farklı başlangıç noktaları veya farklı ulaşım araçlarına sahip olan) için ulaşmasını hedeflediğimiz öğrenme noktasına (kazanıma) biz onlara rehberlik ederken düzenli olarak bulundukları yeri/seviyeyi ölçüp değerlendiririz ki onların hedefe ulaşmalarını sağlayabilelim. Biçimlendirici değerlendirme bu bağlamda öğretim sürecinden ayrık düşünülemez.

Biçimlendirici değerlendirmeyi öğretmen ve öğrencilerin öğrenmeyi daha etkin olarak gerçekleştirmek için sorması gerekenüçtemel soru olarak tanımlayabiliriz (Hattie ve Timperley, 2007):

- Nereye gidiyorum?
- Nasıl gidiyorum?
- Sonraki hedefim neresidir?

Bu üç sorunun öğrenme etkinlikleri devam ederken düzenli olarak sorulup cevabının öğrenme-öğretim sürecine dâhil edilmesi esasen biçimlendirici değerlendirmedir. Amaç öğrenmeyi ve öğretim sürecini biçimlendirmektir. BD temelinde öğrencilerin öğrenmelerine onların yeterlikleri hakkında bilgi vererek destek olma yatmaktadır (Yorke, 2003). BD öğrencilerine öğrenmeleri hakkında geri ya da ileri yönde bildirim sağlayan her türlü görev ya da işlem olarak görülmektedir. Öğrenme ve öğretim etkinliklerini biçimlendirmeye ve değiştirmeye yönelik gerek öğretmen gerek ise öğrenci (öz ve akran değerlendirme) tarafından yapılan her türlü faaliyet bu kapsamda değerlendirilebilir. Fakat buradaki önemli husus öğretmenin elde edilen bulgular neticesinde öğretimini öğrenci ihtiyaç ve gereksinimlerine göre şekillendirmesidir. Benzer bir durum öğrenci içinde söz konusudur. Biçimlendirici değerlendirme öğrencilerin de gerek içeriden (öz değerlendirme) ve gerekse dışarıdan (öğretmen, akran vb.) gelen dönütlere göre kendi öğrenme sürecini ve yollarını değiştirmesi ile de ilişkilidir.

Bir diğer deyiş ile biçimlendirici değerlendirme gözlem ve etkileşim (gerek öğretmen değerlendirme si gerekse öz ve akran değerlendirme) ile elde ettiğimiz bilginin kullanılmasıdır. Yukarıdaki biçimlendirici değerlendirme açıklamalarından da anlaşılacağı gibi bu uygulamalar ile öğrenci farklılıkları da dikkate alınabilmekte, her bir öğrencinin özelliklerine yönelik öğrenme sürecinde farklılaştırma yapılması gerekmektedir. Biçimlendirici değerlendirme uygulamalarında öne çıkan dört unsur vardır (Irons, 2007):

- Öğrenmesinin merkezde olması,
- Öğrenme hedeflerinin ve göstergelerinin net olarak tanımlanması ve biçimlendirici değerlendirme sürecini yönlendirmesi,
- Farklı biçimlendirici değerlendirme yöntemlerinin kullanılması,
- Bu hedefler doğrultusunda öğrencilere uygun dönüt verilmesi.

Bu dört unsurdan ilki olan öğrenmenin merkezde olması yukarıda biçimlendirici değerlendirme tanı mı verilirken de vurgulanmış olup en temel unsurdur. Biçimlendirici değerlendirmenin amacı zaten her bir öğrencinin öğrenme sürecini güçlendirmektir. Öğretmenlerin sınıftaki hedefi de bu olmalıdır. Ancak bu

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

hedefin gerçekleşebilmesi için, yukarıdaki navigasyon örneğindeki TBMM'ye gitmek gibi öğrenme hedefi de net olarak belirlenmeli ve göstergeleri tespit edilmelidir (ikinci unsur). Bu ilk iki unsurun üzerine kurulan son iki unsur ise biçimlendirici değerlendirme uygulamaları konusunda yol gösterici olarak düşünülebilir. Öğretmenin ele aldığı farklı kazanımlar ve farklı öğrenci grupları için ihtiyacına uygun olarak farklı biçimlendirici değerlendirme yöntemleri kullanması gerekir. Öğretmen aynı kazanım için birden fazla biçimlendirici değerlendirme yöntemi arasından sınıfına en uygun olanı seçmelidir. Biçimlendirici değerlendirme dönüt olmadan düşünülemez (dördüncü unsur). Biçimlendirici değerlendirmenin yukarıda verilen amacı da zaten dönütü gerekli kılar; bu amaç, öğrencilere kazanıma ulaşma yolunda sona kadar beklemeden dönüt vererek öğrenme - öğretim sürecini biçimlendirmektir.

1.3.2. Dönüt

Biçimlendirici değerlendirme yalnızca bir değerlendirme değildir ve biçimlendirici dönüt de yalnızca dönüt verme olarak düşünülemez. Biçimlendirici değerlendirme ve dönüt aslında öğretimin ve öğrenmenin birer parçasıdır. Biçimlendirici değerlendirmeyi öğretimin parçası yapmak için öğretmen-öğrenci ve öğrencilerin kendi aralarındaki etkileşimleri artıracak şekilde dersin planlanması gerekir. Knight (2001) iyi bir BD'yi kazanımlar doğrultusunda tasarlanan etkinliklere yönelik verilen dönütlere dayalı birçok öğrenme etkileşimine imkân sağlayan öğrenme ortamı olarak tasvir etmektedir. Bu tasvir BD ile öğrenme-öğretme sürecinin iç içe geçtiğini ifade etmektedir. Böyle bir öğrenme ortamı modüler bir yapıdan ziyade birbirini takip eden seriler şeklinde düşünülmelidir. Yani, bir satranç oyunundaki hamleler gibi verilen dönütler doğrultusunda öğrenci ve öğretmen bir sonraki adımı tasarlar ve uygular. Dolayısıyla bir sonraki adımın ne olacağı öğretmen ve öğrencinin etkileşimine ve kazanımlarına bağlıdır.

Navigasyon cihazı kullanarak TBMM'ye yolculuk örneğini tekrar düşünürsek, biz yolda ilerlerken cihazın bize konumumuz ve nasıl bir yol izlememiz konusundaki dönütleri, karmaşık olması, anlamlı olmaması, bilmediğimiz bir dilde konuşulması veya gecikmeli gelmesi durumunda yanlış bir yola sapabilir ve hedeften uzaklaşabiliriz. Biçimlendirici değerlendirme de aynen böyledir, öğretmenlerin etkili dönütler olmadan öğrenciler, öğrenme süreçlerinde kaybolabilirler. Araştırmalar biçimlendirici değerlendirme kapsamında verilen etkili dönütlerin (yargılayıcı olmayan, destekleyici, tam gerektiğinde ve hızlı, net) öğrenmenin ilerlemesi ve öğrenci başarısının artmasında rol oynadığını göstermektedir (Shute, 2008). Biçimlendirici değerlendirme yapmayıp (dönüt de verilmediğinde) sadece sonuç odaklı değerlendirme yapılacak olursa, öğrencilere bir kaç hafta boyunca işlenen ünite sonunda TBMM'e yerine Kızılay'a ulaştıklarını söylemek zorunda kalınabilir. Ama yolculuğun o kısmı bitmiştir ve öğrenci hedeflenen noktada değildir. İşte bu analogi üzerinden de açıklandığı gibi biçimlendirici değerlendirmede etkili dönüt verme olmazsa olmazdır, biçimlendirici değerlendirmenin ayrılmaz bir parçasıdır.

Biçimlendirici değerlendirmenin başarılı olabilmesi için yalnızca öğrenme üzerine değil aynı zamanda güdülenmeye de odaklanması gerekmektedir. Aslında biçimlendirici değerlendirme ve dönüt öğrencilerin içsel güdülerini olumlu etkilemektedir. Çünkü öğretmenin verdiği olumlu ve yapıcı dönütler öğrencinin kendine güven ve yeterli algısını olumlu anlamda etkilemektedir. Bu olumlu etki içsel güdülenmeyi ve akademik başarıyı arttırmaktadır. Ancak dönütün yalnızca öğrenciyi teşvik etmek amaçlı (yalnızca iyi yönleri övmek veya genel övücü ifadeler kullanmak) olması halinde esas hedef olan öğrenme ve öğrencinin kendi durumunun farkında olmasından sapılmasına ve uzun vadede güdü kaybına sebep olabilir. Dolayısıyla dönütün nasıl verildiği çok önemlidir. Öğrenciler;

- Dönütün adil olmadığını düşündüklerinde,
- Dönüt yeterince açık olmadığına ya da dönütü anlamadıklarında,
- Dönütün yapılan iş veya görev ile ilişkili olmadığını düşündüklerinde,
- Zamanında dönüt almadıklarında,
- Dönüt aşırı eleştirel olduğunda ve yapıcı olmadığına, güdü kaybına uğrarlar.

Biçimlendirici değerlendirme ve dönütün önceliği öğrencilerin kendi öğrenmeleri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamaktır. Dönütün öğrenme çıktıları ve kazanımlar ile uyumlu olması önemlidir. Böylece öğrencinin mevcut durumu ile hedef arasındaki boşluğu dolduracak şekilde yönlendirmeler (dönüt) yapılabilir. Etkili dönüt, araştırma sonuçlarına göre yargılayıcı olmayan, destekleyici, zamanında olmalıdır. Dönütün süreç odaklı olması elzemdir. Süreç değerlendirmesi üzerine dönüt verilirken bahis konusu "öğrenci" değil, "değerlendirme görevi" olmalıdır. Bir örnekle açıklamak gerekirse, öğrencinin çözmüş olduğu bir matematik problemi için "Çok güzel çözmüşsün" demek yerine "Çözüm yöntemin kurallara uyuyor" denilmelidir. İkinci dönütte, odaklandığımız öğrenci değil, onun kullandığı yöntemdir. Böylece öğrencinin kullandığı yöntem uygun olmadığı zaman da öğrenci kendisinin eleştirildiğini değil, kullandığı yöntemin irdelendiğini hissedecektir. Böylece kullanılan dönütler öğrencilerin biçimlendirici değerlendirmeye ve ilgili derse olan algılarının

gelişimine yönelik olmasını sağlayabilecektir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken önemli bir husus ise öğrenciler ile etkileşimin sağlanmasıdır. Bu etkileşim çift yönlü olmalıdır. Öğrencilere dönütlerin dikte edilmesine verilmesi veya dönütün akranları ile tartışılması dönütün etkililiğini azaltacaktır. Öğrenciye yardımcı olacak ve tehdit edici olmayan dönütün özellikleri Şekil 3'te verilmiştir (Johnson ve Johnson, 2002).

✓ Etkili dönütün özellikleri	✗ Etkili olmayan dönütün özellikleri
✓ Öğrencinin gelişimini ortaya koyar.	✗ Belirsizlik içerir.
✓ Gelişme/iyileşme için ne yapılması gerektiğini belirtir.	✗ Çok geneldir.
✓ Yazılı, sözel veya görsel olarak verilebilir.	✗ Öğrencinin kişisel özelliklerine odaklıdır.
✓ Olumlu eylemler üzerine yoğunlaşır.	✗ Ödül gibi kullanılır.
✓ Sık sık ve zamanında (hemen) verilir.	
✓ Duruma özel ve somuttur (genel veya soyut değildir).	
✓ Var olan durumu tanımlar, yargı ifadesi içermez.	
✓ Öğrencinin kişisel özelliklerine değil, performansına odaklanır.	

Şekil 3. Etkili ve etkili olmayan dönütün özellikleri

Şekil 4'te bir öğretmenin öğrenciye verebileceği etkili ve etkili olmayan dönüt örnekleri verilmiştir.

✓ Etkili dönüt	Neden etkili?
Ahmet, haritayı doğru çizmişsin, harita çizme aşamalarını tam olarak gerçekleştirmişsin.	Burada öğrencinin davranışı, beklenen davranışla ilişkilendirilmiştir.
Zeynep, Karadeniz Bölgesi'nin dağlarını doğru saydın. Şimdi de harita üzerinde dikkatlice göster bakalım.	Öğrencinin gösterdiği gelişim vurgulanmıştır.
İnkılap ve ıslahat kavramlarını karıştırıyorsun. Bunun için ders kitabının ilgili bölümüne bak ve iki kavramın benzer ve farklı yönlerini karşılaştı.	Gelişme/iyileşme için ne yapılması gerektiği vurgulanmıştır.
Türkiye ve Bağımsız Türk Cumhuriyetleri'nin ekonomik ilişkileriyle ilgili hazırladığın materyali sunarken konuşman çok hızlıydı, her kelimeyi daha yavaş telaffuz etmen ve cümleler arasında duraklama yapman iyi olacaktır.	Duruma özel ve somuttur.
✗ Etkili olmayan dönüt	Neden etkili değil?
Sınıfın çoğundan iyi (veya daha iyi bir) iş çıkardın.	Çok geneldir; öğrenci neyi arkadaşlarından iyi yaptığını, hangi davranışlarının takdir edildiğini, hangi davranışlarını devam ettirmesi gerektiğini anlayamaz.
Bu garip olmuş veya bu olmamış.	Belirsizdir, öğrencinin kendini değiştirmesi için gerekli yol gösterici bilgi verilmemiştir. Açık olarak neyi başaramadığı belirtilmelidir.
Soruyu çok iyi cevapladın, aferini hak ettin.	Belirsizdir, öğrenci soruyu neden çok iyi cevapladığını bilmediği için hangi davranışı sürdüreceğini bilemez.
Çok iyi bir öğrencisin, senden çok memnunum.	Çok geneldir, öğrencinin hangi davranışlarının istendiği açıklanmalıdır.
Sen çok iyi okuyucusun.	Çok geneldir. Öğrenciye "iyi bir okuyucunun" özelliklerinden hangilerine sahip olduğu belirtilmelidir.

Şekil 4. Etkili ve etkili olmayan dönütlere örnekler

Dönüt vermede öğrencilerin öğrenmek için harcadıkları çabanın niteliği üzerine düşüncelerini sağlayacak dönütün verilmemesi ve uygun öğrenme ortamının oluşturulamaması önemli bir hatadır. Daha iyi öğrenme için, öğrenciye öğrenme süreçlerini analiz etmelerine yardımcı olacak zaman ve ortam sağlamalıdır. Bu kapsamda yeterliklerin derecelerini gösteren rubriklerin hazırlanması ve öğrenci ile paylaşarak ne anlama geldiklerinin açıklanması öğrencilerin mevcut ve beklenen arasındaki boşluğu doldurmalarında yol gösterecektir.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Dönütler verilirken bir mukayese yapmak gerekmektedir. Bu açıklamada mukayesenin belirli bir yeterlik, standart veya ölçüt (öğretim programı kazanımları ve yeterlikleri) ile kıyaslanmasına vurgu yapılmıştır. Ancak, bazı durumlarda dönütler sınıfın içerisindeki durum (norm) ile veya bireyin kendi gelişimiyle mukayese edilebilir. Norma dayalı dönüt öğrenciler arasında rekabete ve güdü kaybına sebep olacağı ve ayrıca gelişim için öğrencinin kullanabileceği yeterince bilgi içermediği için tavsiye edilmemektedir. Bundan dolayı özellikle dezavantajlı gruplardaki öğrencilerin yeterliklerini değerlendirip dönüt verirken norma dayalı dönütün kullanılmaması gerekir. Bir diğer mukayese ise, özellikle düşük başarı gösteren veya çeşitli sebeplerden ötürü akranlarının gerisinde olan, öğrencilerin kendi içinde değerlendirmekte ve önceki durumlarını referans almaktadır. Böylece öğrencinin bireysel gelişimine daha çok odaklanılmış olur.

Johnson ve Johnson (2002) dönütün daha etkili olabilmesi için aşağıdaki önerileri geliştirmiştir;

- Her öğrenci kendisine verilen dönütü özetlemelidir.
- Kendi öğrenmesini arttırmada hangi eylemlerin faydalı ve/veya faydasız olduğunu özetlemelidir.
- Dönüte dayalı hangi eylemlerini devam ettirmeye veya hangilerini değiştirmeye karar verdiğini özetlemelidir.

1.3.3. Biçimlendirici değerlendirmeyi planlama

Biçimlendirici değerlendirme tüm öğretim sürecine yayılması gereken bir uygulamadır. Salatanın sosu gibi homojen bir dağılım gösterir ve yaptığımız salatanın tadını tamamen belirleyen etmenlerdendir. Ancak sistematik yapılmadığı zaman biçimlendirici değerlendirme arzu edilen öğretimi güçlendirme hedefine ulaşamaz. Bu nedenle, aşçının salatanın sosunu hazırlarken gösterdiği hassasiyetteki gibi, biçimlendirici değerlendirme planlamasında da öğretmenin sistematik düşünmesi, bir plan doğrultusunda hareket etmesi biçimlendirici değerlendirmenin kullanımını güçlendirecek ve öğrenmenin etkisini arttıracaktır. Öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeyi planlamada düşünmesi gereken ilk adım, dersin işleyişi içerisine biçimlendirici değerlendirmeyi nasıl bütünleştireceğidir. Biçimlendirici değerlendirme dersin durdurulup, değerlendirme yapılıp sonra derse geri dönülen bir yapı değil, şekerin çayın içerisinde dağıldığı gibi dersin içeriğine tamamen dağılıp, ayrılmaz bir parçası haline gelmesidir.

Bir derse, konuya hazırlanırken öğretmenin ilk yaptığı şey amaçladığı kazanım bağlamında öğrenciler için alt öğrenme hedefleri belirlemektir. Kullandığı yöntem, yaklaşım ne olursa olsun öğretmenlikte bu ilk adım her zaman vardır. Öğretmen daha sonra belirlediği alt öğrenme hedefleri için kendi uzmanlığında en uygun gördüğü öğretim yöntemlerini belirler. Öğretmenin yapması gereken bu yöntemler uygulanırken öğrencilerden beklediği gözlemlenebilir davranışları (ayın evrelerini sayabilme, ters takla atabilme, sol anahtarını çizebilme, kesirlerde toplama yapmak için payda eşitleme vb.) belirlemelidir. Bu da zaten daha önce "Biçimlendirici değerlendirme ve öğrenme ilişkisi" başlığı altında bahsedilen navigasyon cihazı analogisindeki gibi, doğru yolda gittiğimizi anlamak için belirli yerlerden geçip geçmediğimizi kontrol etmek gibidir. Biçimlendirici değerlendirme de işte burada devreye girecek şekilde planlanmalıdır. Öğretmenler belirledikleri gözlemlenebilir alt öğrenme hedeflerine öğrencilerin ulaşip ulaşmadığını, nasıl ulaştıklarını göstermelerini incelemelidir. Bu göstergeler için de alt öğrenme hedeflerine uygun biçimlendirici değerlendirme yöntemlerini dersten önce planlamalıdır.

1.3.4. Kazanım analizi

Öğrenmenin planlanmasındaki ilk adım kazanımın ve o kazanım için alt öğrenme hedeflerinin belirlenmesidir. Nasıl ki yolculuğa çıktığımızda her zaman ulaşmayı hedeflediğimiz bir nokta varsa, öğrenme ve öğretim sürecinde de her zaman planlanmış bir kazanım söz konusudur. "Hedefler, diğer öğelere başlangıç noktası olma özelliği taşıdığından ayrı bir öneme sahiptir. Hedeflerin doğru belirlenmesi, belirlendiği şekilde öğrencilere kazandırılmaya çalışılması, ölçmelere yol göstermesi ve değerlendirmede ölçütler takımı olarak kullanılması tutarlı bir eğitim programının elde edilmesi için bir zorunluluktur" (Bümen, 2006, s. 1). Biçimlendirici değerlendirme öğretim sürecinin ayrılmaz bir parçası olduğu için belirlenen kazanıma uygun (Taksonomideki seviyesi göz önünde bulundurularak) biçimlendirici değerlendirme yöntem ve araçları kullanımı elzemdir. Bu nedenle, kitapçığın bu bölümünde Bloom'un yenilenmiş taksonomisi genel hatları ile ele alınacaktır. Ancak, hatırlanılması gereken en önemli husus BD ile amacımız bu kazanımlara ulaşılıp ulaşılmadığını belirlemek değil bu kazanımlara erişim için öğrencilere yol göstermek ve yardımcı olmaktır. Aksi takdirde yapılan değerlendirme sonuç odaklı değerlendirme olacaktır.

Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde bilişsel boyut için altı seviye bulunmaktadır. Bu seviyeler Hatırlama, Anlama, Uygulama, Çözümleme, Değerlendirme ve Yaratma olarak sıralanmaktadır. Bu seviyeler, aşağıdaki tabloda her bir seviye için kullanılabilecek bazı fiiller (bireylerin sahip olması gereken bilgi, beceri, tutum ya da yapması beklenen davranışlar halinde) ile gösterilmektedir. Ayrıca seviyeler için öğretim programından alınmış örnek kazanımlar verilmiştir. Bu kazanımlar kitapçıkta ilerleyen bölümlerde örnek biçimlendirici değerlendirme hazırlanmış kazanımlar olması nedeni ile farklı Bloom Taksonomisi seviyelerdeki kazanımların bu bağlamda incelenmesi ve ele alınması da sağlanacaktır.

Tablo 1. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre bilişsel alan kazanımları

Yenilenmiş Bloom Taksonomisi	Kazanım fiilleri	Öğretim programı kazanımlarından örnekler (MEB, 2018)
Hatırlama	Tanıma Tanımlama Bulma Yerleştirme Eşleştirme	HB.3.5.1. Yakın çevresinde bulunan yönetim birimlerini ve yöneticilerini tanıır.
Anlama	Örneklendirme İlişkilendirme Çıkarımda bulunma Anlatma Özetleme	T.3.1.8. Dinlediklerine/izlediklerine farklı başlıklar önerir.
Uygulama	Gerçekleştirme Hesap etme Tahmin etme Sergileme Gösterme	F.4.7.1.2. Çalışan bir elektrik devresi kurar.
Çözümleme (Analiz etme)	Düzenleme Sınıflandırma Karşılaştırma Yapılandırma Özetleme	HB.2.4.1. Ulaşım türlerini ve araçlarını sınıflandırır.
Değerlendirme	Sonuçlandırma Eleştirme İrdeleme Değer biçme Yargılama	T.4.3.28. Okudukları ile ilgili çıkarımlar yapar.
Yaratma	Gerçekleştirme Oluşturma Yapılandırma Üretme	

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ancak öğretim süreci sadece bilişsel kazanımlardan ibaret değildir. Eğitim-öğretim sürecinde öğretmenlerin ayrıca duyuşsal ve psikomotor alanlara yönelik kazanımları da söz konusudur. Tablo 2'te duyuşsal kazanımlar için kullanılan taksonomi özetlenmiştir.

Tablo 2. Duyuşsal alan kazanımları taksonomisi

Duyuşsal Alan Taksonomisi	Kazanım fiilleri	Öğretim programı kazanımlarından örnekler (MEB, 2018)
Alma	Farkında olma İlgi duyma Eğilim gösterme Dikkatli olma İzleme	HB.2.3.6. Mevsimine uygun meyve ve sebze tüketiminin insan sağlığına etkilerini fark eder.
Tepkide bulunma (Davranımda bulunma)	Tartışma Sunma Yardım etme Onaylama İstekli olma	T.3.2.5. Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.
Değer verme	Katılma Paylaşma Takdir etme Adanma Önemseme	T.1.4.11. Yazdıklarını paylaşır.
Örgütlenme	Düzenleme Genelleme İlişkilendirme Kararlı olma Tutarlı olma	BE.5.2.1.1. Fiziksel etkinliklere düzenli olarak katılır.
Kişilik hâline getirme	Alışkanlık hâline getirme Kişiliğe sahip olma Kişilik hâline getirme Karaktere sahip olma	HB.1.1.8. Tuvalet kullanma ve temizlik alışkanlığı geliştirir.

Benzer şekilde, öğrenmenin üçüncü alanının, psikomotor alan kazanımları ve öğretim programında yer alan bazı kazanımlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Psikomotor alan kazanım taksonomisi

Devinişsel Alan Taksonomisi	Kazanım fiileri	Öğretim programı kazanımlarından örnekler (MEB, 2018)
Algılama/ Uyarılma	Fark etme Görme İşitme Bilme Hazır olma	Mü.1.A.2. İstiklâl Marşı'nı saygıyla dinler.
Kılavuzla yapma	Kullanma Kılavuz denetiminde yapma	Mü.1.A.4. Çevresinde duyduğu sesleri taklit eder.
Beceri hâline getirme	Yapma Düzenleme Hazırlama Kullanma	T.3.4.2. Kısa metinler yazar.
Duruma uydurma	Uyarılma Uygulama	T.3.4.5. Kısa yönergeler yazar.
Yaratma	Ortaya çıkarma Üretme	T.3.4.1. Şiir yazar.

1.3.5. Kazanıma uygun ölçme aracı belirleme

Bu kitapçıkta dikkate alınan en temel konulardan biri derslerde, kazanımlara uygun değerlendirme yöntemi ve araçların kullanmasıdır. Nasıl ki biçimlendirici değerlendirme ve sonuç odaklı değerlendirme amacına uygun şekilde yerinde kullanılmalıysa, biçimlendirici değerlendirme amacı ile kullanılacak yöntemler seçilirken de dikkatli olunmalıdır. Seçilecek yöntemin mutlaka belirlenmiş olan kazanım ve alt öğrenme hedefi ile uyumlu olması gereklidir. Bu uyumu sağlamak için de eğitimciler yukarıda bahsedilen Bloom taksonomisi gibi sınıflandırmalara başvurmalıdır.

Ölçme-değerlendirme yöntemlerine bakıldığı zaman bu yöntemlerin ölçmeyi hedefledikleri kazanımlar bağlamında ayrışabildiği görülmektedir. Bazı yöntemler Bloom Taksonomisi'ne göre alt seviye kazanımları ölçmek için uygunken üst seviye kazanımları ölçmekte yetersiz kalabilirler. Örneğin, bir öğretmen, öğretim programında karşısına çıkacak olan bir kazanımı önce incelemeli, ardından Tablo 2'yi de düşünerek seviyesinin "hatırlama" olduğunu fark edebilmelidir. Bu seviyedeki bir kazanım, kısa cevaplı sorular, eşleştirme soruları, doğru-yanlış soruları veya çoktan seçmeli soruları içeren geleneksel araçlarla ölçülebilir.

Öte yandan öğretmen sosyal bilgiler dersi öğretim programını açtığında başka bir kazanım ise 'Çözümleme' seviyesinde olduğunu fark edecektir. Bu tür bir kazanımı geleneksel ölçme araçları kullanarak tam anlamıyla ele alamayız. Bu nedenledir ki daha üst seviye kazanımlar için tamamlayıcı ölçme araçları kullanılmasıdır. Çözümleme kazanımlarında öğrenciden belirli bilgi birikimine sahip olduktan sonra karşılaştığı durumu/problemi çözümü için istenmektedir. Öğrenciden beklenen, bilgi seviyesinin ötesindedir. Bu nedenle de açık-uçlu sorular, kısa projeler, farklı performansla dayalı değerlendirme araçları kullanılabilir. Aslında bu noktada öğretmenlerin dikkat etmesi gereken başka bir nokta da bu tür karmaşık formdaki değerlendirme uygulamalarının nasıl puanlanacağıdır. Bu puanlama yöntemlerinde öğrencinin gözlenen davranışı kategorikse (evet-hayır, doğru-yanlış vb.) kontrol listesi; öğrenci davranışının başarı düzeyleri ele alınıyorsa ve bunlar basitten karmaşığa doğru betimsel ifadelerle tanımlanabiliyorsa dereceli puanlama anahtarı kullanılır. Yine kazanımın yol göstermesi doğrultusunda herhangi bir beceriyi ayrıntılı ölçmeye yönelik performansa dayalı değerlendirmede analitik dereceli puanlama anahtarı tercih edilebilirken, nispeten daha genel olan uygulamalarda bütüncül dereceli puanlama anahtarı tercih edilebilir. Bu tür puanlama anahtarlarına kitapçığın sonraki bölümündeki uygulama örneklerinde yer verilecektir (bk. Bölüm 2).

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Toparlayacak olursak BD etkinlikleri tasarlarken aşağıdaki hususları mümkün olduğunca dikkate almak gerekir (Irons, 2007):

- BD etkinliklerinin açık ve anlaşılır hedefleri olmalıdır böylece öğrencilerin etkinliklere katılımları ve rolleri daha iyi belirlenmiş olur.
- Konuya özgü, yapıcı, hızlı ve kolayca dönüte imkân sağlayacak şekilde etkinlikler tasarlanmalıdır
- Öğrencilerin anlamaları, performansları veya görevleriyle ilgili öğretmenle veya akranlarıyla konuşmalarına ve tartışmalarına imkân sağlayacak yollar/süreçler düşünülmelidir.
- Öğrencilerin güçlü olduğu ve iyi yaptığı ve geliştirmesi gereken hususlara dönütler verilerek beklenen ile mevcut arasındaki boşluğu doldurmalarına imkân tanınmalıdır.
- Öğrencilerin daha ileri öğrenmelerinde faydalanabileceği şekilde dönütler farklı düzeydeki öğrencilere rehberlik etmelidir.
- Akran değerlendirme, akrandan dönüt alma ve öz-değerlendirme yapma olanakları öğrencilere verilmelidir.

1.3.6. Değerlendirmede kapsayıcılık

Öğrencilerin farklı gereksinimlerine duyarlı bir öğrenme süreci planlamak için söz konusu kişilerin özelliklerini bilmek gerekir. Bu özellikler bireysel, toplumsal ve kültürel boyutlarda farklı olabilir. Bütün bu farklılıklara dikkat ederek eğitim ortamlarını hazırlayıp her bireyin katılımına imkân sağlamaya kapsayıcı eğitim denir. "1.3.1. Biçimlendirici değerlendirme ve öğrenme ilişkisi" başlığında vermiş olduğumuz navigasyon cihazı örneğini hatırlayalım. Her öğrenci kendi öğrenme yolculuğuna çıkar, yolu kendi gözünden deneyimler. Öğretmenin görevi de yolculuğa çıkmadan önce öğrencilerinin nerede olduğunu anlayıp, yolculuğu onların farklılıklarına göre düzenlemektir. Sınıfımızdaki öğrencilerin farklılıklarını üç başlık altında ele alabiliriz: Hazırbulunuşluk, ilgi ve öğrenme profili. Öğrencilerin derste edinilecek kazanım için önceden sahip olmaları gereken ön bilgi ve becerileri olduğunu varsayarsanız ancak durum her zaman böyle olmaz. Öğrencilerin ele alacağımız kazanım için hazırbulunuşlukları bizim beklediğimiz seviyenin altında veya üzerinde olabilir. Bu nedenle biçimlendirici değerlendirme yöntemleri ile öğrencilerin TBMM yolculuğuna nereden başladıklarına karar vermek gerekir. Bunun için "Sınıftaki öğrencilerin yolculuğa başlangıç noktaları neresidir?" sorusu sorulmalıdır. Ayrıca öğrencilerin sahip oldukları ulaşım aracı da dersten önce geliştirmiş oldukları, onların kazanıma ulaşmasını sağlayacak beceriler olarak düşünülebilir.

Öğrencilerin ilgi anlamında farklılıklarını ders içindeki tercihlerinden veya daha ziyade ders dışı katıldıkları faaliyetlerden anlayabiliriz. Hayat bilgisi dersinde, edebiyat çalışmalarına ilgisi olan öğrenciden hayat bilgisinden temizlik konulu bir şiir veya hikâye yazmasını isteyebileceğimiz gibi görsel çalışmalara ilgisi olan öğrenciden temizlik temalı bir karikatür veya resim çizerek anlatmasını isteyebiliriz.

Üçüncü farklılaşma başlığı ise öğrenme profilidir. Öğrencilerimizin öğrenme tercihleri farklılıklar gösterir. Örneğin, işitsel yatkınlığı olan bir öğrenci duyararak öğrenmeyi tercih ederken, işitsel yatkınlığı olmayan bir öğrenci için yönergelerin sözlü verilmesinin yanı sıra yazılı olarak da verilmesi gerekebilir. Benzer şekilde, biçimlendirici değerlendirme uygulamalarında da mümkün olan yerlerde öğrencilerden öğrenme profillerine uyumlu ürünler ortaya koymaları istenebilir. Örneğin, sosyal bilgiler dersinde vereceğimiz sorgulayıcı bir projenin sonuçlarını bazı öğrencilerden poster sunumu şeklinde, bazı öğrencilerden yazılı bir rapor ile alabiliriz. Bahsi geçen bu son iki farklılaştırma çalışmalarında öğretmenler, öğrencileri tanıma anlamında okullarındaki rehber öğretmenlerinden destek alabilirler (bk. Bölüm 4).

Öğrenci temelli, farklılaştırılmış eğitim, değerlendirme uygulamalarının yanı sıra öğretmenler dezavantajlı öğrencileri de düşünmek zorundadır. Sınıftaki dezavantajlı öğrenciler maddi olanakların kısıtlı olması, göç durumları veya özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler olabilir. Dezavantajlı öğrenciler ile ilgili en önemli hedef belki de onları okulda tutmak ve öğretimlerine devam edebilmelerini sağlamaktır. Ama öğrenci farklılıklarına dikkat eden biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının yokluğunda öğrenciler okulda hiçbir şey başaramadıklarını düşünecekler ve okul onlar için anlamsız hale gelecektir. Dezavantajlı öğrenciler için de ilk adım farkındalıktır. Öğretmenlerin öncelikle sınıflarındaki dezavantajlı öğrencileri tanımaları ve onların ihtiyaçlarını (dil farklılığı, özel eğitim gereksinimi vb.) belirlemeleri gereklidir. Dezavantajlı öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu konuda destek olunmasında öğretmen, okul yönetimi ve rehber danışman iş birliğinde çalışmalar yürütülmelidir. Branş öğretmeni de okul temelli oluşturulacak biçimlendirici değerlendirme yaklaşımını sınıfta uyguladığı yöntemlerde farklılaştırmaya giderek veya başka yöntem ve araçlar kullanarak ele almalıdır. BD ve biçimlendirici dönüt öğretimin kapsayıcı olmasına ve farklılaştırılmasına imkân tanımaktadır. Çünkü BD kapsamında değerlendirme ve dönüt bireylerin mevcut durumu üzerinden ve ihtiyaçları doğrultusunda yapılmaktadır. Bu sayede "herkese uyan tek beden" anlayışından kapsayıcı ve kişiye özgü "terzilik" ön plana çıkmaktadır.

1.4. Değerlendirme sonuçlarının kullanımı

Sınıf içi ölçme değerlendirmenin en temel amacı eğitim ve öğretimi destekleme ve dolayısıyla geliştirmedir. Yukarıda bahsedildiği gibi bu amacına göre yapılan değerlendirme biçimlendirici değerlendirme olarak tanımlanır. Öğretmenler, öğrencilerin akademik alanlarda gelişimlerini takip etmek için sistematik izleme yöntemini kullandıklarında, ek veya farklı öğretim yöntemlerine ihtiyaç duyan öğrencileri daha iyi tanımlayabilir, süreci yeniden planlayıp daha iyi öğrenme ortamı oluşturabilirler.

Gelişimin takibi, öğretmenlerin öğrencilerin akademik performanslarını iki temel amaçla (haftalık veya aylık olarak gibi) düzenli olarak değerlendirilmesidir: 1) öğrencilerin öğretim programından ne derece yararlandıklarını belirlemek ve 2) öğretimden yararlanamayan öğrenciler için daha etkili öğretim etkinlikleriyle yeni bir öğrenim süreci oluşturmak amacı güdülür. Biçimlendirici değerlendirme çatısı altında bu iki süreç, öğrencinin gelişimi takip etme ve öğrenmeyi artırma, birbirini tamamlar. Ayrıca, öğretmen her dersinde bir iki öğrenciyi odak olarak belirleyip, onların davranışlarıyla ilgili gözlemlerini not ederek bütün sınıfın belli aralıklarla gelişimlerinin takibini sağlayan bir tarama yöntemi oluşturabilir. Ancak, kısmen uzun aralıklarla değerlendirmeleri içeren izleme çalışmalarının yanında ders içerisinde öğrencilerin bir beceri, kavram veya tutuma yönelik gelişimleri dikkate almak gerekir. Öğrencilerin eksikliklerinin farkına varması ve bunları gidermek için kendisine uygun rehberliğin yapılması öğrenmenin artırılması ve niteliği açısından gereklidir.

Öğretim sürecinde öğretmenin yaptığı BD'ler sadece daha iyi öğretim ve daha iyi öğrenme sağlamaz, aynı zamanda öğrendikleri becerileri yaşamlarına transfer etmelerini de kolaylaştırır. Bu anlamda öğretmenler öğrencilerin gelecek yaşamlarına da önemli bir destek sağlamış olur. Unutulmamalıdır ki her ne kadar klasik bir görüş olarak kabul edilse de okul, bireyleri daha huzurlu bir hayat için yetiştirmektedir.

1.4.1. Öğrencinin gelişimini takip etme

Sınıf içinde yapılan ölçmenin çoğu düzey belirleme, bir başka deyişle not verme amaçlıdır. Yıl boyunca uygulanan bu sınavlarda çoğunlukla öğrencilerin kazandıkları bilgiler, bazen de beceriler ölçülür. Bir başka deyişle akademik bir yılın farklı zamanlarında farklı bilgiler, muhakemeler ve diğer beceriler çok farklı araçlar ile değerlendirilebilir. Ancak, kullanılan ölçme araçlarının farklı olması ve içeriklerinin örtüşmemesi, dahası aynı içerikte sınavlar olsa bile soruların zorluk derecesinin farklılık göstermesinden dolayı farklı zamanlardaki ölçme sonuçları birbirleriyle karşılaştırılmaz. Puanların denkliliğinin olmaması, ilerlemeyi nicel olarak ortaya koymayı veya tarif etmeyi olanaksızlaştırır. Kısaca, var olan sistemde her bir öğrencinin herhangi bir derste dönem başından dönem sonuna doğru nasıl bir gelişim gösterdiği sistematik bir şekilde takip edilmemektedir.

Kazanımlar beceri edinimini hedefleyenler (problem çözme becerisi, eleştirel düşünme becerisi, üst biliş beceri gibi) ile bilginin, kavramanın ve akıl yürütmenin açıkça kullanımını hedefleyenler (okuma becerisi, iletişim kurma becerisi, yabancı dilde konuşma becerisi, mikroskop gibi bir laboratuvar aletini/düzeneğini kullanabilme becerisi, bilgisayar kullanabilme becerisi ve bütün bunları istekle ve içtenlikle kullanma arzusu gibi) olarak ikiye ayrılabilir.

Eğitim alanında gelişimin takibi beceri odaklı yapılmalıdır. Takipte öncelikli olarak öğrencinin gelişim göstermesini beklediğimiz alanları belirlememiz gerekmektedir. Sınıfımızdaki bütün öğrenciler için aynı beceri alanları belirleyebileceğimiz gibi bireyselleştirilmiş beceri alanları da tanımlayabiliriz.

1.4.2. Öğrenmeyi geliştirme

Öğretmenlerin tecrübeleri, öğrencilerinin muhtemel durumlarını önceden tahmin etmelerine ve buna göre plan yapmalarına destek sağlar. Biçimlendirici değerlendirme ise öğrencilerin öğrenme aktivitelerine gösterdikleri tepkilere göre daha iyi öğrenmeyi gerçekleştirecek kararlar alınmasına yardım etmektedir. Kullanılan öğretim yöntemlerinin uygun olmadığı noktada öğretmenin hangi yöntem ve tekniklerde veya hangi süreçte değişikliğe gitmesi gerektiğine dair karar vermesi gerekmektedir. Öğretmenin, farklı durumlar için ilk kullandığı stratejiden farklı stratejiler kullanmaya hazırlıklı olması gerekmektedir. Bu bağlamda örnek stratejiler aşağıda verilmiştir:

- Özellikle uygulamalı alıştırmalar ve/veya farklı etkinlikler yardımıyla öğrencilerin kendilerinin öğrenebileceklerini keşfetmesine olanak sağlayarak öğrencilerin konuyla ilgili tecrübeleri artırılır.
- Öğretim sürecinde farklı öğretim tekniklerinin kullanılması gerekir.
- Aynı becerinin veya bilginin gelişimi/öğrenilmesi için farklı etkinlikler sunulur. Örneğin, verileri grafikte sunmada farklı grafik çeşitleri ya da grafiklerin yanı sıra tablolar kullanılır.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

- Öğrencilerin bilgi, görüş ve fikirlerini test etmeleri ve tartışmaları sağlanır. Bu yolla öğrenciler ön yargılı veya yanlış görüşlerini değiştirebilir ve hem alternatif hem de daha bilimsel görüşlere açık olabilir.
- Kullanılacak farklı yollarla öğrencilerin alternatif görüşlere/bilgilere ulaşmaları sağlanır.
- Öğrencilere daha ileri bir seviyede çalışma deneyimi yaşatmak için daha zorlu (destekle birlikte, onları daha çok düşündürecek, daha çaba sarf ettirecek) görevler verilebilir.

1.4.3. Biçimlendirici değerlendirme ve öğretmen iş yükü

Kalabalık sınıf ortamlarında düzenli dönüt vermenin çok kolay değildir. Genelde biçimlendirici değerlendirme ve yapıcı dönüt öğretmen ve öğrencilerin nitelikli vakit harcamalarını gerektirmektedir. Bu nedenle iş yükü artmaktadır. İş yükünü makul bir düzeye çekilebilmek için aşağıdaki stratejiler önerilmektedir.

- Sonuç odaklı değerlendirmenin payını ve miktarını azaltmak biçimlendirici değerlendirmeye daha fazla zaman kalmasını sağlamak,
- Sonuç odaklı ve biçimlendirici değerlendirmeleri eşzamanlı olarak gerçekleştirmek.
- Öz ve akran değerlendirmeden biçimlendirici değerlendirme etkinliklerinde faydalanmak.
- Hızlı teknikler olarak bilinen ve kitapçığın ilerleyen bölümlerinde ele alınan tekniklerden/araçlardan biçimlendirici değerlendirme amaçlı yararlanmak,
- Bilişim teknolojilerinden faydalananarak özellikle benzer durumlar için benzer dönütler oluşturmak ve vermek,
- Rubrikler hazırlanarak daha sistematik ve zamandan tasarruf sağlayan bir dönüt sistemi oluşturulabilir. Rubrikler öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerine de katkı sağlayacaktır. Ancak, öğrenciler ile mümkün olduğunca belirlenen ölçütlerin ne anlama geldiği ve ne yapılması gerektiği hususunda tartışılması daha iyi verimin alınmasına katkı sağlayacaktır.

2. BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRMEDE KULLANILABİLEN ARAÇ VE TEKNİKLER

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2.1. Çalışma yaprağı

Çalışma yaprakları, işlem yaprakları, alıştıurma yaprakları veya çalışma kâğıtları olarak da karşımıza çıkan, eğitimde oldukça sık kullanılan araçlardır. Öğretmenler tarafından hazırlanan çalışma yaprakları kısadır ve genellikle bir ya da iki sayfadan oluşur. Sınıftaki her öğrencinin, öğretmenin planını takip edip etmediğinin anlaşılması, etkinliklere aktif katılımının sağlanması, hem yazılı hem de sözlü dil becerilerini kullanması ve diğer öğrenciler ile iletişime geçmesi için uygun bir araçtır. Ülkemizde yapılan araştırmalarda çalışma yapraklarının öğrencilerin derse olan ilgilerini artırdığı ve başarılarını pozitif yönde etkilediği saptanmıştır (Kurt, 2002; Kurt ve Ayas, 2010; Saka ve Akdeniz, 2001; Özmen ve Yıldırım, 2005).

Öğretmen, çalışma yaprağı hazırlarken öncelikle öğrencilerinin hangi görevleri yerine getirmelerini istediğine karar verir, ardından öğrencilerin yaş ve becerilerine göre çalışma yaprağının yönergelerini yazar ve çalışma yaprağının tasarım ve düzenlemesini yapar. Çalışma yaprağında farklı soru türleri kullanılabilir: Kısa cevaplı soru, boşluk doldurma, doğru/yanlış, eşleştirme, çoktan seçmeli ve açık uçlu (aşağıda farklı soru türlerinin hazırlanma süreçleri verilmiştir). Ayrıca kavram haritaları, balık kılçığı diyagramları, bulmacalar, şekil etiketlenmesi, şekil çizilmesi, grafik tamamlanması ya da çizilmesi de çalışma yapraklarında kullanılabilir.

2.1.1. Çalışma yaprağı hazırlama basamakları ve süreçte dikkat edilecek hususlar

Çalışma yaprağı hazırlama basamakları ve süreçte dikkat edilecek hususlar YÖK (1998) tarafından aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

- Öncelikle öğrencinin ulaşmasını istediğimiz hedef(ler) belirlenir. Burada öğrencilerin farklı özelliklerine göre farklı hedefler de belirlenebilir.
- Bu hedefe ulaşmak için öğrencinin yerine getirmesini istediğimiz görev ve sorumluluklar belirlenir.
- Görevleri belirlerken çalışma yaprağının öğrenciler tarafından bireysel, eşli ya da gruplar hâlinde mi doldurulacağına karar verilir.
- Çeşitli türde etkinlikler ve sorular hazırlanır.
- Soru ve etkinlikler hazırlanırken öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin ve becerilerinin farklı olma ihtimali göz önünde bulundurulur.
- Ana etkinliklerin ve soruların yanı sıra erken bitirme ihtimali olan öğrenciler için ek etkinlik ve sorular dâhil edilir.

Çalışma yaprağı hazırlarken sistematik bir yapı takip etmek uygun olur. Bir çalışma yaprağı hazırlarken dikkat edilmesi gereken unsurlar ve her bir unsurda olması önerilen önemli hususlar aşağıda verilmiştir.

a) Yönerge

- Yönergeleri öğrencilerin görevi gerçekleştirmek için takip edecekleri sıraya göre listeleyin.
- Bir defada sadece bir yönerge yazın ve verin. Yönergeleri numaralandırın. Numaralar, gerektiğinde yönergelere referans vermenizi kolaylaştıracaktır.
- Soruları numaralandırın.
- Önemli noktaları kalın veya italik yazarak ya da farklı renk kullanarak belirgin hâle getirin.
- Öğrencilerin tanıdığı kelimeleri kullanın ve cümlelerin kısa olmasına dikkat edin.

b) Diyagram, grafik ve görseller

- Basit görseller kullanın.
- Görsellerin başlıklarını ve ne ile ilgili olduklarını yazarak etiketleyin.
- Eğer mümkünse renkli görseller kullanın (dörtten fazla renk kullanmamaya çalışın).

c) Sayfa düzeni

- Çalışma yaprağının okunmasını kolaylaştırmak için ana ve alt başlıklar kullanın.
- Her başlığa ve sayfaya numara verin.
- Çalışma yaprağını oluşturmaya başlamadan önce tasarımını yapın.
- Gerektiği takdirde değişik yazı tipleri kullanın.
- Çalışma yaprağını ilgi çekici hâle getirin.

d) Ön deneme

- Kendiniz çalışma yaprağını yaparak cevap anahtarını hazırlayın.
- Çalışma yaprağını hazırladıktan sonra birkaç öğrenci ile deneme yapın ve öğrencilerin görüşlerini alın. Dönütler çerçevesinde değişiklik gerekiyorsa çalışma yaprağını güncelleyin (YÖK, 1998). Eğer öğrenciler ile uygulama imkânınız yoksa çalışma yaprağını kullandıktan sonra öğrencilerin ve sizin dönütlerinize göre güncellemeleri yapın.

2.1.2. Çalışma yaprağı için soru hazırlama

Çalışma yaprakları bir öğretim materyali olarak kullanılmalarının yanı sıra öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinışsel özelliklerini ölçmek amacıyla da kullanılabilir. Bu amaçla çalışma yaprakları farklı etkinliklerle uygulanabileceği gibi değişik soru tipleri eklenerek de uygulanabilir. Bu soru tipleri kısa cevaplı, boşluk doldurma, doğru/yanlış, eşleştirme, çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular şeklinde sıralanabilir. Bu soru tipleri sadece çalışma yapraklarında değil, aynı zamanda diğer zamanlarda öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarının ölçülmesinde ve değerlendirilmesinde de kullanılabilir. Her bir soru tipine ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

a) Kısa cevaplı ve boşluk doldurma soruları

Bir kelime, cümle, sayı veya sembol ile cevaplanacak soru tipidir. Kısa cevaplı soruları direkt olarak sorudan oluşurken, boşluk doldurma soruları yarım kalmış cümlelerden oluşur. Bu kategoride ayrıca öğrenciler tarafından çözülecek problemler de yer almaktadır. Kısa cevaplı ve boşluk doldurma sorularını yazarken kullanılacak kontrol listesi Tablo 4'te verilmiştir. Bu kontrol listesindeki maddeleri soru hazırlarken kılavuz olarak kullanabilirsiniz.

Tablo 4. Kısa cevaplı ve boşluk doldurma soruları kontrol listesi-1

İfadeler	Evet	Hayır
Bu soru tipi ölçülecek kazanım için uygun mu?	☐	☐
Soru sayı, sembol, kelime kısa/öz sözcük veya ifade ile cevaplanabilir mi?	☐	☐
Ders kitabında yer alan ifadelerin aynısının kullanımından kaçınıldı mı?	☐	☐
Sorular sadece bir cevap doğru olacak şekilde yazıldı mı?	☐	☐
Boşluk doldurma sorularında boşluk çizgilerinin uzunlukları eşit mi?	☐	☐
Boşluk sonunda ipucu verilmesinden kaçınıldı mı?	☐	☐
Aynı soru içinde ikiden fazla boşluk bırakılmasından kaçınıldı mı?	☐	☐
Öğrencilerin düzeylerine göre farklı güçlüklerde sorular soruldu mu?	☐	☐
Eğer soru yeniden düzenlenmişse hâlâ kazanıma uygun mu?	☐	☐

Kaynak: Linn ve Gronlund'dan (2000) uyarlanmıştır.

b) Doğru/yanlış soruları

Öğrencilerin olgular ve ilkeler ile ilgili ifadelerin, terimlerin tanımlarının doğruluğunu belirleme becerilerini ölçmede kullanılır. Doğru/yanlış sorularını yazarken kullanılacak kontrol listesi Tablo 5'te verilmiştir. Bu kontrol listesindeki maddeleri soru hazırlarken kılavuz olarak kullanabilirsiniz.

Tablo 5. Doğru/yanlış soruları kontrol listesi-2

İfadeler	Evet	Hayır
Bu soru tipi ölçülecek kazanım için uygun mu?	☐	☐
Her cümle açıkça doğru veya yanlış diye yargılanabilir mi?	☐	☐
Önemsiz ve saçma cümlelerden kaçınıldı mı?	☐	☐
Olumsuz cümlelerden (özellikle ikili olumsuz) kaçınıldı mı?	☐	☐
Soruları yazarken basit ve açık bir dil kullanıldı mı?	☐	☐
Doğru ve yanlış soruları genellikle aynı uzunlukta mı?	☐	☐
Doğru ve yanlış cevaplı soru sayısı yaklaşık olarak eşit mi?	☐	☐
Saptanabilir cevap örüntülerinden kaçınıldı mı? (ör. D, Y, D, Y)	☐	☐
Öğrencilerin düzeylerine göre farklı güçlüklerde sorular soruldu mu?	☐	☐
Eğer soru yeniden düzenlenmişse hâlâ kazanıma uygun mu?	☐	☐

Kaynak: Linn ve Gronlund'dan (2000) uyarlanmıştır.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

c) Eşleştirme soruları

Eşleştirme paralel sütunların birinde yer alan kelime, sayı ve sembollerin diğer sütunda yer alan kelime, cümle veya ifadelerle eşleştirilmesidir. Genellikle iki konu arasındaki ilişkiyi tanımlama becerisinin vurgulandığı kazanımlar için kullanılır. Eşleştirme sorularını yazarken kullanılacak kontrol listesi Tablo 6'da verilmiştir. Bu kontrol listesindeki maddeleri soru hazırlarken kılavuz olarak kullanabilirsiniz.

Tablo 6. Eşleştirme soruları kontrol listesi-3

İfadeler	Evet	Hayır
Bu soru tipi ölçülecek kazanım için uygun mu?	☐	☐
Listelerdeki eşleştirilecek maddeler homojen mi?	☐	☐
Cevapların listesi, önermelerin listesinden uzun mu?	☐	☐
Cevaplar kısa/öz ve sağ tarafta mı?	☐	☐
Cevaplar alfabetik ya da sayısal düzene göre yerleştirildi mi?	☐	☐
Yönergeler eşleştirme için gerekli temel bilgiyi içeriyor mu?	☐	☐
Yönergeler bazı cevapların birden fazla kullanılabileceğini belirtiyor mu? (Uygun olan durumlarda)	☐	☐
Eşleştirilecek maddelerin hepsi aynı sayfada yer alıyor mu?	☐	☐
Öğrencilerin düzeylerine göre farklı güçlüklerde sorular soruldu mu?	☐	☐
Eğer soru yeniden düzenlenmişse hâlâ kazanıma uygun mu?	☐	☐

Kaynak: Linn ve Gronlund'dan (2000) uyarlanmıştır.

d) Çoktan seçmeli sorular

Çoktan seçmeli sorular problem ve listelenmiş çözümlerden oluşur. Problem bazen doğrudan soru olarak yöneltilir veya tamamlanmamış bir cümle olarak verilir ve sorunun kökü olarak adlandırılır. Öğrencilerden sorunun kökünü okuyup verilen seçeneklerden doğru olduğunu düşündüğünü işaretlemesi istenir. Çoktan seçmeli soruları yazarken kullanılacak kontrol listesi Tablo 7'de verilmiştir. Bu kontrol listesindeki maddeleri soru hazırlarken kılavuz olarak kullanabilirsiniz.

Tablo 7. Çoktan seçmeli sorular kontrol listesi-4

İfadeler	Evet	Hayır
Bu soru tipi ölçülecek kazanım için uygun mu?	☐	☐
Her soru kökü anlamlı bir problem sunuyor mu?	☐	☐
Soru kökleri yazılırken ilgisiz bilgilerden kaçınıldı mı?	☐	☐
Soru kökleri (mümkünse) pozitif mi?	☐	☐
Eğer negatif ifadeler kullanıldıysa bu ifadeler özellikle belirginleştirildi mi? (örneğin altı çizili yazmak, büyük harflerle yazmak, koyu yazmak)	☐	☐
Seçenekler soru kökü ile dil bilgisi açısından uyumlu mu?	☐	☐
Seçenekleri yazarken kısa/öz olmasına ve gereksiz kelimeler içermemesine dikkat edildi mi?	☐	☐
Seçenek uzunlukları birbirine yakın mı?	☐	☐
Seçenekler dil bilgisi bakımından benzer yapıda mı?	☐	☐
Tek bir doğru cevap var mı?	☐	☐
Çeldirici seçenekler bilenle bilmeyen öğrenciyi ayırt ediyor mu?	☐	☐
Seçenekler yazılırken doğru cevabı çağrıştıran ipuçlarından kaçınıldı mı?	☐	☐
"Yukarıdakilerin hiçbiri" ya da "Yukarıdakilerin hepsi" seçeneğinin kullanımından kaçınıldı mı ya da bunlar uygun bir şekilde kullanıldı mı?	☐	☐
Öğrencilerin düzeylerine göre farklı güçlüklerde sorular soruldu mu?	☐	☐
Eğer soru yeniden düzenlenmişse hâlâ kazanıma uygun mu?	☐	☐

Kaynak: Linn ve Gronlund'dan (2000) uyarlanmıştır.

e) Açık uçlu sorular

Açık uçlu sorularda öğrenciler fikirlerini kendi kelimelerini kullanarak ifade edebilirler. Bu sorular, üst düzey zihinsel/bilişsel becerilerin değerlendirilmesinde kullanılır. Açık uçlu soruları yazarken kullanılacak kontrol listesi Tablo 8'de verilmiştir. Bu kontrol listesindeki maddeleri soru hazırlarken kılavuz olarak kullanabilirsiniz.

Tablo 8. Açık uçlu sorular kontrol listesi-5

İfadeler	Evet	Hayır
Bu soru tipi ölçülecek kazanım için uygun mu?	☐	☐
Sorular üst düzey becerileri ölçmek için tasarlandı mı?	☐	☐
Soru kökü açık bir şekilde ifade edildi mi?	☐	☐
Öğrenciler cevaplarının nasıl değerlendirileceğine dair bilgilendirildiler mi?	☐	☐
Öğrencilere cevap vermeleri için yeterli zaman verildi mi?	☐	☐
Öğrencilere her sorunun puanı ve yanıt verme süresi hakkında bilgi verildi mi?	☐	☐
Öğrencilerin becerilerine göre değişik düzeyde sorular soruldu mu?	☐	☐
Eğer soru yeniden düzenlenmişse hâlâ kazanıma uygun mu?	☐	☐

Kaynak: Linn ve Gronlund'dan (2000) uyarlanmıştır.

2.1.3. Çalışma yaprağı örneği-1

Bir sonraki sayfada çalışma yaprağı örneği paylaşılmıştır. Çalışma yaprağında eşleştirme ve açık uçlu soru örnekleri verilmiştir.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Besin Zincirleri

Bu çalışma yaprağı ile besin zincirini oluşturan elemanları açıklayabilmeniz ve elemanlar arasındaki ilişkiyi oluşturmanız beklenmektedir. Bu süreçte tamamlanması gereken adımlar aşağıda yer almaktadır.

1. İkinci sayfadaki tabloda yer alan canlı görsellerinin olduğu kâğıtları kesin.
2. Verilen boşluklara uygun görselleri yapıştırın. Yapıştırırken enerji akışına dikkat edin.
3. Her görseli bir kere kullanın.
4. Bazı canlıların birden fazla kutucuğa ait olabileceğini düşünerek seçiminizi yapın. Örneğin, tilki hem avcı hem de tüketicidir.

Bu çalışmayı yanınızda oturan arkadaşınız ile fikir alışverişinde bulunarak yapabilirsiniz.

Üretici	Tüketici
Av	Avcı
Ayrıştırıcı	Tüketici

Tüketici	Tüketici	Tüketici
Üretici	Tüketici	Tüketici

* Tabloda yer alan görselleri kesin.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

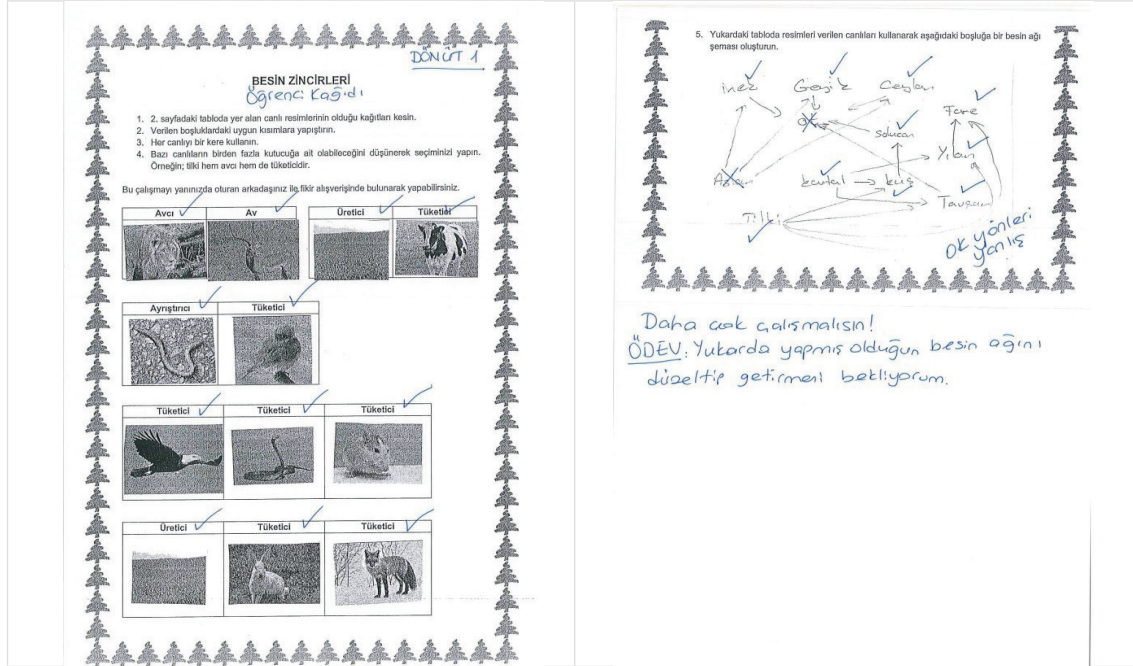
5. Görselleri verilen canlıları kullanarak bir besin ağı şeması oluşturun.

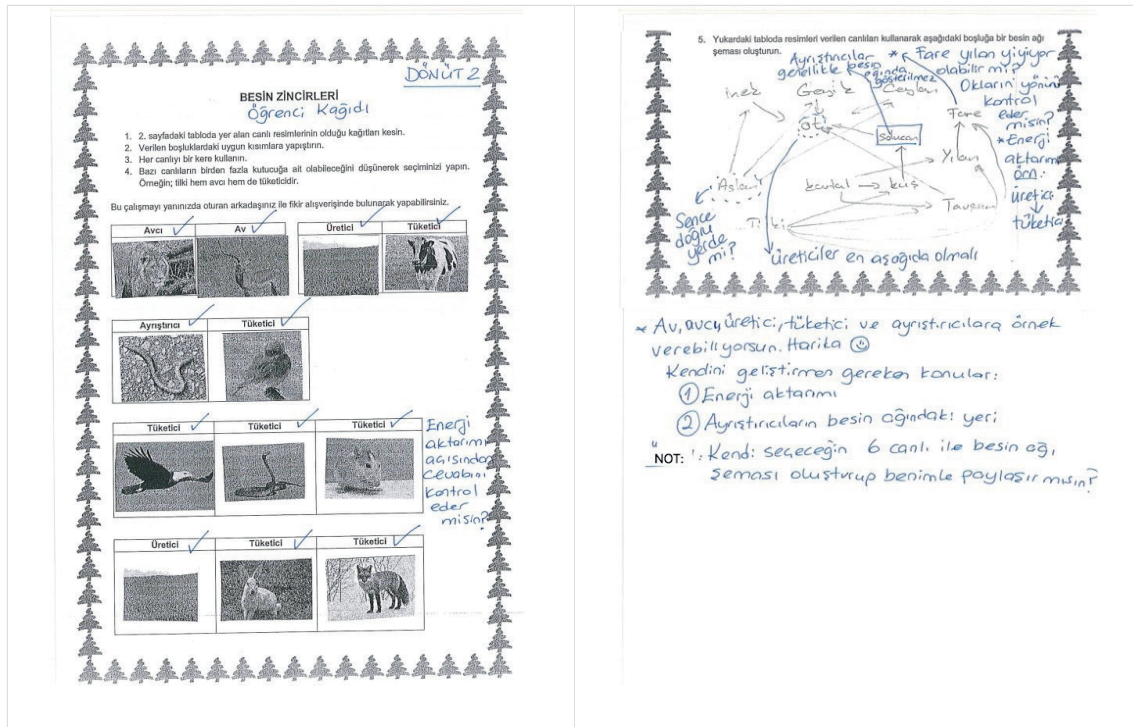

2.1.4. Çalışma yaprağı ile dönüt verme

Öğrenciler çalışma yaprağının yönergesindeki 1-4 basamaklarını yaparken öğretmen öğrencilerin arasında dolaşarak eşleştirme cevaplarını kontrol eder. Cevapları yanlış olan öğrencilere sorular sorarak doğru cevabı bulmaları için öğrencileri yönlendirir. Örneğin, öğrenci yılan resmini kesip ayrıştırıcı kısmına yapıştırmak istiyorsa, öğrenciye yılanların ne ile beslendiklerini bilip bilmediği sorulabilir. Çalışma yaprakları öğrenciler tarafından doldurulmuşsa toplanıp yazılı olarak dönüt verilir. Aşağıda öğrenci tarafından tamamlanmış çalışma yaprağını ve öğretmenin iki değişik dönütünü görebilirsiniz.

Şekil 5. Dönüt örneği-1

Şekil 6. Dönüt örneği-2

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sizce hangi dönüt öğrenci için daha anlamlı ve faydalı? Dönüt 1 mi, Dönüt 2 mi? Neden?

Verilen dönütlerden ikincisi daha faydalıdır. Aşağıda etkili dönütün özellikleri verilmiştir.

Etkili bir dönüt için:

- Öğrencilerin birbirleri ile karşılaştırılmasına değil, kazanımlara ya da öğrenci için belirlenen hedeflere odaklanılmalıdır.
- Kullanılan dil ile öğretmen, öğrenciye becerileri hakkında güçlü mesajlar vermelidir.
- Notlandırma yapmak başarısı düşük öğrenci için moral bozucu olurken, başarısı yüksek öğrenciler için bazen kendini beğenmişliğe yol açabilir. Her ürünü değerlendirirken not vermek zorunda değilsiniz.
- Düzeltme yapmak yerine, öğrencinin başarısı ve gelişimine yönelik dönüt vermelisiniz.
- Öğrencilerin şu anki durumları ve istenen performansları arasındaki açığı kapatacak, geliştirici tavsiyelere odaklanmalısınız.
- Öğrencilerin gelişmek için fırsatlara ihtiyacı olduğunu unutmamalısınız. (Clarke, 2005)

2.1.5. Çalışma yaprağı örneği-2

Öğretmenlerin öğrencilerin anlama becerilerini değerlendirmede kullanabilecekleri tekniklerden biri boşluk doldurma tekniğidir. Boşluk doldurma tekniği aynı zamanda öğrencilerin kelime hazne düzeylerini ve metin güçlüğünü (metnin okunabilirliği) belirlemek için de kullanılmaktadır (Akyol, vd. 2014).

Boşluk doldurma tekniği, Wilson Taylor (1953, akt. Ulusoy, 2006) tarafından ortaya konulan ve Gestalt psikolojisi üzerine yapılandırılmış bir tekniktir. Buradan hareketle zihnin tamamlanmamış şeyleri (kelimeler, düşünceler, imgeler) bir bütün hâlinde görmeye çalışma ilkesi, bu tekniğin altında yatan temel düşüncedir. Bu teknikle; metinlerin okunabilirliği, okunan metne bağlı olarak öğrencilerin okuma düzeyleri, öğrencilerin metinle ilgili kelime hazne düzeyleri, öğrencileri dil becerileri ve genel okuduğunu anlama düzeyleri belirlenebilir (Akyol, 2005; Mariotti ve Homan, 2001).

Boşluk doldurma tekniğini uygulama sürecinde öğretmen ilk olarak sınıf düzeyine uygun bir metin seçer. Bu metnin ilk ve son cümlelerinden kesinlikle herhangi bir kelime silinmez. Daha sonra her 5, 6, 7, 8, 9 veya 10. kelime metinden çıkarılır ve öğrenciden çıkarılan kelimenin aynısını yazması istenir. Eğer silinecek kelime özel isim ise bir sonraki kelime metinden çıkarılır. Metnin uzunluğuna göre metinden çıkarılan toplam kelime sayısı 20 ile 50 arasında değişebilir. Burada karar vermede etkili olacak değişken, öğrencilerin yeterlilikleri ve sınıf düzeyidir. Öğretmen bunları göz önünde bulundurarak en doğru seçimi yapabilir. Alt sınıf düzeyinde öğretmenler daha az boşluğa yer verirken üst sınıflarda boşluk sayısı daha fazla olabilir. Öğrenciler ilk defa böyle bir uygulama ile karşılaşacaklarsa doğru kelimeleri bulmakta güçlük yaşayabilirler. Öğretmenler bu konuda dikkatli olmalıdırlar. Sonraki uygulamalarla birlikte öğrenciler sürece adapte olacaklarından boş bırakılan kelimelerin yerlerine uygun ve doğru kelimeleri bulmak için daha fazla motivasyonla çaba göstereceklerdir.

Öğretmen, boşluk doldurma testini vermeden önce öğrencilerin sürece uyum sağlamaları için bu anlama testinde ne yapmaları gerektiğini sınıf tahtasında örnek uygulamalarla gösterebilir. Benzer şekilde, sınıf içerisinde internet ortamında boşluk doldurma ile ilgili örnek videolar izleterek öğrencilerin boşluk doldurma yöntemine yönelik farkındalıklarını artırabilir. Boşluk doldurma testi öğrencilere uygulandıktan sonra öğretmen tarafından öğrencilerin doğru yerleştirdiği kelime sayıları hesaplanır ve metinden çıkarılan toplam kelime sayısı doğrultusunda doğru cevapların yüzdeleri belirlenir. Verilen metindeki boşlukların %60 ve daha fazlasının doldurulması metnin öğrenciler açısından bağımsız okuma düzeyinde olduğunu (okuduğunu anlamalarının iyi olduğunu), puanlarının %40 ve %59 arasında olması metnin öğrenciler açısından öğretimsel düzeyde olduğunu (anlama düzeylerinin orta düzeyde olduğunu) ve puanların %40'ın altında olması metnin öğrenciler için çok zor olduğunu (anlama düzeylerinin endişe düzeyinde olduğunu) göstermektedir (Akyol, 2005; Ulusoy, 2006). Takip eden sayfada 2. sınıf düzeyinde örnek uygulama ve örnek metne yer verilmiştir.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ders	Türkçe
Sınıf düzeyi	2
Öğrenme alanı	Okuduğunu Anlama
Alt öğrenme alanı	Okuduğuna dikkatini yoğunlaştırır.
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Okuduğunu anlar.Dikkat becerilerini artırır.Okuduğunu hatırlar. <p>Bu göstergeler T.2.3.6. ve T.2.3.14. kazanımlarının yanında 2, 3, ve 4. sınıflarda akıcı okuma ve anlama alt boyutlarının tamamı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Hatırlama, okuduğunu anlama.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanıma gerekçesi:

Öğretmenlerin öğrencilerin anlama becerilerini değerlendirmede kullanabilecekleri tekniklerden biri de boşluk doldurma tekniğidir. Zihnin tamamlanmamış şeyleri (kelimeler, düşünceler, imgeler) bir bütün hâlinde görmeye çalışma ilkesi, bu tekniğin altında yatan temel düşüncedir. Bu teknikle; metinlerin okunabilirliği, okunan metne bağlı olarak öğrencilerin okuma düzeyleri, öğrencilerin metinle ilgili kelime hazinesi düzeyleri, öğrencilerin dil becerileri ve okuduğunu anlama düzeyleri belirlenebilir.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Öğrencilerinizin okuduğunu anlama, okuduğunu hatırlama düzeylerini ve okuma becerilerini değerlendirmek için "Boşluk doldurma Tekniği"ni kullanabilirsiniz.
- Uygulamaya geçmeden önce örnek bir ön çalışma yapabilirsiniz.
- Öncelikle sınıfta sessizlik sağlanmalı, önceden çocukların düzeyine uygun olarak hazırlanmış örnek metin öğrencilere dağıtılıp öğrencilerin bireysel bir şekilde sessizce okuması istenmelidir.
- Sonra örnek metin toplanmalı ve öğrencilere örnekteki boşluk doldurma testi dağıtılarak testte yer alan boşlukları tamamlamaları istenmelidir. Bu süreç için öğrencilere yeterli süre verilmelidir.
- Belirlenen süre sonunda testin cevaplarını duvara yansıtılabilir ya da tahtaya yazabilirsiniz.
- Boşluk doldurma tekniğini uygulama sürecinde ilk olarak sınıf düzeyine uygun bir metin seçiniz.
- Daha sonra her 5., 6., 7., 8., 9. veya 10. kelimeyi metinden çıkarınız ve öğrencilerinizden çıkarılan kelimenin aynı-sını yazmalarını bekleyiniz.
- Belirlediğiniz bu metnin ilk ve son cümlelerinden kesinlikle herhangi bir kelime silinmemelidir. Eğer silinecek kelime özel isim ise bir sonraki kelimeyi metinden çıkarınız.
- Metnin uzunluğuna göre metinden çıkarılan toplam kelime sayısı 20 ile 50 arasında değişebilir. Metinden kaç kelime çıkarılacağı hususunda göz önüne alınması gereken değişken, öğrencilerin yeterlilikleri ve sınıf düzeyidir.
- Sınıf düzeyi arttıkça çıkarılan kelime sayısını da yükseltebilirsiniz.
- Buradaki örnek uygulamada 2. sınıf düzeyine uygun metin kullanılmıştır.
- Boşluk doldurma formlarının değerlendirmesi iki şekilde gerçekleştirilebilir. Öz değerlendirme yapılıyorsa her öğrenci kendi cevapları için +/- işaretleri ile kendisini değerlendirebilir. Akran değerlendirme yapılıyorsa öğrenciler cevap kâğıtlarını yanlarındaki arkadaşları ile değiştirirler ve aynı işlemi arkadaşlarının kâğıtları için yaparlar.
- Değerlendirme basamağı da tamamlandığı takdirde süreci sonlandırabilirsiniz.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Boşluk doldurma testi öğrencilere uygulandıktan sonra öğretmen tarafından öğrencilerin doğru yerleştirdiği kelime sayıları hesaplanır ve metinden çıkarılan toplam kelime sayısı doğrultusunda toplam doğru cevapların yüzdeleri belirlenir. Verilen metindeki boşlukların %60 ve daha fazlasının doldurulması metnin öğrenciler açısından bağımsız okuma düzeyinde olduğunu (okuduğunu anlamalarının iyi olduğunu), boşlukların %40 ve %59 arasında doldurulmuş olması metnin öğrenciler açısından öğretimsel düzeyde olduğunu (anlama düzeylerinin orta düzeyde olduğunu) ve boşlukların %40'ın altında doldurulmuş olması metnin öğrenciler için çok zor olduğunu (anlama düzeylerinin endişe düzeyinde olduğunu) göstermektedir.

Yapılan uygulamanın ardından bağımsız okuma düzeyinde olduğunu belirlediğiniz öğrencilerinizi daha üst seviye metinlerle karşılaştırabilirsiniz.

Okuma seviyesinin öğretimsel düzeyde olduğunu tespit ettiğiniz öğrencilerinizin gelişimlerini farklı boşluk doldurma testleriyle takip etmeniz yarar sağlayacaktır. Bu öğrencilerinizin gelişimlerini yakından takip etmeniz kullanacağınız metin seviyelerini belirlemenizde de size katkı sağlayacaktır.

Endişe düzeyinde bulunan öğrencileriniz için daha kolay metinler tercih etmeniz yarar sağlayacaktır. Kendi okuma düzeyinden yüksek seviyede bulunan metinlerle karşılaşan öğrenci için okuma; sıkıcı, zahmetli ve zor bir iş olarak görülmeye başlayacak ve öğrencilerinizin okuma eylemine karşı bir ön yargı beslemesine sebep olabilecektir. Bu durumun ortaya çıkmasını engellemek ve öğrencilerinizin okuma motivasyonlarını yükseltmek adına onları okuma seviyesine uygun metinlerle karşı karşıya getirmeniz önemlidir.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

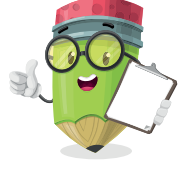
MEB EBA, internet, uygulamalar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Güneş ve Deniz

Sıcaklar bastırdı. Yani deniz mevsimi geldi. İyi hoş da girecek deniz nerede? Üç yanı denizle çevrili bir ülkede yaşıyoruz ama yüzecek deniz bulamıyoruz. Çünkü her yer kirlî. Neyse, bu derdimizi bu kadarla geçiştirelim. Denize girecek olanlarla sohbet edelim.

Sevgili arkadaşlar... Yazın denize girerken çok dikkatli olun. Büyüklerinizden habersiz denize girmeyin. "Aman canım ben yüzmeyi biliyorum. Nerede olsa girerim" demeyin. Denizde başınıza nelerin geleceğini bilemezsiniz. Birçok insan, bu yüzden kaza geçiriyor. Boğulma tehlikesi ile karşılaşılıyor.

Onun için diyorum ki... Denize girdiğiniz zaman sakın açılmayın! İyi yüzmeyi bilmeniz bazen fayda etmeyebilir. Yorulabilirsiniz, ayağınıza ağrı girebilir. Bir akıntıya rastlayabilirsiniz. Bu durumlar hayatınızı tehlikeye sokabilir.

Haaa bir de güneş var. Hani insanın dostu denilen güneş... Güneş ilaç gibidir. Vücudumuz için yararlıdır. Ancak güneş altında çok kalmak da tehlikelidir. "Azı karar, çoğu zarar" sözünü bilirsiniz. Bu söz sanki güneş için söylenmiştir. Güneş altında uzun süre kalırsanız deriniz yanar.

İlk günlerde on dakika kadar güneşte durun. Sonra bunu azar azar artırın. Vücudunuz alışsın. Zamanla bu süreyi uzatabilirsiniz. Öğle vakti sakın güneş altında durmayın. Çünkü güneşin en tehlikeli olduğu zaman öğlendir. Bugünlük bu kadar. Hepinize iyi tatiller, sevgili çocuklar.

Okuduğunu anlama testi
(2. sınıf düzeyi)

Güneş ve Deniz

Sıcaklar bastırdı. Yani deniz mevsimi geldi. İyi hoş da (1)_____deniz nerede? Üç yanı denizle çevrili (2)_____ ülkede yaşıyoruz ama yüzecek deniz bulamıyoruz. (3)_____her yer kirlî. Neyse, bu derdimizi (4)_____kadarla geçiştirelim. Denize girecek olanlarla sohbet (5)_____.

Sevgili arkadaşlar... Yazın denize girerken çok (6)_____olun. Büyüklerinizden habersiz denize girmeyin. "Aman (7)_____ben yüzmeye biliyorum. Nerede olsa girerim" (8)_____. Denizde başınıza nelerin geleceğini bilemezsiniz. Birçok (9)_____, bu yüzden kaza geçiriyor. Boğulma tehlikesi (10)_____karşılaşıyor.

Onun için diyorum ki... Denize girdiğiniz (11)_____sakın açılmayın! İyi yüzmeye bilmeniz bazen (12)_____etmeyebilir. Yorulabilirsiniz, ayağınıza ağır girebilir. Bir (13)_____rastlayabilirsiniz. Bu durumlar hayatınızı tehlikeye sokabilir.

Haaa (14)_____de güneş var. Hani insanın dostu denilen (15)_____. Güneş ilaç gibidir. Vücudumuz için yararlıdır. (16)_____güneş altında çok kalmak da tehlikelidir. "(17)_____karar, çoğu zarar" sözünü bilirsiniz. Bu (18)_____sanki güneş için söylenmiştir. Güneş altında (19)_____süre kalırsanız deriniz yanar.

İlk günlerde on (20)_____kadar güneşte durun. Sonra bunu azar azar (21)_____. Vücudunuz alışsın. Zamanla bu süreyi uzatabilirsiniz. (22)_____vakti sakın güneş altında durmayın. Çünkü (23)_____en tehlikeli olduğu zaman öğlendir. Bugünlük (24)_____kadar. Hepinize iyi tatiller, sevgili çocuklar....

Cevap anahtarı

1. Girecek	14. Bir
2. Bir	15. Güneş
3. Çünkü	16. Ancak
4. Bu	17. Azı
5. Edelim	18. Söz
6. Dikkatli	19. Uzun
7. Canım	20. Dakika
8. Demeyin	21. Artırın
9. İnsan	22. Öğle
10. İle	23. Güneşin
11. Zaman	24. Bu
12. Fayda	
13. Akıntıya	

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2.2. Ürün dosyası (Portfolyo)

Ürün dosyası, günümüzde eğitimde en sık kullanılan tamamlayıcı değerlendirme yöntemlerinden biridir. Ürün dosyasının geniş kapsamlı ve çok amaçlı doğasından dolayı birçok tanımı yapılmıştır. Grace'e (1992) göre ürün dosyası, öğrencilerin öğrenme sürecinin kayıdır. Öğrencilerin ne öğrendiğini, öğrenmeyi nasıl gerçekleştirdiğini, nasıl düşündüğünü, sorulan soruları nasıl analiz edip sentezlediğini, problemleri nasıl çözümlendiğini, birleştirdiğini ve ürettiğini kayıt altına alan araçtır. Arter, Spandel ve Culham'a (1998) göre ise ürün dosyaları öğrencilere öz değerlendirme ve öğrenme sürecini kontrol altına almayı öğretir, dolayısıyla öğrencilerin özgüvenlerini yapılandırıp geliştiren çok amaçlı araçlardır. Paulson, Paulson ve Meyer'a (1991) göre ürün dosyaları, geleneksel sınavlarla ölçülmesi zor olan öğrenmeleri hem öğretimi hem de değerlendirmeyi birleştirerek değerlendirmeye yarayan araçlardır.

Özetlemek gerekirse, ürün dosyaları:

- Öğrenci ürünlerini biriktirerek öğrenme sürecini kayıt altına alır.
- Hedeflere yönelik oluşturulur (ör. öğrencilere bazı becerilerin kazandırılması, öz değerlendirme ve/veya akran değerlendirme becerilerin geliştirilmesi).
- Ürün dosyaları, öğrencilere ürünleri hakkında yansıtma ve yorum yapma fırsatı verir.

2.2.1. Etkili bir ürün dosyası hazırlama

- Öğrencilere ürün dosyasının amaçları ve öğrenim hedefleri anlatılmalı ve sürece katılımları sağlanmalıdır.
- Ürün dosyasına dâhil edilen çalışmalar öğrencileri ve performanslarını en iyi yansıtan çalışmalar olmalıdır. Öğrencilerin bu belgeleri seçebilmeleri için malzeme seçme kistaslarının belirlenip öğrencilere açık şekilde anlatılması gerekmektedir.
- Öğrenciler tarafından seçilen çalışmaların değerlendirme kriterleri belirlenmelidir (Kan, 2007; Paulson ve diğ., 1991).

2.2.2. Ürün dosyası geliştirme basamakları

Ürün dosyası geliştirme aşamasında tek bir doğru yol yoktur. Her bir kurumun, sınıfın/seviyenin (ör. orta, lise) ve branşın (ör. yabancı dil, matematik, müzik), tamamlayıcı değerlendirmeye farklı bir yaklaşımı olduğundan tasarlanan ürün dosyaları farklılık gösterebilir. Ancak, ürün dosyası geliştirme sürecinin örgütlenme ve planlama, biriktirme ve yansıtma olmak üzere üç temel aşaması vardır. Bu aşamalar alt boyutlarıyla birlikte aşağıda açıklanmıştır.

a) Örgütlenme ve planlama aşaması

Örgütlenme ve planlama aşamasında ürün dosyasının kapsam ve amaçları, hangi ürünlerin ürün dosyasına dâhil edileceği, biriktirilen ürünlerin nasıl sergileneceği ve ürün dosyalarının nerede tutulacağı (ör. öğrenci dolapları, sınıf içindeki raflar) gibi önemli konularla ilgili kararlar alınır. Örgütlenme ve planlama aşamasında dikkat edilmesi gereken adımlar aşağıdaki gibidir.

i) Ürün dosyasının kapsam ve amaçlarının belirlenmesi

Okuldaki paydaşların (ör. okul yöneticisi, öğretmenler, öğrenciler, veliler, okul-aile birliği temsilcileri) fikirleri alınarak, değerlendirmede hangi bilgilere ihtiyaç duyulduğu ve bu bilgilerin nasıl ve nereden toplanacağına karar verilmelidir. Karar verme aşamasında alan/branş öğretmenleri süreci yönetebilmelidir (Kan, 2009).

ii) Ürün dosyası değerlendirme takviminin belirlenmesi

Öğretmenler, yöneticiler ve mümkünse aileler bir araya gelerek ürün dosyasında hangi ürünlerin yer alması ve bunları geliştirirken hangi aşamalardan, ne kadar zamanda geçilmesi gerektiği konusunda kararlar alırlar. Tablo 9'da bir değerlendirme takvimi örneğine yer verilmiştir. Verilen örnekte öğrencilerden belirleyecekleri bir konu hakkında araştırma raporu ve bu konu ile ilgili bir poster hazırlamaları istenmektedir.

Tablo 9. Değerlendirme takvimi örneği

Olması gereken ürünler	Aşamalar	Zaman (Not: Kesin tarihler de yazılmalıdır)
1. Bilgilendirici deneme yazısı	1.1 Beyin fırtınası	1 ders saati (16 Nisan 2019)
	1.2 Konuyu araştırma	1 hafta
	1.3 Yazı planı	1 ders saati
	1.4 İlk taslak	1 hafta (ödev olarak verilebilir)
	1.5 Akran değerlendirmesi	30 dakika
	1.6 İkinci taslak	1 ders saati
	1.7 Öğretmen geri dönüt aşaması	1 hafta (her öğrenci için 15 dk.)
	1.8 Son ürün	1 hafta (ödev olarak verilebilir)
2. Kitap kapağı tasarımı	2.1. Belirtilen kitabın okunması	2 hafta
	2.2. Kitapla ilgili yansıtıcı yazının yazılması: Ana fikir, karakterler, çıkarılması gereken dersler, öğrencide bıraktığı izler, duygular	3 gün
	2.3. Kitap kapağının ilk taslağının hazırlanması (ör. kullanılacak malzemeler, renkler, bölümler, yazılar)	1 hafta
	2.4. İlk taslakların seçilen sınıf arkadaşlarıyla tartışılması	1 ders saati
	2.5. Kitap kapağının son versiyonunun hazırlanması	1 hafta

iii) Puanlama ölçütleri ve standartların geliştirilmesi

Çalışma ortakları (ör. öğretmen, öğrenci, alan uzmanları) öğrenim hedeflerinin ve amaçlarının ne olacağını belirledikten sonra bunların nasıl değerlendirileceğine karar verir. Ürün dosyaları bir bütün olarak değerlendirilebileceği gibi, ürün dosyası içindeki her bir çalışma ayrı ayrı da incelenebilir (Okçu, 2007). Alınan karara göre kontrol listeleri, oranlama ölçeği ve/veya puanlama rubrikleri vb. oluşturulur. Ürün dosyasında farklı türden ürünlerin yer alacağına karar verilirse (ör., kısa öykü, grafikler), her biri için ayrı puanlama planı yapılabilir (Rolheiser, Bower ve Stevahn, 2000). Daha önceki yıllarda üretilen ve öğrenci çalışmalarına rehberlik edebilecek örnekler varsa öğrencilerle paylaşılır.

iv) Değerlendiricilerin eğitilmesi

Ürün dosyasının iki ya da üç uzman (ör. farklı seviyelerde ders veren branş öğretmenleri) tarafından değerlendirilmesi, bu kişilerin de değerlendirme konusunda iyi bir eğitimden geçmiş olması değerlendirme güvenirliği, geçerliği ve ürün dosyasından elde edilecek kazanımların en yüksek seviyede olması açısından önemlidir. Bu yüzden değerlendirme yapacak kişilere ürün dosyası puanlama kriterlerinin ne olduğu ve referansların nasıl kullanılarak puanlama yapılacağı konusunda eğitim verilmelidir.

v) Ürün dosyalarının değerlendirilmesi

Komisyon (ör. uzman öğretmen, dışarıdan gelen alan uzmanı) ürün dosyalarını daha önceden belirlenmiş kriterleri kullanarak puanlar.

vi) Sonuçların rapor edilmesi

Sonuçlar ürün dosyasının tüm paydaşlarına (öğretmen, öğrenci, aile ve diğer toplum üyeleri) anlayabileceği formatta ve dilde, daha önce ilan edilen/belirlenen zamanda ilan edilir (Kan, 2007).

b) Biriktirme aşaması

Biriktirme aşamasında öğrenciler, ürün dosyasının hazırlanmasındaki amaca uygun olduğunu düşündükleri ürünleri bir araya getirirler. Ürün dosyasına dâhil edilecek ürünler ve belgeler seçilirken aşağıdaki etmenler rol oynar:

- Üzerinde çalışılan konular,
- Öğrenme süreci aşamalarının sayısı ve süresi,
- Özel çalışmaların var olup olmadığı,
- İncelenen temaların kapsam ve derinliği,
- Ürünlerin değerlendirmeye tâbi tutulacak ölçütleri yansıtması gerekliliği (Erdoğan, 2006).

c) Yansıtma aşaması

Yansıtma aşamasında öğrenciler öğrenme süreçleri ve gelişimleri, neyi bildikleri ve yapabildikleri, bunları nasıl edindikleri konusunda üst bilişsel (bilişüstü) yansımalar yapar (Erdoğan, 2006). Bu yansımalar farklı yerlere (ör. öğrenme kayıtları, yansıtma günlüğü) ve farklı biçimlerde (ör. notlar, resimler) not edilebilir.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2.2.3. Ürün dosyası türleri

Ürün dosyaları başlıca iki kategoriye ayrılır (Rolheiser ve diğ., 2000; Tedick ve Klee, 1998):

a) Gelişim/süreç ürün dosyası

Gelişim/süreç ürün dosyası öğrencilerin belirli bir zaman dilimi içinde (ör. bir dönem ve/veya akademik yıl boyunca) hedefe yönelik olarak akademik, beceri vs. alanlarında nasıl ilerleyip geliştiklerini kayıt altına alan araçtır. Bu ürün dosyaları öğrencilerin kısa veya uzun süreli olarak sürdürdüğü bütün çalışmaları içerir, dolayısıyla da biçimlendirici değerlendirme aracı olarak kullanılmaya çok uygundur. Gelişim/süreç ürün dosyası içinde yer alan çalışmalara genellikle puan verilmemesi, öğrenciye durumu ile ilgili geri bildirim verilmesi daha uygundur.

b) En iyi ürün/vitrin ürün dosyası

En iyi ürün portfolyosuna sıklıkla vitrin ürün dosyası da denilmektedir. Öğrenciler buraya kendilerini en iyi yansıttığına inandıkları çalışmaları koyarlar. Bu nedenle bu portfolyoların düzey belirleyici değerlendirme aracı olarak kullanılması daha uygundur.

Vitrin ürün dosyalarının en önemli özelliklerinden biri de öğrencilere öz değerlendirme fırsatı vermesidir. Öğrenciler en ileri düzey öğrenmeyi gösteren ürünlerini seçerler ve kendilerinden bu ürünlerin neden en iyi çabalarını ve başarılarını temsil ettiğini anlatmaları istenir. Bu da öğrencilerin kendi gelişimlerini nasıl gördüklerini, kendilerini hangi kıstasları önemseyip kullanarak değerlendirdiklerini anlama fırsatı verir.

2.2.4. Ürün dosyası kullanımının nedenleri

Ürün dosyası, aşağıda da görüleceği gibi pek çok değerlendirme çalışmasında kullanılmaya uygun bir araçtır.

a) Çoklu zekâya uygun gelişim gösterme

Farklı öğrencilerin farklı yetenekleri ve öğrenme biçimleri bulunmaktadır. Bu yüzden tüm öğrenciler aynı şekilde değerlendirilmemelidir (Georgi ve Crowe, 1998). Klasik ölçme ve değerlendirme araçları öğrencilerin “zekâ profillerini” dikkate almamaktadır (Lazear, 1992). Oysa ürün dosyası ile öğrencilere değişik alanlardaki zekâlarını sergileme imkânı verilebilmektedir. Örneğin, yabancı dil eğitim dersinde bir hikâye okuduktan sonra öğrencilerden hikâyenin onlarda oluşturduğu duyguyu ifade etmeleri istendiğinde, bazı öğrenciler duygularını yazarak, bazıları resim çizerek, bir başka grup da melodi/müzik ile ifade edebilir. Böylece farklı zekâ profillerindeki öğrencilere kendini en iyi şekilde ifade etme fırsatı verilir.

b) Dezavantajlı öğrenciler

Sınıf içinde farklı özellik ve becerilere sahip öğrenciler bulunduğu gibi farklı yerlerde (ör. şehir ve köy) yaşayan öğrenciler de vardır. Ürün dosyaları her öğrencinin belirli bir zaman diliminde hedeflere yönelik gerçekleştirdiği gelişim ve ilerlemeyi gösterdiğinden, her gruptan öğrencinin değerlendirilmesinde kullanılmaya uygun bir araçtır.

c) Okul-aile iş birliği

Ürün dosyası değerlendirmenin en önemli özelliklerinden biri de öğrenciler, öğretmenler ve aileler arasındaki iş birliğini yansıtmaya fırsat vermesi (Little, 2009; Valencia, 1990), böylece daha geniş ama birbirine daha sıkı bağlı bir okul-aile iş birliği oluşturmasıdır. Öğrenciler ve öğretmenler karşılıklı konuşarak ürün dosyası içindeki malzemeleri zaman içinde ve adım adım geliştirirler. Bu iş birliği sayesinde öğrenciler, konuları ne kadar iyi öğrendiklerini ve sonra ne öğreneceklerini öğrenebilmektedirler. Bunun yanında, öğrenci ailelerinin, ürün dosyası değerlendirme sürecinin her aşamasına katılması önemlidir (Ioannou-Georgiou ve Pavlou, 2002). Ailelerin değerlendirme sürecine dâhil edilmesi, öğrencilerinin öğrenmelerinin bir parçası olmalarını ve okulda yapılanları daha iyi anlamalarını sağlamaktadır.

d) Öz değerlendirme

Öğrenciler ürün dosyalarına tüm çalışmalarını koymazlar. Seçilen ürünler, programda belirlenen amaç ve hedefler doğrultusunda, öğrencilerin performanslarını en iyi yansıtan seçkin çalışmalardır. Bu belgeler aynı zamanda öğrencilerin hedeflere giderken nasıl bir gelişme gösterdiklerini kanıtlayan dokümanlardır (Kan, 2007). Bu kıstasları anlayan öğrencilerde öz değerlendirme becerileri gelişmektedir. Öğrencilerde, ilk önce oluşturdukları ürün dosyalarına, daha sonrasında da genel anlamda öğrenme ve değerlendirmeye yönelik sahiplik duyguları artmaktadır (Erdoğan, 2006).

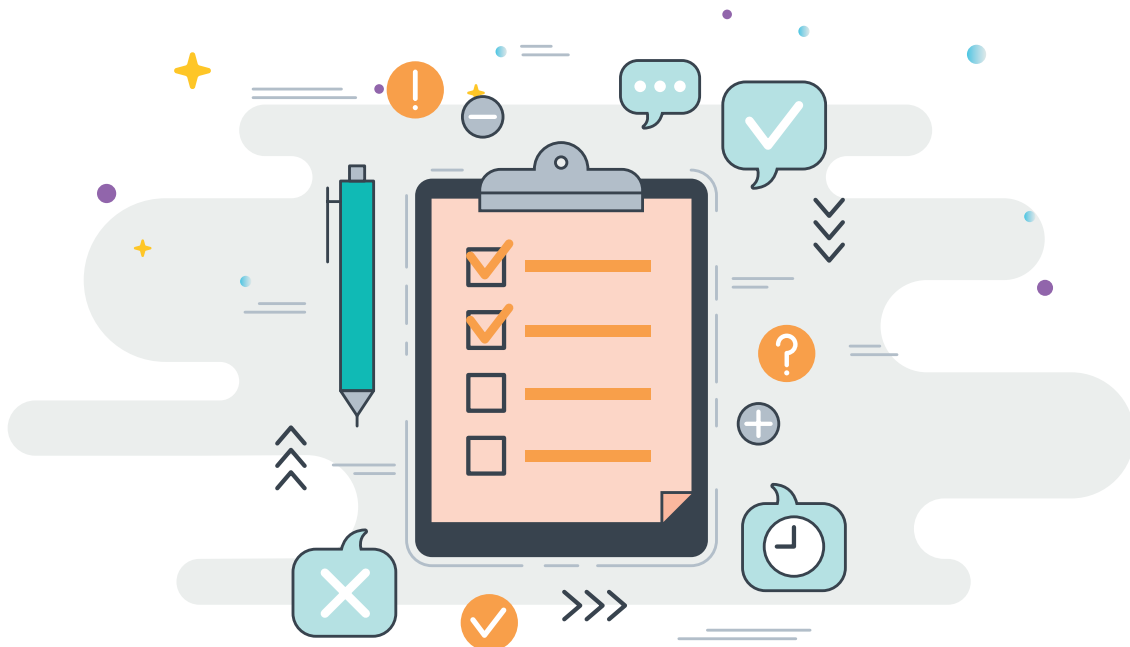

2.2.5. Ürün dosyası örneği

Sınıf öğretmenlerinin en çok dikkat ettikleri akıcı okuma becerilerini ölçmede kullanılabilecek bir gelişim/süreç ürün dosyası örneği olarak cümle doğrulama tekniğini verebiliriz. Öğrencilerin anlama becerilerini değerlendirmek için kullanılan yöntemlerden biri de cümle doğrulama yöntemidir (Akyol, vd., 2014). Bu anlama testi, seçilen metindeki her orijinal cümle için dört farklı cümle türünden birine göre uyarlanarak yeniden yazılması ile geliştirilir. Bunun için 12 cümlelik metinler seçilir veya seçilen metinler uzun ise yeniden düzenlenir. Belirlenen metinde yer alan her cümle ile ilgili dört cümle çeşidi arasında birine göre yeni cümleler oluşturulur. Bu cümle çeşitleri; metindeki orijinalini kullanma, metindeki farklı kelimelerle ifade etme, metindeki orijinal cümlelerin anlamını değiştirerek yazma ve çeldirici ifadeler kullanarak yazma şeklinde ifade edilebilir. Bu cümle türlerine göre uygun madde yazma işlemi aşağıdaki gibi yapılabilir:

- Metindeki orijinal cümleyi kullanmada, metindeki cümle olduğu gibi yazılır.
- Metindeki cümleyi farklı kelimeler ile ifade etmede, orijinal cümlede yer alan kelimeler mümkün olduğunca anlamı bozmadan değiştirilir ve cümledeki anlam başka kelimelerle ifade edilir.
- Metindeki orijinal cümlelerin anlamını değiştirmede metindeki cümleden bir veya iki kelime değiştirilerek orijinal cümlelerin anlamı değiştirilir.
- Çeldirici cümlelerde ise metindeki söz dizimini bozmadan ve metnin tümündeki ana temaya bağlı kalarak metinde sunulan cümlelerden çıkarılabilecek anlamdan tamamen farklı anlamda cümleler oluşturulur.

Öğrenciler cümle doğrulama testi için hazırlanan metni bir kez okuduktan sonra evet/hayır veya doğru/yanlış seçeneklerinden oluşan cümleleri cevaplamaya başlar. Testte sunulan cümle metinde sunulan cümlelerle aynı anlama geliyorsa "evet" veya "doğru", anlam değişiyorsa "hayır" veya "yanlış" cevabı doğru olarak kabul edilmektedir. Testten alınan yüksek puanlar öğrencilerin, içerisinde anlamın saklı olduğu hafıza simgelerini başarıyla bulduğunu göstermektedir (Royer, 2001; Royer, Greene ve Sinatra, 1987; Shaughnessy, 2005; Ulusoy ve Çetinkaya, 2012). Aşağıda öğretmenlerin buna yönelik olarak faydalanabilecekleri 2. sınıf düzeyinde bir örnek uygulama gösterilmiştir. Uygulama sürecinde öğrencilerden metni bir kez okumaları ve daha sonra kâğıdın arkasını çevirip arka taraftaki cümleleri okudukları metne göre "doğru" veya "yanlış" olarak işaretlemeleri istenir. Uygulama sürecinde öğrencilerin metne tekrar dönmelerine izin verilmez.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ders	Türkçe
Sınıf düzeyi	2
Öğrenme alanı	Anlama/Akıcı okuma
Alt öğrenme alanı	Okuduğu metinler ilgili soruları cevaplar.
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Okuduğunu anlar.Dikkat becerilerini artırır.Okuduğunu hatırlar. <p>Bu göstergeler T.2.3.6. ve T.2.3.14. kazanımlarının yanında 2,3 ve 4. sınıflarda akıcı okuma ve anlama alt boyutlarının tamamı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Anlama, hatırlama becerisi.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanıma gerekçesi:

Okumada anlamayı değerlendirme, okumanın en önemli bileşenidir. Öğrencilerin kullandığı metinler temel alınarak geliştirilen bazı geçerli ve güvenilir testler, okumanın test edilmesinde kullanılabilir potansiyeline sahiptir. Bu tür ölçme teknikleri öğrencilerin kullandıkları materyalleri ne kadar anladıklarını belirleme açısından öğretmenlere, öğrencilere ve materyalleri geliştirenlere önemli ipuçları vermektedir. Cümle doğrulama tekniği; geçerli, güvenilir ve kullanımı kolay bir tekniktir.

Uygulamaya yönelik yönergeler

Öğrencilerinizin okuduğunu ne derece anladığını, hatırladığını ve dikkat becerilerinin hangi seviyede olduğunu belirlemek için "Cümle Doğrulama Tekniği"nden yararlanabilirsiniz.

- Uygulama için sınıf seviyesine uygun bir metin seçiniz.
- Metni sınıf ortamına getiriniz ve öğrencilerinizden metni iki kez okumalarını isteyiniz.
- Metindeki her bir orijinal cümlenin dört farklı cümle türünden birine göre uyarlanarak yeniden yazılması ile geliştirilmiş olan formdaki ifadeleri, öğrencilerinizin "doğru" ve "yanlış" seçenekleri üzerinden cevaplamalarını isteyiniz.
- Elde ettiği sonuçlardan; beşin altındaki doğru cevap sayısı endişe düzeyini, 5-7 aralığındaki doğru cevap sayısı öğretimsel düzeyi, sekiz ve üzeri doğru cevap sayısı ise bağımsız okuma düzeyini göstermektedir.
- Uygulama sürecinde öğrencilere metni tekrar okumaları için izin verilmemelidir.
- Etkinlik sonucunda öğrencilerin alacağı yüksek puanlar, öğrencilerin, metnin içerisindeki anlamın saklı olduğu hafıza simgelerini başarıyla bulduğunu göstermektedir. Öğrencinin okuduğunu anlama seviyesi üçe ayrılır. Bunlar endişe, öğretim ve serbest düzeylerdir. Etkinlik sonucunda elde edeceğiniz gösterge ikinci sınıf öğrencisinin kendi seviyesindeki bir metni anlama düzeyini gösterir ki öğretmen bu bulguyla öğrenciye hangi yönlendirmeleri yapacağını öngörebilir.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Öğrencinin anlama düzeyinin bilinmesi, yapılacak çalışmaların kapsamını belirler. Bağımsız, öğretimsel ve endişe düzeyleri şeklinde bir sınıflama yapılacak olursa, bağımsız okuma düzeyinde basit anlama soruları yerine derinlemesine anlama sorularına yoğunlaşılabilir. Derinlemesine anlama soruları çözdürebilmek için öğrencilerinizi aynı konuyu farklı bakış açılarıyla ele alan metinlerle karşılaştırabilirsiniz. Bu metinler üzerinden metinler arası okumalar gerçekleştirerek, öğrencilerinizin metinler arası anlam kurmalarını destekleyebilirsiniz. Okumalar sonrasında metinler arası sorular sorarak öğrencilerinizin anlama seviyelerini tekrar değerlendirebilirsiniz.

Öğretimsel düzeyde öğrencilere ilgileri doğrultusunda okuma kitapları tavsiye ederek, öğrencilerinizle birlikte okumalar gerçekleştirip okuma güdülerini artırabilirsiniz.

Endişe düzeyi için ise veli-öğretmen görüşmelerinde veliler bilgilendirilip düzeyin geliştirilmesine yönelik tavsiyelerde bulunabilirsiniz. Veliler ile görüşmeler yaparak, evde öğrenci ile birlikte okumalar gerçekleştirmesini ve ona model olmalarını önerebilirsiniz. Sınıf ortamında endişe düzeyinde bulunan öğrencilerinizin gelişim seviyelerini yakından takip etmeniz oldukça önemlidir. Endişe düzeyinde bulunan öğrencilerinizle onların seviyelerine uygun metinler belirleyerek okumalar gerçekleştirmek bu hususta fayda sağlayacaktır.

Her düzey için, seviyeye uygun kelime çalışmaları, anlama-anlatma soruları, dilbilgisi çalışmaları ve tür-şekil bilgisine dair çalışmalar yapılabilir. Günümüzde kelime hazinesini geliştirmeye yönelik birçok kelime oyunu, bak-anlat ve 5N1K soruları ile şekillenen kart oyunları bulunmaktadır. Bu tür oyunların temin edilerek sınıfta kullanılması da tavsiye edilmektedir.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamacılar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

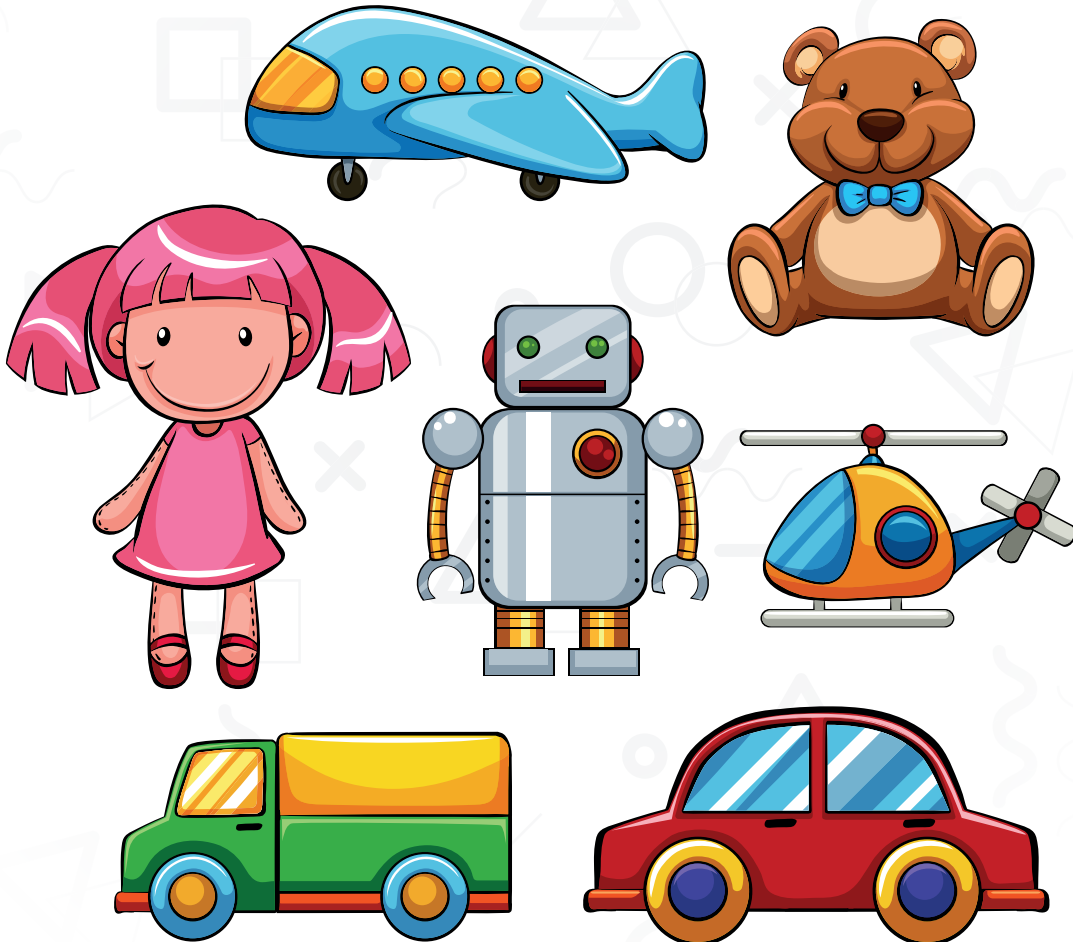

Oyuncakların Öyküsü

Eskiden insanlar toplar, çingiraklar, oyuncak hayvanlar, oyuncak bebekler, topaçlar ve mis-ketlerle oynuyorlardı. Zaman ilerledikçe oyuncaklar biraz daha gelişti. Küçük yemek takımları, rüzgar değirmenleri, atlar, gemiler, küçük askerler, vb. oyuncak dünyasındaki yerini aldı.

Sonraki dönemlerde ilk makineler, taşıtlar üretilmeye başlandı. Tüm bu gelişmeler oyun-cakların gelişimini de etkiledi. Oyuncakların yeni gelişmelerden etkilenmesinin ilk sonuçların-dan biri, oyuncak trenlerdir. Daha sonra oyuncak otomobiller, gemiler, uçaklar da üretilmeye başlandı. Evet, artık oyuncaklar eski dönemlerde olduğu gibi evlerde aileler tarafından elde yapılmıyor, fabrikalarda çok miktarda üretiliyordu.

Oyuncakların değişim süreci bu kadarla da kalmadı. Konuşan bebekler, oyuncak rafların-daki yerini aldı. Bunu sesleri tanıyabilen oyuncaklar izledi. Bugün çocuklar için robotlar gibi gelişmiş özelliklerde oyuncaklar da yapılıyor. Çocuklar, oyuncaklarının onlara sunduğu oyun dünyasındaki yolculuklarını sürdürüyorlar.

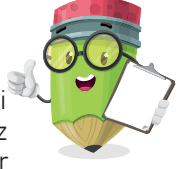

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Okuduğunuzu anlama testi
(2. sınıf düzeyi)

Aşağıda okuduğunuz metni ne kadar iyi anladığınızı değerlendirecek bir test bulunmaktadır. Metindeki cümlelerle aynı anlama gelenler veya aynı şeyleri ifade eden cümleler varsa DOĞRU sütununa, okuduğunuz cümleye karşılık gelecek şekilde çarpı (X) işareti koyunuz. Eğer cümle dinlediğiniz metindeki herhangi bir cümlenin anlamı ile örtüşmüyorsa YANLIŞ sütununa, okuduğunuz cümleye karşılık gelecek şekilde çarpı (X) işareti koyunuz.

Adı-soyadı:.....	Doğru	Yanlış
1 Konuşan bebekler oyuncak raflarındaki yerini aldı.	☐	☐
2 Oyuncak bebeklerin dükkanlarda satılmaya başlanmasından sonra sesleri tanıyabilen oyuncaklar da üretildi.	☐	☐
3 Bugün büyükler için robotlar gibi gelişmiş özelliklerde arabalar da yapılıyor.	☐	☐
4 Bugün çocuklar oyuncaklarla eskisi kadar oynamıyorlar.	☐	☐
5 Eskiden kullanılan oyuncaklarla şimdilerde kullanılan oyuncaklar arasında hiçbir fark yok. Geçen bunca zamana rağmen oyuncaklar hep aynı kaldı.	☐	☐
6 Artık oyuncaklar eskiden olduğu gibi evlerde değil, fabrikalarda daha fazla üretilmeye başlandı.	☐	☐
7 Daha sonra oyuncak kuşlar, evler, uçaklar da üretilmeye başlandı.	☐	☐
8 Oyuncakların yeni gelişmelerden etkileneşinin ilk sonuçlarından biri, oyuncak trenlerdir.	☐	☐
9 Teknolojideki gelişmeler oyuncakların gelişimini olumsuz yönde etkiledi.	☐	☐
10 İlerleyen dönemlerde ilk gemiler ve evler üretilmeye başlandı.	☐	☐
11 Yıllar geçtikçe oyuncaklar yenilendi ve daha gelişmiş ve teknolojik oyuncaklar, oyuncak dünyasındaki yerini aldı.	☐	☐
12 Eskiden insanlar, topalar, çingiraklar, oyuncak hayvanlar, oyuncak bebekler, topaclar ve misketlerle oynuyorlardı.	☐	☐

Cevap anahtarı

Adı-soyadı:.....	Doğru	Yanlış
1 Konuşan bebekler oyuncak raflarındaki yerini aldı.	X	
2 Oyuncak bebeklerin dükkanlarda satılmaya başlanmasından sonra sesleri tanıyabilen oyuncaklar da üretildi.		X
3 Bugün büyükler için robotlar gibi gelişmiş özelliklerde arabalar da yapılıyor.		X
4 Bugün çocuklar oyuncaklarla eskisi kadar oynamıyorlar.		X
5 Eskiden kullanılan oyuncaklarla şimdilerde kullanılan oyuncaklar arasında hiçbir fark yok. Geçen bunca zamana rağmen oyuncaklar hep aynı kaldı.		X
6 Artık eskiden olduğu gibi oyuncaklar evlerde değil, fabrikalarda daha fazla üretilmeye başlandı.	X	
7 Daha sonra oyuncak kuşlar, evler, uçaklar da üretilmeye başlandı.		X
8 Oyuncakların yeni gelişmelerden etkilenmesinin ilk sonuçlarından biri, oyuncak trenlerdir.	X	
9 Teknolojideki gelişmeler oyuncakların gelişimini olumsuz yönde etkiledi.	X	
10 İlerleyen dönemlerde ilk gemiler ve evler üretilmeye başlandı.		X
11 Yıllar geçtikçe oyuncaklar yenilendi ve daha gelişmiş ve teknolojik oyuncaklar oyuncak dünyasındaki yerini aldı.	X	
12 Eskiden insanlar, toplar, çingiraklar, oyuncak hayvanlar, oyuncak bebekler, topaçlar ve misketlerle oynuyorlardı.	X	

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2.3. Performansa dayalı değerlendirme

Performansa dayalı değerlendirme, öğrencileri yeni öğrenme durumlarına sevk edip gözlemlemek amacıyla onlara gerçek hayatta karşılaşmaları muhtemel problem durumları sunan, öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerinin geliştirilmesi ile ölçülmesini sağlayan etkinliklerdir (Popham, 2005; Kutlu, Doğan ve Karakaya, 2017). Başka bir tanıma göre performansa dayalı değerlendirme, öğrenmeyi pekiştirme amacıyla öğrencilerin sahip oldukları bilgi ve becerileri kullanarak günlük hayatla ilişkilendirilmiş bir ürün ortaya koymaları esasına dayanan uygulamalardır (Başol, 2015).

Eğitim-öğretim faaliyetlerinde öğrencilere birtakım görevler verilebilmektedir. Performans görevlerine örnek olarak yaratıcı performanslar (sergi, dergi, gazete, pano, tarih şeridi, rol oynama vb.), yazılı görevler (araştırma raporu, makale, kompozisyon, açık uçlu soruları cevaplama, çalışmalar vb.), sunumlar, sınıf dışı çalışmalar (işlenecek konu hakkında bilgi toplama, metin okuma, görüşme yapma, etkinlikte kullanılacak materyalleri hazırlama vb.) gibi etkinlikler gösterilebilir (MEB, 2009).

Öğrencilerin performansları belirlenirken iki tür performansa dayalı iki tür değerlendirme yapılabilir: Bunlardan birincisi **“sınırlandırılmış yanıtli performansa dayalı değerlendirme”** iken, diğeri **“sınırlandırılmamış yanıtli performansa dayalı değerlendirme”**dir. Sınırlandırılmış yanıtli performansa dayalı değerlendirme uzun süreç ve veri toplama gerektirmeyen, genellikle sınıf içerisinde öğretmen kontrolünde gerçekleştirilen performansa dayalı değerlendirme türüdür. Sınırlandırılmış performansa dayalı değerlendirmeye dilsiz harita doldurma, tablo ve grafik oluşturma ile yarım bırakılan hikâyeyi tamamlama gibi birtakım etkinlikler örnek olarak verilebilir. Sınırlandırılmamış yanıtli performansa dayalı değerlendirme ise herhangi bir konuya ilişkin daha uzun süreç (bir hafta-bir ay) ve okul dışı faaliyet gerektiren, bilginin toplanması, çözülmesi ve düzenlenmesi gibi genellikle problem çözmeye yönelik etkinlikler içeren performansa dayalı değerlendirme türüdür. Sınırlandırılmamış yanıtli performansa dayalı değerlendirmeye çevre kirliliğini önlemek için yapılması gereken çalışmalar ve kültürel mirasın geleceğe aktarılmasını sağlamak için özgün fikirler geliştirme gibi konular örnek olarak verilebilir (Kutlu, Doğan ve Karakaya, 2017). Buna ilaveten, öğrencilerin performansını değerlendirmede ürün ve süreç olmak üzere iki yön bulunmaktadır. Ürün, öğrencilerin ürettiği süreç ise öğrencilerin ürünü tamamlarken yaptığı etkinliktir (Göçer, 2014).

Performansa dayalı değerlendirme dört temel bölümden oluşmaktadır (Alıcı, 2017; Kutlu, Doğan ve Karakaya, 2017):

- 1. Tanımlama:** Öğrencilere verilen görevin ait olduğu ders, sınıf düzeyi, kazanım, konu, öğrenme çıktıları ve puanlama yöntemi gibi genel bilgilerin tanıtıldığı bölümdür.
- 2. Görev:** Öğrencilere çözüm bulmaları/araştırmaları gereken bir problem durumunun verildiği bölümdür.
- 3. Yönerge:** Öğrencilerin görevlerini yerine getirirken dikkat etmesi gereken hususların tanıtıldığı kısım olup; görev öncesi, görev sırası ve görev sonrası olmak üzere üç boyutta ele alınan bölümdür.
- 4. Puanlama:** Öğrencilerin görevlerinin değerlendirilmesinde kullanılacak araç ve yöntemlerin (dereceli puanlama anahtarı ve formlar gibi) bulunduğu bölümdür.

Öğrencilerin belirli bilgi ve becerileri gösterme ve uygulama yeteneklerini değerlendirmede kullanılan performansa dayalı değerlendirmenin birtakım yararları ve sınırlılıkları bulunmaktadır. Performansa dayalı değerlendirme öğrencilerin herhangi bir problem durumuyla ilgili olarak gerçekleştirdiği işlem basamaklarının net olarak görülmesini sağlar. Doğru cevaba/cevaplara ulaşmak için alternatif yolları ve çözüm önerilerini ortaya çıkarır. Genellikle günlük yaşama ilişkin konu ve sorunlara odaklandığı için öğrencileri gerçek yaşama hazırlar. Öte yandan, performansa dayalı değerlendirme ile ilk defa karşılaşan öğrencilere görevler zor gelebilir. Ayrıca, performansın değerlendirilmesine ilişkin ölçütler net olmadığında birtakım sorunlar ortaya çıkabilir. Performansa dayalı değerlendirme yapılırken şu hususlara dikkat edilmelidir (Bahar, Nartgün, Durmuş ve Bıçak, 2014; MEB, 2009):

- Görev türünün belirlenmesinde öğrenci özelliklerinin yanı sıra sınıf ve okulun olanakları dikkate alınmalıdır.
- Performans görevlerinin bireysel mi grup değerlendirmeleri şeklinde mi yapılacağı önceden belirlenmelidir.
- Görev sürecinde velilerin üstleneceği roller tanımlanmalı, velilerin öğrencilerin görevlerini yapmak yerine onlara yardımcı olmaları gerektiği hatırlatılmalıdır.
- Seçilen görevler öğretim programında verilen kazanımlar ve öğretilen konularla doğrudan ilişkili olmalıdır.

- Görevlerin değerlendirme araç ve yöntemleri önceden belirlenmeli, ölçütler önceden hazırlanmalıdır. Ölçütlerin öğrencilerle birlikte de hazırlanabileceği unutulmamalıdır.
- Görevler üzerinde çalışmaya başlamadan önce öğrenme çıktıları ve değerlendirme ölçütleri öğrencilere açıklanmalıdır.
- Süreç içerisinde ve sonunda öğrencilere yaptıkları göreve ilişkin mutlaka etkili dönüt verilmelidir. Bu amaçla öğrencilerin görevleriyle ilgili pozitif yönler ve geliştirilmesi gereken yönler olumlu dil kullanılarak öğrencilere açıklanmalı, öğrencilerin eksikliklerinin giderilmesi adına onlara ek etkinlikler ve çalışmalar yaptırılmalıdır.

Performansa dayalı değerlendirmenin gerçekleştirilme aşamaları sınırlandırılmamış yanıtli performansa dayalı değerlendirme örneği üzerinden şu şekilde açıklanabilir (Kutlu, Doğan ve Karakaya, 2017):

1. **Ölçülecek zihinsel süreçlerin belirlenmesi ve ders içeriğiyle ilişkilendirilmesi:** İlk aşamada öğrencilere kazandırılmak istenen üst düzey zihinsel süreçler belirlenir ve bunlar, öğretim programında verilen kazanım veya kazanımlarla ilişkilendirilir. Burada önemli olan, üst düzey zihinsel süreçlerin belirlenmesi ve bunların gerektirdiği davranışların/göstergelerin açık bir şekilde ortaya konulmasıdır.

Örneğin;

Sınıf öğretmenimiz Doğukan Bey, vereceği görev aracılığıyla öğrencilerine üst düzey düşünme becerileri kazandırmak istemekte ve ölçme ve değerlendirme sürecini performansa dayalı değerlendirmeyle yürütmek istemektedir. Bunun için üst düzey zihinsel süreç olarak problem çözme seçmiş, bunun gerektirdiği davranış olarak da problem çözme basamaklarını etkili bir biçimde kullanarak mantıklı bir çözüm üretme davranışını belirlemiştir. Kazanım olarak da 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme” alanı içerisinde yer alan “**SB.4.5.3.** Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler” kazanımını seçmiştir.

Şekil 7. Ölçülecek zihinsel süreçlerin belirlenmesi ile ilgili örnek metin

2. **Görev kısmının oluşturulması:** İkinci aşamada öğretmen, öğrencilerinin tamamlayabileceği bir görev veya çözebileceği bir problem durumu oluşturur. Bu, bir tür sorudur ve öğrencinin problemle ilgili olarak hangi görevleri yerine getirmesi gerektiğini açıklar. Görev veya problem gerçek yaşama dayalı veya gerçek yaşamda gerçekleşme olasılığı olan kurgusal bir durumu içerebilir.

Doğukan Öğretmen ikinci aşamadaki görev kısmını şöyle yapılandırmıştır:

Sevgili öğrenciler,

İçinde yaşadığımız zaman diliminde bilimsel ve teknolojik gelişmelere her geçen gün bir yenisı ekleniyor. Hiç kuşkusuz bu durum sağlığımızdan harcamalarımıza, yeme-içme alışkanlıklarımızdan diğer insanlarla iletişimimize kadar günlük yaşamımızı derinden etkiliyor. Örneğin, cep telefonu önemli bir teknolojik ürün olarak karşımıza çıkıyor. Sizden insanların karşılaştığı veya karşılaşması muhtemel sorunları çözecek ve yaşamlarını kolaylaştıracak bir ürün tasarlamamızı istiyorum. Lütfen üretim, dağıtım ve tüketim unsurlarını göz önüne alarak ürünü tasarlayınız. Bunun için;

- İnsanların değişen toplumsal ilgi ve ihtiyaçlarını araştırınız.
- İnsanların günlük yaşamlarında karşılaştıkları en önemli sorunları belirleyiniz.
- Bu sorunlardan birini seçerek sorunun çözümünde kullanılabilecek olan ürünü tasarlayınız.
- Tasarlayacağınız ürünün üretim, dağıtım ve tüketim ağını belirleyiniz.
- Ürünü tasarlama sürecini, üretim, dağıtım ve tüketim ağını raporda belirtmeyi unutmayınız.

Şekil 8. Görev kısmının oluşturulması ile ilgili örnek metin

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. Yönergenin hazırlanması: Üçüncü aşamada öğrencilere görevlerini yaparken neleri, nasıl yapmaları gerektiğini açıklayan kısa bir yönerge hazırlanır. Yönergede görevin kolayca başarılmasını sağlayacak ipuçları verilmemeli, göreve ilişkin soruların bulunmamasına da özen gösterilmelidir. Öte yandan yönergenin sonunda öğrencilerin performans görevini ne zaman, nasıl teslim edeceği, sunum yapıp yapılmayacağı ve görevin hangi ölçütler ışığında değerlendirileceği açıklanmalıdır.

Görevinize başlamadan önce şunlara dikkat etmelisiniz:

- Konuya ilişkin bilgi eksiklerinizi gideriniz.
- Çalışma planı hazırlayınız.
- Farklı alanlarda yeni fikirler geliştiren başarılı girişimcilerin çalışmalarını inceleyiniz.

Görevinizi yaparken şunlara dikkat etmelisiniz:

- Konuya ilişkin kaynak taraması yapınız.
- İçinde yaşadığınız toplumu gözlemleyerek veya kaynak kişilere ulaşarak insanların karşılaştıkları sorunları araştırınız.
- Fikirlerinizin özgün olmasına özen gösteriniz.
- Görevinizle ilgili olarak kaynak kişilerden ve/veya velilerinizden yardım alabilirsiniz.

Görevinizin bitiminde şunlara dikkat etmelisiniz:

- Görevinizde yararlandığınız kaynakları lütfen yazınız.
- Görevinize ilişkin raporunuzu lütfen el yazısıyla hazırlayınız.
- Raporu yazarken dil bilgisi kurallarına dikkat ediniz.
- Görevinizin son teslim tarihi'dir.
- Görevinizi sunuma dönüştüreceğinizi ve arkadaşlarınızla paylaşacağınızı unutmayınız.
- Her bir sunum için süre en fazla 7 dakika olacaktır.
- Sunumunuzu sözlü sunum şeklinde veya bilgisayar kullanarak yapabilirsiniz.

Göreviniz aşağıdaki ölçütlere göre değerlendirilecektir:

- Sorunu belirleme: İnsanların günlük yaşamlarını derinden etkileyen ve önemli olan bir sorun belirlenmelidir.
- Çözüm önerisi: Çözüm mantıklı ve gerçekleştirilebilir olmalıdır.
- Özgünlük: Ürün doğrudan sorunla ilgili olmalıdır ve daha önce kullanılmamış bir çözüm olmalıdır.
- İçerik: Ürünün tasarımı, üretim, dağıtım ve tüketim ağı net olarak açıklanmalıdır.

Şekil 9. Yönergeyle ilgili örnek metin

4. Puanlama yönteminin belirlenmesi: Son aşamada ise görevlerin değerlendirileceği biçimlendirici değerlendirme aracı (bütüncül, analitik dereceli puanlama anahtarı vb.) ile öğrencilerin kullanacağı diğer biçimlendirici değerlendirme araçları (öz değerlendirme, akran değerlendirme vb.) hazırlanır. Görevler değerlendirilir. Öğrencilerin eksik yönlerinin neler olduğu ve bunları gidermek için neler yapmaları gerektiğine ilişkin hususlar kendilerine açıklanır.

Doğukan Öğretmen puanlama yöntemi olarak aşağıdaki dereceli puanlama anahtarını kullanmıştır:

Ölçütler	Başarı Düzeyleri			Düzey	Düşünceler
	Geliştirilmesi gerekir (1)	Kabul edilebilir (2)	Oldukça başarılı (3)		
Sorunu belirleme	Sorun önemli ve çözüme kavuşturulabilir değil.	Sorun önemli ve çözüme çözüm önerisinin sorunla ilişkilendirilmesi ve gerçekçi olması konusunda eksiklikler var.	Sorun önemli ve çözüme kavuşturulabilir.		
Çözüm önerisi	Mantıklı ve çözüm önerisi ile ilişkili ve gerçekleştirilebilir değil.	Kısmen mantıklı ve gerçekleştirilebilir.	Mantıklı ve gerçekleştirilebilir.		
Özgünlük	Ürün benzerlerinin aynısı.	Ürün kısmen bu düzey olmayabilir.	Ürün özgün ve benzerlerinden farklı.		
İçerik	Ürün tasarımı, üretim, dağıtım ve tüketim ağı eksik açıklanmış.	Ürün tasarımı, üretim, dağıtım ve tüketim ağı kısmen doğru açıklanmış.	Ürün tasarımı, üretim, dağıtım ve tüketim ağı tam olarak doğru açıklanmış.		

Şekil 10. Dereceli puanlama anahtarı örneği

2.4. Kavram haritaları

Kavram haritaları bir öğrenme, öğretme stratejisidir. Daha geniş bir kavram başlığı altındaki kavramların birbirleriyle ilişkilerini gösterir. Bu strateji tek bir kavramın aynı kategorideki diğer kavramlarla ilişkisini ortaya koyar. Öğrencilerin öğrenmeleri gereken kavramların neler olduğu ve bu kavramlar arasında nasıl bir bağ kurulacağını gösterir (Demirel, 2002). Aynı konuya veya aynı kavrama yönelik kavram haritaları, haritayı oluşturanların görüşlerini yansıttıkları için farklı farklı çizilmiş olabilirler (Kaptan, 1998).

2.4.1. Kavram haritalarının kullanım amaçları

Kavram haritası sayesinde, öğrenci harita üzerinde anahtar kavramla ilgili bilgi, düşünce ve tutumları sınıflandırabilir. Ayrıca kavramlar arasındaki ilişkiyi görür. Kavram haritaları, eğitim-öğretimde bir öğrenme aracı olarak kullanılabileceği gibi yaratıcılık geliştirme, iletişim kurma, problem çözme ve değerlendirme aracı olarak da kullanılabilir.

Kavram haritaları, öğrencinin verilen kavramlar arasında kurduğu ilişkiyi temsil eder. Kavram haritaları sayesinde bu ilişki görselleştirilmiş ve sergilenmiş olur. Kavramlar harita üzerinde en alt ve en üst kavramları kapsayacak şekilde ortaya konulur. Kurulan ilişkiler, haritayı oluşturan öğrencinin kavramları nasıl sentezlediğini göstermiş olur.

Şunu da belirtmek gerekir ki; her konu ve içerik, hiyerarşik kavram haritaları oluşturmak için uygun değildir. Öğrencilerin özellikle hiyerarşik bir yapıda kavram haritaları hazırlamaları gerekmez.

2.4.2. Kavram haritası kullanmanın faydaları

Kavram haritası kullanmak öğrencilerin;

- Bilgileri birleştirmelerine yardımcı olur.
- Bilgileri daha uzun süre akılda tutmalarını sağlar.
- Kavramsal ilişkileri daha kolay anlamalarına olanak tanır.
- Kaygı düzeylerini azaltır (Okebukola ve Jedege, 1988).
- Anlama seviyelerini değerlendirmelerine yardım eder.
- Kategorilere ayırma, birleştirme, detaylandırma, analiz etme gibi üst düzey zihinsel becerileri geliştirir (Jonassen, Beissner ve Yacci, 1993).
- Anlamli öğrenmeyi idrak etmelerine yardımcı olur.

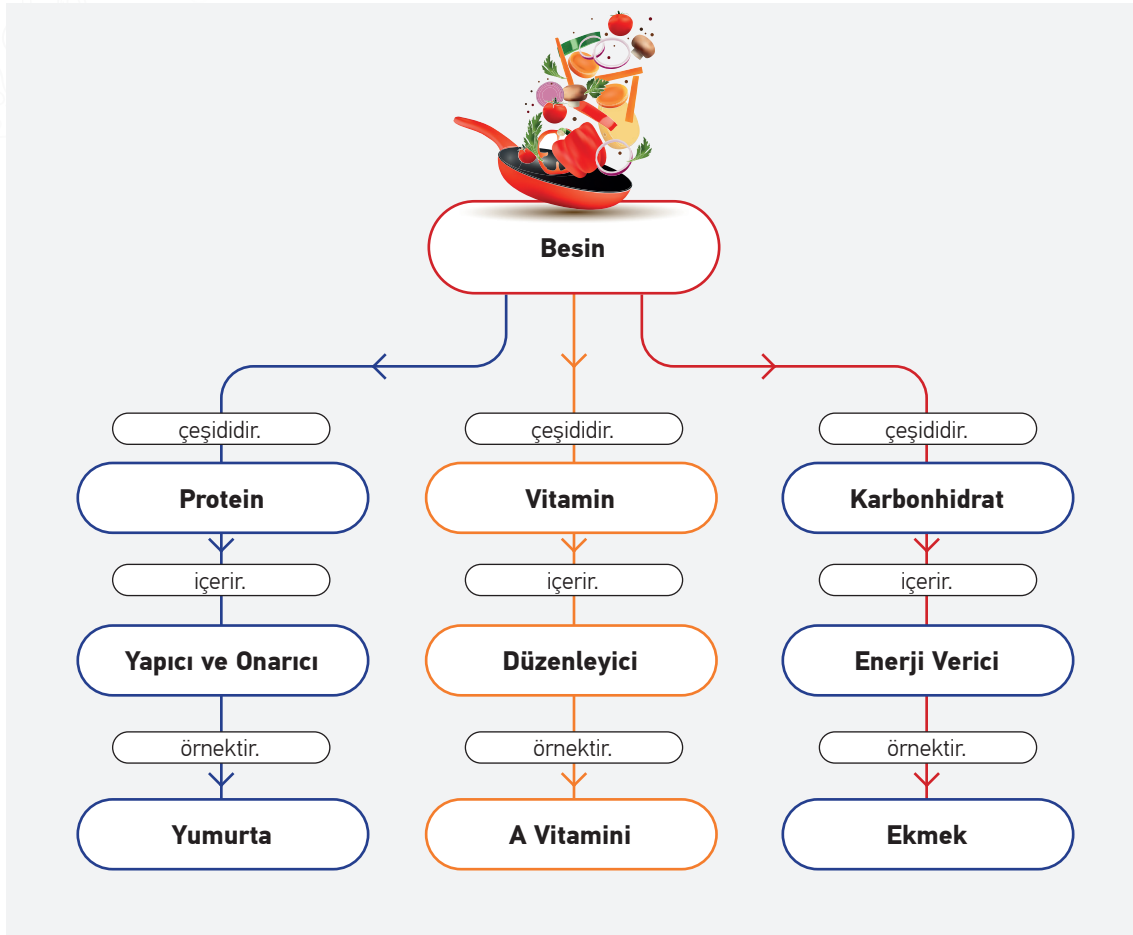
2.4.3. Kavram haritalarının kullanım alanları

Kavram haritaları konunun işlenişinde öğrenmeyi kolaylaştırmada, öğrenme sürecini kontrol etmede, kavram yanlışlarını ortaya çıkarmada ve değerlendirme sürecinde kullanılabilir. Görüldüğü gibi kavram haritalarının çok yönlü bir kullanım alanı vardır. Bizim buradaki öncelikli amacımız, kavram haritalarını biçimlendirici değerlendirme sürecinin bir parçası olarak kullanmaya çalışmaktır.

2.4.4. Kavram haritalarının türleri

a) Hiyerarşik kavram haritaları

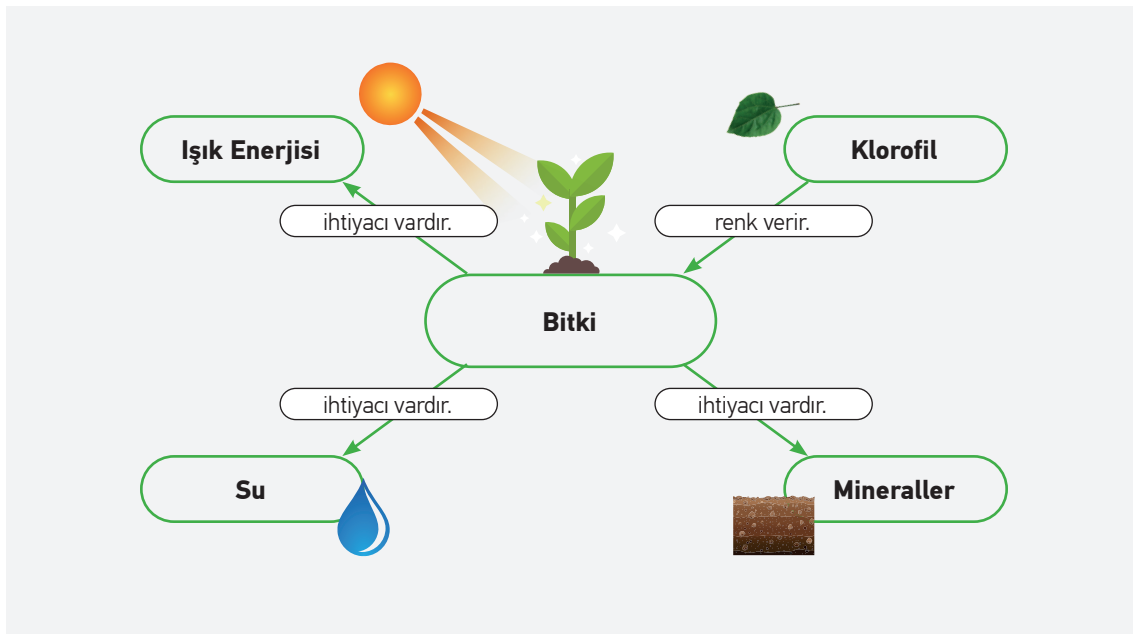
Bilgileri genelden özele doğru sınıflandırmayı temel alan kavram haritalarıdır. Kavramları sistematik olarak gösterecek şekilde hazırlanır. Böylece hiyerarşik bir dağılım gösteren kavram haritaları ortaya çıkmış olur. Bunlara hiyerarşik kavram haritaları da denir.

Şekil 11. Hiyerarşik kavram haritası örneği

b) Hiyerarşik olmayan kavram haritaları

Birincil kavramın merkezde yer aldığı, ikincil kavramların haritanın merkezinden çevreye doğru yayıldığı kavram haritalarıdır. İkincil kavramların da alt kavramları varsa benzer şekilde işlem tekrarlanır. Örümcek ağına benzediği için örümcek kavram haritası olarak da adlandırılmıştır.

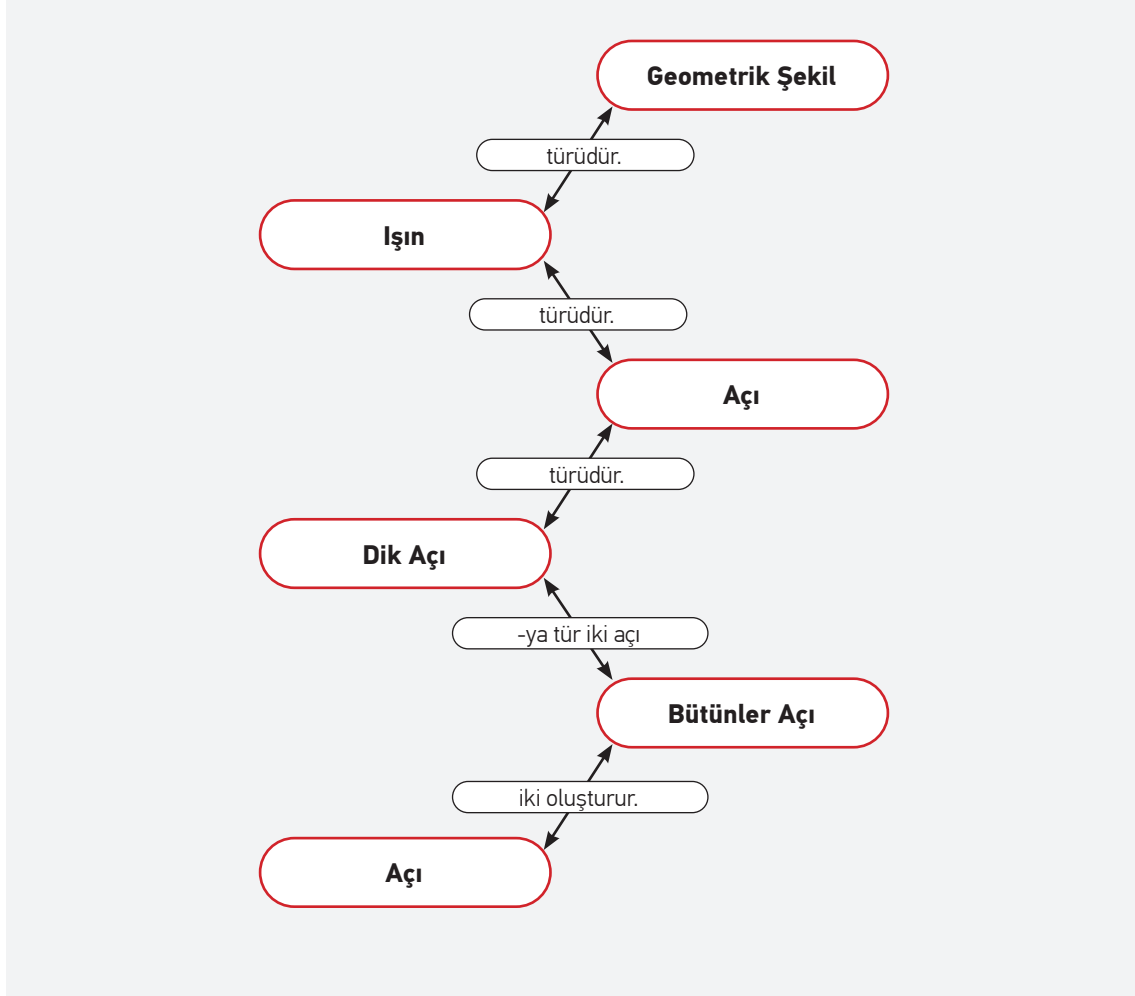

Şekil 12. Hiyerarşik olmayan kavram haritası örneği (Shavelson, Lang, Lewin, 1994)

c) Zincir kavram haritaları

Bir kavramın alt kavramlarını gösteren kavram haritalarıdır. Herhangi bir kavram yerine bazen bir işlemin basamaklarını göstermek için de kullanılabilir. Kavramlar birbirini takip eden zincirler içinde gösterildiği için bunlara zincir kavram haritaları denir.

Şekil 13. Zincir kavram haritası örneği

2.4.5. Kavram haritalarının kullanım alanları

Öğrenme sürecinde kavram haritaları şu amaçlarla kullanılabilir:

1. Öğrenme
2. Planlama
3. Araştırma
4. Değerlendirme

2.4.6. Kavram haritalarının değerlendirmede kullanımı

Kavram haritası öğrenme öncesi, sırası ve sonrasında değerlendirme amacıyla kullanılabilir. Kavram haritası bazı öğrencilerin daha fazla ilgisini çekeceğinden ve kavramların haritaya dökülmesinin tek bir yolu olmadığından, başlangıçta öğrencilerin çizdiği haritalara puan verilmeden sadece yazılı dönüt verilmesi tavsiye edilir. Böylece öğretmenler, öğrencilerin kavramları ne kadar iyi anlayıp anlamadıklarını onlara söyleyebilir ve/veya takıldıkları yerleri çözebilmelerine yardımcı olabilir. Öğretmenler, öğrencilerin haritada zorluk yaşadıkları alanları belirleyip, bireysel olarak geliştirmeleri gereken noktaları tartışıp haritayı yeniden çizmelerini isteyebilir.

Öğrenciler kavram haritası yapma konusunda deneyim kazandıklarında, yaptıkları haritalar değişik yollarla puanlandırılarak değerlendirilebilir. "Kavram sayısı, bağlantı, hiyerarşi, çapraz bağlantılar, örnekler" göz önünde bulundurularak puanlama yapılabilir. Bu yöntemde her kavram için bir puan, bağlantı kelimeleri

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

anlamli ve tutarlıysa bir puan, kavramlar hiyerarşik bir yapıda (genelden özele gibi) ele alınmışsa beş puan, çapraz bağlantılar geçerliyse 10 puan verilebilir. Geçerli bağlantılar kurulmuş fakat ilişkilendirmede sıkıntı yaşanmışsa iki puan verilebilir. Doğru verilen her örnek için bir puan verilir. Bir diğer puanlama yönteminde de kavram haritasındaki önermelere dikkat edilir. Önermelerin doğru olup olmaması ve ilişkilerin yönü esas alınır. Önermelere 0-3 arasında puan verilerek değerlendirme yapılır. Üç puanın dağılımı ise kavramlar arasındaki ilişkinin varlığı, etketin doğruluğu ve kavramlar arasında nedensel ya da hiyerarşik bir ilişkinin olduğunu gösteren okun yönü ile yapılır (Yaman, 2017).

2.4.7. Kavram haritaları geliştirilme süreci

Kavram haritaları hazırlarken öğretmenlerin aşağıdaki sıralamaya dikkat etmeleri gerekir ancak bu sıralamanın genel bir hatırlatma amacı taşıdığı da bilinmelidir. Öğretmenler, öğretmek istedikleri alana göre değişebilen farklı yaklaşım ve ilkelere göre öğrencilere de kavram haritaları oluşturabilir .

Kavram haritası hazırlanırken genel olarak izlenebilecek aşamalar şunlardır:

- Öğretilcek konunun tüm kavramları tahtaya listelenir.
- En genel kavram en üste yerleştirilir.
- Eşit kavramlar aynı satırda sıralanır.
- Diğer kavramlar genellik derecelerine göre azalan şekilde sıralanır.
- İki kavram arasındaki ilişkiyi göstermek üzere iki kavram bir çizgi ile birleştirilir.
- Kavramlar arasındaki ilişki ifadesi çizgi üzerine birkaç sözcük ile yazılır.
- İlişkinin yönü önemli ise belirtilecek ilişki yönü ok ile gösterilir.

2.4.8. Kavram haritalarının uygulanmasında dikkat edilmesi gereken hususlar

Kavram haritası hazırlarken aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

- Aşırı karmaşık hâle getirilmiş kavram haritaları oluşturmaktan kaçınılmalıdır.
- Kavramlar arası ilişkileri belirtmek amacıyla uygun bağlantı kelimeleri seçilmelidir.
- Her kavram, haritada yalnızca bir kez yer almalıdır.
- Her kavram, en az bir kavramla ilişkilendirilmiş olmalıdır.
- Kavram haritası hazırlanırken seviye göz önünde bulundurulmalıdır.

2.4.9. Bilgisayar destekli kavram haritası hazırlama

Kavram haritaları bilgisayarlarda hazırlanarak öğrencilere sunulabilir. Grafiksel ve sembolik temsil biçimlerinden oluşan kavram haritaları, öğretmenin bilgi ve tecrübesine göre neredeyse tüm vektörel grafik programlarıyla hazırlanabilir. Bilgisayar destekli kavram haritalarının oluşturulmasında kullanılan birçok yazılım programı vardır. Bu programlar taslak çıkarma, ön hazırlık, şekil çizme, kavram haritası oluşturma gibi birçok beklentiye cevap vermektedir. Ayrıca, bu yazılımlar sayesinde öğrenci istediği şekillerde kavram haritalarını rahatlıkla oluşturabilmekte ve düzeltmeleri kolaylıkla yapabilmektedir. Öğrencilerden kâğıt üzerinde kavram haritası oluşturmaları istendiğinde genellikle olumsuz tepkiler gelmektedir. Oysa bunun tersine bilgisayar destekli hazırlanan kavram haritaları öğrencilerin bu tekniğe daha kolay adapte olmalarına, dijital iletişim kurmalarına ve oluşturdukları kavram haritalarını dijital olarak kaydedebilmelerine olanak sağlar (Bayram, 2001). Bu yazılım programlarının yanı sıra bilgisayara program indirmeye gerek olmadan ücretsiz çevrimiçi kullanılabilen Web 2.0 araçları da vardır.

2.5. Biçimlendirici değerlendirme amaçlı kullanılabilen hızlı teknikler

Sınıf içerisinde biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının öğrenme sürecine olumlu etkilerini artırmak için hızlı değerlendirmeler yapabilmeliyiz. Böylelikle, öğrenciye anında dönüt vererek, sürecin geri kalan kısmı için performansını yükseltmeye çalışmalıyız. Öğrenenin neyi bilip bilmediğini bilmek/ortaya çıkarmak öğrenmenin ilgi alanıdır. Değerlendirmelerin devamlılığı, sıklığı ve kısa sürede öğrencilere dönüt olarak verilmesi öğrencilerin gelişimi açısından çok önemlidir.

Derstlerin öğrenciler açısından verimli bir hâle gelmesi için öğrencilere uygun dönütler verilmelidir. Bu tür ders içi hızlı değerlendirmeler için hazırlayabileceğimiz bazı materyaller sadece tek bir derste değil, birçok derste aktif bir şekilde kullanılabilir. Böylece süreci hızlı bir şekilde değerlendirmenin yanı sıra dersi de daha eğlenceli hâle getirebiliriz.

Sınıf içi etkinliklerde bu tekniklerin kullanılması hem öğretmene hem de öğrenciye yarar sağlamaktadır. Bu sayede konular daha küçük bölümlere ayrılarak öğrenme kolaylaşır, böylece öğrencileri de o ders için

ayıracağı çalışma zamanını ertelemekten alıkoymaz, öğrenilenler için kalıcı hale getirme ve pekiştirme yapma olanağı sağlar ve öğrencilerin öğrenme gelişimleri hakkında öğretmene dönüt sağlar. Aşağıda bu doğrultuda tavsiye edilen bazı teknikler anlatılmıştır. Öğretmenlerimiz hem bu teknikleri başka derslere uyarlayabilirler, hem de kendileri yeni teknikler oluşturabilirler.

2.5.1. Kart gösterme tekniği

Kendinize üç ile beş renkten oluşan bir grup kart hazırlayın. Her kartın tüm sınıfta bilinen bir anlamı olsun. Örneğin ilkokul 1. sınıfta ilk okuma yazma içeriğinde kullanmak üzere;

- **Yeşil kart:** Hepsini doğru yazmışsın, aferin.
- **Mavi kart:** Büyük harflerden yanlış kullandığın olmuş, kontrol et.
- **Beyaz kart:** Birleşik kelimelerden yanlış yazdıkların olmuş, kontrol et.
- **Sarı kart:** Noktalama işaretlerini dikkatli kullanmamışsın, kontrol et.
- **Kırmızı kart:** Birden fazla konuda hataların var, kontrol et.

Hangi renk kartın ne anlama geldiğini bir kartona yazıp sınıfın uygun bir yerine asabiliriz. Öğrenci gösterdiğiniz kart sayesinde geri bildirim almış olacak, fakat hatasını da kendisi bulacaktır. Öğrencilerin motivasyonunu yükseltmek için en fazla yeşil kart alana sembolik bir hediye vaadinde bulunulabilir.

2.5.2. Kısa sınavlar

Belirlenen kazanım ve grup için hazırlanan kısa sınavlarla, öğrencilerin öğrenmede karşılaştıkları güçlüklerin ortaya çıkarılması ve/veya öğrencilerin kazanımlara erişim düzeylerinin saptanması sağlanabilir. Kısa sınavların uygulaması, puanlaması ve değerlendirmesi doğru yapılmadığında bu durum sınıf içi öğretim zamanının etkililiğini önemli derecede azaltabilmektedir. Bu yüzden kısa sınavlarda kullanılacak sorular kısa ve net cevap gerektiren sorulardan oluşmalıdır. Soru sayısına da dikkat edilmeli, çok fazla soru hazırlanmamalıdır. Sorular, doğru/yanlış veya boşluk doldurma şeklinde hazırlanabilir. Örneğin hayat bilgisi dersinde trafik kurallarının özellikleri işlenirken sadece beş sorudan oluşan bir kısa sınav yapıp, öğrenmedeki güçlükleri belirleyerek öğretimi daha sağlıklı sürdürebilirsiniz. Örneğin hayat bilgisi dersinde Tablo 10'daki örnekte görüleceği üzere trafik kurallarının özellikleri işlenirken sadece beş sorudan oluşan bir kısa sınav yapıp, öğrenmedeki güçlükleri belirleyerek öğretimi daha sağlıklı sürdürebilirsiniz.

Tablo 10. Kısa sınav örneği

Maddeler	Doğru	Yanlış
Yaya kaldırımında yayaların uyması gereken kurallar vardır.	☐	☐
Alt ve üst geçit güvenli geçiş yerleridir.	☐	☐
Bisiklet, taşıt trafiğine kapalı ve güvenli alanlarda sürülür.	☐	☐
Hızlı treni kullanan kişilere pilot denir.	☐	☐
İtfaiyenin geçiş üstünlüğü yoktur.	☐	☐

2.5.3. Kahoot

Kısa sınavların web ortamına taşınması hem öğretmenler hem de öğrenciler için birçok kolaylık sağlayabilir. Kahoot, kısa sınavlar için tasarlanmış bir uygulamadır. Öğretmenin daha önceden uygulama üzerinden hazırladığı sorular, ders esnasında bir biçimlendirici değerlendirme materyali olarak kullanılır. Kahoot, kısa sınavları doğruluk kriteri üzerinden ölçerken, uygulama sayesinde hız faktörü de kolaylıkla ölçülebilir hâle gelmekte, bu durum öğrenciyi motive etmektedir. Socrative, Zip Grade, Quizizz gibi benzer uygulamalar da incelenebilir. Bu tür uygulamalar sayesinde öğretim ve değerlendirme süreçlerini daha eğlenceli hâle getirilebilir.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2.5.4. Slogan oluşturma

Öğrencilerden herhangi bir derste işlenen konuya dair etkileyici bir cümle oluşturmaları istenir. Orijinal, kısa (1-4 kelimeden oluşan), iddialı ve gerçekçi olma, hafızada kalma ve doğru bilgi içerme gibi slogan özellikleri hatırlatılır. Sloganlar tahtaya yazılmalı; farklı olan, dikkat çeken sloganlar sınıftaki “Yaz-Süsle-As” vb. şekilde isimlendirilmiş sınıf panosuna asılmalıdır.

2.5.5. Sosyal medya panosu

Öğrencilerden, o derste öğrendiklerini kâğıt-kalem kullanarak 140 karakter ile özetlemeleri istenir. Bir sosyal ağ modeline benzetme yapılarak, ağdaki kuralların uygulanması öğrenci için eğlenceli olur. Sınıfta seslendirilen mesajlar, beğeni durumlarına göre sosyal medya panosuna asılır.

2.5.6. Bilgi kartları

Derste öğrenilenlerin yazılabileceği bir kart düzeni oluşturulur. İfadeler belirli bir kalıp üzerinden yazılır. Tüm derslerde her öğrenci bu bilgi kartlarını doldurmak zorunda değildir. Bazen sadece bir öğrenci, bazen öğretmenin belirleyeceği birkaç öğrenci kartları doldurabilir.

BU DERSTE
.....
.....
KEŞFETTİM.

Şekil 14. Örnek bilgi kartı formatı-1

BU DERSTE
.....
.....
BENİM İÇİN ÇOK ZORDU.

Şekil 15. Örnek bilgi kartı formatı-2

BU DERSTE ÖĞRENDİĞİM
.....
.....
BENİ ÇOK ETKİLEDİ.

Şekil 16. Örnek bilgi kartı formatı-3

2.5.7. Evet/hayır kartları

Sınıfta cevap kartları için çok fazla kullanım alanı vardır. Öğrencilere iki kart verilir, birisinde “evet”, diğ-
rinde “hayır” yazar. Öğrenciler, öğretmenin soracağı soruları cevaplamak için kartları kullanırlar. Öğretmen
sınıfın genel durumuna bakıp, sürecin nasıl devam edeceğine karar verir. Aynı kartların doğru/yanlış kartları,
matematik işlem kartları, noktalama işaretleri kartları vb. şekilleri de yapılabilir.

2.5.8. Soru kutusu

Öğretmen, A4 kâğıdını 10 parçaya bölerek öğretimi yapılacak konuya dair sorular hazırlar. Bu soruları
katlayıp bir kavanoza koyar. Bu kavanozun ismi, “soru kutusu”dur. Öğrenciler sırayla kavanozdan soru çekip
yüksek sesle okuyarak cevap verirler. Cevap verilen soru kavanozun dışına, verilemeyen soru tekrar kava-
nozun içine atılır. Böylelikle aynı soruyu başka bir öğrenci birkaç öğrenci sonra yeniden çekilebilir. Bir öğrenci
o soruya doğru cevap verene kadar süreç devam eder.

Soru kutusu öğretmen tarafından hazırlanabileceği gibi öğrencilere de hazırlatılabilir. Bu sefer öğrenci-
ler sıraya girerler. Öğretmen kavanozdan kâğıt çekerek süratle soruyu sorar. Cevap veremeyen öğrencinin
“Geçiniz” diyerek cevap hakkını bir başka arkadaşına devrettiği aktif bir ölçme gerçekleştirilir.

Örneğin:

Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve yükselme dönemi padişahlarını öğretmek isteyen bir öğretmen, bu tekniği kullanmayı düşünmektedir. Öğretmen, aşağıdaki numaralandırılmış kelimeleri ayrı kâğıtlara yazarak kavanoza koyar ve öğrenciden her çekilen isimden bir önceki ve sonraki padişahı söylemesini ister.

1	Osman Bey	7	Fatih Sultan Mehmet
2	Orhan Bey	8	II. Bayezid
3	I. Murat	9	Yavuz Sultan Selim
4	Yıldırım Bayezid	10	Kanuni Sultan Süleyman
5	Çelebi Mehmet	11	II. Selim
6	II. Murat	12	III. Murat

Şekil 17. Soru kutusu kartı örneği

2.5.9. Emojiler

Emojiler, popüler kültürün bir parçasıdır. "Emoji" kelimesi Japoncadan İngilizceye geçmiş bir kelimedir. Kelimedeki "e" fotoğraf, "moji" ise harf veya karakter anlamına gelmektedir. Emojilerin, kelime ve deyimlerin yerini aldığı görülmektedir. Öğretmenlerimiz derslerinde emojilerin görsel gücünden faydalanabilirler. Öğrenciler için karmaşık kavramların öğretimi gerçekleştirirken onların aşına olduğu emojiler kullanılarak ilgileri çekilebilir ve öğrenmenin kalıcılığı artırılabilir.

Şekil 18. Emoji örnekleri

Örneğin; okuma yazma öğretim sürecinde ilk ses grubunun öğretimi sonrası, kelime oluşturma çalışmaları yapılırken öğretmenin tahtada göstereceği kelime-görsel eşleştirmesinin doğru olduğunu düşünen öğrenciler katıldıklarını belirten, doğru olmadığını düşünen öğrenciler ise katılmadıklarını belirten bir emoji göstererek biçimlendirici değerlendirme sürecine dahil olabilirler. Siz de daha önceden hazırladığınız emoji kartlarını kullanarak öğrencilerin verdikleri cevapları değerlendirebilirsiniz.

2.5.10. Analoji

Öğrencilerin bir benzetme oluşturmaları üzerine kurulu bir değerlendirme şeklidir. Bu uygulamada, öğrencilerin aşına oldukları bir şey ile yeni bilgi arasında bağ kurması ve bu bağ üzerine açıklama yapması gerekmektedir. Derslerde analojiyi kullanmak öğretmene ve öğrenciye kolaylıklar sağlar, öğrencilerde kavramsal değişimin sağlanmasında önemli rol oynar.

Kalbimizin bir pompaya benzetilmesi, sinir sistemimin telefon kablolarına benzetilmesi, akyuvarların ordudaki askerlere benzetilmesi analojiye örnek olarak verilebilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, öğrencinin kurduğu bağ üzerine açıklama yapmasını istemektir. Böylelikle öğretilmek istenen kavram veya kavramlar tam olarak anlaşılır.

2.5.11. Çift sütun

Bu teknik, biçimlendirici değerlendirme ve öğrencinin düşünme becerilerini geliştirme amacıyla kullanılır. İki sütunlu bir günlüğün sol sütunu temel kelimeler, fikirler ve alıntılar içindir. Sağ sütunda ise öğrencinin bu kelime, fikir ve alıntılara gösterdiği tepkiler yer alır. Bu, üst düzey bilişsel süreçler gerektiren bir tekniktir. Verilen tepkilerden ortaya çıkabilecek sorular da öğrenciler tarafından eklenebilir. Öğrencilerin cevapları okunup bilgi ve anlama düzeyi değerlendirilir. Örneğin, "uçmak" temalı bir ders için aşağıdaki anahtar kelimeler verilip, öğrencinin bildiklerini yazması istenebilir.

Hava balonu	
Vecihi Hürkuş	
Uçuş kuralları	

Şekil 19. Çift sütun örneği

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2.5.12. Yumruktan beşe

Hızlı değerlendirme için gayet uygun bir teknik olan yumruktan beşe ile öğrencilere anlama seviyelerine dair soru sorulur. Sorular evet/hayır sorusu olmamalıdır. Öğrenciler sorunun yanıtından tam emin olamamışlarsa ve daha fazla bilgiye ihtiyaç duyuyorlarsa bir parmak kaldırır. Anlama seviyesi arttıkça kaldırılan parmak sayısı artar. Tam olarak anlayan ve bilgisini gösterebilecek öğrenciler beş parmaklarını birden kaldırır. Sınıfa bu genel bakış öğretmen için çok önemlidir. Sürecin nasıl devam ettirileceğine karar vermede havadaki parmaklar öğretmene yol gösterecektir.

İlkokul 4. sınıfta kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolü konusunu işleyen bir öğretmen “yumruktan beşe” şeklinde bir yönerge verir. Dört veya beş parmağını gösteren öğrenciler, anladıklarını ve kendi başlarına pratik yapmaya hazır olduklarını ifade etmektedir. Üç parmak, anlayabildikleri anlamına gelir ancak bir arkadaşının onlara yardım etmesi, yeniden açıklama yapması gerekir. Bir ya da iki parmak gösteren öğrenciler ise konunun tekrarlanmasına ihtiyaç duyan öğrencilerdir.

2.5.13. Başparmak yukarı/başparmak aşağı

Öğrencilerin sunulan bilgileri anlayıp anlamadıklarını belirlemenin bir yolu da başparmak yukarı/başparmak aşağı tekniğidir. Konuda belirli bir seviyeye geldiğinde öğretmen sınıfın genel durumunu görmek adına “başparmak” şeklinde seslenir. Sınıfın genel durumunu görerek sürecin devamına karar verir.

Şekil 20. Başparmak yukarı/başparmak aşağı görsel örneği

2.5.14. Köşeleme

Hareket isteyen bir biçimlendirici değerlendirme tekniğidir. Öğretmen, sınıfın her köşesine bir isim verir, köşeleri “Kesinlikle katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle katılmıyorum” şeklinde isimlendirir. Öğretmen konuyla ilgili bir ifadeyi seslendirir. Öğrenciler kendi kararları doğrultusunda uygun gördükleri köşeye giderler. Öğretmen, öğrencilerden cevaplarını tercih etmedeki sebeplerini paylaşımlarını istemektedir. Sebeplerini anlatan, sınıfla paylaşan öğrenciler tüm sınıfta dinlenmelidir.

2.5.15. Arkadaşa öğret

Öğrencinin bir kavram ya da süreci anlayıp anlamadığını belirlemenin en iyi yollarından biri de konuyu bir arkadaşlarına öğretmelerini istemektir. Öğrenciler gereken bilgi ve becerileri düşünür, arkadaşlarına anlatır. Öğrenci arkadaşına anlatabildiği kadar öğrenmiştir. Bu tekrar aynı zamanda öğrenilenlerin pekişmesini de sağlar.

Burada verilen teknikler sadece fikir vermek içindir. Öğretmenler bu teknikleri hem başka derslere uyarlayabilir hem de kendileri yeni teknikler geliştirebilir. Burada önemli olan, öğretmenin kısa sürede öğrencilerin gelişim durumlarını belirleyip anında dersin işleyişini mevcut duruma göre düzenleyebilmesidir. Böylece öğrencilerin öğrenme süreçlerine daha iyi rehberlik edilmiş olur.

2.6. Dereceli puanlama anahtarı (Rubrik)

Sınıf içerisinde biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının faydalarından ve dönüt vermenin öğrenme süreci üzerindeki olumlu etkilerinden bahsetmiştik. Tüm bu olumlu etkileri ortaya çıkarabilmek için bir öğretmenin sınıfında uygulamakta olduğu biçimlendirici değerlendirme etkinliği ile birlikte etkinlik süresince ve sonunda öğrencinin performansını değerlendirmesi için bir yöntem olmalıdır. Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinde tek doğru cevap olduğu zaman öğrencinin verdiği cevap ya doğrudur (ör. 10 puan) ya da yanlıştır (ör. 0 puan). Öğrenciye kısmi puanlar verilebilmesine rağmen öğrencinin kendi performansı hakkında sahip olacağı bilgi sınırlı olacaktır.

Biçimlendirici değerlendirmede, geleneksel puanlamanın sınırlı değerlendirmesinden çıkmanın yolu dereceli puanlama anahtarı (rubrik) kullanmaktır. Dereceli puanlama anahtarı, öğrencilerin performanslarının yeterlik düzeyini önceden hazırlanmış ölçütlerden biri ile derecelendirmeyi sağlamaktadır. Dereceli puanlama anahtarları bir biçimlendirici değerlendirme aracı olmaktan ziyade farklı değerlendirme araçları (portfolyo, çalışma, performansa dayalı değerlendirme vb.) ile birlikte kullanılabilir bir puanlama yöntemidir. Dereceli puanlama anahtarlarında öğrencilerden beklenen performans (bilgi, beceri, tutum, değer vb.) açık biçimde, alt göstergeleri ile tanımlanmıştır. Böylece, öğrencinin performansının dereceli puanlama anahtarındaki hangi seviyede olduğu net olarak belirlenebilir. Seviyenin açıklaması da yazılmış olduğu için seçilen seviye aynı zamanda öğrenciye durumu hakkında kısa ama açık dönütler sağlar.

Dereceli puanlama anahtarı kullanmanın faydaları şu şekilde sıralanabilir:

- Değerlendirmenin daha nesnel ve tutarlı olması,
- Sistematik dönüt verebilme,
- Ölçütlerin açık olarak ifade edilmesi ve paylaşılması,
- Biçimlendirici değerlendirmede gelişimi belgeleyebilme.

2.6.1. Dereceli puanlama anahtarı hazırlama

Sınıf içerisinde temelde bütüncül ve analitik olmak üzere iki çeşit dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Bu iki dereceli puanlama anahtarı arasındaki temel fark, ele aldıkları detaydır. Bütüncül dereceli puanlama anahtarında sadece seviyeler belirlenirken, analitik dereceli puanlama anahtarında birden fazla alt performans göstergesi ve her biri için açıklamaları ile seviyeler belirlenir. Esasen analitik dereceli puanlama anahtarının, birden fazla bütüncül dereceli puanlama anahtarının birleşmesiyle oluştuğu düşünülebilir. Bu iki dereceli puanlama anahtarını detaylıca inceleyelim.

1. Bütüncül dereceli puanlama anahtarı

Bu dereceli puanlama anahtarında öğretmenin amacı, tüm sürece genel bir bakış sağlamaktır. Sınıf içinde detaylara inme gerektirmeyen konularda, özellikle genel becerilerin değerlendirilmesinde bütüncül dereceli puanlama anahtarları etkin bir şekilde kullanılabilir. Örneğin, aşağıdaki bütüncül dereceli puanlama anahtarı öğrencilerin sınıf içinde ilgili derste fikirlerini/çözümlerini paylaşmalarını değerlendirme amacıyla kullanılabilir.

Tablo 11. Derse katılım dereceli puanlama anahtar

Seviye	Ölçütler
4	Temel konulara değinir, bu konuları detaylıca ele alarak inceler.
3	Temel konulara değinir, bu konuları düzenli ve anlaşılır bir şekilde ifade edebilir.
2	Önemli konulara değinir ama bu konuları genel bir yapı kullanarak anlatamaz.
1	Öğrencinin bahsettiği konular birbirinden bağımsızdır, düşünceleri dağınıktır.

Tablo 11'de verilen dereceli puanlama anahtarı genel olarak yazılmıştır. Öğretmenler seviye açıklamalarını alanlarına uygun şekilde değiştirebilirler. Fakat bütüncül dereceli puanlama anahtarı hazırlanırken dikkat edilecek husus, her seviyenin gözlenebilir öğrenci göstergeleri şeklinde yazılmış olmasıdır. Bu şekilde hem puanlamada tutarlılık sağlanabilir hem de sonucu öğrenen öğrenciye anlık hızlı dönüt verilmiş olur.

2. Analitik dereceli puanlama anahtarı

Analitik dereceli puanlama anahtarı öğrenci performansı (ör. hem bilgi hem beceri) değerlendirmede tercih edilmelidir. Öğrencinin birden fazla ölçüte dayalı, karmaşık performans göstermesi gerektiği zaman her biri için seviyeler belirlenir ve hepsi bir arada analitik dereceli puanlama anahtarını oluşturur. Bu sayede süreç içerisindeki her bir parça (ölçüt) ayrıca değerlendirilmiş olur. Her bir kriter için ayrı bütüncül dereceli puanlama anahtarlarının bir araya gelmesiyle oluşur. Tablo 12'de analitik dereceli puanlama anahtarı örneği verilmiştir. Verilen örnek, öğrencilerin çalışma sunumlarında farklı öğrenci yeterliklerini değerlendirmede kullanılabilecek ayrıntılı bir dereceli puanlama anahtarıdır.

Tablo 12. Proje sunumu değerlendirme dereceli puanlama anahtarı

Ölçütler	4	3	2	1
Beden dili (Jest ve mimikler)	Konuyu açıklamaya yardımcı olacak jest ve mimikleri uygun olarak kullandı.	Konuyu açıklamaya yardımcı olacak jest ve mimikleri çoğunlukla uygun kullandı.	Konuyu açıklamaya yardımcı olacak jest ve mimikleri uygun ancak oldukça az kullandı.	Konuyu açıklamaya yardımcı olacak jest ve mimikleri hiç kullanmadı.
Göz iletişimi	Dinleyicilerle uygun durumlarda ve sürekli olarak göz teması kurdu.	Dinleyicilerin çoğuyla ve sıklıkla göz teması kurdu, başka objelere oldukça az odaklandı.	Dinleyicilerin bir kısmı ile göz teması kurdu, sunumu yaparken başka objelere odaklandı.	Dinleyiciler ile hiç göz teması kurmadı.
Zamanı etkili kullanma*		Konuşmacı kendine verilen sürenin tamamını konu bütünlüğünü sağlayarak kullandı.	Konuşmacı kendine verilen sürenin tamamını kullandı ancak sunum süresinde bütünlüğü bozacak ilgisiz konulara da yer verdi.	Konuşmacı kendine verilen sürede sunumu bitiremedi ya da erken bitirdi.
Ses kontrolü*		Konuşmasını uygun hız, vurgu ve tonlama özelliklerine dikkat ederek yaptı.	Konuşmasını uygun hız, vurgu ve tonlama özelliklerinden bir veya ikisine dikkat ederek yaptı.	Konuşmasını uygun hızda, vurgu ve tonlama özelliklerine dikkat ederek yapamadı.

* Bu satırlarda değerlendirmenin sadece üçer kategoride yapılması planlanmıştır.

Tablo 12'deki analitik dereceli puanlama anahtarında görüleceği üzere, bir öğrencinin seviyesi her bir ölçüt için ayrı ayrı belirlenerek, her bir ölçüt için belirlenmiş göstergeler doğrultusunda performansının nerede olduğu, neyi doğru yaptığı ve neyi eksik yaptığı görülebilir. Ayrıca, bazı ölçütlerin her dört seviyede birden tanımlanmadığına dikkat edilmelidir. Analitik dereceli puanlama anahtarı, en üst seviyedeki ölçütlere göre hazırlanmalıdır. Daha alt seviye ile tanımlanan ölçütlerde bazı seviyelerin kutucukları boş bırakılabilir. Örneğin ses kontrolünde dördüncü seviyede boş bir kare vardır, bu seviye tanımlanmamıştır.

2.6.2. Dereceli puanlama anahtarının kullanımı

Dereceli puanlama anahtarları pek çok farklı biçimlendirici değerlendirme aracıyla öğrencinin performansını önceden belirlenmiş kriterler doğrultusunda değerlendirme amaçlı kullanılabilir. Bu nedenle dereceli puanlama anahtarının kullanımını kısıtlamak uygun değildir; portfolyo, performansa dayalı değerlendirme, açık uçlu soru puanlaması veya sanatsal ürün ortaya koyma gibi çok çeşitli değerlendirme aracı ile birlikte kullanılabilir. Bütüncül veya analitik dereceli puanlama anahtarı kullanılırken aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi, bu değerlendirme aracının etkinliğini artırmada yararlı olacaktır:

1. Dereceli puanlama anahtarı geliştirirken önce değerlendirmesi yapılacak öğrenme hedefleri belirlenmeli, bu hedefler bağlamında öğrencide görülmek istenen bilgi, beceri, tutum vb. tespit edilmelidir.
2. Belirlenen gözlenebilir öğrenci davranışları tüm etkinlik/görev için genel bir değerlendirme ise bütüncül dereceli puanlama anahtarı, detaylı birden fazla ölçütlerin her biri için değerlendirme gerektiriyorsa da analitik dereceli puanlama anahtarı hazırlanmalıdır.
3. Dereceli puanlama anahtarında kullanılacak her bir seviye için davranışın somut örnekleri geliştirilmeli ve açık şekilde ifade edilmelidir.
4. Dereceli puanlama anahtarı öğrenciler ve diğer paydaşlarla paylaşılmalıdır.

2.6.3. Dereceli puanlama anahtarı ile dönüt verme

Dereceli puanlama anahtarlarında öğrenci performansı, her bir gösterge için seviyeler olacak şekilde tanımlanmıştır. Dereceli puanlama anahtarlarında her bir seviyeye ait kutucukta öğrenci performansı şeklinde açıklamalar yazılmış olduğu için işaretlenen seviye aynı zamanda kısa ama açık dönütler sağlar. Örneğin, Tablo 12’de yer alan “Proje sunumu değerlendirme dereceli puanlama anahtarı” bağlamında bir öğrenciye beden dili ölçütünden iki verilmesi, öğrencinin çalışma sunumu sırasında el hareketlerini, mimiklerini sıklıkla kullandığını ama daha fazla kullanabileceğini göstermektedir. Aynı öğrenci ses kontrolü ölçütünden dört almışsa sunum sırasında vurgulamalar vb. yoluyla sesini dinleyicilerin dikkatini çekme amacıyla sunum boyunca etkin şekilde kullanmış demektir. Böylece dereceli puanlama anahtarında her bir ölçütte hangi seviyede olduğunu gören öğrenci, o seviyenin açıklamasını okuyarak dönüt almış olacaktır. Dereceli puanlama anahtarları öğrencilerin yanı sıra veliler gibi diğer paydaşlarla da hızlıca iletişim kurmayı sağlayabilir.

2.7. Gözlem formu

Öğretim programlarında psikomotor ve duyuşsal alan davranışlarıyla ilgili birçok kazanım olmasına rağmen uygulamada bu kazanımlara gereken önemin verilmediği gözlenmektedir (Turgut ve Baykul, 2014). Bu durum, bilişsel alan davranışlarının ölçülmesinde kullanılan ölçme yöntemlerinin psikomotor ve duyuşsal alan davranışlarının ölçülmesinde yetersiz kalışı ve bu davranışların ölçülmesinin oldukça güç oluştundan kaynaklanmaktadır. Ancak, tüm bilim dallarında eskiden beri sık kullanılan bir bilgi toplama yöntemi (Tekin, 1991) olan gözlem yöntemi, bu alandaki davranışların ölçülmesine olanak sağlamaktadır.

Eğitimde özellikle psikomotor (Gelbal, 2013) ve duyuşsal alan davranışlarının ölçülmesinde yaygın olarak kullanılan gözlem yöntemi (Nartgün, 2010; Turgut ve Baykul, 2013), ilgili davranışların öğretmen tarafından gözlenmesi ve bu gözlemlerin kayıt altına alınması esasları üzerine kuruludur. Öğretmenler, öğrenciler hakkında kapsamlı ve sürece dayalı olarak doğru ve hızlı bilgi edinmek ve öğrencilerin kazanımlara ulaşma derecelerini belirlemek amacıyla bu yöntemden faydalanabilirler. Gözlem formları performans ödevleri ve çalışmalarda, öğrencinin gelişim sürecini belirli zaman dilimleri içerisinde izlemek amacıyla kullanılabilir. Bunun yanında öğrencilerin kâğıt-kalem kullanımına engel bulunan durumlarda gözlem formları ile davranış gelişim sürecini izlemek mümkün olabilir. Gelişim sürecinin izlenmesi de öğrenciye ve aileye dönüt vermeyi kolaylaştırabilir (Gelbal, 2013). Gözlem yöntemi, daha önceden geliştirilen veya geliştirilecek gözlem formları, kontrol listeleri ve dereceli puanlama anahtarları kullanarak uygulanabilmektedir.

2.7.1. Gözlem formu hazırlama

Gözlem formlarının geliştirilmesi sürecinde ilk yapılması gereken, gözlemin amacını saptamaktır. Bundan sonra, hangi davranışlarının gözleneceği sorusu cevaplanır (Turgut ve Baykul, 2013). Bunun için hedef kazanımın göstergesi sayılabilecek birtakım davranışların belirlenmesi gerekmektedir (Nartgün, 2010). Bu aşamadan sonra, gözlemin kim(ler) tarafından, nerede ve nasıl yapılacağı, gözlem sonuçlarının nasıl kaydedileceği ve puanlanacağı kararlaştırılır (Turgut ve Baykul, 2013). Örneğin, öğrencilere kazandırılmak istenen hedef "grupla iş birliği içinde çalışma alışkanlığı" ise bu hedefin göstergesi sayılabilecek davranışlar şunlar olabilir (Nartgün, 2010):

- İş birliği gerektiren grup çalışmalarına isteyerek katılma.
- Grup içindeki sorumluluklarını yerine getirme.
- Gruptaki diğer bireyleri sahip olduğu bilgi, beceri ve kaynaklarla destekleme.
- Grup içindeki çatışmaları grup içinde çözmeye çalışma.
- Grup üyelerinin farklı görüş ve düşüncelerine saygı duyma.

Öğrenciden beklenen davranışın iki çıktısı olduğu durumlarda, davranışlara karşılık gelen seçenek yapısı "gözlemlendi-gözlenmedi" veya "evet-hayır" vb. şeklinde düzenlenir. Bazen bir davranış tam olarak gösterilemeyebilir. Davranış kısmi olarak gösterilebilir ise gözlem formu dereceli (Gelbal, 2013) olarak da hazırlanabilir.

Bu araçların yapımı, kullanımı ve değerlendirilmesi oldukça kolaydır. Seçenek ifadeleri puanlara dönüştürülebildiği için toplam puan hesaplanabilir ve dolayısıyla gözlem sonuçları üzerinde istatistiksel çözümlemeler de yapılabilir. Örneğin, sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin dilsiz harita üzerinde etkinlik yapmasını düşünelim. Bu etkinlik kapsamında öğrencilerin ortaya koyacağı beceriler, "Çizemedi=0, Çizdi=1" gibi bir puanlama yöntemiyle puanlanabilir. Eğer becerinin mükemmelliği de ölçülecekse puanlama, "Çizemedi=0, Çok Düşük=1, Düşük=2, Orta=3, İyi=4, Çok İyi=5" dereceli puanlama şeklinde yapılabilir. (Turgut ve Baykul, 2013).

2.7.2. Gözlem formunun kullanımı

Gözlem formunda yer alan davranışların gözlemlenebilmesi için uygun ortamların oluşturulması gerekmektedir (Nartgün, 2010). Çok karmaşık ve kısa sürede gerçekleşen becerilerin gözlemleneceği durumlarda, performans filme alınabilir ve yavaş çekimde davranışın ayrıntıları iyice gözlemlenebilir. Benzer davranışlar için performansın tekrar ettirilmesi ve her seferinde belirli kritik davranışların gözlenmesi (Turgut ve Baykul, 2013) ya da birden fazla gözlemci kullanılması önerilebilir. Gözlem formlarının kalabalık sınıflarda uygulanacağı durumlarda ise gözlenecek davranışların azaltılması, gözlem sürecinin birkaç dersi kapsayacak şekilde uzatılması veya gözlemci sayısının artırılması, karşılaşılabilecek problemlerin çözümü noktasında birer öneri olarak sunulabilir. Bunun dışında gözlem formlarının kullanımında başka problemlerle de karşılaşılması olasıdır. Bunlardan sık karşılaşılanlar aşağıda sıralanmıştır (Turgut ve Baykul, 2013):

- Davranış ifadelerinin kazanımı yansıtmaması, açık ve nesnel olmaması.
- Gözlenmek istenen davranışın yeterince gözlenmemesi nedeniyle form üzerinde gelişigüzel işaretleme yapılması.
- Gözlemcinin, kendi öznel eğilimlerine göre bazı öğrencilere daha yüksek, bazılarına daha düşük puan vermesi.
- Dereceli gözlem formlarında seçenek sayısının çok yüksek ya da çok düşük tutulması.
- İyi değerlendirilen bir davranıştan sonra iyiye, kötü değerlendirilen bir davranıştan sonra kötüye kayma eğilimi (hareleme etkisi).

2.7.3. Gözlem formu ile dönüt verme

Gözlem formları değerlendirildikten sonra karşılaşılan öğrenme eksikliklerinin giderilmesine yönelik dönütlerin işe koşulması gerekir. Dönütler sınıfın geneline yönelik olabileceği gibi sadece bir öğrenciye yönelik de olabilir. Örneğin, sosyal bilgiler dersinde öğretmen öğrencilerinin içinde bulundukları oyun gruplarındaki rolleri ile bu rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranıp davranmadıklarını gözlemlemek istemektedir. Tablo 13'teki üç numaralı davranış ile ilgili öğrenme eksikliği sınıfın genelini ilgilendiriyorsa öğretmen, soru-cevap yöntemini kullanarak kuralların insanlar için neden önemli olduğuna ilişkin bir tartışma yaptırır. Bu davranışla ilgili öğrenme eksikliği olan bir öğrenciden ise kuralları belirlenmiş bir oyunu gözlemlemesi istenebilir. Öğretmen, ilgili davranışı gözlemlediği etkinlik süreci içerisinde de dönütler vererek eksikliklerin giderilmesine katkı sağlayabilir (Örneğin, Tablo 13'te yer alan dört numaralı davranış için gözlem sonucu "bazen" olan bir öğrenciye "Arkadaşlarına daha çok yardım etmelisin" şeklinde bir dönüt verilebilir.) Öğrencilere verilen dönütlerden sonra, ilgili davranışlar aynı ölçme aracı veya tamamlayıcı ölçme araçlarıyla tekrar gözlemlenerek öğrencilerin kazanıma ulaşma dereceleri ve dönütlerin işe yararlığı hakkında daha somut bilgiler edinilebilir.

Tablo 13. Oyun ve etkinliklere katılım gözlem formu

Gözlenecek davranışlar	Her zaman	Bazen	Nadiren	Hiçbir zaman
1 Oyun ve etkinliklere katılır.	☐	☐	☐	☐
2 Oyun ve etkinliklerde kendine güven duyar.	☐	☐	☐	☐
3 Oyun ve etkinliklerde kurallara uyar.	☐	☐	☐	☐
4 Oyun ve etkinliklerde iş birliğine dayalı davranışlar gösterir.	☐	☐	☐	☐
5 Oyun ve etkinliklerde adil oyun anlayışına uygun davranır.	☐	☐	☐	☐
6 Oyun ve etkinliklerde bireysel farklılığı olanlarla çalışmaya isteklidir.	☐	☐	☐	☐

Bütün bunlara rağmen eğer hala öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2.8. Kontrol listesi

Kontrol listesi, bir ölçme aracı olarak kullanılabilirdiği gibi bir öğretim aracı olarak da kullanılabilir. Öğrencinin bir davranışı öğrenmesi ya da bunun değerlendirilmesi evresinde neleri, hangi sıra ile ve nasıl yapacağını izlemek amacıyla kullanılır. Öğrenciden beklenen performansın en önemli gözlemlenebilir yanlarını içerir. Kontrol listeleri daha çok süreci ölçer ve kurallara uyulup uyulmadığını, belirli işlem yollarının izlenip izlenmediğini, bir davranışın gösterilip gösterilmediğini belirlemede önemlidir (Tekin, 2017).

2.8.1. Kontrol listesi hazırlama

- İfadeler öğrenci davranışına yönelik olmalıdır. Bu nedenle üçüncü şahıs çekimi tercih edilmelidir. Örneğin, dinliyor, yapıyor, konuşuyor, dikkat ediyor vb.
- Kazanımın/performansın alt basamaklarını mümkün olduğunca içermelidir. Bunun için de kazanımın/performansın göstergeleri listelenmeli ve her bir gösterge tabloya dâhil edilmelidir.
- Değerlendirmeyi kolaylaştırmak amacıyla gözlemlenebilir özelliklere sırasıyla yer verilmelidir.
- Eğer öğrencinin farklı zamanlardaki durumu karşılaştırılacaksa kontrol listesi tablosunda öğrencinin adı-soyadı ile birlikte tarih bilgisine de yer ayrılmalıdır.

"İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular" kazanımı kapsamında "konuşmalarında sesini ve beden dilini etkili bir şekilde kullanma" konusuna ilişkin kontrol listesi örneği şu şekilde oluşturulabilir:

Tablo 14. Örnek kontrol listesi formu

Öğrencinin adı-soyadı:.....	Tarih:.....	
Nitelikler	Evet	Hayır
Dinleyicinin işitebileceği bir sesle konuşuyor.	☐	☐
Gereksiz sesler çıkarmaktan kaçınıyor.	☐	☐
Vurgu ve tonlamaya dikkat ediyor.	☐	☐
Yüzü dinleyiciye dönük konuşuyor.	☐	☐
Dinleyiciyle göz teması kuruyor.	☐	☐
Yüz ve kafa hareketlerini konuşmanın içeriğine uygun kullanıyor.	☐	☐
El ve kol hareketlerini konuşmanın içeriğine uygun kullanıyor.	☐	☐
Konuşması sırasında aşırı hareketlerden kaçınıyor.	☐	☐

2.8.2. Kontrol listesinin kullanımı

Kontrol listelerinde, değerlendirilmek istenen özellikler "var/yok", "evet/hayır" gibi kelimelerle veya bu kelimelerin yer aldığı sütunların "x" gibi sembollerle işaretlenmesi yoluyla belirtilir. Öğrencinin belirlenen özellikleri gözlemlenerek gözlem sırası ve/veya sonrasında ilgili kısım işaretlenir. Kontrol listeleri her bir öğrenci için bireysel olarak kullanılabileceği gibi grup çalışmalarında birden fazla öğrenci için ortak olarak da kullanılabilir.

2.8.3. Kontrol listesi ile dönüt verme

Kontrol listesinden hareketle öğrencilere dönüt verilirken her bir özellik üzerinden ayrı dönüt verilmelidir. Özellikle "hayır" veya "yok" olarak işaretlenen hususlar üzerinde durularak eksikliğin/hatanın giderilmesi önemlidir.

2.9. Öz, akran ve grup değerlendirme araçları

Bu bölümde biçimlendirici değerlendirme araçlarından öz, akran ve grup değerlendirme araçlarından bahsedilmektedir. İlk olarak “öz, akran ve grup” değerlendirme formlarının ne olduğu hakkında genel bilgi verilmekte, ardından araçların geliştirilme süreci birer örnek üzerinde gösterilmekte ve son olarak da uygulamada dikkat edilmesi gereken hususlara yer verilmektedir.

2.9.1. Öz değerlendirme

Öz değerlendirme, öğrencilerin çalışmalarına ve davranışlarına ilişkin yansıtıcı düşünce ve değerlendirme yeterliklerini geliştirilmesi açısından önemli bir değerlendirme aracıdır. Öğrencilerin kendilerini bağımsız bir şekilde sorgulayarak öğrendiklerini, ürettiklerini ve ortaya koydukları ürünleri değerlendirmeleri, gözden geçirmeleri ve iyileştirmeleri için; aynı zamanda güçlü ve zayıf yönlerini keşfederek ortaya koymaları açısından önemlidir. Ayrıca, öğrencilerin öğrenmelerini teşvik edebilen bir araç özelliği de taşımaktadır. Öğrenciler öz değerlendirme yaparken kendilerini daha iyi tanıma, keşfetme ve ifade etme fırsatı bulurlar. Her öğrenci kendi öğrenmesini geliştirmek için sorumluluk almalı ve öz değerlendirme yaparak öğretmenleriyle birlikte sürece dâhil olmalıdır.

a) Öz değerlendirme formu hazırlama

Öğrenciler farklı gelişim düzeylerinde oldukları için öz değerlendirme formu hazırlanırken öğrencilerin gelişimsel düzeyleri göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, öğretim programında yer alan kazanıma bağlı göstergeler öz değerlendirme formu hazırlanırken ölçüt olarak kullanılabilir. Öğrencinin öğretim sürecinde ulaşması beklenen kazanımlara ne ölçüde ulaştığının bu form yardımıyla daha kolay değerlendirilebilmesi beklenmektedir. Bu yolla öğrencinin değerlendirme sürecine aktif katılımı ve kendi performansı hakkında kendi değerlendirmelerini yapabilmesi sağlanmış olur.

Bir öz değerlendirme formu hazırlamada dikkat edilecek önemli hususlar şunlardır:

- Dersin hangi aşamasında öz değerlendirme formu kullanılacağına karar verilir.
- Konu sonunda ulaşılabilecek kazanım göstergeleri listelenir.
- Listelenen göstergeler öz değerlendirme form ifadesine dönüştürülür.
- Formlarda madde ve seçenek sayısı fazla olmamalıdır.
- Form tasarımı yapılırken öğrencilerin farklı gelişim düzeyleri (ilkokul, ortaokul) göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin, küçük yaş grubu öğrenciler için hazırlanan formlarda yazılı ifadeler sade olmalı ve görsellerle desteklenmelidir.
- Farklı içerik ve konular için farklı öz değerlendirme formları geliştirilmelidir.

Takip eden sayfalarda yer alan iki öz değerlendirme formu örneği, öğrencilerin grup içi görev ve sorumluluklarını değerlendirmeleri için hazırlanmıştır.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Öz Değerlendirme Formu -1

Değerlendirmeyi yapan öğrencinin,

Adı Soyadı :

Numarası :

Şubesi :

Tarih :

Çalışmanın İsmi :

Sevgili öğrencim, aşağıda yer alan ifadelerin altında bulunan kutucuğu “bana çok benziyor” diye düşünüyorsan **yeşile** “bana biraz benziyor” diye düşünüyorsan **maviye** “bana hiç benzemiyor” diye düşünüyorsan **kırmızıya** boya.

Öğrenme hedeflerimi anlıyorum.				Anlamadığım zaman sorular soruyorum.
Arkadaşlarıma yardım ediyorum.				
Başladığım işi bitiriyorum.				Arkadaşlarıma saygılı davranıyorum.
Seçimlerim için sorumluluk alıyorum.				Arkadaşlarım yardım istemeden yardım ediyorum.
				Her zaman elimden gelenin en iyisini yapıyorum.

Şekil 21. Öz değerlendirme örneği-1

Öz Değerlendirme Formu -2

Değerlendirmeyi yapan öğrencinin,

Adı Soyadı :
Numarası :
Şubesi :
Tarih :
Çalışmanın İsmi :

Kendimi Değerlendiriyorum

Ölçütler	Hiçbir Zaman	Bazen	Sık sık	Her Zaman
Grup çalışmasında katkıda bulundum.	☐	☐	☐	☐
Grupta bilimsel ve yaratıcı fikirler ürettim.	☐	☐	☐	☐
Grupta herkesle uyum içerisinde çalıştım.	☐	☐	☐	☐
Grupta üstüme düşen tüm sorumluluğu yerine getirdim.	☐	☐	☐	☐
Grupta diğerlerinin fikirlerine saygılı oldum.	☐	☐	☐	☐

Şekil 22. Öz değerlendirme örneği-2

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Aşağıda verilen üçüncü öz değerlendirme formu örneği ise öğrencinin yansıtıcı düşüncelerini ortaya koymaya yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu tür öz değerlendirme formlarında aşağıda yer alan ifadelere benzer ifadeler kullanılabilir:

Öz Değerlendirme Formu -3

Değerlendirmeyi yapan öğrencinin,

Adı Soyadı :

Numarası :

Şubesi :

Tarih :

Çalışmanın İsmi :

- Bu çalışmada bana kolay gelen:.....
- Bu çalışmada en çok beğendiğim:.....
- Bu çalışmada en çok zorlandığım:.....
- Bu çalışma bence farklı yapılabilirdi.
Örneğin;.....

Şekil 23. Öz değerlendirme örneği-3

b) Öz değerlendirme formunun kullanımı

Öz değerlendirme her ne kadar öğrencilerin yansıtıcı düşünme becerilerini ortaya koymaya yarasa da onlardan her zaman ve her şey hakkında yansıtıcı düşünceleri istenmemelidir çünkü kısa süre sonra sürekli öz değerlendirme yapmaktan sıkılacaklardır.

Ancak burada dikkat edilmesi gereken ikinci önemli nokta, öz değerlendirme aracının öğrencilerin kendi notlarını verdikleri bir değerlendirme aracı olarak kullanılmamasıdır. Eğer bu araç not verme amacıyla kullanılırsa, öğrenciler ne kadar dürüst olurlarsa olsunlar kendilerine verdikleri notların gerçeği yansıtmadığı, kendilerine oldukça yüksek notlar verdikleri ve yaptıkları hataları göz ardı ettikleri görülebilir. Bu nedenle, öz değerlendirmenin etkili olabilmesi için doğru bir amaca hizmet edecek şekilde kullanılması gerekmektedir.

Bu nedenle, öğrencilere öğrendiklerinin neden önemli olduğunun vurgulanması, hangi öğrenme stratejilerinde başarılı oldukları, neye odaklanmaları gerektiği ve niçin bunun önemli olduğu net olarak belirtilmelidir.

Ayrıca, öz değerlendirme araçlarının öğrencilere tanıtılması, ne işe yaradıklarının ve ne amaçla kullanılacaklarının çok iyi şekilde açıklanması gerekir. Özellikle vurgu yapılması gereken unsurlardan biri de öğrencilere dürüst cevap vermeleri, duygu ve düşüncelerini çekinmeden, utanmadan ve korkmadan yazmaları gerektiğinin söylenmesidir. Bu araçların geliştirilme aşamasında öğretmenler sınıfla birlikte ölçütler belirler ve daha sonra belirli aralıklarla öğrencilerin kendilerini değerlendirmeleri sağlanır.

c) Öz değerlendirme formu ile dönüt verme

Sınıflarda öğrencilere uygulanan öz değerlendirme formları daha sonra toplanıp gözden geçirilmelidir. Öz değerlendirme formlarının yanı sıra aynı öğrenciye ait bireysel değerlendirme formu ve akran değerlendirme formları karşılaştırılmalı, bunların birbiriyle ne kadar tutarlı olup olmadığına bakılmalıdır. Bu karşılaştırma yapıldıktan sonra her öğrenciye ait çok kısa değerlendirme cümlelerinin yazıldığı kayıtlar tutulmalıdır. Bunlar her öğrencinin gelişiminin takibini sağlar ve kolaylaştırır.

Bu değerlendirmeler sonucunda problem yaşayan ve kendisiyle ilgili olumsuz değerlendirme yapan öğrencilerle bireysel olarak konuşulmalı ve problemin ne olduğu ve nasıl çözülebileceği tartışılmalıdır. Buradan alınan bilgiler öğrenci ürün dosyalarına konularak ebeveynlerle paylaşılmalıdır. Aynı zamanda tutulan rapor ve formlar rehber öğretmenle paylaşarak onların da yardımına başvurulabilir.

Öğrencilerin neleri başarabildikleri ve “henüz” neleri başaramadıkları tam olarak bilinmeli ve buna göre değerlendirme yapılmalıdır. Öğrencilere süreç içinde dönütler verilerek neleri yanlış, neleri doğru yaptıkları ifade edilmeli, böylece gelişimlerinin farkında olmaları sağlanmalıdır. Doğru ve yansız değerlendirme yapmak için her öğrenciye ait bir rapor defteri (dosyası) tutulmalıdır. Bu defterde hangi öğrenme ve gelişim alanlarına yer verileceğine karar verilmeli (akademik hedefler, beceriler, öğrenme yaklaşımı vb.), bunları belirlerken de kesin ve net olunmalıdır. Akademik ve akademik olmayan davranışlar iyi belirlenmeli ve eğer akademik başarı ölçülecek ise çaba, sınıf içi davranış, devam-devamsızlık, derse yönelik tutum gibi akademik olmayan faktörler bu değerlendirmenin içine katılmamalıdır.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2.9.2. Akran değerlendirme

Akran değerlendirme, öz değerlendirmeden oldukça farklıdır çünkü bu uygulamada öğrenciler diğer öğrencilerin çalışmalarına ilişkin değerlendirme yaparlar. Akran değerlendirme öğrencilerin yargı becerilerini, eleştirme yeteneklerini ve öz farkındalıklarını geliştirmeye yardımcı olur.

a) Akran değerlendirme formunun kullanımı ve hazırlarken dikkat edilecek hususlar

- Akran değerlendirme aracı ortak hazırlanan grup ödevlerinde ve sunumlarda, grup olarak hazırlanmış performans görevlerinin değerlendirmesinde ve uygulamaya dayalı öğrenci çalışmalarında kullanılabilir.
- Akran değerlendirme hem öğrencilerin grup içindeki bireysel çabalarını ortaya koymada hem de gruba katkısını değerlendirmede etkili bir araçtır. Ancak bu aracın etkili ve faydalı olabilmesi için sınıfta öğrencilere akran değerlendirmesi hakkında bilgi verilmeli, amacı ve önemine vurgu yapılarak değerlendirme kriterleri, akrandan beklenenler ifade edilmelidir.
- Uygulama aşamasında dikkat edilmesi gereken ilk şey, öğrencilerin akranlarına adil davranmaları gerektiğidir. Birbirlerini değerlendirecek bireyler çok yakın arkadaşlardan seçilmemeli ve tarafsız değerlendirme yapmaları konusunda uyarılmalıdır. Yapılan değerlendirmenin gerçek amacının öğrencilerin birbirlerinden geri bildirim almasını sağlamak olduğu ve herhangi bir puanlama veya notlandırma yapılmayacağı, bu aracın mantığının dönüt vermek olduğu tamamen biçimlendirici bir şekilde kullanıldığına vurgu yapılmalıdır.

b) Akran değerlendirme formu ile dönüt verme

- Öz değerlendirme başlığı altında verilen öneriler akran değerlendirme araçları için de kullanılabilir.

2.9.3. Grup değerlendirme

Grup değerlendirmesi, bir gruba ait çalışmaların veya ürünlerin öğretmen tarafından veya sınıftaki diğer gruba ait üyeler ile kendi gruplarında bulunan üyeler tarafından değerlendirilmesi şeklinde yapılır. Grup ödevlerinin kazandırmaya çalıştığı en temel davranışlar sadece çalışılan konunun öğrenilmesi değildir; ortak hareket edebilme, farklı görüşlere saygı duyma, ortak plan yapabilme, bilgiyi paylaşma, grup lideri olma, sorumluluk alma ve yardımlaşma gibi davranışları kazandırmak da esastır.

a) Grup değerlendirme formunun kullanımı ve hazırlarken dikkat edilecek hususlar

Öğrencilere grup ödevleri verildiği zaman genelde ödevin hazırlanma ve teslim (sunum, performans, uygulama vb.) aşamasında sıklıkla grup üyelerinden şikayetler geldiği gözlenir. Grupta herkesin eşit çalışmadığı ya da bazılarının sürece hiç katkı sağlamadığı, hatta sadece bir kişinin bütün sorumluluğu üstlendiği ve grup çalışması yapılması yerine bu tek kişinin işin üstesinden gelmeye çalıştığı dile getirilir. Bu, grup ödevlerinin en büyük sorunlarından biridir. Bu nedenle, öğretmenlerin büyük bir kısmı grup ödevi vermek yerine bireysel ödevler vermeyi tercih etmektedir. Ancak öğrencilerin yukarıda verilen ve öğrenilmesi istenen konunun dışında ifade edilen davranışları öğrenmesi oldukça önemlidir. Bu nedenle, grup ödevinde yaşanabilecek problemleri azaltabilecek tedbirler alınabilir. Yaşanabilecek bir diğer sorun ise öğrencilere bir araştırma konusu verildiğinde genelde konunun internette bulunup kopyalanması, hiç okunmadan ve üzerinde emek harcanmadan teslim edilmesi veya işin ebeveynlere ya da başkalarına yaptırılmasıdır. Bu noktada, öğrencilere en başta belirli yönerge ve kurallar verip yaşanabilecek olası problemler için tedbir almakta fayda vardır.

b) Grup değerlendirme formu ile dönüt verme

Örneğin, ödev teslim edildikten sonra grup üyelerine ödev hakkında sözlü kısa bir sınav yapılarak o ödev için çalışan, emek veren ve konu hakkında bilgi sahibi olanlar tespit edilerek adil bir puanlama yapılabilir. Diğer bir alternatif ise şu şekilde olabilir: Örneğin, bir grup çalışmasında 500 puan üzerinden grubun toplamda aldığı puan 475 olsun. Öğretmen grup üyelerine "Bu puanı aranızda eşit dağıtayım mı yoksa herkese ayrı ayrı hak ettiği puanı mı vereyim?" diye sorar. Burada öğretmen iki durumla karşılaşabilir: İlkinde öğrenciler aldıkları puanın eşit paylaşılmasına karar verebilir ve kendi aralarında uzlaşma sağlayarak az çalışana da aynı notun verilmesine rıza gösterebilir. İkincisinde ise az çalışan kişi dürüst davranarak hak etmediğini söyleyip az not almaya gönüllü olabilir.

Akran ve Grup Değerlendirme Formu

Değerlendirmeyi yapan öğrencinin,

Adı Soyadı :
Numarası :
Şubesi :
Tarih :
Çalışmanın İsmi :

Sevgili öğrenciler,

Bu formda grup olarak çalışmada yerine getirdiğiniz görevlere ilişkin ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeleri inceleyerek arkadaşlarınıza grup içerisindeki görevleri yerine getirme durumuna göre uygun sayıda ★ sembolü vermeniz beklenmektedir.

★★★★ : iyi

★★★ : orta

★ : geliştirilebilir

İfadeler	Gruptaki arkadaşlarınızın isimleri			

Grup toplantılarına katılma				
Grup çalışması için birlikte plan hazırlama				
Gruptaki görevini zamanında yerine getirme				
Çalışma süresince yararlı fikirler üretme				
Grup üyeleri ile yardımlaşma				

Şekil 24. Akran değerlendirme örneği

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Şimdi ise grup olarak çalışmanızı değerlendirmeniz beklenmektedir. Aşağıdaki ifadeler sizin grubunuzda yapılmışsa “Evet”i, yapılmamışsa “Hayır”ı işaretleyiniz.

Ölçütler	Evet	Hayır
Grup çalışması için plan hazırladık.	☐	☐
Çalışmamızı zamanında bitirdik.	☐	☐
Çalışmamızı eksiksiz yaptık.	☐	☐
Çalışma sırasında birbirimizle fikir alışverişinde bulunduk.	☐	☐
Çalışma sırasında birbirimizin fikirlerine önem verdik.	☐	☐
Çalışma sırasında birbirimize yardım ettik.	☐	☐

Aşağıdaki ifadelerde boş bırakılan yerlere grup çalışmanızla ilgili görüşlerinizi yazmanız beklenmektedir.

Grup çalışmamızla ilgili görüşlerim:

1. Grubumuzdaki görev dağılımını
.....
.....
..... şeklinde yaptık.

2. Grubumuzda en verimli çalışanlar
.....
.....

3. Grupla çalışmanın en güzel yanı/yanları
.....
.....

4. Grupla çalışmanın en zor yanı/yanları.....
.....
.....

5. Bir dahaki grup çalışmasında
.....
.....değiştirmek isterim.

6. Aynı çalışmayı tekrar yapacak olsam
.....
..... şeklinde değiştirdim.

Şekil 25. Grup değerlendirme örneği

3.

SINIF EĞİTİMİNDE KULLANILAN ÖĞRETİM PROGRAMLARIYLA UYUMLU BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME ÖRNEKLERİ

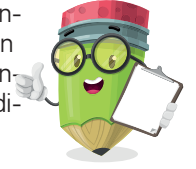

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Bu bölümde sınıf öğretmenliğinde kullanılan öğretim programıyla uyumlu bazı biçimlendirici değerlendirme örneklerine yer verilmiştir. İkinci bölümdekinin aksine biçimlendirici değerlendirme araçlarına ilişkin kuramsal bilgiler ayrıntılı olarak verilmemiş, yalnızca etkinlik formatı dâhilinde ilgili biçimlendirici değerlendirme aracının ne olduğu ve niçin kullanıldığı üzerinde durulmuştur. Bölüm içerisinde yer verilen biçimlendirici değerlendirme araçları aşağıda alt başlıklar hâlinde açıklanmıştır:

3.1. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-1

Ders	Türkçe
Sınıf düzeyi	3
Öğrenme alanı	Okuma
Alt öğrenme alanı	Akıcı okuma
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">İfade ve ses düzeyi metni yorumlamasına göre değişir.Kelime gruplarına ve anlam ünitelerine dikkat ederek okur.Arada bir kesilen okuma genelde pürüzsüzdür.Sürekli olarak konuşuyor gibi bir okuma söz konusudur. <p>Bu göstergeler T.3.3.2. ve T.3.3.3. kazanımları ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Anlama, kelime tanıma, kelime ayırt etme, okuma hızı, doğru okuma, metni yorumlama.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanılma gerekçesi

Bu değerlendirmede akıcı okumanın üç bileşeninden olan prozodik okumanın ölçülmesi hedeflenmektedir. Örnek (Ek-1) 3. sınıfa ait olmakla birlikte ölçme işlemi, düzeye uygun metinle her sınıf düzeyinde gerçekleştirilebilir. Akıcı okuma, doğru ve hızlı okumadan ibaret değildir. Aynı zamanda etkili bir ifade ile metni yorumlayabilme becerisini de içermektedir. Bu beceri prozodik okumanın önemine işaret etmektedir. Prozodi, dil bilimsel bir kavram olup konuşmanın tonal ve ritmik boyutlarını tanımlar. Vurgu, tonlama, noktalama işaretleri gibi detaylarla ortaya çıkar. Kısacası, konuşma metninin ritmidir. Etkinliğin amacına ulaşmasının göstergesi, okuma prozodisi dereceli puanlama anahtarıdır. (Ek-2) Bu puanlama anahtarı İngilizceden uyarlanmıştır. Bireysel bir şekilde uygulanır.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Öğrencilerinizde prozodik okuma farkındalığı oluşturmak için sınıfınızda masal anlatımı etkinlikleri gerçekleştirebilirsiniz.
- Uygulamaya başlamadan önce her öğrencinize çeşitli masallar dağıtınız.
- Örnek olarak bir masal anlatımı gerçekleştiriniz.
- Masal anlatırken nelere dikkat edilmesi gerektiğini açıklayınız.
- Öğrencilerinizden ellerindeki masalları akıcı bir şekilde okumalarını bekleyiniz.
- Okumaların hemen ardından masal okuyan öğrencinize sözlü dönütler verebilir ve daha akıcı okuması için neler yapması gerektiğini açıklayabilirsiniz.
- Bu örnek uygulamaların ardından öğrencilerinizin prozodik okumalarını değerlendirebilirsiniz.
- Prozodik okuma, öğrencinin 60 saniyelik sesli okumasını dinleyerek prozodik okuma dereceli puanlama anahtarı üzerinde değerlendirilebilir.
- Burada dikkat edilmesi gereken nokta, her öğrencinin metinle ilk kez karşılaşması gerektiğidir.
- Eğer öğretmen öğrencinin okuma prozodisini değerlendirmede sıkıntı yaşıyorsa, önce öğrencinin okumasını kaydedebilir (ses kayıt cihazı, video kamera, vb. ile) ve daha sonra öğrencinin okumasını, yaptığı kayıttan dinleyerek dört farklı boyuta sahip dereceli puanlama anahtarı üzerinde gerekli değerlendirmelerini yapabilir.
- Sırası ile: Öğrenciden Ek-1'de yer alan metni sesli bir şekilde okuması istenir, öğrenci bu metinle daha önce karşılaşmış ise bu seviyede benzer bir metin kullanılabilir.
- Öğrenci okuma yaparken okuması ses kayıt cihazı gibi araçlar kullanılarak kayıt altına alınabilir.
- Öğrenci, değerlendirilirken okuma prozodisine yönelik dereceli puanlama anahtarındaki dört başlıktan 1 ile 4 aralığında bir puanlama yapılır.
- Toplam puan üzerinden öğrencinin prozodik okuması Ek-2 de yer alan dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilir.
- Öğretim yılı içerisinde bu uygulama birkaç defa tekrarlanması, öğrencilerin gelişim düzeylerinin takip edilmesi açısından önemlidir.
- Uygulama bireysel bir uygulama olduğu için öğretmen serbest etkinlikler dersinde öğrencileri sınıftan kütüphaneye ya da sessiz başka bir ortama tek tek çağırarak uygulamayı gerçekleştirir. 35 öğrencisi olan bir öğretmen bir derste uygulamayı tamamlayıp bütün çocukların kayıtlarını alabilir. 35'ten fazla öğrencisi olan bir öğretmen, bu uygulama için iki ders saati ayırması gerekebilir.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Öğretim yılı başında öğrencinin dereceli puanlama anahtarının her bir boyutundan aldığı puanların toplamı sekiz ve altında ise durum kaygı verici değildir fakat öğretim yılının ilerleyen zamanlarında toplam puan sekiz ve altında kalıyor ise öğretmenin öğrenci ile bireysel olarak ek çalışmalar yapması gerekir. Örneğin; öğretmen, öğrencilere okumalar yaparak onlara model olabilir. Yapılan tekrarlı okumalar, aynı metni birçok kez okuma fırsatı sağlayabilir. Aile ve çocuğun bir arada okuma yapabileceği bir paket program hazırlanabilir. Bu program öğretmenin tavsiye edeceği resimli çocuk kitaplarından oluşmalıdır. Öğretmen, aile ile iletişime geçerek velilerden öğrencilere etkileşimli okumalar yapmasını isteyebilir. Veliler okula davet edilerek örnek okumalar gerçekleştirilebilir.

Öğretmen, endişe düzeyindeki öğrenci için diyalog metinli, görsel ağırlıklı; bağımsız okuyucu olan öğrenciler için ise metin yönü ağırlıklı olan kitaplar seçmelidir. Ayrıca tekerleme, parmak oyunu, şiir okuma gibi etkinliklerle prozodik okuma farkındalığı oluşturulabilir. Öğretmen bunlara ek olarak öğrencilerin prozodik okumalarına katkıda bulunmak için sınıf içerisinde örnek masallar anlatabilir veya etkileşimli okumalar gerçekleştirebilir.

Prozodik okuma seviyeleri yeterli düzeyde olan öğrencilerinizi, onların seviyelerine uygun metinlerle karşılaştırabilirsiniz. Bu bağlamda öğrencilerinizin ilgi alanlarına göre kitaplar seçerek okumalarını sağlayabilirsiniz.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamalar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek-1

3. sınıf düzeyinde kullanılabilecek örnek metin

Bir zamanlar Hindistan'da bir sucu yaşarmış. Kentin hemen yakınındaki kaynaktan zengin insanların evlerine su taşırmış. Bir sopanın iki ucuna taktığı kovalarını suyla doldurur, sonra da omuzladığı gibi kentin yolunu tutarmış. Sucunun kovalarından biri çatlakmış. Kente gelinceye kadar yarısına inermiş kova. Anlayacağınız, her seferinde sucu iki kova değil, bir buçuk kova su getirirmiş.

Sucunun bir şikayeti yokmuş ama kovalar hiç memnun değilmiş bu durumdan. Su sızdırmayan kova durumdan gururlanmış: "Ben olmasam sahibimiz ne yapar?" dermiş. "Şu çatlak kovaya kalsa, herhalde sahibimiz aç kalır." Çatlak kova ise kendini suçlarmış.

Çatlak kova nihayet bir gün sahibine "İşinize yaramadığım halde beni neden çöpe atıyorsunuz?" diye sormuş. Sucunun dudaklarında hafif bir gülümseme belirmiş. Çatlak kovaya bakıp "İşe yaramadığımı mı düşünüyorsun? Su taşıdığımız yola hiç dikkat etmemişsin. Seni hep yolun kenarına gelecek şekilde takıyorum sopama, fark etmedin mi? Döktüğün sular yeni bir hayatın doğmasını sağladı her zaman. Böylece rengarenk çiçekler ve yeşillikler fışkırdı yolun kenarından. Her gün bu çiçeklerden demet demet toplayıp sevdiklerime göturdüm. Güzel kokularıyla hem ben mutlu oldum hem de yoldan geçenler mutlu oldular. Biliyor musun, senin çatlak olman diğer kovanın sağlam olmasından daha çok yarıyor işime."

Ek-2

Okuma prozodisine yönelik dereceli puanlama anahtarı

İfade ve ses düzeyi						
1	İfadesiz ve duygusuz bir okuma sesi vardır. Okuyucu, adeta söylemiş olmak için okumaktadır. Metni doğal şekilde okumak için az çaba göstermektedir. Düşük sesle okuma eğilimindedir.					
2	Okuma sesinde bazı ifade özellikleri vardır. Okuyucu metnin bazı bölümlerinde sesini doğal konuşmaya yakın kullanmakta ancak diğer bölümlerde bunu yapamamaktadır. Halen düşük sesle okumaktadır.					
3	Metnin büyük kısmında okuyucunun sesi doğal konuşmaya benzemektedir. Arada ifadesiz ve duygusuz okuma görülmektedir. Metin boyunca ses düzeyi genellikle uygundur.					
4	Metin boyunca ifadenin verdiği duyguyu yansıtarak okumaktadır. Doğal şekilde okumakta ifade ve ses düzeyi metni yorumlamasına göre değişmektedir.					
Puan						
Anlam üniteleri ve tonlama						
1	Okuma monotondur. Anlam ünitelerine, kelime gruplarına dikkat ederek okumamakta, çoğunlukla kelime kelime okumaktadır.					
2	Sıklıkla 2-3 kelimelik gruplar hâlinde okumaktadır. Bu gruplamalar akışta kopukluğa neden olmaktadır. Uygun olmayan vurgulama ve tonlama nedeniyle cümle bitişleri anlaşılır değildir.					
3	Ara vermeden okumaktadır. Cümle ortasında nefes almak için duraksamalar ve okumada kısmen kopukluklar görülmektedir. Vurgulama/tonlama makuldür.					
4	Genellikle kelime gruplarına ve anlam ünitelerine dikkat ederek okumaktadır. Uygun gruplamalar ifadelerin duygusal özelliklerini ortaya çıkarmaktadır.					
Puan						
Pürüzsüzlük						
1	Sık sık uzun aralar, tereddütler, yanlış başlangıçlar, sesin azalarak kesilmesi, tekrarlar ve/veya birden fazla deneme görülmektedir.					
2	Metinde duraksama ve tereddütlerin daha sık görüldüğü ve okumayı bozduğu birkaç sorunlu nokta vardır.					
3	Belirli sözcük ve/veya yapıların neden olduğu zorluklar nedeniyle pürüzsüzlükte bazı kesintiler görülmektedir.					
4	Arada bir kesilen okuma genelde pürüzsüzdür. Kelime ve yapı zorlukları çoğunlukla kendi kendine düzeltme yoluyla çabucak çözülür.					
Puan						
Hız						
1	Yavaş yavaş ve zorlanarak okumaya devam ediyor.					
2	Orta derecede yavaş okuyor.					
3	Hızlı ve yavaş okumanın düzensiz bir karışımı görülmektedir.					
4	Sürekli olarak konuşma biçiminde okuma söz konusudur.					
Puan						
Toplam puan:						
Örnek puanlama tablosu						
Boyut İsim	İfade ve ses düzeyi	Anlam üniteleri ve tonlama	Pürüzsüzlük	Hız	Toplam	Karar
Akın	2	2	2	2	8	Endişe
Çetin	2	3	3	2	10	Öğretimsel
Metin	4	3	4	4	15	Bağımsız

Tablo eşliğinde tekrar etmekte fayda görülmektedir ki, öğretim yılı başında öğrencinin dereceli puanlama anahtarının her boyutundan aldığı puanların toplamı 8 ve altında ise öğrenci endişe düzeyinde olmasına rağmen durum kaygı verici değildir fakat öğretim yılının ilerleyen zamanlarında toplam puan 8 ve altında kalıyor ise öğretmenin öğrenci ile bireysel olarak ek çalışmalar yapması gerekir. Öğretmen, endişe düzeyindeki öğrenci için diyalog metinli, görsel ağırlıklı; bağımsız okuyucu olan öğrenciler için ise metin yönü ağırlıklı olan kitaplar seçilmelidir. Ayrıca tekerleme, parmak oyunu, şiir okuma gibi etkinliklerle prozodik okuma farkındalığı oluşturulabilir.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3.2. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-2

Ders	Türkçe
Sınıf düzeyi	1
Öğrenme alanı	Okuma-yazma
Alt öğrenme alanı	Okumaya hazırlık
Değerlendirilecek göstergeler	Öğrenciden; <ul style="list-style-type: none">• Kelimeyi çözümleyip heceye varması,• Hecelerden hangisini tercih edeceğine karar vermesi,• Uygun hecelerle yeni bir kelime oluşturması beklenmektedir. Bu göstergeler T.1.4.3. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.
Beceriler, tutum ve değerler	Karar verme ve kavrama becerileri.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanıma gerekçesi:

Öğrencilerin hece, kelime, cümle ve metin oluşturma süreçlerine aktif katılım sağlamaları çok önemlidir. Bu etkinlikte aktif katılım, öğrencinin deneyim kazanmasını sağlayacaktır. Ses temelli cümle yönteminin bir sonraki basamağı cümleye geçmektir. Etkinlikten elde edilen sonuçlar öğretmenin karar vermesinde önem arz eder.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Öğrencilerin hecelerden kelime oluşturma çalışmaları yaptırmak için Ek-3'te yer alan örneği uygulayabilirsiniz.
- Ek-3'te örnek olarak gösterilen etkinlikte ikiye bölünmüş olmak üzere sekiz kelime grubu verilmektedir. Yani toplamda 16 kelime yan yana sıralanmaktadır.
- Öğrencilerden ikili kelime gruplarını hecelerine ayırarak hecelerden yeni kelimeler türetmeleri beklenmektedir. Sekiz kelime grubu için bu yönergeyi uyguladıktan ve yeni kelimeler türettikten sonra kelime grubu sayısı dörtte inmektedir.
- Aynı yönerge kalan kelime grupları için de uygulanmalıdır.
- Sonunda tek bir kelimeye ulaşmaya kadar, bu yönerge uygulanmaya devam edilmelidir.
- Kelime oluşturma sırasında her zaman birinci heceyi kullanmak şart değildir. Diğer heceler de kullanılabilir.
- Öğrencilerin etkinlik sürecinde yapmaları gerekenleri aşama aşama anlatınız.
- Bir kelime grubunu seçerek örnek bir kelime oluşturunuz.
- Herkesin etkinlik sürecinde neler yapacaklarını anladıklarından emin olunuz ve etkinlik sürecini başlatınız.
- Öğrencilerin, oluşturdukları yeni kelimelerle bir pano hazırlayacağını söyleyiniz.
- Öğrencilerin tarafından oluşturulan kelimelerden bir pano hazırlayınız. Bu sayede her öğrencinin akranlarının oluşturduğu kelimeleri görmüş olmasını sağlar ve kelime hazinelerinin artış göstermelerine katkıda bulunabilirsiniz.
- Etkinlik, sınıfın genel düzeyi dikkate alınarak küçük gruplar halinde de gerçekleştirilebilir.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Bilindiği üzere, okuma-yazmayı öğrenme sürecinde mühim olan hızlı olmak değildir. Öğrencinin ses, hece, kelime, cümle olmak üzere her basamağı kavraması için yeterli zaman gerekmektedir. Sınıfın geneli bu etkinliği sonuna kadar götürebiliyorsa, öğretmen okuma-yazma sürecinin bir sonraki aşaması olan cümleye geçebilir. Dezavantajlı öğrenciler için etkinliğin birinci aşamasını yapıyor olmak yeterlidir. Onlarla hece/kelime çalışmaya devam edilmeli ve daha basit hecelerden kelime oluşturma çalışmaları yapılmalıdır.

Bir başka ifadeyle, serbest düzey için cümleye geçiş, öğretim düzeyi için etkinliğin farklı türleri ile tekrarı, endişe düzeyi içinse daha basit hecelerden çalışmaya devam etmek tavsiye edilir.

Sınıf geneli endişe düzeyinde yer alıyorsa etkinlik renklendirilmiş heceler şeklinde uygulanabilir. İlk aşamada yeni kelime oluşturabilecek heceler renkli olarak yazılır, öğrenciler bu hecelerden kolaylıkla yeni kelimeler oluşturup ikinci aşamaya geçecektir. İlk aşamayı başarılı şekilde tamamlayan öğrencilerin, ikinci aşamada etkinliği renklendirilmemiş halinde gerçekleştirebilmeleri mümkündür.

Sınıf genelinin serbest düzeyde olduğu tespit edilmişse etkinlik daha fazla hece içeren kelimelerle tekrar düzenlenip uygulanabilir.

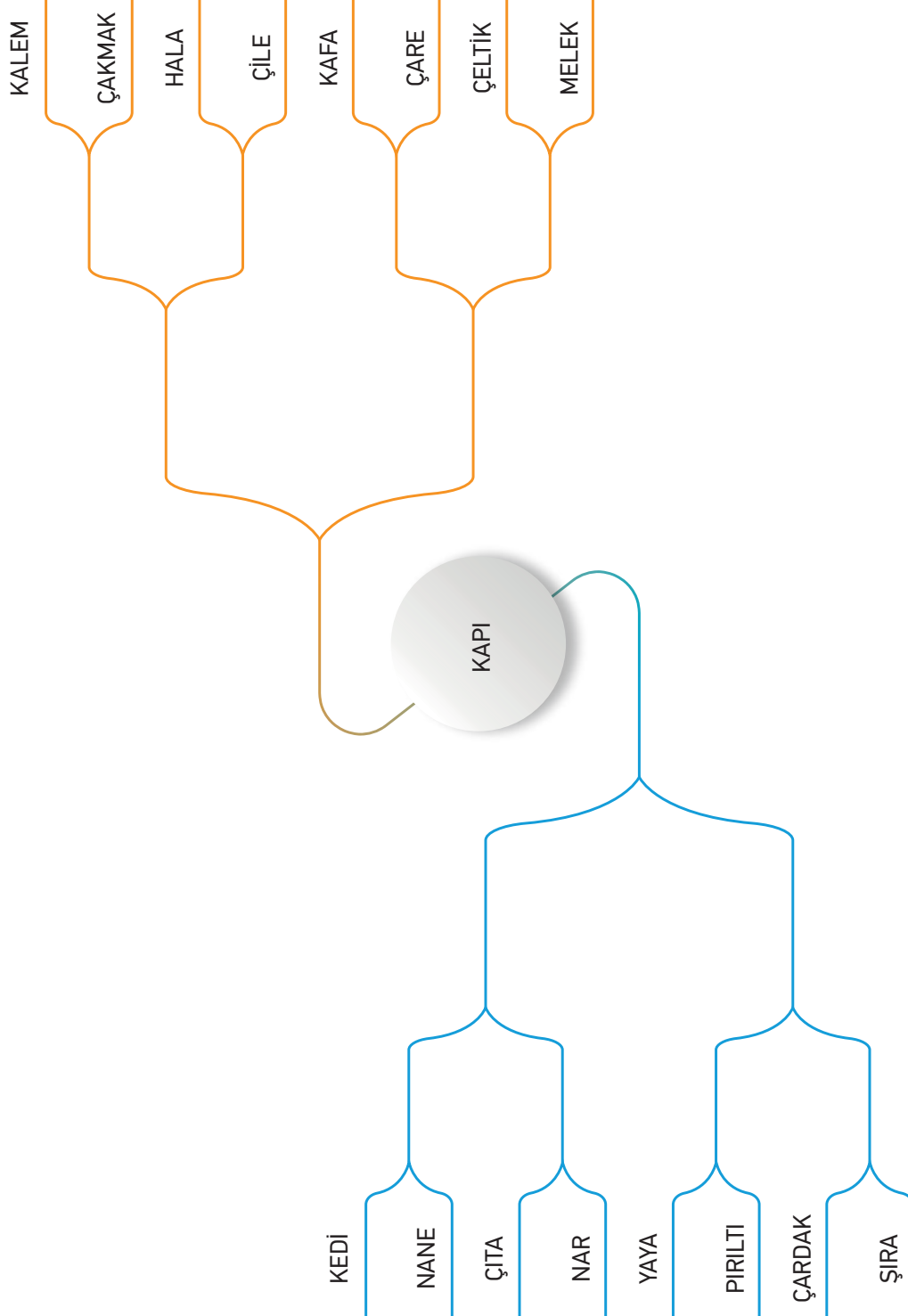
Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamacılar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

Ek-3

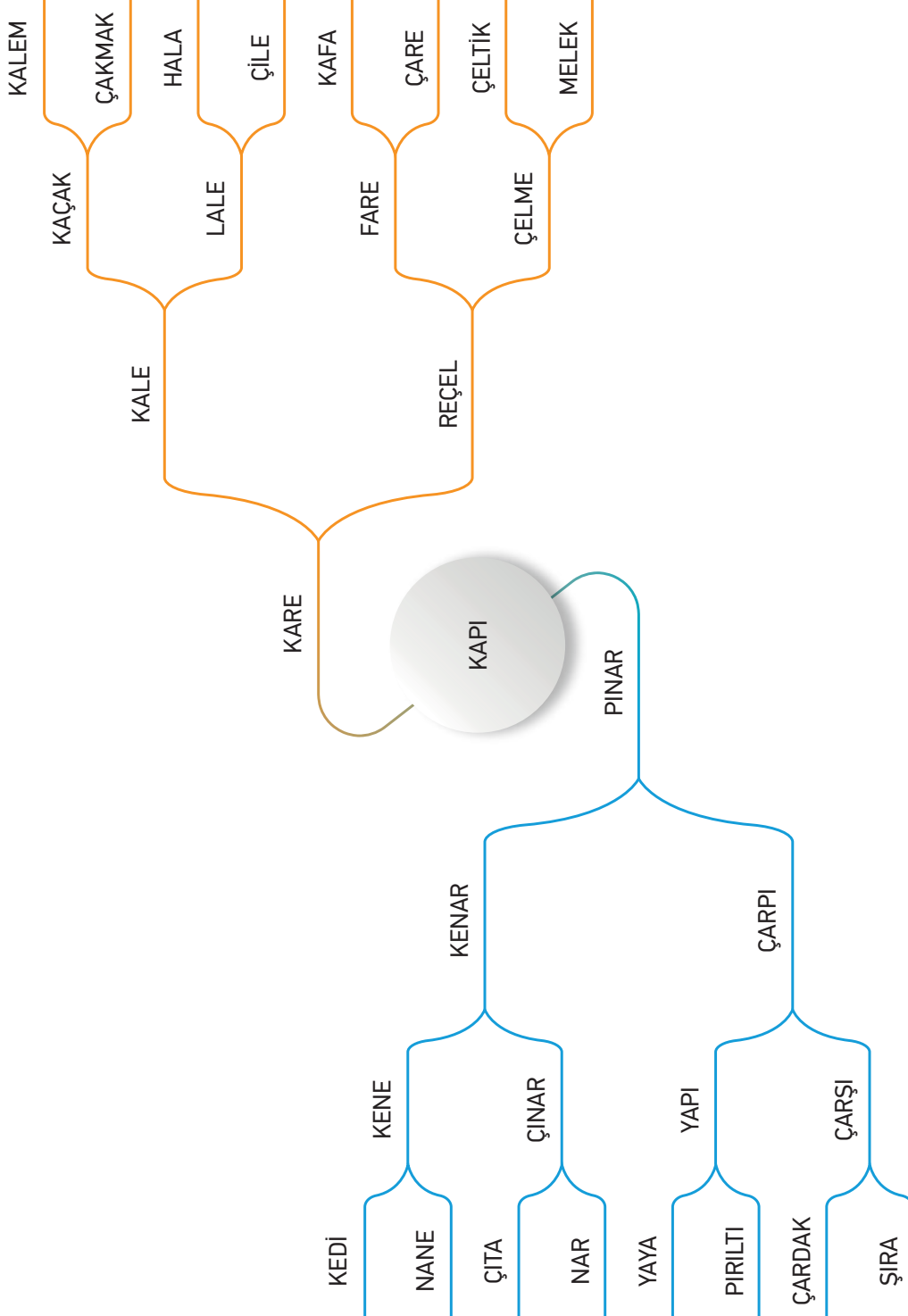

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Cevap anahtarı

3.3. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-3

Ders	Türkçe
Sınıf düzeyi	1
Öğrenme alanı	Dinleme/İzleme
Alt öğrenme alanı	Seslere karşılık gelen harfleri ayırt eder.
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Kelimede ki sesleri başta, ortada ve sonda olsalar da ayırt edebilmesi,İstenilen sesin bulunduğu kelimeleri diğerlerinden ayırması beklenmektedir. <p>Bu göstergeler T.1.1.3. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Dinleme, dikkat ve karar verme becerileri

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanıma gerekçesi:

Okuma-yazma öğretimine seslerle başlanır. Bu sürecin amacı öğrencilerin duydukları, inceledikleri seslere karşılık gelen harfleri ayırt etmeleridir. İlk grup sesler verilirken hecelere, sonra hecelerden kelimelere, kelimelerden cümlelere ulaşmak amaçlanır. Bu çalışmaları tam anlamıyla yapabilmek için öğrencilere sesleri hissettirme ve tanıtmaya çalışmaları etkili yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. Bu çalışma öğretmen kontrolünde sınıf içinde uygulanacak, öğrencilerin bireysel olarak yapacakları çalışmadır.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Öğrencilerinize sesi hissetme ve ayırt etme çalışmaları yaptırmak için Ek-4'te yer alan etkinliği uygulayabilirsiniz.
- Etkinlik sürecinde kullanılacak makas ve yapıştırıcı gibi materyalleri etkinlik öncesinde yanlarında bulundurmaları gerektiğini öğrencilerinize belirtiniz.
- Ek-4'te çiçek görselleri ve görsellerin altında çiçeklerin isimleri yazılı olarak verilmiştir.
- Bu görsellerin hemen yanında bir çiçek bahçesi vardır.
- Öğrencilerinize bir çiçek bahçesi oluşturacaklarını ancak içinde sadece "m" sesi olan çiçeklerin bu bahçeye girebileceklerini söyleyiniz.
- Öğrencilerinizin içinde "m" sesi bulunan çiçekleri belirlemeleri ve "m" sesini kırmızı kalemle yuvarlak içine almalarını isteyiniz.
- Daha sonra çiçeklerin isimlerini okuyarak öğrencilerin "m" sesi olan çiçekleri bahçeye aldıklarını kontrol ederek süreci devam ettiriniz.
- İçinde "m" sesi olan çiçekleri bahçeye alabilmek için bir makas ve bir yapıştırıcı kullanmalarını isteyiniz. Öğrenciler buldukları çiçekleri kesip bahçeye yapıştıracaklardır.
- İçinde "m" sesi olan çiçeklerin hepsi bahçeye toplandıktan sonra etkinliği sonlandırınız.
- İnce motor kasları yeterince gelişmemiş öğrencisi olan öğretmenler etkinliği ikiye bölüp gruplar halinde gerçekleştirebilir.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Ses, hece, kelime, cümle basamaklarının sıralı bir şekilde ilerlediği öğretim sürecinde sesin hissedilmesi hayati öneme sahiptir. Dolayısıyla bu ve benzeri hissettirme etkinliklerinde tüm sınıfın katılımı ve başarısı beklenir.

Süreç detaylı takip edilmeli, sesi ayırt edemeyen öğrenci olduğu müddetçe ses çalışmalarına devam etmelidir. Süreç esnasında sözlü yönergelere de yer verilmelidir. Öğrencileriniz tarafından hissedilmeyen sesler için şarkı ve tekerlemelerden yararlanarak sesin hissettirilmesi sağlanabilir. Öğrencilerinizi sesi ayırt etmede zorlanıyorsa kelime aşamasına geçmeden farklı sesler arasından hedef sesi ayırt etme etkinlikleri yapılabilir.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamacılar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek-4

Çiçek Bahçesi

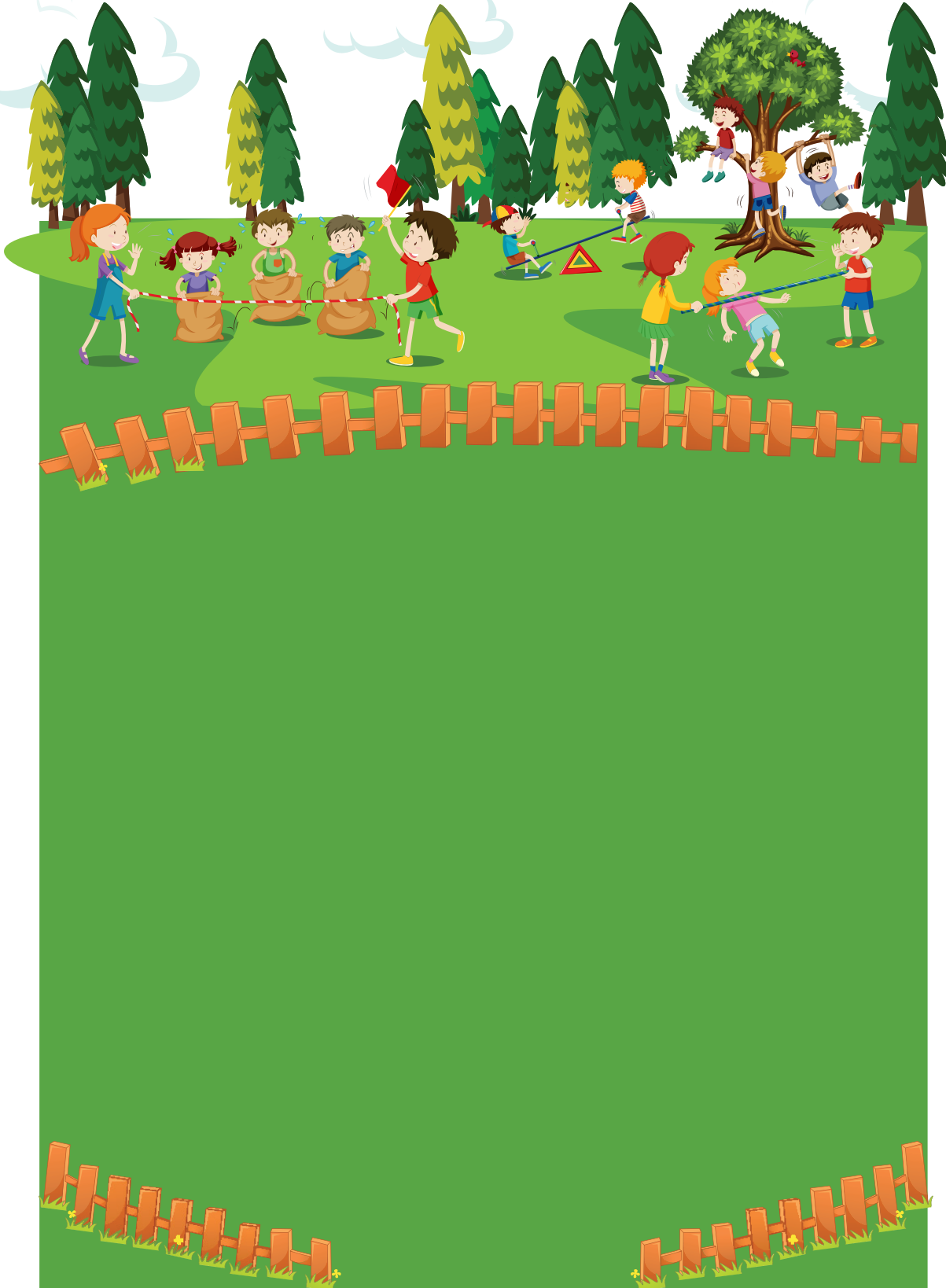
İçinde “m” sesi olan çiçekleri kesip aşağıdaki bahçeye yapıştıralım.

		
Ananas	Menekşe	Defne Çiçeği
		
Sabun Çiçeği	Zambak	Mimoza
		
Reyhan	Lale	Yasemin
		
Mercan	Sevgi Çiçeği	Karanfil

Çiçek Bahçesi

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3.4. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-4

Ders	Hayat Bilgisi
Sınıf düzeyi	1
Öğrenme alanı	Millî ve Dinî Bayramlar
Alt öğrenme alanı	Ülkemizde hayat
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Verilen tablonun amacını anlar (Tablo okur).Kendisine uygun bir rol seçmede dikkatli olur.Millî veya dinî bayramlardaki paylaşma, sevgi, saygı değerlerine dair anılarını hatırlar.Konu hakkında bilgi sahibi olup olmadığını gösterir. <p>Bu göstergeler HB.1.5.6. ve HB.1.5.7. kazanımları ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Tablo okuma, paylaşma, dayanışma, sevgi, saygı değerleri.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanıma gerekçesi:

Bayram ve törenlerin nedenlerinin, isimlerinin, kendilerine has özelliklerinin bilinmesini hedefleyen bu etkinlikte (Ek-5) kontrol listesi, öğrencilere kazandırılmak istenen davranışların kazandırılma durumunu belirlemek ve süreci ölçmeye çalışmak amacıyla kullanılmıştır.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Sınıfta öğrencilerinizle birlikte ülkemizde kutlanan millî ve dinî bayramlara ait videolar izleyiniz.
- Video izleme sürecinde hangi bayramların millî, hangilerinin dinî olduğunu açıklayarak tahtaya not alınız.
- Sınıfa bir 4.sınıf öğrencisi davet ediniz. Davet ettiğiniz öğrenciden okulda kutlanan millî bayramlarda neler yaşandığına ve dinî bayramlarda yaşadıkları olaylara ilişkin örnekler sunmasını isteyiniz.
- Davet ettiğiniz öğrencinin anılarından yararlanarak konuyu tekrar açıklayınız.
- Öğrencilerin konuyu özümlediğinden emin olduktan sonra Ek-5'te yer alan etkinliği uygulayınız.
- Öncelikle örnek bir uygulama yaparak etkinliği kısaca tanıttiniz.
- Öğrencilerin etkinlikte yer alan her bölüme dair seçkide bulunmaları gerektiği mutlaka ifade edilmelidir.
- Öğrencilere tercihleri doğrultusunda oluşturacakları ürüne dair materyallerini hazırlamaları için zaman tanıyınız.
- Ürünler tamamlandıktan sonra öğrencilerinizden bireysel sunumlar yapmalarını isteyiniz.
- Sunumlar esnasında Ek-6'da yer alan kontrol listesi eşliğinde değerlendirmelerinizi gerçekleştirerek süreci sonlandırınız.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Kontrol listesinde yer alan ifadelerle genel olarak "evet" cevabı verilmiş ise öğrencilerinizin öğrenme düzeylerini daha iyi bir seviyeye taşımak için gerekli ortamları hazırlayabilirsiniz. Öğrencilerinizden grup oluşturmalarını "bayram günü" temalı bir canlandırma için kendilerine roller almalarını, bir süre çalıştıktan sonra da canlandırmalarını yapmalarını isteyebilirsiniz. Ayrıca okul koridorlarında bulunan panolara millî ve dinî bayramlarımızla ilgili afiş, poster hazırlama gibi çalışmalar yapma görevleri verebilirsiniz.

Kontrol listesinde yer alan ifadelerle genel olarak "hayır" cevabı verilmiş ise öğrencilerinizle konuyu tekrar çalışmanızda, konuyu farklı etkinliklerle tekrar açıklamanız yarar sağlayacaktır. Öğrencilerinizden aile büyüklerinin yanına giderek eski millî ve dinî bayramlar hakkındaki düşüncelerine dair bir görüşme gerçekleştirmelerini isteyebilirsiniz. Öğrencilerinizden, not aldıkları bilgileri kullanarak geçmişteki ve günümüzdeki millî ve dinî bayramlar arasındaki farkları belirtmelerini isteyebilirsiniz.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamacılar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

[illegible]

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek-6

Kontrol listesi

		Evet	Hayır
1	Tabloda verilen bölüm başlıklarının her birini kullanmış mı?	☐	☐
2	Ürünü oluştururken öğretmeninden veya arkadaşından yardım aldı mı?	☐	☐
3	Oluşturulan ürün ile içerik tutarlı mı?	☐	☐
4	Ürünü sunarken kendisini iyi ifade etti mi?	☐	☐

3.5. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-5

Ders	Hayat Bilgisi
Sınıf düzeyi	2
Öğrenme alanı	Evimizde Hayat
Alt öğrenme alanı	Akrabalıkla ilgili temel kavramları (amca, dayı, teyze vb.) bilir.
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Bulmacanın sağdan sola veya yukarıdan aşağıya doğru olması dikkatli olmalarını sağlar.Boş bırakılan kutucukları bulunan harflerden yola çıkarak tahmin etmesini sağlar.Konu hakkında bilgi sahibi olup olmadığını gösterir. <p>Bu göstergeler HB.2.2.1. ve HB.2.2.2. kazanımları ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Tahmin ve yazma becerileri.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanıma gerekçesi:

Bulmaca çözme, dil öğretiminde ve özel alan bilgisine dair kelime öğretiminde en çok kullanılan yöntemlerdendir. Konuya yoğunlaşmayı sağlaması, yöntemin önemini gösterir. Ayrıca, kelimelerin zihinde kalıcılığı da artar. Zaman ve mekan algısını da geliştirir.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Öğrencilerinize "aile" anahtar kavramını veriniz ve bu kavram ile ilgili akıllarına gelenleri yazmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerinizin yazdıklarını inceleyerek ön bilgilerini tespit ediniz.
- "Aile" kavramının önemini açıklayınız.
- Öğrencilerinize Ek-7'de yer alan renkli bulmaca kâğıtlarını dağıttıktan sonra bütün öğrencilerinizden bireysel olarak bulmacayı çözmelerini isteyiniz.
- Tek hedefin bulmacadaki şifreye ulaşmak olmadığını, her soruya doğru cevabın verildiğinden emin olunması gerektiğini, "yukarıdan aşağı" ve "soldan sağa" yönergelerine dikkat edilmesinin önemini dile getiriniz.
- Belirlenen süre sonunda bulmacanın tamamlanmış doğru cevaplarını tahtaya yansıtınız veya öğrencilerinizin görebileceği bir kartona çizin ve sınıfta gösteriniz..
- Öz değerlendirme yapılıyorsa her öğrenciden kendi cevapları için +/- işaretleri ile kendisini değerlendirmesini isteyiniz. Akran değerlendirme yapılıyorsa öğrencilerden bulmaca kâğıtlarını yanlarındaki arkadaşları ile değiş-tirmelerini ve aynı değerlendirme işlemini arkadaşlarının bulmaca kâğıtları için yapmalarını söyleyiniz.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Etkinlik, öz değerlendirmeye ve akran değerlendirmeye çok uygun bir etkinliktir. Sonunda bir şifreye ulaşmak gerektiği için sürece müdahale ederek; "Acaba doğru sütuna doğru kelimeyi yazdın mı?", "Tahminin doğru değilse başka bir kelime önerebilir misin?" gibi yönergelerle doğru şifreye ulaşmasını sağlayabilirsiniz. Konuya ilişkin eksiklikleri olduğu bildiğiniz öğrenciler için önceden cevapların ilk harfleri boşluklara yazılarak ipucu verilebilir.

Öğrencileriniz şifreye ulaşabilmişse onları zorluk seviyesi daha yüksek bulmacalarla karşılaştırarak kendilerini geliştirmelerine katkıda bulunabilirsiniz.

Eğer öğrencileriniz şifreye ulaşmada güçlük yaşıyor ya da boş bırakılan kutucuklarda bulunan harflerden yola çıkarak gerekli tahminleri yapamıyorsa öğrencilerinize rehberlik yaparak şifreye ulaşmalarını sağlayabilirsiniz. Rehberlik esnasında öğrencilerinizin cevap vermekte zorlandığı soruları belirleyerek bu alanda gerekli açıklamaları yapmanız oldukça önemlidir.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamalar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek-7

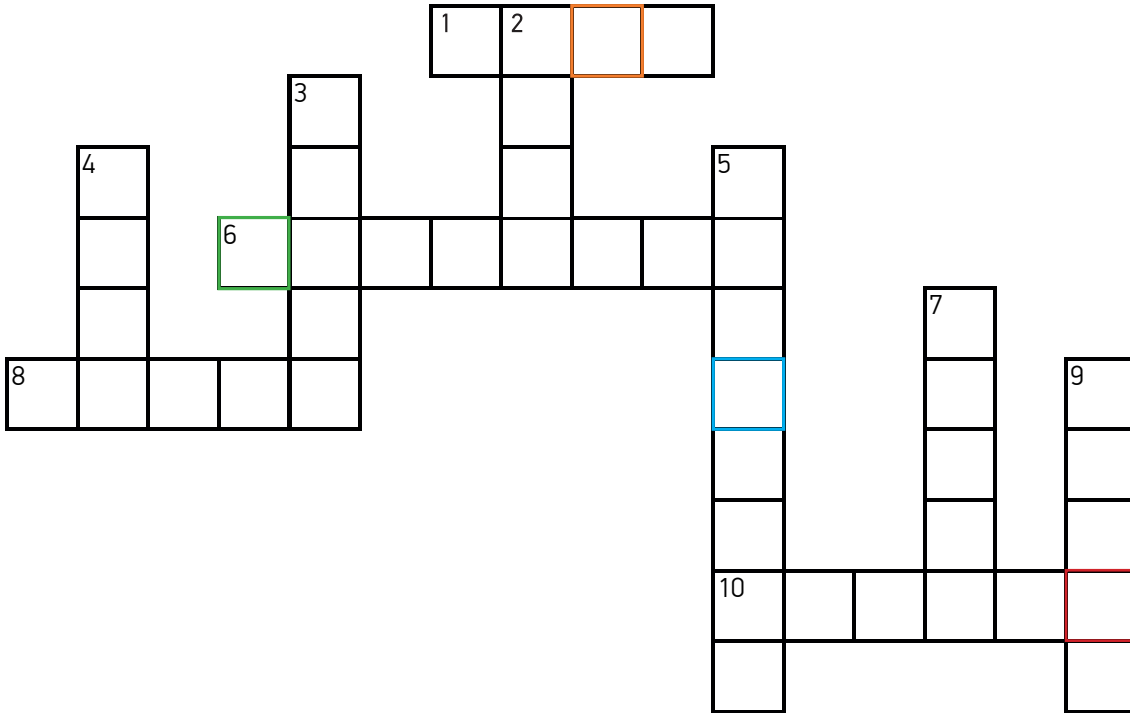
Yukarıdan aşağıya

2	Babamızın erkek kardeşine ne deriz?
3	Amcamızın ve dayımızın eşine ne deriz?
4	Babamızın ve annemizin babası bizim neyimiz olur?
5	Anne baba ve çocuklardan oluşan aileye aile denir.
7	Dede, nine gibi yakın akrabalarında bir çatı altında yaşadıkları aileye.....aile denir.
9	Amca, dayı, hala ve teyzemizin çocuklarına ne deriz?

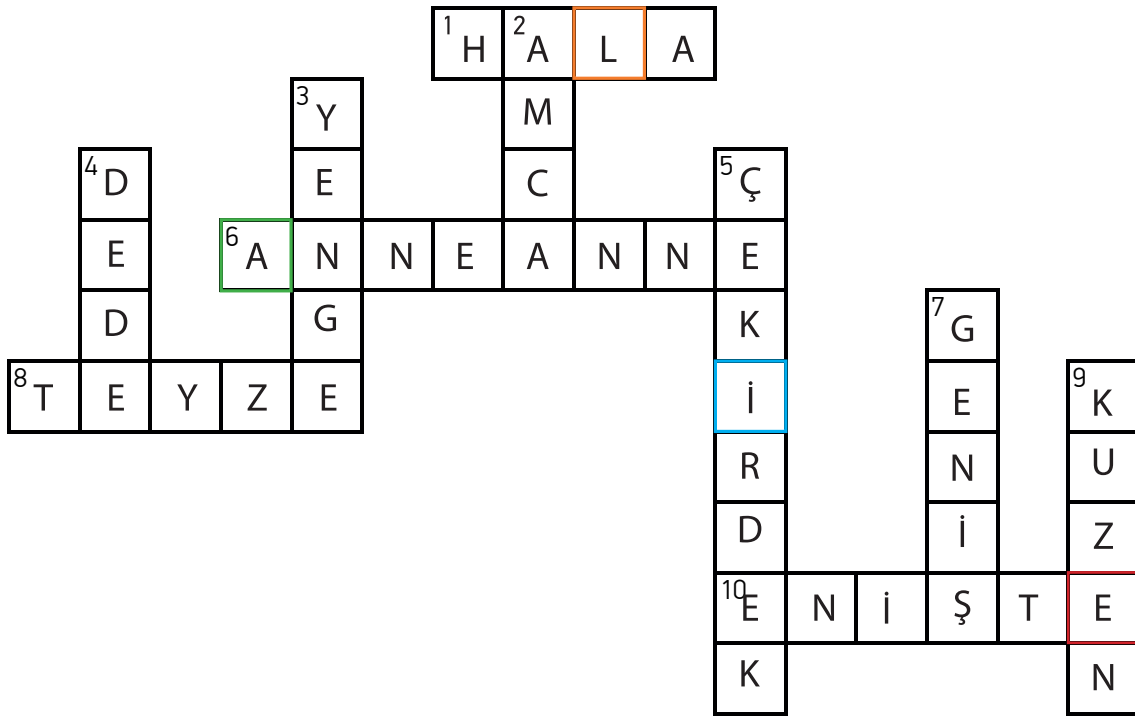
Soldan sağa

1	Babamızın kız kardeşine ne denir?
6	Annemizin annesine ne denir?
8	Annemizin kız kardeşine ne denir?
10	Halamızın ve teyzemizin eşine ne deriz?

Şifre:

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

A i L E

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3.6. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-6

Ders	Hayat Bilgisi
Sınıf düzeyi	1
Öğrenme alanı	Sağlıklı Hayat
Alt öğrenme alanı	Sağlığı için yararlı yiyecek ve içecekleri seçer.
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Faydalı yiyecek ve içecekleri öğrenir.Zararlı yiyecek ve içecekleri öğrenir.Yiyecek ve içecekleri sağlığını düşünerek seçer. <p>Bu göstergeler HB.1.3.3. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Sağlığını koruma becerisi.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanılma gerekçesi:

Bir ağaç diyagramına yerleştirilen birbiriyle ilişkili önermelerle öğrencilerin doğru veya yanlış cevaplar vererek bir sonuca ulaşması sağlanır. Bu sayede öğrencilerin zihin yapılarındaki bilgi örüntüleri ile kavram yanlışlarını tespit etmek amaçlanır. Bu ölçme aracı ile çocuğun zihninde sağlıklı beslenme konusunda yer etmiş yanlış bağlantılar ortaya çıkar.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- “Sağlıklı beslenme” konusunu, yazılı ve görsel kaynaklardan yararlanarak öğrencilerinizle işleyiniz. Sözlü sorular ile öğrencilerinizde oluşan öğrenmeleri kontrol ediniz.
- Sorulara verilen cevaplar doğrultusunda, gerekirse konuyu tekrar açıklayınız ve öğrencilerinizin öğrenme eksikliklerini veya varsa kavram yanlışlarını Ek-8’de yer alan tanılayıcı dallanmış ağaç yardımıyla ortaya çıkarınız.
- Öğrencilerin daha önce bu tür bir araç ile karşılaşmamış olmasına karşılık, tanılayıcı dallanmış ağaca dair bilgi verebilirsiniz.
- Tanılayıcı dallanmış ağaç formunu öğrencilerinize dağıtınız.
- Öğrencilerinize, soruların cevaplarını takip ederek doğru çıkışı ulaşmaları gerektiğini hatırlatınız.
- Süreç tamamlandıktan sonra her çıkışı tek tek projeksiyon cihazı yardımı ile tahtaya yansıtınız veya çiziniz.
- Yanlış olan çıkışları öğrencilerinizle birlikte tartışıp değerlendirdikten sonra en son doğru çıkış kapısını öğrencilerinize gösteriniz.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Tanılayıcı dallanmış ağaç formlarını değerlendirirken bireysel veya akran değerlendirme tekniklerini kullanabilirsiniz. Bireysel değerlendirmeye göre öğrenci, kendi bulduğu çıkışı doğru olan çıkışla karşılaştırıp puanlama yapar. Akran değerlendirmede ise herkes yanındaki arkadaşı için aynı işlemi yapar.

Tercih edilen yiyecek ve içeceklerdeki bilgi eksiklikleri tespit edilerek bunların giderilmesine yönelik çeşitli etkinlikler yapılmalıdır. Örneğin velilerinizle iletişime geçerek okul içerisinde bir sınıf kahvaltısı düzenleyebilirsiniz. Bu esnada velilerinde yardımıyla hangi yiyecek ve içeceklerin kahvaltıda tercih edilebileceğini açıklayabilirsiniz.

Dezavantajlı gruplar için de aynı uygulamalar gerçekleştirilebilir.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulayıcılar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

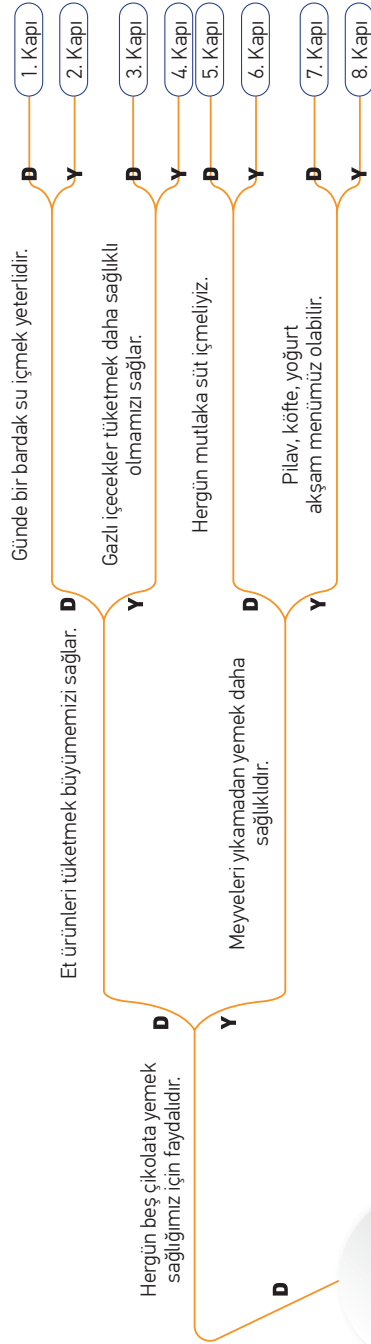

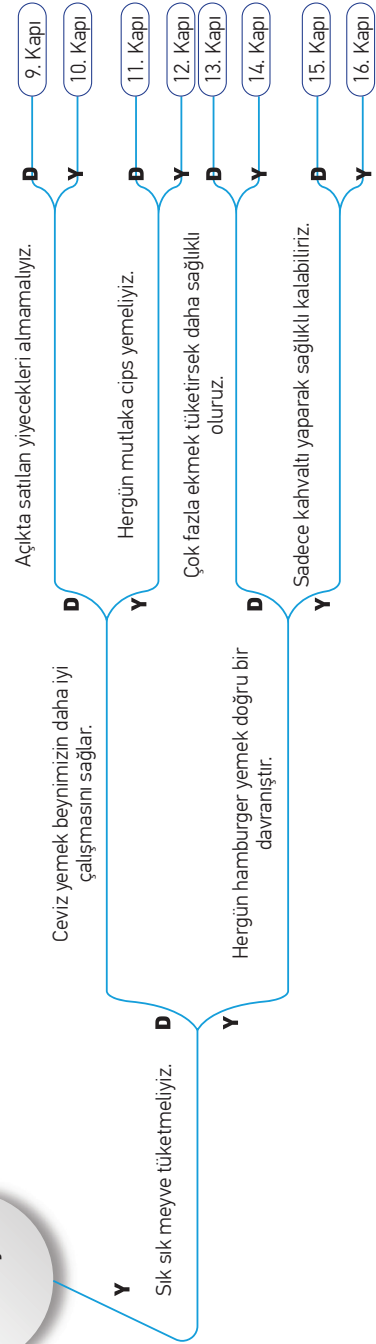
Ek-8

Birinci kutudan başlayınız.
Okuduğunuz cümlelerin doğru
olduğunu düşünüyorsanız D, yanlış
olduğunu düşünüyorsanız Y har-
fini işaretleyiniz. Bu şekilde okları
takip ederek kapılardan birinden
çıkınız.

**Sağlığımıza
dikkat
etmeliyiz**

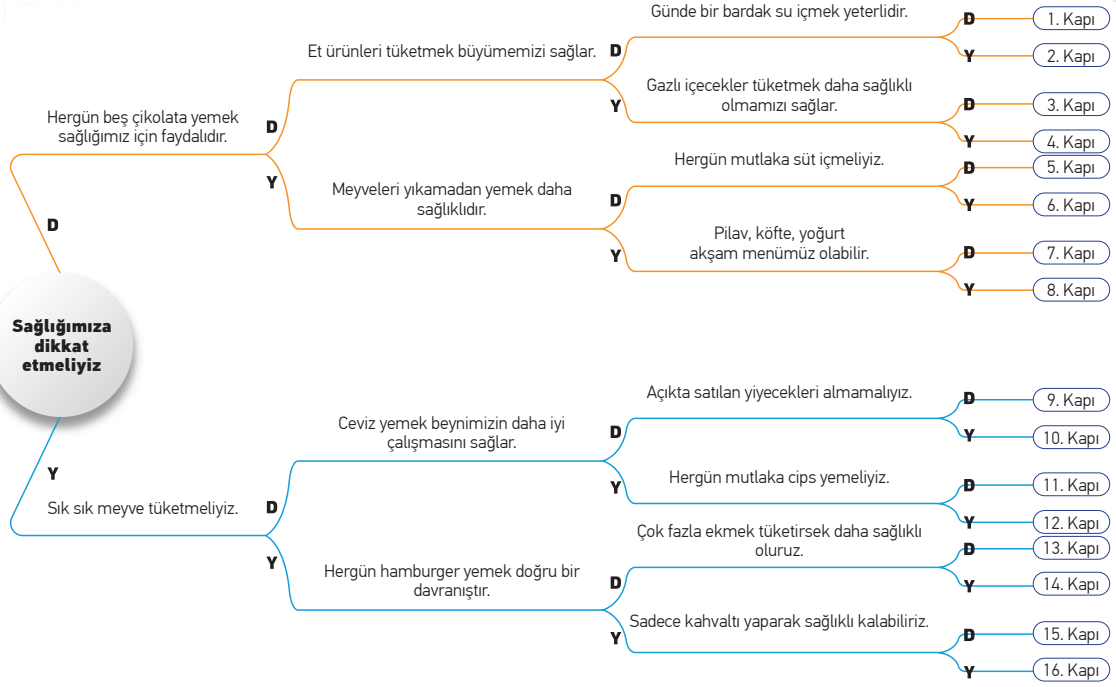

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Cevap anahtarı

Kapılar	Doğru	Yanlış	Puan
1. Kapı	2	2	50
2. Kapı	3	1	75
3. Kapı	1	3	25
4. Kapı	2	2	50
5. Kapı	3	1	75
6. Kapı	2	2	50
7. Kapı	4	-	100
8. Kapı	3	1	75
9. Kapı	3	1	75
10. Kapı	2	2	50
11. Kapı	1	3	25
12. Kapı	2	2	50
13. Kapı	-	4	0
14. Kapı	1	3	25
15. Kapı	1	3	25
16. Kapı	2	2	50

3.7. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-7

Ders	Hayat Bilgisi
Sınıf düzeyi	3
Öğrenme alanı	Okulumuzda Hayat
Alt öğrenme alanı	Meslekleri ve özelliklerini bilir.
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Bazı mesleklerin özelliklerini öğrenir.Kendi ilgileri doğrultusunda meslek tercihi yapmaya yönelik yol alabilir. Bu göstergeler HB.3.1.10. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.
Beceriler, tutum ve değerler	Sosyal katılım, öğrenmeyi öğrenme becerileri.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanılma gerekçesi:

Bir ağaç diyagramına yerleştirilen birbiriyle ilişkili önermelerle öğrencilerin doğru veya yanlış cevaplar vererek bir sonuca ulaşması sağlanır. Bu sayede öğrencilerin zihin yapılarındaki bilgi örüntüleri ile kavram yanlışlarını tespit etmek amaçlanır. Bu ölçme aracı ile çocuğun zihninde meslekler ve özellikleri konusunda yer etmiş yanlış bağlantılar ortaya çıkar.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Sınıf ortamına farklı mesleklerle ait materyaller (polis kıyafeti, öğretmen önlüğü, berber makası) ve her bir mesleği temsil eden fotoğraflar getiriniz.
- Getirdiğiniz fotoğrafları tahtaya yapıştırınız.
- Öğrencilerinize sırası ile hangi materyalin hangi mesleğe ait olabileceğini sorunuz.
- Gelen yanıtları değerlendirdikten sonra meslekler konusunun öğretimi yazılı ve görsel dökümanlardan yararlanarak açıklayınız.
- Ek-9'da yer alan tanılayıcı dallanmış ağaç formunu öğrencilerinize dağıtınız.
- Öğrencilerin daha önce bu tür bir araç ile karşılaşmamış olmasına karşılık, tanılayıcı dallanmış ağaca dair bilgi verebilirsiniz.
- Öğrencilerinizden bireysel bir şekilde doğru çıkışı bulmalarını isteyiniz.
- Süreç tamamlandıktan sonra her çıkışı tek tek projeksiyon cihazı yardımı ile tahtaya yansıtınız veya çiziniz.
- Verilen cevapların neden yanlış çıkış olduğu sınıfça değerlendirildikten sonra süreç sonra ererken doğru çıkış kapısını öğrencilerinize gösteriniz.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Öğretmenin bireysel veya akran değerlendirme yapma kararına göre öğrenci, kendi bulduğu çıkışı, doğru olan cevapla karşılaştırıp puanlayabilir veya herkes yanındaki arkadaşı için aynı işlemi yapabilir. Dezavantajlı gruplar için bir kapıdan çıkmış olmak da başarı sayılır. Öğrenciler tarafından anlaşılmadığını fark ettiğiniz mesleklerin rol oynama yoluyla canlandırılmasını sağlayabilirsiniz. Bu uygulama kapsamında, öğrencilerin seçmek istedikleri mesleklerin özellikleri sorularak, bu meslekler üzerine konuşma ortamı oluşturulabilir. Bunlara ek olarak öğrencilerinizden aile bireylerinin meslekleri hakkında bilgi edinip, bu meslekleri sınıfta tanıtmaları istenebilir.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamalar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

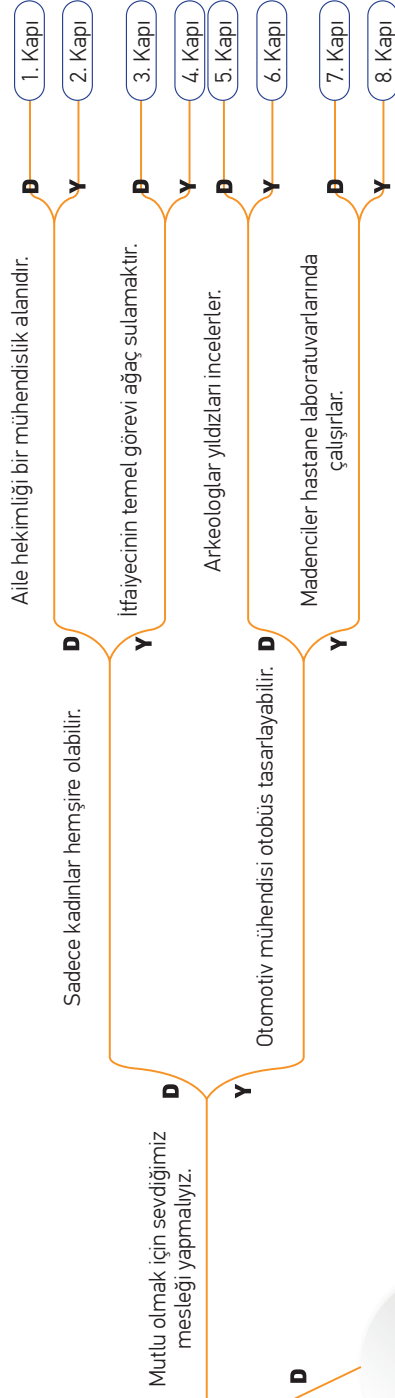

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek-9

Birinci kutudan başlayınız.
Okuduğunuz cümlelerin doğru
olduğunu düşünüyorsanız D, yanlış
olduğunu düşünüyorsanız Y har-
fini işaretleyiniz. Bu şekilde okları
takip ederek kapılardan birinden
çıkınız.

İnsan
büyüyünce
ne iş
olsa yapar.

Y

Sadece erkekler pilot olabilir.

D

Şoför olmak için renk közü olmamız
gerekir.

D

Kedilerin doktora ihtiyacı olduğunda
veterinere götürülür.

D

Veterinerler doktorların yardımcısıdır.

D

Pilot olabilmek için çok iyi yüzebilme
gerekir.

Y

Okul müdürü olmak için çok sert olmak
gerekir.

Y

Öğretmenlik mesleği, sabır gerektirir.

D

9. Kapı

10. Kapı

Y

11. Kapı

12. Kapı

13. Kapı

14. Kapı

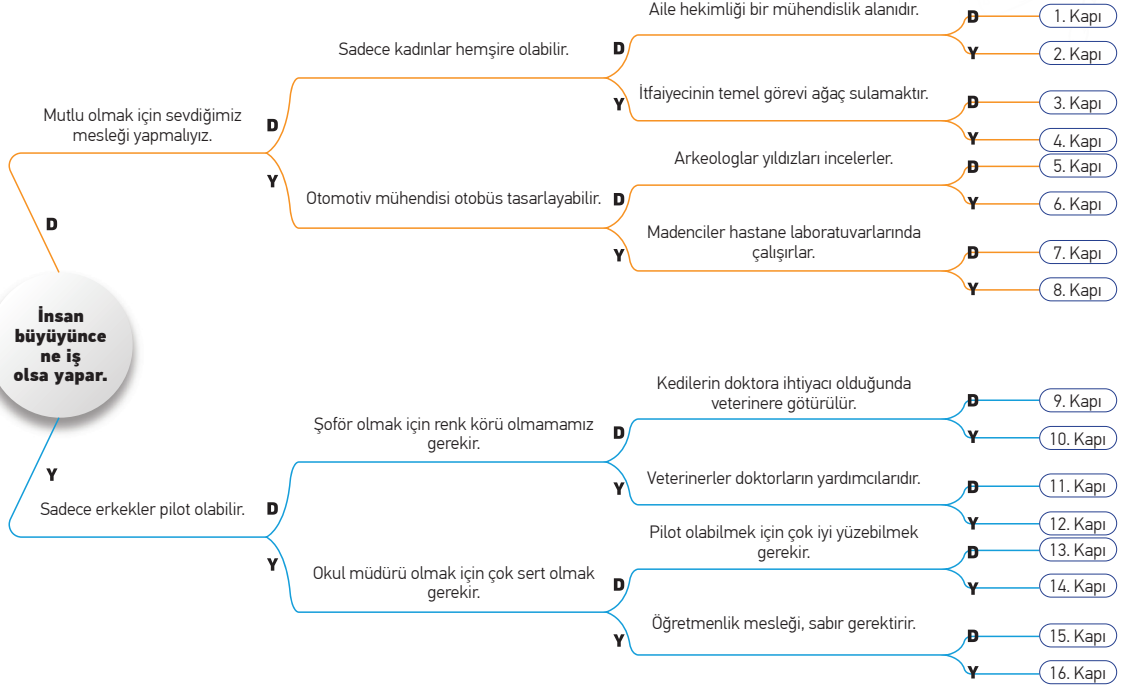
15. Kapı

16. Kapı

Cevap anahtarı

Kapılar	Doğru	Yanlış	Puan
1.Kapı	-	4	0
2.Kapı	1	3	25
3.Kapı	1	3	25
4.Kapı	2	2	50
5.Kapı	2	2	50
6.Kapı	3	1	75
7.Kapı	1	3	25
8.Kapı	2	2	50
9.Kapı	2	2	50
10.Kapı	1	3	25
11.Kapı	2	2	50
12.Kapı	3	1	75
13.Kapı	2	2	50
14.Kapı	3	1	75
15.Kapı	4	-	100
16.Kapı	3	1	75

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3.8. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-8

Ders	Hayat Bilgisi
Sınıf düzeyi	1
Öğrenme alanı	Doğada Hayat
Alt öğrenme alanı	Yakın çevresinde bulunan hayvanları gözlemler.
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Bazı hayvanların nerelerde yaşadıklarını öğrenir.Bu hayvanların neler ile beslendiklerini öğrenir.Hali hazırda bildiği hayvanları pekiştirmesi beklenir. Bu göstergeler HB.1.6.1. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.
Beceriler, tutum ve değerler	Sınıflama becerisi.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanılma gerekçesi:

Şans düzeyi indirgenmiş bir ölçme aracı olan yapılandırılmış grid ile hayvanlara dair kavram yanılgılarını belirlemek ve düzeltmek mümkündür.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Ek-10'daki tablonun üzerinde bulunan yönergeler etkinlik başlamadan önce sınıfa açıklanmalıdır.
- Sorular açıklanmalı ve gerekirse farklı bir yapılandırılmış grid ile örnek yapılmalıdır.
- Bir hayvanın birden fazla soruda cevap olarak kullanılabilmesi açıklanmalıdır.
- Gerekli görülen sürede uygulama yapıldıktan sonra öğrencilerle birlikte sorular anında cevaplanmalıdır.
- Ardından puanlama işlemine geçilmelidir

Öğrenci başarısına dönüt verme

Yapılandırılmış grid öğrenciler tarafından bir ölçme aracından çok bulmaca olarak görülmektedir. Bu sebeple öğrenciler, cevaplarını kısa sürede unutmaktadır. Bu durumun önüne geçmek için uygulamadan sonra sorular cevaplanmalı, doğru cevaplanmayanlar tartışılmalıdır. Kısaca, yapılandırılmış grid'de anında dönüt son derece önemlidir.

$$\frac{C_1}{C_2} - \frac{C_3}{C_4}$$

C₁: Öğrenci tarafından doğru seçilen kutucuk sayısı

C₂: Toplam doğru kutucuk sayısı

C₃: Öğrenci tarafından yanlış seçilen kutucuk sayısı

C₄: Toplam yanlış sayısı

Bu formüle göre göre öğrencilerin puanları -1, 0 veya +1 arasında değişir. Bu formül uygulandıktan sonra çıkan sonucu 10 üzerinden değerlendirmek için rakama 1 eklenip 5 ile çarpılır.

Uygulama sonrasında başarılı öğrencilere farklı hayvanlara dair hayvan kartları verilip bunları incelemeleri istenebilir. Dezavantajlı gruplara ise grid'de kullanılan hayvanların kartları verilerek incelemeleri istenebilir.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamacılar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

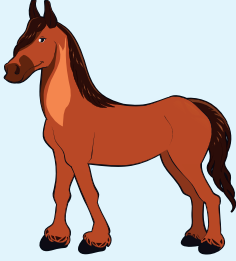
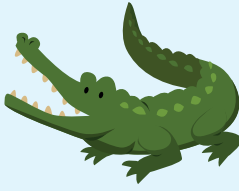

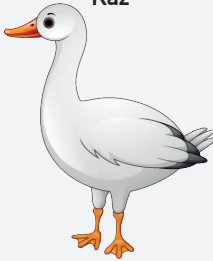

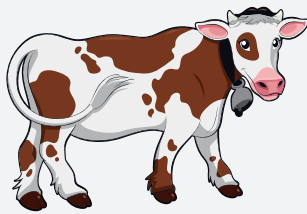
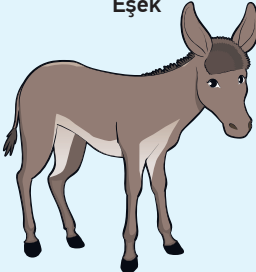
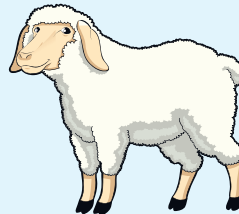

Ek-10

Hayvanları Tanıyorum

Aşağıda hayvanların nerede yaşadıkları ve ne ile beslendikleri ile ilgili sorular verilmiştir. Bu sorulara kutucuklar içerisinde bulunan uygun hayvanların kutu numaralarını yazınız. Aynı kutucuğu birden fazla soruda kullanabilirsiniz.

<p>1 At</p> 	<p>2 Timsah</p> 	<p>3 Tavuk</p>
<p>4 Kaz</p> 	<p>5 Yılan</p> 	<p>6 İnek</p>
<p>7 Eşek</p> 	<p>8 Koyun</p> 	<p>9 Kertenkele</p>

1. Yukarıdaki hayvanlardan hangileri evcildir? (.....)
2. Kutucuklardaki hayvanlardan hangileri ahırda yaşar? (.....)
3. Yukarıdaki hayvanlardan hangileri sürüngendir? (.....)
4. Yukarıdaki hayvanlardan hangileri kümeste yaşar? (.....)

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Cevap anahtarı

- Yukarıdaki hayvanlardan hangileri evcildir?
- Kutucuklardaki hayvanlardan hangileri ahırda yaşar?
- Yukarıdaki hayvanlardan hangileri sürüngendir?
- Yukarıdaki hayvanlardan hangileri kümeste yaşar?

(1,3,4,6,7,8)

(1,6,7,8)

(2,5,9)

(3,4)

3.9. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-9

Ders	Hayat Bilgisi
Sınıf düzeyi	3
Öğrenme alanı	Doğada Hayat
Alt öğrenme alanı	Doğadan ve çevresel ipuçlarından faydalanarak yönleri ayırt eder.
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Yön bulmada kullanılan yöntemler nasıl kullanılır?Yön bulmada kullanılan yöntemler hangi durumlarda kullanılır?Yön bulmada kullanılan yöntemler ne zaman kullanılır? Bunlara yönelik cümleler olmayacak mı? <p>Bu göstergeler HB.3.6.3. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Ölçme-değerlendirmenin amacı	Yön bulmada kullanılan yöntemleri ve bu yöntemlerin birbirlerinden ayrıldığı yerlerin öğrenciler tarafından öğrenme durumlarını belirlemek.
Beceriler, tutum ve değerler	Sınıflama, öz yönetim (zaman ve mekânı doğru algılama) ve ayırt etme becerileri.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanılma gerekçesi:

Yapılandırılmış grid; boşluk doldurma, çoktan seçmeli test gibi çok kullanılan bir ölçme aracı değildir. Bu durumun öğrenciler üzerinde olumlu bir etkisi olacaktır çünkü öğrenci çoktan seçmeli bir testi sınav havasında çözecekken yapılandırılmış grid'i bir etkinlik gibi görecektir. Bu durum da başarısına olumlu yansıtacaktır. Bu yöntemle öğrencilerin sadece doğru cevaplarını değil, yanlış cevaplarını da değerlendirmek mümkün olduğu için anlama seviyeleri rahatlıkla belirlenebilir. İlkokul 3. sınıf düzeyinde yönler birbirine karıştırılabilmekte, bu durum da öğrencilerin mekân algılama becerisini sekteye uğratmaktadır. Yapılandırılmış grid sayesinde öğretmen yanlış cevapları da değerlendirerek bu karışıklığa müdahale edebilir. Yapılandırılmış grid ile yönlere dair kavram yanlışlıklarını belirlemek ve öğrencinin yönleri ayırt etme becerisini pekiştirmek de mümkündür.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Öğrencilerinizden, çevrelerinde bulunan hayvanlara örnekler vermelerini isteyiniz.
- Örnek olarak verilen hayvanların ne ile beslendiğini ve nerede yaşadıklarını sorunuz.
- Alınan cevapların ardından farklı hayvan örnekleri vererek konuyu açıklayınız.
- Konu açıklandıktan sonra Ek-11'de yer alan yapılandırılmış grid örneğini öğrencilere dağıtınız.
- Yapılandırılmış grid tablosunun üzerinde bulunan yönergeler, etkinlik başlamadan önce öğrencilere açıklanmalıdır.
- Griddeki sorular açıklanmalı ve gerekirse farklı bir yapılandırılmış grid ile örnek uygulama yapılmalıdır.
- Bir hayvanın birden fazla soruda cevap olarak kullanılabileceği öğrencilere hatırlatılmalıdır.
- Uygulama için verilen gerekli sürenin tamamlanmasıyla birlikte sorular öğrencilerle anında cevaplanmalı ve ardından puanlama işlemine geçilmelidir.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Yapılandırılmış grid, öğrenciler tarafından bir ölçme aracından çok bulmaca olarak görülmektedir. Bu sebeple öğrenciler, gride verdikleri cevapları kısa sürede unutmaktadır. Bu durumun önüne geçmek için uygulamadan sonra sorular cevaplanmalı, doğru cevaplanmayanlar tartışılmalıdır. Kısaca, yapılandırılmış grid'de anında dönüt son derece önemlidir. Yapılandırılmış grid formlarını değerlendirmek için aşağıdaki yönergeleri kullanabilirsiniz.

$$\frac{C_1}{C_2} - \frac{C_3}{C_4}$$

C₁: Öğrenci tarafından doğru seçilen kutucuk sayısı

C₂: Toplam doğru kutucuk sayısı

C₃: Öğrenci tarafından yanlış seçilen kutucuk sayısı

C₄: Toplam yanlış sayısı

Bu formüle göre göre öğrencilerin puanları -1, 0 veya +1 arasında değişir. Bu formül uygulandıktan sonra çıkan sonucu 10 üzerinden değerlendirmek için rakama 1 eklenip 5 ile çarpılır. Uygulama sonrasında başarılı öğrencilere farklı hayvanlara dair hayvan kartları verilip bunları incelemeleri istenebilir. Dezavatanlı gruplara ise griddede kullanılan hayvanların kartları verilerek incelemeleri istenebilir. Sınıf başarısı yüksek düzeydeyse öğrencilerin öğrenme durumlarını zenginleştirmek adına farklı etkinlikler kullanılabilir. Örneğin öğrencilere konu ile alakalı bulmaca etkinlikleri hazırlanarak bireysel olarak çözmeleri istenebilir.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamacılar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek-11

Yönümü Buluyorum

Aşağıda yön bulma yöntemleri ile ilgili sorular verilmiştir. Bu sorulara, kutucuklar içerisinde bulunan uygun yöntemlerin kutu numaralarını yazınız. Aynı kutucuğu birden fazla soruda kullanabilirsiniz.

<p>1 GÜNEŞ</p>	<p>2 KARINCA YUVALARININ KAPISI</p>	<p>3 CAMİ MİNARELERİNİN KAPISI</p>
<p>4 KUTUP YILDIZI</p>	<p>5 SAAT</p>	<p>6 PUSULA</p>
<p>7 AĞAÇLARIN YOSUNLU YÜZÜ</p>	<p>8 ÇUBUK METODU</p>	<p>9 TAŞLARIN YOSUNLU YÜZÜ</p>

1. Kutucuklardan hangileri kuzey yönünü göstermektedir? (.....)
2. Kutucuklardan hangileri güney yönünü göstermektedir? (.....)
3. Gece yönümüzü kolaylıkla bulabilmek için yukarıdaki kutucuklardan hangilerini kullanabiliriz? (.....)
4. Kutucuklardan hangileri doğal yön bulma yöntemlerindendir? (.....)
5. Kutucuklardan hangileri yapay yön bulma yöntemlerindendir? (.....)

Cevap anahtarı

- Kutucuklardan hangileri kuzey yönünü göstermektedir? (4, 6, 7, 8, 9)
- Kutucuklardan hangileri güney yönünü göstermektedir? (2, 3, 5)
- Gece yönümüzü kolaylıkla bulabilmek için yukarıdaki kutucuklardan hangilerini kullanabiliriz? (2, 3, 4, 6, 7, 9)
- Kutucuklardan hangileri doğal yön bulma yöntemlerindendir? (1, 2, 4, 7, 9)
- Kutucuklardan hangileri yapay yön bulma yöntemlerindendir? (3, 5, 6, 8)

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3.10. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-10

Ders	Türkçe
Sınıf düzeyi	3
Öğrenme alanı	Okuma
Alt öğrenme alanı	Söz Varlığı
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Kelimelerin anlamsal ve biçimsel özelliklerini bilmesi beklenmektedir.Öğrencilerin eş anlamlı ve zıt anlamlı kelimeleri öğrenmeleri beklenmektedir. <p>Bu göstergeler T.3.3.8. ve T.3.3.9. kazanımları ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Sınıflama, sıralama, öz yönetim (zaman ve mekânı doğru algılama).

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanıma gerekçesi:

Yapılandırılmış grid; boşluk doldurma, çoktan seçmeli gibi çok kullanılan bir ölçme aracı değildir. Bu durumun öğrenciler üzerinde olumlu bir etkisi olacaktır çünkü öğrenci çoktan seçmeli bir testi sınav havasında çözecekken, yapılandırılmış gridi bir etkinlik gibi görecektir. Bu durum öğrenci başarısına olumlu yansıtacaktır. Bu ölçmenin sonucunda öğretmen kazanımın ve kavramların öğrenme durumunu daha net bir şekilde görecektir. Bunun nedeni, şans faktörünün en aza indirgenmesidir. Öğrencilerden kavram yanlışlığı olanlar da bu ölçme aracı sayesinde rahatlıkla görülebilir. Bu yöntemle öğrencilerin sadece doğru cevaplarını değil, yanlış cevaplarını da değerlendirmek mümkün olduğu için kavram anlama seviyeleri rahatlıkla belirtilebilir.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Öğrencilerinizi ilk derste okul bahçesine çıkararak onlardan güneşin konumunu incelemelerini isteyiniz.
- Yapılan incelemelerin ardından öğrencilerinize güneşin doğduğu yönün "Doğu" ve battığı yönün "Batı" olduğunu açıklayınız. Ardından diğer yönlerin nasıl belirlenebileceğini öğrencilerinize iletiniz. Alınan cevapları değerlendirerek diğer yönleri ve yönlerin nasıl belirlenmeleri gerektiğini öğrencilerinize açıklayınız.
- Konu anlatımı tamamlandıktan sonra Ek-11'de yer alan yapılandırılmış grid örneğini öğrencilere dağıtınız.
- Yapılandırılmış grid tablosunun üzerinde bulunan yönergeler, etkinlik başlamadan önce öğrencilere açıklanmalıdır.
- Griddeki sorular açıklanmalı ve gerekirse farklı bir yapılandırılmış grid ile örnek uygulama yapılmalıdır.
- Bir hayvanın birden fazla soruda cevap olarak kullanılabileceğini öğrencilerinize hatırlatınız.
- Gerekli görülen sürede uygulama yapıldıktan sonra öğrencilerle birlikte sorular anında cevaplanmalı ve ardından puanlama işlemine geçilmelidir.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Yapılandırılmış grid öğrenciler tarafından bir ölçme aracından çok bulmaca olarak görülmektedir. Bu sebeple öğrenciler, gride verdikleri cevapları kısa sürede unutmaktadır. Bu durumun önüne geçmek için uygulamadan sonra sorular cevaplanmalı ve yanlış cevaplar değerlendirilmeye tâbi tutulmalıdır. Kısaca, yapılandırılmış grid kullanılırken, öğrencilere anında dönüt vermek, onların gelişimini sağlamak adına son derece önemlidir.

Yapılandırılmış grid formlarını değerlendirmek için aşağıdaki yönergeleri kullanabilirsiniz.

$$\frac{C_1}{C_2} - \frac{C_3}{C_4}$$

C₁: Öğrenci tarafından doğru seçilen kutucuk sayısı

C₂: Toplam doğru kutucuk sayısı

C₃: Öğrenci tarafından yanlış seçilen kutucuk sayısı

C₄: Toplam yanlış sayısı

Bu formüle göre göre öğrencilerin puanları -1, 0 veya +1 arasında değişir. Bu formül uygulandıktan sonra çıkan sonucu 10 üzerinden değerlendirmek için rakama 1 eklenip 5 ile çarpılır.

Uygulama sonrasında sınıf genelinde başarılı sonuçlar alınmışsa sınıf ortamına yön bulmaya dair materyaller hazırlanarak getirilebilir. Örneğin güneş ve yosunlu ağaç figürlerini sınıfın çeşitli yerlerine yerleştirerek öğrencilerinizden uygulamalı bir şekilde yönleri göstermelerini isteyebilirsiniz.

Eğer sınıf geneli soruları cevaplamakta yetersiz kalmışsa konunun tekrar açıklanması gerekmektedir. Konu tekrar açıklandıktan sonra farklı yapılandırılmış grid formları aracılığı ile değerlendirme yapabilirsiniz.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamalar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

Ek-12

Eş anlamlı mı ? Zıt anlamlı mı ?

Aşağıda kelimelerin anlam özellikleriyle ilgili sorular verilmiştir. Bu sorulara, kutucuklar içerisinde bulunan uygun kelimelerin kutu numaralarını yazınız. Aynı kutucuğu birden fazla soruda kullanabilirsiniz.

1 SAĞ	2 AL	3 TAZE	4 DÜŞ
5 ANI	6 KALIN	7 SİYAH	8 BOŞ
9 MİSAFİR	10 AK	11 YAŞLI	12 YAZ

1. Kutucuklarda bulunan kelimelerden hangilerinin eş anlamlıları vardır?

.....

2. Kutucuklarda bulunan kelimelerden hangilerinin zıt anlamlıları vardır?

.....

3. Kutucuklarda bulunan kelimeleri alfabetik sıraya göre sıralayınız.

.....

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Cevap anahtarı

1. Kutucuklarda bulunan kelimelerden hangilerinin eş anlamlıları vardır? (1,2,4,5,7,9,10,11)
2. Kutucuklarda bulunan kelimelerden hangilerinin zıt anlamlıları vardır? (1,2, 3,6,7,8,10,11,12)
3. Kutucuklarda bulunan kelimeleri alfabetik sıraya göre sıralayınız. (10,2,5,8,4,6,9,1,7,3,11,12)

3.11. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-11

Ders	Türkçe
Sınıf düzeyi	2
Öğrenme alanı	Yazma
Alt öğrenme alanı	Anlamlı ve kurallı cümleler yazar.
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Bu değerlendirmede öğrenciden;Görselleri içeren cümleler kurması,Kurulan cümlelerin anlamlı ve kurallı olması,Cümlelerini açık ve anlaşılır yazması beklenmektedir. <p>Bu göstergeler T.2.4.1. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Yazma, dikkat, görsel okuma.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanıma gerekçesi:

Kavram karikatürleri öğretim sürecinde öğrencilerin var olan bilgilerini ortaya çıkarmak, derse olan ilgilerini ve katılımlarını artırmak, kavramsal anlama ve öğrenme süreçlerine katkıda bulunmak, üst düzey düşünme becerilerini geliştirmek gibi avantajlar sağlamaktadır. Bu değerlendirme, ilkökul 2. sınıf seviyesinde yazma becerisini de ölçebileceğimiz bireysel bir etkinliktir.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Farklı nesnelere ait görselleri sınıf ortamına getirerek öğrencilerinizden bu görsellerden hareketle cümleler kurmalarını ve bu cümleleri sözel olarak ifade etmelerini isteyiniz.
- Öğrencileriniz cümle kurma konusunda zorluk yaşıyorsa sınıfa getirilen nesnelerin görsellerine ilişkin birkaç örnek cümle kurarak onlara rehberlik etmeniz fayda sağlayacaktır.
- Yapılan bu çalışmanın ardından öğrencilerinize Ek-13 ve Ek-14'te yer alan formları dağıtınız.
- Ek-13'te yer alan görsel gruplarından üç görsel seçerek öğrencilerinize nasıl cümle kurabileceklerini gösteriniz.
- Her bireyin cümlesinin kendine özgü olması gerektiğini vurgulayınız.
- Aynı görselleri kullanarak farklı cümleler kurulabileceğini gösteriniz.
- Kurulan cümleleri yazılı olarak ifade etmeleri gerektiğini belirtiniz.
- Öğrencinin kendine özgü cümleler kurabilmesi ve bu cümlelerin kurallı ve anlamlı olması önemlidir.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Öğrenciler ön bilgilerini kullanarak çok farklı cümle türleri kurabileceklerdir. Her öğrenci kendi düşünce dünyasından örnekler verecektir. Farklı yorumlar, farklı bakış açıları dikkati çekecektir. Burada dezavantajlı grup için tek görselden cümle oluşturmaları, başarılı öğrenci için ise 3, 4, 5 kadar görsel kullanarak cümle oluşturmaları istenebilir. Cümlelerin kurallı olması ve yazıya geçirilmesi bölümünde ise yanlış kurulan cümleler tahtaya yazılarak yapısal olarak düzeltilmeli, anlamlı ve kurallı hâle getirilmelidir. Bu etkinliğin değerlendirilmesi aşamasında akran ve öz değerlendirme tekniklerinden faydalanılabilir.

Eğer öğrencileriniz yüksek düzeyde başarı gösteriyorsa kullandığınız görsel sayısını arttırarak hikâye yazmalarını isteyebilirsiniz.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamalar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

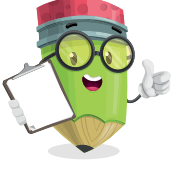
ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek-13

Yukarıdaki küplerden üçer görsel kullanarak cümleler oluşturalım.

Ek-14

**Bu küplerdeki görselleri
kullanarak kurallı ve anlamlı
cümle oluşturalım.**

.....

.....

.....

.....

.....

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3.12. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-12

Ders	Hayat Bilgisi
Sınıf düzeyi	3
Öğrenme alanı	Ülkemizde Hayat
Alt öğrenme alanı	Yakın çevresinde yer alan tarihi, doğal ve turistik yerlerin özelliklerini tanıtır.
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Yakın çevresindeki tarihi yerleri araştırır.Bu tarihi yerlerin özelliklerini, kim/kimler tarafından inşa edildiğini öğrenir.Bu tarihi yerleri kendi içlerinde sınıflar. <p>Bu göstergeler HB.3.5.3. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Zamanı ve mekânı algılama, sınıflama becerileri.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanılma gerekçesi:

Kronolojik ölçekler, bir nevi takvim sistemidir. Sıralama becerisi için MÖ kavramı ve dört haneli rakamlar öğrenciler tarafından tam olarak kavranmadığı için belirli türde tarihi eserlerden sınıflama yapması beklenir. İlkokul 3. sınıfta öğrenci, yakın çevresinde bulunan cami, çeşme, han, hamam, müze, kale, tarihi çarşılar, köprüler vb. yerler hakkında araştırma yaparak sınıfta arkadaşlarıyla paylaşabilir. Bu etkinlik sayesinde öğrenciler bireysel olarak veya grup oluşturarak yakın çevrelerini araştırıp tarihi yerleri bulurlar. Eserler arasında türlerine göre sınıflama yaparlar.

Bu etkinlikte 3, 2, 1 tekniği kullanılarak biçimlendirici değerlendirme yapılır. Her öğrencinin ders sırasında öğrendiği üç şeyi yazması istenir. İkinci adımda öğrencilerden ilginç buldukları ve hakkında daha fazla bilgi edinmek istedikleri iki şey yazmaları istenir. Üçüncü adımda derste yapılanlar arasında bulunan ve hakkında hâlâ kafalarında soru işareti olan bir şey yazmaları istenir. En önemli basamak ise dördüncü basamaktır. Bu basamak öğrencilerin cevaplarının gözden geçirilmesidir. Öğretmen bu gözden geçirme sayesinde öğrencilerinin sonraki derslerini planlayabilir. İlk üç basamak sayesinde biçimlendirici değerlendirme sağlanmış olur.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Konu anlatımına geçmeden önce öğrencilerinizden yakın çevrelerindeki tarihî unsurlara ait neler bildiklerini sözlü ve yazılı olarak ifade etmelerini isteyiniz. Kendilerini ifade etmeleri için öğrencilerinize yeterli süre tanımanız önemlidir.
- Bu sayede öğrencilerinizin konuya ilişkin ön bilgilerini ortaya koyabilirsiniz.
- Daha sonra öğrencilerinizden 3-4'er kişilik gruplar oluşturmalarını isteyiniz.
- Grup etkinliği olarak öğrencilerden yaşadıkları ilde yer alan tarihî yerlerin fotoğraflarını çekmelerini ya da bu yerlerin resmini çizmelerini isteyiniz. Bunun yanı sıra bu tarihî yerlerin kim/kimler tarafından inşa edildiğini ve bunlar hakkında bilgi toplamalarını isteyiniz. (Araştırmaya sadece il merkezi değil, bütün ilçeler de dahil edilmelidir.)
- Araştırma kapsamında camî, çeşme, hamam, kale, köprü ve çarşı türlerinden en az iki tarihî eser olması gerektiğini öğrencilere iletiniz.
- Bu araştırmaların sınıfta sunu olarak anlatılacağını bütün gruplara iletiniz.
- Her gruba hazırlamış oldukları sunuyu akranlarına aktarmaları için gerekli ortamı ve süreyi ayarlayınız.
- Tanıtılan eserlerin fotoğraflarını sunum esnasında tahtaya yapıştırınız ve eserlerin isimlerini, nerede bulunduğunu fotoğrafların altına yazınız.
- Grup sunuları sona erdikten sonra Ek-15'i bütün öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerinizden Ek-15'te yer alan tarihî eserleri, türlerine göre sınıflamalarını isteyiniz.
- Etkinlik için verilen sürenin bitmesinin ardından çalışma kâğıtlarını toplayınız.
- Her öğrencinin cevabını bireysel olarak değerlendiriniz.
- Bu değerlendirmelere göre konuya ilişkin yeni açıklamalar yaparak süreci sonlandırabilirsiniz.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Grup araştırmalarının sunumu esnasında tüm eserler ve bunlara yönelik bilgiler tahtaya yazıldığı için sunumlar birbirini tamamlayacaktır. Bu etkileşim esnasında öğrencilerin konuya ilişkin eksik bilgilerini tamamlayacağı öngörülmektedir.

Bilindiği üzere, sınıflama ilkeleri okul öncesinden sonra ilkokulda da temel becerilerden birisi olarak görülmektedir. Bunun için sınıflama yapamayan öğrenciler ile geriye dönük konuları içeren daha basit sınıflama çalışmaları yapılmalıdır. Sınıflamada sorun yaşamayan öğrenciler ile daha karmaşık içeriklerde ek sınıflama çalışmalar yapılabilir.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulayıcılar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

Ek-15

Düzce ili örneği

Açıklama: Öğrenciler, yönergeyi dikkate alarak aşağıdaki eserleri sunar. Bu esnada öğretmen eserleri tahtaya karışık bir şekilde yazar. Öğrencilerden 10 dakika içerisinde aşağıdaki tabloyu oluşturmaları istenir.

Sınıflama				
Düzce				
Cami	Çeşme	Köprü	Kale	Hamam
Orhan Gazi Camii Tarih: 1323	Topçuzade Mehmed Ağa Çeşmesi Tarih:1218	Roma köprüsü Tarih: MÖ 3. yüzyıl	Üçköprü Kalesi Tarih: 980	Kapkirli Tarihi Hamamı Tarih:1922
Hemşin Camii Tarih: 1880	Konuralp Çeşmesi Tarih:2017	Üskübü köprüsü Tarih: 1300	Beyköy Kalesi Tarih: 1000	Konuralp Osmanlı Hamamı Tarih: 2018
Nusreddin Camii Tarih: 1943		Saguç Köprüsü Tarih: 1915	Ceneviz Kalesi Tarih: 1204	
Büyük Camii Tarih: 2001			Kadife Kale Tarih:1500	

3	En iyi öğrendiğim üç yer.....
2	Daha fazla bilgi almak istediğim iki yer.....
1	Henüz öğrenemediğim bir yer.....

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3.13. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-13

Ders	Türkçe
Sınıf düzeyi	2
Öğrenme alanı	Dinleme/İzleme
Alt öğrenme alanı	Sözlü yönergeleri uygular.
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Kağıdı sağlak veya solak olma durumuna göre sıraya hafif eğimli koyar.Kalemi orta parmağının ilk boğumuna koyup diğer parmaklarıyla sıkar.İlk seslendirmede her yönergeyi dikkatle dinler.İkinci seslendirmede her yönergeyi sırasıyla uygulama çalışır. <p>Bu göstergeler T.2.1.7. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Dinleme, dikkat, kalem tutma becerileri.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanılma gerekçesi:

Kontrol listesi öğrencinin bir davranışı öğrenmesi ya da bunun değerlendirilmesi evresinde kullanılan bir araçtır. Bu etkinlikte öğrencinin sözlü yönergeleri doğru sıra ile uygulamasındaki başarı düzeyi ölçülmek istendiği için kontrol listesi uygun bir araç olarak görülmektedir.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Öğrencilerin bu derste bir "dinleme" etkinliği gerçekleştireceklerini söyleyiniz.
- Bu dinleme etkinliği için birkaç ön hazırlık yapmaları gerektiğini ve yönergeleri dikkatlice dinlemeleri gerektiğini öğrencilerinize açıklayınız.
- Etkinliğin değerlendirme sürecinde yeteneğe değil, performansa odaklanılacağını öğrencilerinize söyleyiniz.
- Bu sayede öğrencilerin yönergeler üzerine yoğunlaşmasını sağlayabilirsiniz.

Daha sonra tüm öğrencilerin;

- Bir kâğıt ve kalem ile etkinlik için hazır oldukları kontrol edilmeli,
- İlk seslendirmede yönergeleri uygulamadan, sadece dinlemeleri gerektiği konusunda öğrenciler bilgilendirilmeli,
- İkinci seslendirme başlamadan önce tüm sayfanın uygulama alanı olduğu dile getirilmeli,
- Seslendirme yapıldıktan sonra, öğrencilerin her yönergeyi sırasıyla uygulamaları beklenmelidir.
- Öğrenciler bütün yönergeleri uyguladıktan sonra kâğıtlar öğretmen tarafından toplanmalıdır.
- Yönergeler kapsamında aşağıdaki cümleler sınıfta okunur:
 - Kafa yapısı yuvarlak ve erkekti.
 - Saçları kısaydı, saç rengi koyu siyahtı.
 - Dudakları ince, kaşları kalındı.
 - Gözleri kahverengiydi, sol gözünde kızarıklık vardı.
 - Burnu büyüktü.
 - Kulakları daha büyük öne eğikti.
 - Sağ yanağında bir beni vardı.

Yönergeler tamamlandıktan sonra kâğıtları toplayarak inceleyiniz.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Yönergeler kısmında ifade edildiği gibi değerlendirme sürecinde yeteneğe değil, sürece odaklanılmalıdır. Yönergeler dahilinde eksik/farklı yapan ve kızarıklık/ben çiziminde sağ/sol ayrımını yapamayan öğrencilerle çizimleri üzerine konuşulmalıdır. Bu öğrencilerle yönerge sayısı daha az olan örnek etkinlikler yapılarak bu öğrencilerin dikkat becerileri geliştirilebilir. Göz kızarıklığının solda olması, sağ yanaktaki ben gibi yönergelerde öğrencinin simetriye dikkat etmesi gerekmektedir. Değerlendirme esnasında öğretmen çocuklarla aynı yönde durmalı, öğrencilerle birlikte çizilmiş formlar adım adım kontrol edilerek, öğrencilerin kendi doğru ve yanlışlarını fark etmeleri sağlanmalıdır. Yönergeleri eksiksiz bir şekilde kâğıda aktaran öğrenciler ile yönerge sayısı fazla ve ayrıntı gerektiren farklı etkinlikler yapılarak öğrencilerin gelişimi sağlanabilir.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamacılar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

Ek-16

Kontrol listesi

Sözlü Yönerge Kontrol Listesi		Evet	Hayır
1	Kafa yapısı yuvarlak ve erkekti.	☐	☐
2	Saçları kısaydı, saç rengi koyu siyahtı.	☐	☐
3	Dudakları ince, kaşları kalındı.	☐	☐
4	Gözleri kahverengiydi, sol gözünde kızarıklık vardı.	☐	☐
5	Burnu büyüktü.	☐	☐
6	Kulakları daha büyük ve öne eğikti.	☐	☐
7	Sağ yanağında bir beni vardı.	☐	☐

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3.14. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-14

Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf düzeyi	4
Öğrenme alanı	Bilim, Teknoloji ve Toplum
Alt öğrenme alanı	Öğrencilerin çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirmelerini sağlamak.
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">• Çevresindeki ihtiyaçlara ilişkin yeni fikirler ileri sürmek amacıyla araştırma yapar.• Çevresindeki ihtiyaçlara ilişkin yeni fikirler geliştirir.• Çevresindeki ihtiyaçlara ilişkin yeni ürünler tasarlar.• Çevresindeki ihtiyaçlara ilişkin yeni fikirlerini arkadaşlarıyla paylaşır.• Çevresindeki ihtiyaçlara ilişkin yeni fikirlerini yazılı hâle getirir/raporlar. <p>Bu göstergeler SB.4.4.4. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Araştırma, iş birliği, girişimcilik, yenilikçi düşünme, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanıma gerekçesi:

Analitik dereceli puanlama anahtarı (Ek-17)

Analitik dereceli puanlama anahtarının, birden fazla bütüncül dereceli puanlama anahtarının birleşmesi ile oluşturulmuş düşünülebilir. Analitik puanlama anahtarı, öğretmene ölçülecek her temel özellik için kendi ölçütleriyle puanlama yapma olanağı sağlar. Öğrencilerin belli alanlardaki güçlü ve zayıf yönlerini ayrıntılı olarak gösterir. Bu etkinlikte analitik dereceli puanlama anahtarı öğrencilerin performansını iletişim, bilimsel süreç ve içerik vb. açılardan geniş bir biçimde değerlendirebilmek amacıyla kullanılmıştır.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Sınıfa bir kutu getiriniz ve öğrencilerinizden çevrelerindeki ihtiyaçların neler olabileceğini bir kâğıda yazmalarını ve bu kâğıtları kutuya atmalarını isteyiniz.
- Sonrasında bu kâğıtları kutudan tek tek çıkartarak sesli bir şekilde sınıf ortamında okuyunuz.
- Kâğıtlarda belirtilen ihtiyaçların nasıl karşılanabileceğine ilişkin her öğrencinin düşüncelerini ifade etmesini sağlayınız. Bu durum öğrencilerin zihinsel düşünme becerilerine katkı sağlayarak sorun çözme aşamasında neler yapılması gerektiğinin ortaya konulmasına yardımcı olacaktır.
- Bu defa öğrencilerinize çevresindeki ihtiyaçlarla ilgili yeni fikirler geliştirmelerine yönelik bir proje önerisi hazırlamalarını isteyiniz.
- Proje önerisini sınıfta sunmalarını isteyeceğinizi söyleyiniz ve sunumda nelere dikkat etmeleri gerektiğini açıklayınız.
- Süreç içerisinde kendilerine aktif rehberlik yapacağınızı ve projelerine ilişkin bire bir ve zamanında dönütler vereceğinizi öğrencilerinize söyleyiniz.
- Proje önerisi hazırlama takvimini ve hazırlamış olduğunuz analitik dereceli puanlama anahtarını öğrencilerinizle paylaşınız. Paylaşımın ardından gerek çevrimiçi ortamda gerek herkesin görebileceği bir ortamda bunları sergileyebilirsiniz.
- Hazırlayacakları proje çalışması için 2'şer veya 4'er kişilik gruplar oluşturmaları gerektiğini belirtiniz.
- Öğrencilerinize konuyla ilgili basılı ve çevrimiçi kaynaklardan araştırma yapmaları gerektiğini hatırlatınız.
- Öğrencilerinizden ulaştıkları bilgileri düzenleyerek konuyla ilgili oluşturdukları fikirleri sınıf ortamında arkadaşlarıyla paylaşmalarını isteyiniz. Bu şekilde öğrencilerinizin yardımlaşarak oluşturdukları fikirleri zenginleştirmesini sağlayabilirsiniz.
- Paylaşım sonrasında proje çalışmasının geliştirilmesi gereken yönlerini öğrencilerinizle paylaşınız.
- Proje çalışmasını rapor haline getirmelerini isteyiniz.
- Proje çalışmalarını toplayınız ve analitik puanlama anahtarı doğrultusunda değerlendiriniz.
- Değerlendirilmiş olduğunuz projelerin sonuçlarını öğrencilerinizle paylaşınız ve her bir proje için gereken son dönütleri öğrencilerinize vererek süreci sonlandırınız.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Süreç içerisinde öğrencilerinize dönüt verirken analitik dereceli puanlama anahtarındaki ölçütleri göz önüne alınız. Örneğin, öğrencilerinizin araştırma yapma kısmıyla ilgili sorun yaşadıklarını gözlemlediyseniz öğrencilerinizi kütüphaneye veya çevrimiçi kaynaklara yönlendirebilir, oralarındaki eserlerden nasıl daha etkin bir şekilde yararlanabileceklerini anlatabilirsiniz. Bu bağlamda öğrencilerinizle birlikte okul kütüphanesini ziyaret edebilir, kütüphane kuralları ve bilgi kaynaklarının kullanımını uygulamalı bir şekilde gösterebilirsiniz.

Süreç esnasında öğrencilerinizin ilerleme düzeylerini tespit etmek adına her aşamadan sonra analitik dereceli puanlama anahtarındaki değerlendirme ölçütleriyle öğrencilerinizi kontrol edebilirsiniz. İlerleme düzeylerinde eksiklik yaşayan öğrenci gruplarının hangi aşamalarda sorun yaşadıklarını tespit ediniz. Birebir görüşme sağlayarak anında dönüt verebilirsiniz. Bu görüşmeyi geciktirmeden yapmak, öğrencilere vereceğiniz dönütün etkisini artıracaktır.

Öğrencilerin teslim ettikleri projeleri hazırladığınız analitik dereceli puanlama anahtarı ile puanlayabilirsiniz.

Öğrencileriniz verdiğiniz dönütler sonrasında yeterli başarı seviyesine ulaşamadıysa, oluşturulması daha kolay projelere yönlendirebilirsiniz. Bu proje oluşturma sürecinde de aynı aşamaları izleyerek öğrencinizin gelişim sürecini yakından takip etmelisiniz.

Öğrencilerinizin değerlendirme sonucunda aldıkları puan "iyi" düzeyindeyse öğrencilere geliştirmeleri gereken noktaları hatırlatabilirsiniz. Örneğin, öğrencilerin "ürün ölçütü geliştirilen fikirle tasarlanan ürün kısmen örtüşüyor" şeklindeyse öğrencilerinize tasarlamış oldukları ürünlerin hatalı olduğu kısımları gösterebilir veya ileri sürdükleri fikrin ürün içerisinde niçin yansıtılmadığını açıklayabilirsiniz. Bu sorunların üstesinden gelmeleri için yapmaları gereken düzeltmelerini onlarla paylaşabilirsiniz.

Öğrencilerinizin başarı seviyeleri yükseldikçe onlara yeni hedefler koyarak gelişim göstermesini sağlayabilirsiniz.

Eğer öğrencilerinizin puanları "geliştirilmeli" düzeyindeyse onlara eksikliklerinin ne olduğunu söyleyebilirsiniz. Örneğin, öğrencilerin "rapor" ölçütü "rapor tamamlanmamış, anlatımda yazım ve noktalama kurallarına uyulmamış" şeklindeyse öğrencilerinize hatalarını gösterebilir, bunları nasıl gidereceklerini açıklayabilirsiniz. Ayrıca, öğrencilere raporu tamamlama adına ek süre verebileceğiniz gibi yazım ve noktalama kurallarıyla ilgili Türkçe öğretmeniyle irtibata geçip öğrencilerinizin eksikliklerini giderme adına işbirliği de yapabilirsiniz. Buna ilaveten, takip eden süreç içerisinde ilgili öğrencilere yazılı görevler vermek de etkili bir yöntem olabilir.

Öğrencilerinizin değerlendirme sonucunda aldıkları puanlar sınıf ortalamasının üstündeyse öğrencilerinizi yeni öğrenme ortamları ile karşılaştırabilirsiniz. Örneğin öğrencilerinizle birlikte okul içerisinde gerekli olan ihtiyaçların giderilmesine yönelik bir proje tasarlayarak öğrencilerinizin projeyi yönetme, uygulama ve değerlendirme aşamalarını yürütmesine imkân tanıyabilirsiniz. Projenin her aşamasında öğrencilerinizle iletişim halinde olarak onlara rehberlik etmeniz öğrencilerinize güven sağlayacaktır.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamalar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

EK-17

Analitik dereceli puanlama anahtarı

Sevgili öğrenciler,

İş birliği yaparak çevrenizdeki ihtiyaçlara dayalı yeni fikirler geliştirme konusu ile ilgili olarak hazırlayacağınız çalışma önerisi aşağıdaki ölçütler doğrultusunda değerlendirilecektir. Hepinize başarılar dilerim.

Ölçütler	Başarı Düzeyi			Puanlar
	(Geliştirilmeli) 1	(İyi) 2	(Oldukça başarılı) 3	
Araştırma yapma	Konuyla ilgili yüzeysel araştırma yapılmış.	Konuyla ilgili araştırma yapılmış ancak eksiklikler var.	Konuyla ilgili kapsamlı bir araştırma yapılmış.	
Özgünlük	Özgün fikirler geliştirilmemiş.	Geliştirilen fikirler benzerlerinden esinlenerek yapılmış ve uygulanabilir değil.	Geliştirilen fikirler akılcı, özgün ve uygulanabilir nitelikte.	
Ürün	Geliştirilen fikirle tasarlanan ürün örtüşmüyor.	Geliştirilen fikirle tasarlanan ürün kısmen örtüşüyor.	Geliştirilen fikirle tasarlanan ürün tamamen örtüşüyor.	
Sunum	Sunumda hangi fikirden bahsedildiği anlaşılmıyor. Öğrenci dinleyicilerle iletişim kuramıyor, sorulara gerekli ve ikna edici cevaplar veremiyor.	Sunumda hangi fikirden bahsedildiği anlaşıyor. Öğrenci dinleyicilerle iletişim kurmakta zorlanıyor, sorulara gerekli ve ikna edici cevapları kısmen veriyor.	Sunumda hangi fikirden bahsedildiği anlaşıyor. Öğrenci dinleyicilerle iletişim kurmakta zorlanmıyor, sorulara gerekli ve ikna edici cevaplar veriyor.	
Rapor	Rapor tamamlanmamış, anlatımda yazım ve noktalama kurallarına uyulmamış.	Raporun tüm bölümleri tamamlanmamış, anlatımda yazım ve noktalama kurallarına kısmen uyulmuş.	Raporun tüm bölümleri tamamlanmış, anlatımda yazım ve noktalama kurallarına uyulmuş.	
Toplam başarı puanı				

Puanlama sistemi

Analitik dereceli puanlama anahtarında puanlama iki yolla yapılabilir. Birincisinde alınan puan toplam puana bölünür. Örneğin, bu anahtarında beş ölçüt (araştırma yapma, özgünlük, ürün, sunum ve rapor) ve üç başarı düzeyi (geliştirilmeli, iyi ve mükemmel) bulunmaktadır. Öğrencinin her ölçütten alabileceği puan en fazla 3*5=15 olacaktır. Bir grup analitik puanlamada 12 puan aldıysa bu yüzde olarak $(12/15)*100=80$ olacak, bu durumda öğrenciler 80'er puan almış olacaktır. İkinci tür puanlama ise her ölçüt düzeyinde puan aralıkları tanımlanarak yapılır. Örneğin her ölçüte 20 puan verildiğinde analitik puanlama anahtarından toplamda 37 puan alan bir grubun başarı notu 100 üzerinden 37 puan olacaktır.

3.15. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-15

Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf düzeyi	4
Öğrenme alanı	Kültür ve Miras
Alt öğrenme alanı	Öğrencilerin geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırmalarını sağlamak.
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Oyun kavramını tanımlar.Geleneksel ve günümüzdeki çocuk oyunlarına örnekler verir.Geleneksel ve günümüzdeki çocuk oyunları ile ilgili görüşme yapar.Görüşme sonucunu arkadaşlarıyla paylaşır. <p>Bu göstergeler SB.4.2.3. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Araştırma, karar verme, problem çözme, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanıma gerekçesi:

Grup değerlendirme (Ek-18)

Grup çalışmaları sürecinde grup üyelerinin birbirlerini değerlendirmeleri amacıyla kullanılan değerlendirme aracı, grup değerlendirmedir. Grup değerlendirme, ders kapsamında oluşturulan çalışma grubu/gruplarına ait etkinliklerin ve ürünlerin kendi gruplarında bulunan üyeler ve öğretmen gibi paydaşlar tarafından değerlendirilmesi şeklinde yapılır. Grup değerlendirme öğrencilerin iş birliği ve iletişim içerisinde birlikte iş yapabilme becerilerine olumlu katkı sunar. Sadece çalışılan konunun öğrenilmesinde değil; ortak hareket edebilme, farklı görüşlere saygı duyma, ortak plan yapabilmek, bilgiyi paylaşma, grup lideri olma, sorumluluk alma ve yardımlaşma gibi davranışları kazandırmaya da fayda sağlar. Bu etkinlikte grup değerlendirme bir grup öğrencinin yürüttükleri çalışma sürecinde belirli ölçütlere göre ne kadar başarılı olduklarını göstermek ve bu başarıda grup üyelerinin paylarını ortaya koymak amacıyla kullanılmıştır.

Kontrol listesi (Ek-19)

Herhangi bir davranışın öğrencide bulunma durumuyla ilgili bilgiler sunan değerlendirme aracı, kontrol listesidir. Bu etkinlikte kontrol listesi öğrencilere kazandırılmak istenen davranışların kazandırılma durumunu belirlemek ve süreci ölçmeye çalışmak amacıyla kullanılmıştır.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Öğrencilerinize metafor tekniği yardımıyla oyun kavramını açıklatınız (Örneğin; Oyunya benzer çünkü.....).
- Öğrencilerinize ne tür oyunlar oynadıklarını sorunuz.
- Öğrencilerinizi 4'er kişilik gruplara ayırınız. Geleneksel çocuk oyunları ve günümüzdeki çocuk oyunlarına ilişkin araştırma yapmalarını isteyiniz.
- Çevrelerindeki kimselerle konuya ilişkin görüşme yapmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerinize bir çalışma takvimi oluşturmaları ve kaynak kişi/kişilerden randevu talep etmeleri gerektiğini söyleyiniz.
- Öğrencilerinize konuyla ilgili basılı ve çevrimiçi kaynaklardan araştırma yapmaları gerektiğini hatırlatınız.
- Uygulama yapmadan önce öğrencilerinizin hazırladıkları soruları görmek istediğinizi belirtiniz.
- Görüşme esnasında görüntü ve ses kaydı yapılabileceği gibi kişilerin söylemlerini not da alabileceklerini söyleyiniz.
- Görüşme esnasında görüşme yapılan kişi/kişilere yeterli süre vermelerinin önemine, kişi/kişilerin konuşmalarına ve rahatça fikirlerini ifade edebilmelerine olanak tanımları gerektiğine vurgu yapınız.
- Görüşme esnasında kapsam dışına çıkıldığında görüşme yapılan kişi/kişilerin tekrar konuya geri dönmelerinin sağlanması gerektiğini belirtiniz.
- Görüşme bittikten sonra toplanan verilerin analiz edilmesi gerektiğini söyleyiniz.
- Öğrencilerinize görüşme kayıtları çözümlendiğinde ortaya çıkan verilerin kaynak kişi/kişilere incelenip eklemek veya çıkarmak istedikleri bir şey olup olmadığını sormalarını hatırlatınız. Görüşmede muğlak kalan yerler varsa bazı ek sorularla bu sorunu ortadan kaldıracabileceklerini söyleyiniz.
- Öğrencilerinizden araştırmalarının sonuçlarını rapor hâline getirmelerini isteyiniz.
- Öğrencilerinizin ulaştıkları sonuçları sınıfta diğer arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayınız.
- Grupların çalışmalarını kontrol listesi yardımıyla (Ek-19) değerlendiriniz.
- Gruplar sunumlarını bitirdikten sonra geleneksel çocuk oyunları ile günümüzdeki çocuk oyunları karşılaştırmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerinizin benzerlik ve farklılıkların nedenlerini beyin fırtınası tekniği yardımıyla açıklamalarını sağlayınız.
- Grup değerlendirme formlarını (Ek-18) öğrencilerinize dağıttınız ve formları doldurmalarını isteyiniz. Grup değerlendirmeyi mümkün olduğunca ön yargılardan uzak ve nesnel değerlendirme yapmaları gerektiğini öğrencilerinize hatırlatınız.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Öğrenci başarısına dönüt verme

Süreç içerisinde öğrencilerinize okul dışı öğrenme ve görüşme soruları hazırlamaya ilişkin etkin rehberlik yapmanız. Süreç içerisinde öğrencilerinize dönüt verirken analitik dereceli puanlama anahtarındaki ölçütleri göz önüne alınız. Örneğin, öğrencilerinizin araştırma yapma kısmıyla ilgili sorun yaşadıklarını gözlemlediyseniz öğrencilerinizi kütüphane veya çevrimiçi kaynaklara yönlendirebilir, oralarındaki eserlerden nasıl daha etkin bir şekilde yararlanabileceklerini anlatabilirsiniz. Bu bağlamda öğrencilerinizle birlikte okul kütüphanesini ziyaret edebilir, kütüphane kuralları ve bilgi kaynaklarının kullanımını uygulamalı bir şekilde gösterebilirsiniz.

Süreç esnasında öğrencilerinizin ilerleme düzeylerini tespit etmek adına her aşamadan sonra analitik dereceli puanlama anahtarındaki değerlendirme ölçütleriyle öğrencilerinizi kontrol edebilirsiniz. İlerleme düzeylerinde eksiklik yaşayan öğrenci gruplarının hangi aşamalarda sorun yaşadıklarını tespit ediniz. Birebir görüşme sağlayarak anında dönüt verebilirsiniz. Bu görüşmeyi geciktirmeden yapmak, öğrencilere vereceğiniz dönütün etkisini artıracaktır.

Öğrencilerin teslim ettikleri projeleri hazırladığınız analitik dereceli puanlama anahtarı ile puanlayabilirsiniz.

Öğrencileriniz verdiğiniz dönütler sonrasında yeterli başarı seviyesine ulaşamadıysa, oluşturulması daha kolay projelere yönlendirebilirsiniz. Bu proje oluşturma sürecinde de aynı aşamaları izleyerek öğrencinizin gelişim sürecini yakından takip etmelisiniz.

Öğrencilerinizin değerlendirme sonucunda aldıkları puan "iyi" düzeyindeyse öğrencilere geliştirmeleri gereken noktaları hatırlatabilirsiniz. Örneğin, öğrencilerin "ürün ölçütü geliştirilen fikirle tasarlanan ürün kısmen örtüşüyor" şeklindeyse öğrencilerinize tasarlamış oldukları ürünlerin hatalı olduğu kısımları gösterebilir veya ileri sürdükleri fikrin ürün içerisinde niçin yansıtılmadığını açıklayabilirsiniz. Bu sorunların üstesinden gelmeleri için yapmaları gereken düzeltmeleri onlarla paylaşabilirsiniz.

Öğrencilerinizin başarı seviyeleri yükseldikçe onlara yeni hedefler koyarak gelişim göstermesini sağlayabilirsiniz.

Eğer öğrencilerinizin puanları "geliştirilmeli" düzeyindeyse onlara eksikliklerinin ne olduğunu söyleyebilirsiniz. Örneğin, öğrencilerin "rapor" ölçütü "rapor tamamlanmamış, anlatımda yazım ve noktalama kurallarına uyulmamış" şeklindeyse öğrencilerinize hatalarını gösterebilir, bunları nasıl gidereceklerini açıklayabilirsiniz. Ayrıca, öğrencilere raporu tamamlama adına ek süre verebileceğiniz gibi yazım ve noktalama kurallarıyla ilgili Türkçe öğretmeniyle irtibata geçip öğrencilerinizin eksikliklerini giderme adına işbirliği de yapabilirsiniz. Buna ilaveten, takip eden süreç içerisinde ilgili öğrencilere yazılı görevler vermek de etkili bir yöntem olabilir.

Öğrencilerinizin değerlendirme sonucunda aldıkları puanlar sınıf ortalamasının üstündeyse öğrencilerinizi yeni öğrenme ortamları ile karşılaştırabilirsiniz. Örneğin öğrencilerinizle birlikte okul içerisinde gerekli olan ihtiyaçların giderilmesine yönelik bir proje tasarlayarak öğrencilerinizin projeyi yönetme, uygulama ve değerlendirme aşamalarını yürütmesine imkân tanıyabilirsiniz. Projenin her aşamasında öğrencilerinizle iletişim halinde olarak onlara rehberlik etmeniz öğrencilerinize güven sağlayacaktır.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamalar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

Ek-18

Grup değerlendirme formu

Sevgili öğrenciler,
Bu form, grup arkadaşlarınızla birlikte yaptığınız çalışmalarını değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Etkinlik sürecine ilişkin arkadaşlarınızla ve kendinizle ilgili görüşlerinizi ifade etmek için bu formu doldurunuz. Sorulara cevabınız evet ise "E", hayır ise "H", bazen ise "B" olarak ifade ediniz. İyi çalışmalar dilerim.

Grubun adı:

Değerlendiren öğrencinin;

Adı-soyadı:

Değerlendirdiği;

1.Arkadaşının adı-soyadı:

2.Arkadaşının adı-soyadı:

3.Arkadaşının adı-soyadı:

4.Arkadaşının adı-soyadı:

5.Arkadaşının adı-soyadı:

Tarih:

No	Ölçütler	Grubumuzdaki kişiler					
		1. Arkadaşım	2. Arkadaşım	3. Arkadaşım	4. Arkadaşım	5. Arkadaşım	Ben
1.	Çalışmalarda etkin görev alır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.	Çalışmalara gönüllü olarak katılır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.	Bilgi ve deneyimlerini paylaşır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4.	Arkadaşlarını cesaretlendirir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5.	Arkadaşlarıyla yardımlaşır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Arkadaşlarının düşüncelerini dinler.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7.	Arkadaşlarının düşüncelerine saygı gösterir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8.	Sorumluluklarını yerine getirir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9.	Anlaşmazlıkları çözümler.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10.	Arkadaşlarına her zaman destek olur.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11.	Birlikte çalışmaktan hoşlanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12.	Herkese karşı eşit mesafelidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13.	Toplantılara zamanında gelir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14.	Arkadaşlarıyla düşünce alışverişinde bulunur.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15.	Ön yargılı davranmaktan kaçınır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Toplam							

Puanlama sistemi

Grup değerlendirme formunun değerlendirilmesinde "bazen" ve "hayır" sonuçları fazla çıktıysa öğrencilerinizin ilgili konulardaki eksikliklerini gidermek adına onlara yardımcı olunuz.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek-19

Kontrol listesi

Kontrol listesini “evet” veya “hayır” bölümlerine “X” koyarak doldurunuz.

Öğrencilerin; Adı-soyadı: Numaraları:			
No	Ölçütler	Evet	Hayır
1.	Geleneksel çocuk oyunları ve günümüzdeki çocuk oyunları belirlenmiş mi?	☐	☐
2.	Geleneksel çocuk oyunları ve günümüzdeki çocuk oyunlarının benzer yönleri açıklanmış mı?	☐	☐
3.	Geleneksel çocuk oyunları ve günümüzdeki çocuk oyunlarının farklı yönleri açıklanmış mı?	☐	☐
4.	Problem çözme basamakları iyi kavranmış mı?	☐	☐
5.	Görüşme süreci iyi planlanmış mı?	☐	☐
6.	Görüşme soruları nitelikli mi?	☐	☐
7.	Veriler iyi toplanmış mı?	☐	☐
8.	Veriler iyi analiz edilmiş mi?	☐	☐
9.	Rapor iyi hazırlanmış mı?	☐	☐
10.	Sunum etkili yapıldı mı?	☐	☐
11.	Araştırma amacına ulaşmış mı?	☐	☐
Toplam			

Puanlama sistemi

Kontrol listesinin doldurulması sonucunda “hayır” bölümü fazlaysa öğrencilerinizin bu konudaki eksikliklerini gidermelerine yardımcı olunuz.

3.16. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-16

Ders	Müzik
Sınıf düzeyi	4
Öğrenme alanı	Müziksel Algı ve Bilgilenme
Alt öğrenme alanı	Yok
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Dizeği bilir.Sol anahtarını bilir.Zaman belirticini (ölçü sayısı) bilir.Ölçü çizgisini bilir. <p>Bu göstergeler Mü.4.B.1. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine birkaçına veya tamamına ulaşılması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Müziği tanıyabilme, dürüstlük ve öz denetim.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanıma gerekçesi:

Çalışma yaprağı: (Ek-20)

Bu etkinlikte konuya ilişkin kavramları bilgi düzeyinde ölçmeyi amaçlamıştır. Bu nedenle çalışma kâğıdı boşluk doldurma ve çoktan seçmeli soru içermektedir.

Öz değerlendirme formu: (Ek-21)

Öğrencinin konuya ilişkin neleri anladığının (ne kadarını anlamadığının) farkına varması ve bunu yazılı ifade edebilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Örnek videolardan ve yazılı dokümanlardan yararlanarak konu anlatımını gerçekleştiriniz.
- Konu anlatımı sonrasında açık uçlu sorularla öğrencilerinizin anlama düzeylerini kontrol ediniz.
- Daha sonra her öğrenciye bir çalışma kâğıdı dağıtınız.
- Öğrencilere cevaplama sürelerinin 10 dakika olduğunu hatırlatarak kâğıttaki yönergeyi okuyup sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
- Herkesin bitirdiğinden emin olduktan sonra öğrencilerinizden kâğıtlarını arkadaşlarıyla değiştirmelerini gerektiğini söyleyiniz.
- Çalışma kâğıdının soruların cevaplarını tek tek açıklayarak öğrencilerinizden kontrol etmelerini isteyiniz.
- Cevaplar açıklandıktan sonra tamamlandıktan sonra örnek cevap anahtarını sınıf içerisinde herkesin görebileceği bir yere asınız ya da cevapları tahtaya yazınız.
- Ders sonunda öz değerlendirme formunu öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerden formu objektif bir şekilde doldurmalarını ve sınıftan çıkmadan önce teslim etmelerini isteyiniz.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Çalışma yaprağı formunu aşağıdaki yönergeleri takip ederek değerlendirebilirsiniz.

Öğrencilerden arkadaşlarının cevaplarına bakarak renkli kalemlerle doğru cevapların yanına (+), yanlış olanların yanına da (-) işareti koymalarını isteyiniz

Daha sonra çalışma kâğıtlarını sahiplerine vermeleri ve herkesin nerede yanlış yaptığını görmeleri sağlayınız (istense çalışmada çalışma yaprağı not verme, yani sonuç odaklı da kullanılabilir).

Ardından kâğıtlar toplanarak öğrencilerin ağırlıklı olarak nerede hata yaptığı tespit edilir, farklı etkinlik ve alıştırmalarla konu tekrarı yapılabilir. Örneğin; bireysel hatalar gözden geçirilerek bu hataları gidermek için konuya ilişkin eşleştirme kartları hazırlanır ve öğrencinin bu kartlarla oynaması sağlanarak konuyu öğrenmelerine ve pekiştirmelerine yardımcı olunabilir.

Aynı çalışma kâğıdı bir iki hafta sonra tekrar uygulanabilir. Yeni cevaplar bir önceki çalışma kâğıtlarındaki cevaplarla karşılaştırılarak hataların düzelip düzelmediği, bilginin kalıcı olup olmadığı veya aynı öğrencilerin aynı hatayı yapıp yapmadığı gözlemlenebilir. Hata yapan öğrencilerle bireysel görüşülerek anlamadıkları kısımları ve nedenlerini tespit etmeniz önemlidir. Bu öğrencilerin bir sonraki derste konuyu öğrenmiş öğrencilerin yanlarına oturtularak farklı örneklerle yeni etkinlik ve alıştırmaları akranıyla birlikte yapmalarını sağlanabilir. (Eğitim almış bir öğrencinin öğretmen rehberliğinde aynı sınıf düzeyinde bulunan bir ya da birkaç öğrenciye bir kavramı ya da beceriyi öğrettiği sürece akran öğretimi denir. Akran öğretimi öğrencilerin birbirlerine yardım ettikleri ve öğretmek öğrendikleri bir öğretim yöntemidir.)

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Öz değerlendirme formunu aşağıdaki yönergeleri takip ederek değerlendirebilirsiniz.

- Doldurulan formları o gün incelemeniz önemlidir.
- Sorun yaşayan ve konuyu anlamadığını ifade eden öğrenciler için bir sonraki hafta, konu farklı öğretim yöntemleri ve etkinliklerle bir kez daha kısaca tekrarlayınız.
- Ders sonunda ise halen sorun yaşayan ve konuyu anlamadığını ifade eden öğrenciler varsa, dağıtılan küçük post-it kâğıtlara isimlerini ve anlamadıkları noktayı yazıp çıkarken öğretmene teslim etmelerini isteyiniz.
- Bu kez konuyu en iyi anlayan öğrencilerle eşleştirme yaparak, onlardan konuyu anlamayan veya hata yapan öğrencilere yardımcı olmaları istenebilir.
- Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.
- Öz değerlendirme formunda her madde 10 puan olmak üzere toplam puan 50'dir.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamalar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

Ek-20

Çalışma yaprağı örneği

Temel müzik yazı ve öğeleri

Puan:

Öğrencinin Adı Soyadı :
Numarası :
Sınıfı :
Tarih :

Sevgili arkadaşım, derste öğretmenimin anlattığı pek çok şeyi hatırlıyorum ama soruları cevaplamakta biraz zorlanıyorum. Acaba aşağıdaki yer alan soruları cevaplamamda bana yardımcı olur musun?

1. Aşağıda verilen cümlelerin içinde yer alan bazı kelimeler soruların alt tarafındaki boşluğa dökülmüş. Acaba orada bulunan kavramları doğru yerlerine yazabilir misin?

Birbirine paralel beş çizgiden oluşan üzerine nota ve müzik işaretleri yazmaya yarayan satırlara denir.

Dizeğin ikinci çizgisinden başlayarak çizilen, bu çizgiye yazılan notaya sol ismini veren ve ayrıca diğer notaları da isimlendirmemize yardımcı olan şekleadı verilir.

Bir dizek üzerinde ölçüleri birbirinden ayıran dikey çizgilere denir.

Sol anahtarından sonra gördüğümüz sayılaraderiz. Bu işaret bir ölçü içerisindeki toplam vuruş sayısını ve o ölçü içerisindeki nota süresini gösterir.

2. Aşağıda verilen sol anahtarlarından hangisi sence doğru yazılmış? Eğer doğru yazılan sol anahtarını bulduysan üstündeki kutucuğa ✓ işareti koyar mısın?

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek- 21

Öğrenci öz değerlendirme formu

Öğrencinin Adı Soyadı :
Numarası :
Şubesi :
Tarih :
Ödevin İsmi :

Sevgili öğrencim,

Aşağıda sana en uygun olan ifadeyi seç ve o ifadenin hemen altında yer alan ♥ kalp şeklinin içini istediğin renge boya ve noktalı yerlere de düşüncelerini yaz. Teşekkürler.

	Konuyu anladım, hatasız yapabilirim ve arkadaşlarıma da anlatabilirim. Aklımda kalanlar:	♥
	Bazen çok küçük hatalarım olsa da temel fikirleri anladım ve kendi kendime yapabilirim. Anlamakta zorlandıklarım:	♥
	Hatalarım var bunların farkındayım, temel fikirlerin birazını anladım ancak;konularda yardıma ihtiyacım var.	♥
	Hiç anlamadım, çok hatam var ancak bunun nasıl üstesinden geleceğimi bilmiyorum, yardıma ihtiyacım var.	♥

3.17. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-17

Ders	Türkçe
Sınıf düzeyi	4
Öğrenme alanı	Okuma
Alt öğrenme alanı	Anlama
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Hikâyenin unsurlarını belirler.Okuduğunu anlar ve dikkat becerileri yükselir. Bu göstergeler T.4.3.20. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.
Beceriler, tutum ve değerler	Anlama becerisi

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanılma gerekçesi:

Bu kazanımın değerlendirilmesinde etkili olabilecek araçlardan biri, öyküleyici türdeki bir metnin bütün unsurlarını bir arada görebilme imkânı veren "hikâye haritası"dır. Hikâye haritası, hikâyenin unsurlarının bir kısmının veya bütünü-
nün ve bunlar arasındaki ilişkinin grafik olarak sunumudur.

Hikâye haritaları metindeki kişi, yer, zaman, olay veya olayların bir bütün hâlinde görülebilmesini ve bu unsurlar arasında ilişki kurulmasını sağlayan araçlardır. Bu nedenle öyküleyici türdeki metinlerin anlaşılmasını kolaylaştırmak-
tadır. Bu araçlar öyküleyici türdeki bir metnin analiz edilmesinde ve öğretilmesinde kullanılabilir. Öğrencilere verilecek boş bir hikâye harita-
sının doldurulmasını istenmesi, hikâye unsurlarının doğru belirlenmesinin değerlendirilmesinde etkili olacaktır.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Öğrencilerinize bir hikâyenin temel unsurlarının neler olabileceği sorusunu yöneltiniz.
- Verilen cevaplar eşliğinde öğrencilerinize hikâye unsurlarını buldurunuz.
- Öğrencilerinize bir hikâye okuyacağınızı ve sonrasında hikâye ile ilgili sorular soracağınızı söyleyiniz.
- Ek-22'de yer alan hikâyeyi öğrencilerinize okuyunuz.
- Sonrasında içerisinde hikâye unsurları olan ve kazanımda belirtilen, kişi, yer, zaman ve olay öğelerini içeren boş haritayı öğrencilerden doldurmalarını isteyiniz.
- Sürecin sonunda öğrencilerinize metnin bir örneğini dağıtınız ve incelemelerini sağlayınız.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Örnek etkinlikten hareketle şu şekilde dönüt verilerek öğrencilerin öğrenmeleri geliştirilebilir:

Öğrenci, ortada yer alan "Hikâyenin adı" kısmına "Doğanın Şarkısı" yazmalıdır. Eğer yazılmamışsa öğrencilere koyu ve büyük puntuyla yazılan metnin başlığına bakması söylenmeli ve bu yolla başlığın hikâyenin adı olduğu öğrencilere sezdirilmelidir.

Öğrenci, üstte yer alan "kişiler" kısmına "Turna, Tahir Amca, Salim Amca, Dede (Mehmet Amca) ve dedenin dayısı" yazmalıdır. Eğer yazılmamışsa veya eksik yazılmışsa öğrenciden, metindeki özel adlar olan insan adlarını tespit etmesi ve sonrasında eğer varsa bu kişilerin ilişki içinde oldukları kişileri belirlemeleri istenmelidir. Bu belirlemeyle öğrenci, metindeki şahıs kadrosunun tamamını ortaya çıkarabilecektir.

Öğrenci, sol tarafta yer alan "yer" kısmına "kasaba ve Almanya" yazmalıdır. Eğer yazılmamışsa veya eksik yazılmışsa öğrenciden, metindeki ülke, şehir, ilçe, köy, mahalle gibi yerleşim birimlerinin listesini çıkarmaları istenmelidir. Böylelikle öğrenci, hikâyede anlatılanların hangi yer/yerlerde geçtiğini belirlemesi kolaylaşacaktır.

Öğrenci, sağ tarafta yer alan "zaman" kısmına "öğrencilik yılları ve yaz akşamları" yazmalıdır. Eğer yazılmamışsa veya eksik yazılmışsa öğrenciden, metindeki sabah, öğle, akşam, kış, yaz, çocukluk, gençlik yılları, sene/yıl gibi zaman kavramlarını bulmaları istenmelidir. Bu şekilde öğrenciye hangi kavramlardan hareketle zaman unsurunun bulunabi-
leceği sezdirilmelidir.

Öğrenci, alt tarafta yer alan "olay" kısmında ana karakter olan Turna'nın ilkökul yıllarından bu yana diğer karakter-
lerle (Tahir ve Salim Amca) yaşadıkları ve özellikle dedesiyle (Mehmet Amca) anılarından hareketle tabiatı daha iyi nasıl dinlemeye/anlamaya başladığını kronolojik sırayla anlatmalıdır. Eğer öğrenci olayı anlatmamışsa veya eksik anlatmış-
sa ondan, ana karakter olan Turna'nın kimlerle ilişki kurduğunu, onlarla neler yaptığını ve başından geçenleri zihninde canlandırmaları ve sonrasında bunları sıraya koymaları istenmelidir. Böylelikle öğrenci, ana karakter etrafında dönen olay örgüsünü ortaya çıkarabilecektir. Bu noktada özellikle metnin öğren-ciyle birlikte sesli olarak adım adım okunma-
sı, olay örgüsünün doğru sırayla belirlenmesini kolaylaştıracaktır.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamalar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek-22

Doğanın Şarkısı

Adım Turna. Küçük, kendi hâlinde bir kasabanın çocuğuyum. İlkokuldan ortaokula kadar gazozcu Tahir Amca'nın yanında çıraklık ettim. Saçlarımı liseye gidene kadar mahalledeki Salim Amca'ya tıraş ettirdim. Kitap okumayı pek sevmezdim. Ama yine de kitaplarımı kimseye vermek istemez, okumasam bile dedemin sandığında biriktirirdim. Defterlerimi, kitaplarımı kâğıtla kaplamayı dedemden öğrendim. Isık çalmayı, dondurmanın külahını delip tersinden yemeyi, artan ekmekleri ısıtıp kuşlara vermeyi de bana dedem öğretti. Dedem hayatta en çok şarkı söylemeyi severdi. Bir de mızıka çalmayı. Almanya'da yaşayan dayısının getirdiği kırmızı bir mızıkası vardı. Yaz akşamları bahçedeki erik ağacının altına dayadığı sandalyesinde mızıka çalarken, kasabanın bütün çocukları tek tek bahçeye üşüşürdü. Dedem birkaç şarkıdan sonra mızıkeyi bırakınca hep birlik olup "Yaaa, Mehmet Amca biraz daha çal!" diye ısrar ederlerdi. Dedem ısrarlara dayanamaz, şarkıların birini bitirir, diğerine geçerdi. Bazen adını hiç bilmediğimiz şarkılar çalardı. Bu şarkıları nereden öğrendiğini sorduğumuzda, "Kuşlardan, ağaçlardan öğrendim" derdi.

Böylece ben de dedem gibi kuşları, ağaçları dinlemeyi öğrendim. Notalarla birlikte kuşları, yaprakları, ırmakları daha çok sevdim. Kalbimin pencereleri ardına kadar açıldı sanki. Bir gün, dedem bana "Her nesnenin mırıldandığı bir şarkısı vardır, yalnızca kulak ver" dedi. O günden sonra etrafıma kulak kesilmeye başladım. Dikkatle dinleyince göğün, yerin, dağın, taşın, rüzgarın şarkısını duyabiliyordum. (...)

Aşağıdaki şekilde istenilen bilgileri, yukarıda okuduğunuz metne göre doldurunuz.

Kişiler		
Yer	Hikâyenin adı	Zaman
Olay		

3.18. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-18

Ders	Türkçe
Sınıf düzeyi	4
Öğrenme alanı	Yazma
Alt öğrenme alanı	Anlama
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">İmzaya isminin baş harfiyle başlar.İmzasında soy isminin tamamını kullanır.İmzasına karakteristik bir özellik katar. <p>Bu göstergeler T.4.4.15. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Anlama ve yazma becerileri.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanılma gerekçesi:

Göstergelerin değerlendirilmesinde etkili olabilecek araçlardan biri, imzada istenilen niteliklerin var olup olmadığını belirleme imkânı veren kontrol listesidir. Kontrol listesi, öğrencilerin öğrenme etkinlikleri aşamasındaki davranışların gözlenmesi için kullanılan ölçme aracıdır. Davranışların gözlemlendiğini ya da gözlenmediğini tespit etmek amacıyla kullanılan yazılı listelere kontrol listeleri adı verilmektedir.

Kontrol listelerinde, beklenen niteliklerin varlığı veya yokluğu işaretlenir. Bu nedenle kazanımın açıklama kısmında belirtilen ve imzanın taşınması gereken nitelikleri içeren bir kontrol listesi, öğrencilerin imzalarında hangi özelliklerin var olup olmadığını belirlemede etkili olacaktır.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Öğrencilerinize, sınıf kurallarını birlikte belirlemek istediğinizi söyleyiniz (Sınıf kuralları varsa güncelleyeceğinizi açıklayabilirsiniz).
- Öğrencilerinizden yanlarında sulu boya bulundurmalarını isteyiniz.
- Demokratik bir ortam oluşturarak sınıf kurallarını belirleyiniz.
- Sınıf kurallarını beyaz bir kartona yazarak her öğrenciden bu kuralları kabul ettiğine dair kartonun alt kısmına parmak basmalarını isteyiniz.
- Parmak basma işleminde sulu boyalardan yararlanınız.
- Sonrasında öğrencilerinize artık bu yöntemi kullanmak yerine günümüzde imza atıldığını söyleyiniz ve konuyu açıklayınız.
- Öğrencilere Ek-23'te yer alan tabloyu vererek doldurmalarını isteyiniz.
- Daha sonra kontrol listesi yardımıyla tabloda, istenilen imzanın niteliklerini değerlendirebilirsiniz.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Kontrol listesinin doldurulmasının ardından öğrencilere dönüt verilirken her nitelik üzerinden ayrı ayrı dönüt verilmelidir.

Kontrol listesi öğrenciyle beraber incelenmelidir. Listede "evet" olarak işaretlenen özelliklerin doğru olduğu, "hayır" olarak işaretlenen özelliklerin ise eksik veya hatalı olduğu öğrenciye belirtilmelidir. Böylelikle öğrenci nerede hata yaptığının farkına varabilecektir.

"Hayır" olarak işaretlenen özellikler öğrenciyle beraber imza uygulaması yapılarak düzeltilmelidir. Bu noktada, niteliklerin tümünü taşıyan doğru imza örnekleri öğrenciye gösterilebilir.

Verilen dönütlerin ardından her öğrenciden bir imza belirlemesini isteyebilir, sonrasında daha önceden oluşturduğunuz sınıf kuralları bölümüne öğrencilerden imza atmasını isteyebilirsiniz.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamalar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek-23

Aşağıdaki tabloya adınızı ve soyadınızı yazdıktan sonra istenilen yere ad ve soyadınıza uygun imzanızı atınız.

Adım-soyadım:	
İmzam:	

Ek-24

İmza nitelikleri kontrol listesi

Nitelik	Evet	Hayır
İsmi baş harfini içeriyor mu?		
İsmi baş harfi imzanın başında yer alıyor mu?		
Soy ismi tamamını içeriyor mu?		
Soy isim ismi baş harfinden sonra geliyor mu?		
İmzanın tamamı düz bir yazı şeklinde olmak yerine karakteristik bir özellik taşıyor mu?		

3.19. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-19

Ders	Beden Eğitimi
Sınıf düzeyi	4
Öğrenme alanı	Aktif ve Sağlıklı Hayat
Alt öğrenme alanı	Kültürel Birikimlerimiz ve Değerlerimiz
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Büyük spor organizasyonlarını bilir.Olimpik spor branşlarını tanıır.Sporda başarı kavramını açıklar.Başarılı Türk sporcularını tanıır. <p>Bu göstergeler 0.4.2.3.4. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Araştırma becerisi, sorumluluk, iş birliği, teknoloji kullanımı, öz yönetim.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanıma gerekçesi:

Performansa dayalı üretim görevinin kullanılmasının nedeni, asıl kazanıma ulaşma derecesinin belirlenmesinin yanı sıra öğrencilerde araştırma becerisi ve sorumluluk duygusu gelişimini takip edebilmektir. Öğretmen tarafından kullanılacak grup değerlendirme formları ise kazanıma ulaşmanın yanı sıra öğrencilerin düşüncelerini ifade edebilme, dürüstlük, eleştirel ve üst bilişsel düşünebilme ile saygı duyma gibi özelliklerini geliştirme noktasında etkili olabilir.

Uygulamaya yönelik yönergeler Ek-25

- Öğrencilere konuyla ilgili bazı ön bilgiler (kavramlar, bilgiye ulaşma yolları, bilgilerin sınırlılığı vb.) veriniz.
- Öğrencilere olimpiyatlarda başarılı olmuş Türk sporcuları araştırmalarını söyleyiniz.
- Öğrencilerin yapmış oldukları bu araştırmaları yazılı bir şekilde size teslim etmeleri gerektiğini aktarınız.
- Araştırmanın içeriğine ilişkin aşağıdaki yönergeleri öğrencilerinize adım adım açıklayınız.
- Çalışmanın birinci bölümünde olimpiyatlar hakkında kısa bilgiler veriniz.
- Olimpiyatların ne zaman, nerede başladığı ve hangi amaçla düzenlendiği, Olimpiyat bayrağının ne anlama geldiği, Olimpiyatların logosunun anlamı ve olimpiyatlarda hangi spor branşlarında yarışıldığına dair bilgiler veriniz.
- Çalışmanın ikinci bölümünde ise olimpiyatlarda başarılı olmuş Türk sporcular hakkında bilgiler veriniz.
- Sporcuların hangi branşta yarıştığı, hangi olimpiyatlara katıldığı, hangi başarıları elde ettiği bilgilerini veriniz.
- Verilen yönergelerin ardından öğrencilere araştırma ödevini yapmaları için yeterli süreyi tanıyınız.
- Öğrencilerinizden, yaptıkları araştırmalar doğrultusunda ortaya bir ürün koymalarını isteyiz.
- Öğrenciler tarafından tamamlanan performansa dayalı üretimler, öğretmen tarafından toplanır.
- Öğretmen tarafından puanlanan performansa dayalı üretimler, öğrencilere geri dağıtılır.
- Öğretmen araştırma konusu ile ilgili açıklamalar yaparken öğrencilerin, hatalarının nerelerde olduğunu görmeleri sağlanır.
- Öğrencilerin öğrenme eksikliklerini tespit edip konuyu tekrar işleyiniz.
- İlgili konunun işlenmesinin ardından grup değerlendirme formları öğrencilere dağıtılır.
- Öğrencilerin öz değerlendirme formunu nasıl doldurmaları gerektiği ile ilgili yönerge okunur.
- Öğrencilere cevaplama sürelerinin 5-10 dakika olduğu hatırlatılır.
- Öğrenciler tarafından doldurulan grup değerlendirme formları, öğretmen tarafından değerlendirilmek üzere toplanarak süreç sonlandırılır.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Öğretmen, performansa dayalı üretimler üzerinde yazılı olarak öğrencilere dönüt verebilir ve bu dönütlerden sonra üretimlerin düzeltilerek tekrar kendisine teslim edilmesini isteyebilir. Performansa dayalı üretimler grup çalışması şeklinde yapılmışsa grupların çalışmalarını sunmaları istenebilir. Yapılacak sunumlardan sonra dönütler verilerek düzeltmelere gidilebilir. Öğretmen, performansa dayalı üretimlerden elde ettiği bilgiler ve öğrencilerden aldığı dönütler doğrultusunda tespit ettiği öğrenme eksikliklerini gidermek için farklı öğretim yöntemlerini (soru-cevap ve görsel içerikli sunum yöntemi vb.) devreye sokarak konuları tekrar edebilir. Öğrenciler uygun öğrenme kaynaklarına (kitap, video vb.) yönlendirilebilir. Ayrıca, araştırmanın hazırlanma sürecinde aktif rol oynayarak öğrencilerine rehberlik yapabilirler (Örneğin, bir öğrenci araştırmasını hazırlama sürecinde öğretmene şöyle bir soru sorabilir: "Öğretmenim, bir Türk sporcu Olimpiyatlarda beşinci olmuş. Ben bu sporcuyla başarılı olarak kabul etmeli miyim?"). Öğrenciye verilen dönütlerden sonra ilgili davranışlar, benzer konularda verilecek performansa dayalı üretim görevleri veya alternatif ölçme araçlarıyla tekrar gözlenerek kazanıma ulaşma derecesi belirlenebilir. Örneğin, ilk değerlendirmede Ek-1 kullanılmışsa son değerlendirme çalışma yapıları kullanılarak yapılabilir.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamalar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek-25

Performansa dayalı üretim

Sevgili öğrenciler,

Bildiğiniz gibi, dünya daki en büyük spor organizasyonları Olimpiyatlardır. Ülkelerin spor alanındaki başarıları da genellikle Olimpiyatlarda elde ettikleri sonuçlara göre değerlendirilmektedir. Dünyanın en büyük spor organizasyonu olan Olimpiyatlar ve Olimpiyatlarda başarılı olmuş Türk sporcular hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaya ne dersiniz? Bunun için sizden aşağıdaki yönergeler doğrultusunda iki görevi yerine getirmenizi bekliyorum.

Çalışmanızın birinci bölümünde Olimpiyatlar hakkında kısa bilgiler vereceksiniz. Olimpiyatların ne zaman, nerede başladığı ve hangi amaçla düzenlendiği, Olimpiyat bayrağının ne anlama geldiği, Olimpiyatlarda hangi spor branşlarında yarışıldığı gibi bilgiler bu bölümde verilecektir.

Çalışmanızın ikinci bölümünde ise Olimpiyatlarda başarılı olmuş Türk sporcular hakkında bilgiler vereceksiniz. Sporcuların hangi branşta yarıştığı, hangi Olimpiyatlara katıldığı, hangi başarıları elde ettiği gibi bilgiler bu bölümde verilecektir.

Performans görevi konusu: Olimpiyatlarda başarılı olmuş Türk sporcular.

Yönerge	
<ul style="list-style-type: none">Bu çalışmayı en geç tarihine kadar teslim etmelisiniz.Çalışmanızı resim veya fotoğraflarla destekleyiniz.Hazırlayacağınız çalışma üç sayfadan az, beş sayfadan fazla olmamalıdır.Çalışmada açık ve anlaşılır bir anlatım kullanmaya özen gösteriniz.Gerekli olan yerlerde arkadaşlarınız, aileniz ve öğretmeninizden yardım alabilirsiniz. Ancak çalışmanın çoğunu kendi başınıza yapmalısınız.	
Değerlendirme ölçütleri	Puan
Çalışma, belirlenen plana göre yürütülmüştür.	20
Çalışma, resim ve fotoğraflarla desteklenmiştir.	20
Çalışmanın birinci ve ikinci bölümleri tüm ayrıntıları ile yapılmıştır.	20
Çalışma, tüm yönleri ile açık ve anlaşılır bir şekilde düzenlenmiştir.	20
Çalışma, belirtilen tarihte teslim edilmiştir.	20
Toplam	100

Ek-26

Grup değerlendirme formu

Grubunuzla yaptığınız çalışmayı düşünerek aşağıdaki ifadelere karşılık gelen en uygun seçeneği işaretleyiniz.	Evet	Hayır
Çalışma planı yaptık.	☐	☐
Çalışma boyunca planımıza uyduk.	☐	☐
Görev dağılımı yaptık.	☐	☐
Çalışmamızı hazırlarken farklı kaynaklardan yararlandık.	☐	☐
Grup içinde görüşlerimizi rahatlıkla söyledik.	☐	☐
Uyum içerisinde çalıştık.	☐	☐
Birbirimize güvenerek çalıştık.	☐	☐
Sorumluluklarımızı yerine getirdik.	☐	☐
Çalışmamızı zamanında bitirdik.	☐	☐
Çalışmamızı etkili bir biçimde sunduk.	☐	☐

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3.20. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-20

Ders	Beden Eğitimi
Sınıf düzeyi	4
Öğrenme alanı	Aktif ve Sağlıklı Hayat
Alt öğrenme alanı	Fiziksel Etkinlik Kavramları, İlkeleri ve İlgili Hayat Becerileri
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Oyun ve fiziki etkinliklere katılır.Oyun ve fiziki etkinliklere uygun spor kıyafetiyle katılır.Oyun ve fiziki etkinliklerde kurallara uyar.Oyun ve etkinliklerde karşılaştığı problemleri çözme çabası gösterir.Oyun ve etkinliklerde iş birliğine dayalı davranışlar gösterir.Oyun ve etkinliklerde adil oyun anlayışına uygun davranır.Oyun ve fiziki etkinliklerde zamanı etkili kullanır. <p>Bu göstergeler 0.4.2.1.1. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	İletişim, empati, problem çözme, sorumluluk, duygu yönetimi, özgüven, etik davranma, iş birliği, sorumluluk.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanılma gerekçesi:

Dereceli puanlama anahtarı kullanılmasının amacı, öğrenciler hakkında kapsamlı ve sürece dayalı doğru ve hızlı bilgi edinmek ve öğrencilerin kazanımlara ulaşma derecelerini belirlemektir. Dereceli puanlama anahtarları, süreç boyunca gelişimi izlemek amacıyla birkaç haftayı veya daha uzun bir süreyi kapsayacak şekilde düzenlenebilir.

Uygulamaya yönelik yönergeler

Ek-27

- Ders kapsamında yapılacak etkinlikler, ilgili kazanım göstergeleri gözlemlenebilecek şekilde düzenlenmelidir.
- Öğrencilere etkinlik süreci içerisinde nelere dikkat etmeleri gerektiği söylenir.

Düşün, Bil, Bul: Öğrenciler eşit sayıda iki gruba ayrılır. Her grup için bir öğrenci hakem olur. Her grubun önüne matematik işlemlerini içeren kartlar (işlemler sınıf seviyesine uygun ve basit olmalı), basketbol topları, minder ve minderlerin ilerisine de cevap kartları konulur. Öğretmenin komutu ile birinci öğrenciler soru kartlarından bir tane matematik sorusu alır, okur ve kartı hakeme verir. Sonra kartı bırakarak basketbol topunu alır ve top sürerek mindere kadar gider. Topu bırakıp minderde yuvarlanır veya takla atar. Sonra hızlıca cevap kartlarının olduğu yere gidip, işlemin sonucunu gösteren kartı alır ve koşarak başlangıç bölgesine döner ve cevap kartını hakeme verir. Cevap kartı doğru ise grup bir puan alır. Oyun bu şekilde devam eder ve oyunun sonucunda en yüksek puanı toplayan grup birinci olur.

- Öğrencilerin ilgili davranış düzeyleri dereceli puanlama anahtarına işaretlenir.
- Dereceli puanlama anahtarları değerlendirildikten sonra öğrencilere geri dağıtılabilir.
- Değerlendirme sonuçlarına göre öğrencilere nasıl dönüt verileceği planlanır.
- Öğretmen, ders etkinlik süreci içerisinde de dönüt verebilir.

Ek-28

- Ders kapsamında yapılacak etkinlikler, ilgili kazanım göstergeleri gözlemlenebilecek şekilde düzenlenmelidir.
- Öğrencilere etkinlik süreci içerisinde nelere dikkat etmeleri gerektiği söylenir.

Düşün, Bil, Bul: Öğrenciler eşit sayıda iki gruba ayrılır. Her grup için bir öğrenci hakem olur. Her grubun önüne matematik işlemlerini içeren kartlar (işlemler sınıf seviyesine uygun ve basit olmalı), basketbol topları, minder ve minderlerin ilerisine de cevap kartları konulur. Öğretmenin komutu ile birinci öğrenciler soru kartlarından bir tane matematik sorusu alır, okur ve kartı hakeme verir. Sonra kartı bırakarak basketbol topunu alır ve top sürerek mindere kadar gider. Topu bırakıp minderde yuvarlanma veya takla yapar. Sonra hızlıca cevap kartlarının olduğu yere gidip, işlemin sonucunu gösteren kartı alır ve koşarak başlangıç bölgesine döner ve cevap kartını hakeme verir. Cevap kartı doğru ise grup bir puan alır. Oyun bu şekilde devam eder ve oyunun sonucunda en yüksek puanı toplayan grup birinci olur.

- Öğrencilerin ilgili davranış düzeyleri gözlem formuna işaretlenir.
- Gözlem formları değerlendirildikten sonra öğrencilere geri dağıtılabilir.
- Değerlendirme sonuçlarına göre öğrencilere nasıl dönüt verileceği planlanır.
- Öğretmen, ders etkinlik süreci içerisinde de dönüt verebilir.
- Öğretmen eğer her iki değerlendirme aracını birlikte kullanmışsa araçlardan elde ettiği bilgiler doğrultusunda karşılaştırma da yapabilir.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Öğretmen, ölçme araçlarından elde ettiği bilgiler ve öğrencilerden aldığı dönütler doğrultusunda tespit ettiği öğrenme eksikliklerini gidermek için oynattığı oyunların içeriğinde, istenen davranışların daha sık sergilenmesine olanak tanıyacak bazı düzenlemeler yapabilir (Örneğin, oyun veya etkinlik içerisinde yapay durumlar oluşturularak, öğrencilerin işbirliği davranışlarının gelişimine hizmet edecek ortamların oluşması sağlanabilir). Bunun yanı sıra sunum (video) yöntemi kullanılarak uygun davranış örnekleri öğrencilere gösterilebilir. Öz değerlendirme sürecini kısaltmak için ders sonunda bazı uygulamalar yapılabilir (Örneğin, "Oynadığımız oyun hoşunuza gitti mi?" veya "Bu oyun bize neyi öğretti?" soruları sorularak öğrencilerden dönüt alınabilir). Öğretmen, ilgili konular işlenirken de tespit ettiği eksikliklerin giderilmesine yönelik dönütler verebilir (Örneğin, "Yere düşen arkadaşımızın yerden kalkmasına yardımcı olmalıyız" vb.)

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulayıcılar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek-27

Dereceli puanlama anahtarı

Özelleşmiş beceriler	Çok İyi (4)	İyi (3)	Orta (2)	Geliştirilebilir (1)
Oyun ve fiziki etkinliklere katılma	Oyun ve fiziki etkinliklere her zaman katılır.	Oyun ve fiziki etkinliklere çoğunlukla katılır.	Oyun ve fiziki etkinliklere nadiren katılır.	Oyun ve fiziki etkinliklere katılmaz.
Oyun ve fiziki etkinliklere uygun spor kıyafetiyle katılma	Oyun ve fiziki etkinliklere her zaman uygun spor kıyafetiyle katılır.	Oyun ve fiziki etkinliklere çoğunlukla uygun spor kıyafetiyle katılır.	Oyun ve fiziki etkinliklere nadiren uygun spor kıyafetiyle katılır.	Oyun ve fiziki etkinliklere uygun spor kıyafetiyle katılmaz.
Oyun ve fiziki etkinliklerde kurallara uyma	Oyun ve fiziki etkinliklerde her zaman kurallara uyar.	Oyun ve fiziki etkinliklerde çoğunlukla kurallara uyar.	Oyun ve fiziki etkinliklerde nadiren kurallara uyar.	Oyun ve fiziki etkinliklerde kurallara uymaz.
Oyun ve fiziki etkinliklerde karşılaştığı problemleri çözme çabası gösterme	Oyun ve fiziki etkinliklerde karşılaştığı problemleri her zaman çözme çabası gösterir.	Oyun ve fiziki etkinliklerde karşılaştığı problemleri çoğunlukla çözme çabası gösterir.	Oyun ve fiziki etkinliklerde karşılaştığı problemleri nadiren çözme çabası gösterir.	Oyun ve fiziki etkinliklerde karşılaştığı problemleri çözme çabası göstermez.
Oyun ve fiziki etkinliklerde iş birliğine dayalı davranışlar gösterme	Oyun ve fiziki etkinliklerde her zaman iş birliğine dayalı davranışlar gösterir.	Oyun ve fiziki etkinliklerde çoğunlukla iş birliğine dayalı davranışlar gösterir.	Oyun ve fiziki etkinliklerde nadiren iş birliğine dayalı davranışlar gösterir.	Oyun ve fiziki etkinliklerde iş birliğine dayalı davranışlar göstermez.
Oyun ve etkinliklerde adil oyun anlayışına uygun davranma	Oyun ve fiziki etkinliklerde her zaman adil oyun anlayışına uygun davranır.	Oyun ve fiziki etkinliklerde çoğunlukla adil oyun anlayışına uygun davranır.	Oyun ve fiziki etkinliklerde nadiren adil oyun anlayışına uygun davranır.	Oyun ve fiziki etkinliklerde adil oyun anlayışına uygun davranmaz.
Oyun ve fiziki etkinliklerde zamanı etkili kullanma	Oyun ve fiziki etkinliklerde her zaman zamanı etkili kullanır.	Oyun ve fiziki etkinliklerde çoğunlukla zamanı etkili kullanır.	Oyun ve fiziki etkinliklerde nadiren zamanı etkili kullanır.	Oyun ve fiziki etkinliklerde zamanı etkili kullanmaz.

Ek-28

Gözlem formu

Gözlenecek davranışlar	Çok İyi	İyi	Orta	Geliştirilebilir
1 Oyun ve fiziki etkinliklere katılma	☐	☐	☐	☐
2 Oyun ve fiziki etkinliklere uygun spor kıyafetiyle katılma	☐	☐	☐	☐
3 Oyun ve fiziki etkinliklerde kurallara uyma	☐	☐	☐	☐
4 Oyun ve fiziki etkinliklerde karşılaştığı problemleri çözme çabası gösterme	☐	☐	☐	☐
5 Oyun ve fiziki etkinliklerde iş birliğine dayalı davranışlar gösterme	☐	☐	☐	☐
6 Oyun ve etkinliklerde adil oyun anlayışına uygun davranma	☐	☐	☐	☐
7 Oyun ve fiziki etkinliklerde zamanı etkili kullanma	☐	☐	☐	☐

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3.21. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-21

Ders	Görsel Sanatlar
Sınıf düzeyi	4
Öğrenme alanı	Görsel İletişim ve Biçimlendirme
Alt öğrenme alanı	Sulu Boya
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Gözlem yapar.Kontur çizgilerini çizer.Gölgeleme tekniklerini kullanır. <p>Bu göstergeler G.4.1.5. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	<p>Beceriler: El-göz-beyin koordinasyonu, gözlem yapma.</p> <p>Tutum: Resim sevgisi, derinlik kazandırabilme istekliliği.</p> <p>Değerler: Sanat sevgisi.</p>

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanılma gerekçesi:

Öğrencinin kendi çizdiği resme ilişkin öz değerlendirme yapması ve öğretmeni ile öz değerlendirme sonuçlarını paylaşması amaçlanmıştır.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Öğrencilerinizin resim tekniklerini kullanarak çececekleri nesne, eşya ve materyal örneklerinin sınıf mevcudu kadarını dersten önce hazırlayınız ve bir torba ya da çantaya koyunuz.
- İçinde çeşitli eşyaların/materyallerin bulunduğu torba/çanta ile sınıfa giriniz.
- Öğrencileriniz üzerinde, torbanın içinde neler olabileceğine ilişkin bir merak oluşturabilirsiniz. Bu durum öğrencilerinize açıklayacağınız bilgilerde kalıcılık sağlayacaktır.
- Öğrencilerinizden sırayla, torba içerisinden bir nesne seçmelerini isteyiniz.
- Daha sonra gözlem yapma becerisine dair bilgileri öğrencilerinize açıklayınız. Ayrıca gözlem yaparken nelere dikkat edilmesi gerektiğine de değininiz.
- Resim tekniklerinden olan kontur ve gölgeleme tekniğinden bahsediniz.
- Öğrencilerinizden araç-gereçlerini hazır hale getirmelerini, kontur ve gölgeleme tekniklerini kullanarak torba-dan seçtikleri nesneleri gözlemleyerek kâğıda çizmelerini isteyiniz.
- Çalışmanın sonunda Ek-29'da yer alan öz değerlendirme formunu doldurmalarını öğrencilerinizden isteyiniz.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Öğrencilerin resimlerini, çizmiş oldukları teknikler kapsamında inceleyiniz. İncelenen çalışmalara uygun dönütler yazınız veya sözlü olarak ifade ediniz. Bu dönütleri zamanında yapmak konuya ilişkin bilgilerin kalıcılığını sağlayacaktır. Daha sonra öğrencilerin doldurmuş oldukları öz değerlendirme formlarını inceleyiniz. Öğrencilerin resimlerini ve öz değerlendirme formlarını birbiri ardınca inceleyerek öğrenciler ile tekniklerin kullanımı üzerine konuşunuz. Hem kontur hem gölgeleme tekniklerini kullanan öğrencilere, gereken pekiştirmeyi yapınız. Kontur tekniğini kullanabilen fakat gölgeleme yapamayan öğrencileri örnek uygulamalarla teşvik ediniz. Tekniklerin ikisini de gerçekleştiremeyen öğrencilerle el-göz koordinasyonu ve gözlem becerilerine yönelik çalışmalar gerçekleştirebilirsiniz.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamacılar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

Ek-29

Öz değerlendirme formu

Öğrencinin Adı Soyadı :
Numarası :
Şubesi :
Tarih :
Ödevin İsmi :

Aşağıdaki boşlukları kendi durumunuza göre doldurunuz.

1. Bu çalışmada ne öğrendim?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. En çok nerede zorlandım? Neden?

.....
.....
.....
.....
.....

3. Kontur ve gölgeleme teknikleriyle ilgili neler öğrendim?

.....
.....
.....
.....
.....

5. Hangi konuda kendimi daha çok geliştirmeliyim?

.....
.....
.....
.....
.....

6. Bu etkinlikteki güçlü ve zayıf yönlerim nelerdi?

.....
.....
.....
.....
.....

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3.22. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-22

Ders	Görsel Sanatlar
Sınıf düzeyi	2
Öğrenme alanı	Görsel İletişim ve Biçimlendirme
Alt öğrenme alanı	Pastel Boya/Renk Bilgisi
Değerlendirilecek göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Eserinde uygun renkler kullanır.Eserinde uygun form kullanır.Eserinde uygun çizgiler kullanır.Eserinde uygun şekiller kullanır. <p>Bu göstergeler G.2.1.10. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	<p>Beceriler: El-göz-beyin koordinasyonu, görsel okuryazarlık.</p> <p>Tutum: Resim sevgisi, derinlik kazandırabilme istekliliği.</p> <p>Değerler: Sanat sevgisi.</p>

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanıma gerekçesi:

Öğrencinin yapmış olduğu çalışmanın sanat elemanları Ek-30'daki kontrol listesi ile ölçülebilir.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Uygulamaya başlamadan önce öğrencilerinize sanat elemanlarının her biri hakkında detaylı bilgi veriniz.
- Öğrencilerinize konu ile ilgili daha önce tasarlanmış örnek resimler gösteriniz.
- Bu resimleri başlangıçta sanat elemanları hakkında verdiğiniz bilgiler doğrultusunda incelemelerini söyleyiniz. Bu durum öğrencilerinizin bilgilerini pekiştirmesine olanak tanıyacak ve gözlem yeteneklerinin gelişmesine katkıda bulunacaktır.
- Öğretmen masasına öğrencilerin düzeyine uygun bir nesne koyarak öğrencilerinizden nesnenin resmini kâğıda aktarmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerinize uygun süre tanıdıktan sonra resimleri kontrol listesini kullanarak inceleyiniz. Bu esnada öğretmen ve öğrenci bir arada olmalıdır.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Bu aşamada öğrencinin yaptığı resimdeki eksik/hatalı sanat elemanları hakkında öğrenci ile konuşulur, kontrol listesi kullanılarak öğrenme eksiklikleri tespit edilebilir. Belirlenen eksikliklerin giderilmesi için konu tekrarı yapılabilir. Konu tekrarı esnasında konuyu iyi öğrenmiş öğrencilerle, öğrenme eksikliği bulunan öğrencilerin grup olmaları istenerek öğrenme eksiklikleri giderilmesi yöntemi (akran desteği) kullanılabilir.

Eğer sınıf geneli kontrol listesinde bulunan ölçütlerden çoğunlukla "evet" ifadesi alıyorsa öğrencilerinizin ortaya koyduğu ürünlerden okul panosu hazırlayabilirsiniz. Bu sayede öğrencilerinizin özgüveni artacak ve yeni ürünler çıkarmaya istekli olacaklardır.

Eğer sınıf geneli kontrol listesinde bulunan ölçütlerden çoğunlukla "hayır" ifadesi alıyorsa, öğrencilerle birlikte aynı ürün üzerinde adım adım çalışarak eksik öğrenmelerini uygulamalı olarak düzeltmeniz fayda sağlayacaktır.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

Kullanılan araçla ilgili yararlanılabilecek kaynaklar

MEB EBA, internet, uygulamacılar topluluğu oluşturularak kurulan dijital platformlarda yapılan paylaşımlar.

Ek-30

Kontrol listesi

Öğrenilecek Kriterler	Evet	Hayır
Malzemeleri doğru hazırlama	☐	☐
Renkleri temiz kullanma	☐	☐
Formu uygun kullanma	☐	☐
Çizgileri doğru kullanma	☐	☐
Şekilleri uygun kullanma	☐	☐
Resmin nesneye benzerliği	☐	☐

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3.23. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-23

Ders	Matematik
Sınıf düzeyi	4
Öğrenme alanı	Geometri
Alt öğrenme alanı	Geometride Temel Kavramlar
Değerlendirilecek Göstergeler	<ul style="list-style-type: none"> • Standart açı ölçmeyi bilir. • standart açı ölçme aracı kullanır. • Standart açı ölçme aracını kullanarak bir açının dik olup olmadığına karar verir. • Açının ölçüsünün 90 dereceden az ise dar açı olduğunu, fazla ise geniş açı olduğunu bilir. <p>Bu göstergeler M.4.2.3.4 kazanımları ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.</p>
Beceriler, tutum ve değerler	Uzamsal beceri, açı.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanıma gerekçesi:

Öğretmenin, buradaki değerlendirme etkinliklerini öğrenciler ile konuyu işledikten sonra vermesi daha uygundur. Birinci biçimlendirici değerlendirmede, performansa dayalı değerlendirmede öğrencilerden ip kullanarak üç farklı açı türünü oluşturmaları istenir. Öğrencilerin açı kavramını öğrenirken açığı kendilerinin ölçmesi ve ölçüm sonucuna göre sınıflandırma yapabilmesi gereklidir. İlkokul seviyesinde, öğrencilerin somut materyallerle de çalışması matematiği anlamalarını güçlendirecektir. Bu nedenle bu konuda öğrencilerden farklı türlerdeki açıları kullanarak bir resim çizmeleri istenmektedir. İkinci biçimlendirici değerlendirmede ise öğrencilerden tahtada gösterilen farklı türdeki açıları belirleme-leri ve onlara uygun kartı kaldırma-ları istenir.

Uygulamaya yönelik yönergeler

Süreçte ilk olarak ele alınması gereken unsur, öğrencilerin dik açığı tanımları ve standart açı ölçme araçları ile 90 derece olduğunu bulmalarıdır. Açıların sınıflandırması 4. sınıf seviyesinde dik açı referans alınarak yapılır. 90 derecelik açı- lar ele alındıktan sonra öğretmen 90 dereceden az açıların dar açı, 90 dereceden fazla ölçüsü olan açıların ise geniş açı olarak sınıflandırılmasını sağlar.

BD1: Performansa dayalı değerlendirme (Ek-31)

Öğretmen bu değerlendirme için farklı renklerde, orta kalınlıkta ipler temin eder (veya öğrencilerden getirmeleri de iste- nebilir). Öğretmen iplerden 60'ar santimetrelilik olacak şekilde sınıf mevcudunun yarısı kadar parçalar keser. Bu değeren- dimde öğrenciler ikiye (sıra arkadaşları ile) çalışacaklardır. Öğrencilerden ipin yansını (30 santimetre) oturdukları sıranın ucuna bantlamaları söylenir. İpin geri kalan yarısı ile de açılar oluşturacaklardır. Öğrenciler oluşturdukları açının hareketli işi- ninin ucunu sıraya bantlayabilirler. Böylece ipin kayması nedeniyle açığı ölçerken ölçümde zorlanmamış olurlar.

Öğrencilerden önce sıra arkadaşları ile birlikte dik açı oluşturmaları ve açıölçer kullanarak oluşturdukları açının 90 derece olduğunu ölçmeleri istenir. Ardından iki öğrenci sırasıyla farklı açılar oluşturacak, arkadaşları da açının türünü önce tahmin edecek sonra da ölçerek belirleyecektir. Öğrencilere toplamda en az 8 açı oluşturmaları ve bunların 4 tanesinin bir türden, 4 tanesinin diğer türden olması gerektiği belirtilir. Öğrencilere boş bir kâğıda ölçtükleri açıları ve karşısına açının türünü yazmaları istenir.

Örneğin, sıra arkadaşı olan Berna ve Merve önce birlikte sıralarında dik açı oluştururlar. Ardından sırası ile birbirinden farklı 4'er (toplamda 8) açı oluştururlar. Merve'nin oluşturduğu açının ölçüsünü Berna, Berna'nın oluşturduğu açının ölçü- sünü Merve ölçer. Öğretmen de bu sırada sınıfta gezerek öğrencilere sözlü dönüt verebilir. Değerlendirme amacı için de Ek-32'deki gözlem formunu kullanabilir.

Bu performansa dayalı değerlendirmenin ikinci adımı ise öğrencilerin farklı renk ve kalınlıktaki ipler vasıtasıyla bir A4 kâğıdı üzerinde üç farklı açı türünü kullanarak bir resim yapmalarıdır. Öğrencilerin resimleri başka geometrik şekiller içerse de en az birer tane üç farklı açı türü içermeli, öğrenci bu açıları ölçerek kâğıt üstüne yazmalı ve hangi türde oldu- ğunu belirtmelidir. Sınıfın durumuna göre öğretmen, öğrencilerin yine ikiye gruplar hâlinde çalışmalarını isteyebilir veya öğrenciler bireysel çalışabilir.

BD2: Kart gösterme (Ek-33)

Öğretmen farklı türlerde 10-20 (en az 3'er tane dar, geniş ve dik olacak şekilde) açı şekilleri hazırlar (Ek-3). Aynı tür açılarının birbirinden farklı olacak şekilde seçilmesi gerekmektedir. Öğretmen akıllı tahta kullanarak teker teker açıları farklı türden, karışık olacak şekilde tahtada yansıtabilir veya tahtaya elle çizebilir. Her bir açı belirlediği/çizildiğinde öğrencilere beş saniye süre tanınır ve açının türüne göre belirlenmiş olan kartı kaldırma-ları söylenir.

Öğretmen kart hazırlama konusunda renkleri kullanabilir. Basitçe, öğrencilere üç farklı kâğıt parçası verebilir ve aşağı- daki eşleştirmedeki gibi kâğıtların üzerine birer açı türü yazmalarını ister. Öğretmen de tahtaya bu üç renk kâğıttan yapış- tırıp karşısına bunun hangi açı türü olduğunu yazar.

Pembe → Dar açı

Sarı → Dik açı

Yeşil → Geniş açı

Öğretmenin tahtada yansıttığı her bir üçgen için öğrenciler hangi türde olduğunu düşünüyorlarsa ilgili kartı havaya kaldırır. Verilen süre sonunda herkesin aynı anda kart kaldırması gerekmektedir. Herkes kartı kaldırdıktan sonra öğretmen açının ölçüsünü söyler (akıllı tahta varsa gösterir) ve açının türünü öğrencilerin hep bir ağızdan yüksek sesle söylemelerini ister.

Öğrenci başarısına dönüt verme

BD1: Performansa dayalı değerlendirme

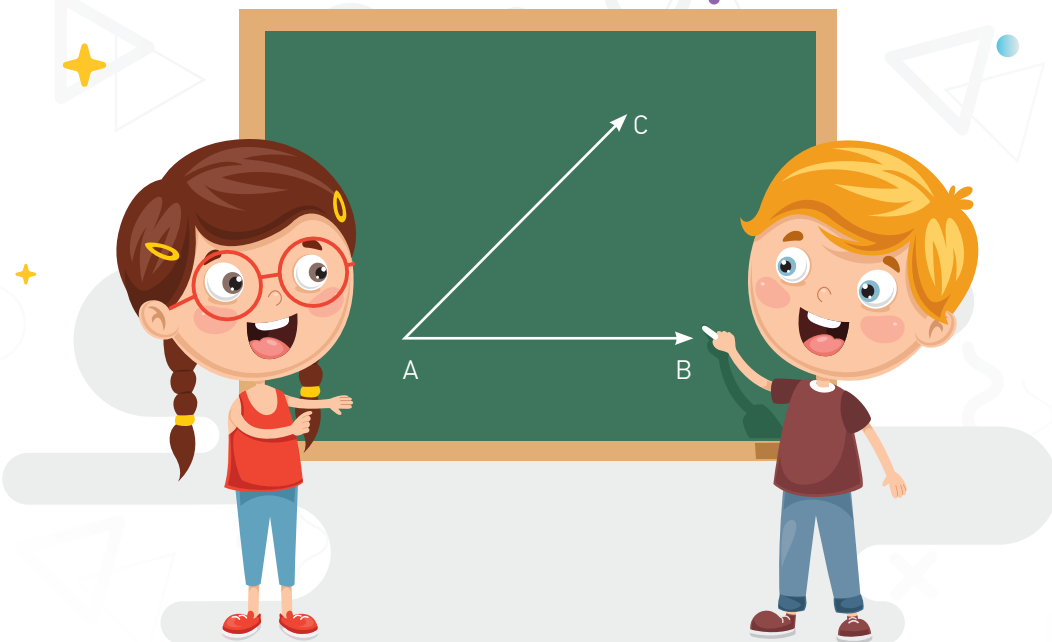
Bu biçimlendirici değerlendirmede öğretmenin dikkate alması gereken en önemli nokta, öğrencilerin farklı açıları oluşturabilmeleri ve oluşturdukları açıları doğru şekilde ölçebilmeleridir. Öğrenciler gruplar hâlinde çalışacağı için öğretmen sınıfta gezerken Ek-30'da yer alan gözlem formunu hızlıca kullanabilir. Gözlem sonuçlarını öğrenciler ile paylaşabilir. Öğrencilerin A4 kâğıda hazırladıkları iplerle oluşturdukları resimleri toplamalı ve inceledikten sonra üzerlerine yazdıkları küçük notlar, dönütler ile öğrencilere geri vermelidir. Öğretmen, açıların doğru şekilde oluşturulduğu, üzerlerinde açı ölçüleri ile birlikte açı türlerinin yazılı olduğu kâğıtlara "Aferin" vb. ifadeler yazarken, eksiklikleri olan kâğıtlara neyin doğru ve neyin eksik olduğunu yazarak öğrencilere yazılı dönüt verebilir.

Yazılı dönütlerin ardından etkinlikteki uygulamaya benzer uygulamalarla konu pekiştirilebilir. Öğretmen tarafından tekrar değerlendirme yapılarak öğrencilerin dönütler doğrultusundaki ilerlemeleri kontrol edilebilir.

BD2: Kart gösterme:

Öğretmen kart gösterme değerlendirmesi sonucunda sınıfın genel durumunu görme şansına sahip olacaktır. Kullanılan üç renk birbirinden farklı olduğu için hangi öğrencilerin yanlış yaptığını da hızlıca görebilecektir. Şayet aynı öğrenciler tekrar tekrar hata yaparsa öğretmen o öğrenciler ile açı türleri üzerine çalışma yapabileceği gibi, sınıfın büyük çoğunluğunda hatalar oluşuyorsa bu konuda yeni etkinlikler ile öğretime devam etmelidir. O etkinlikler tamamlandıktan sonra tekrar kart gösterme etkinliği yapıp sınıfın genel durumu yeniden değerlendirilebilir.

Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek-31

Sıra arkadaşınızla birlikte verilen ipi kullanarak farklı açılar oluşturun. Birinizin oluşturduğu açının türünü diğeri önce tahmin etsin, sonra da ölçerek türünü belirlesin. Oluşturduğunuz açıların ölçüsünü ve türünü aşağıdaki tabloya not edin.

Açı	Tahminim	Açının ölçüsü	Açının türü
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			

Ek-32

İplerle açılar gözlem formu

Aşağıdaki gözlem formunda sıralanmış kriterleri öğrencilerinizde görmeniz durumunda (✓) işaretini; görmemeniz durumunda (X) işaretini koyarak doldurunuz.

Öğrenciler dik açıyı oluşturup ölçtüler mi?	
Her iki öğrenci de oyun sırasında en az 4'er kez açı oluşturdu mu?	
Her iki öğrencinin de oluşturduğu 4 açı da birbirinden farklı mıydı?	
Her iki öğrencinin de oluşturduğu 4 açıdan en az biri dar, en az biri geniş açı mıydı?	
Öğrenciler arkadaşlarının oluşturdukları açıları doğru şekilde ölçtüler mi?	
Öğrenciler oluşturdukları açılar için verilen tabloyu eksiksiz doldurdu mu?	
Öğrencilerin iplerle yaptıkları resimde dik açı doğru şekilde gösterilmiş mi?	
Öğrencilerin iplerle yaptıkları resimde dar açı doğru şekilde gösterilmiş mi?	
Öğrencilerin iplerle yaptıkları resimde geniş açı doğru şekilde gösterilmiş mi?	

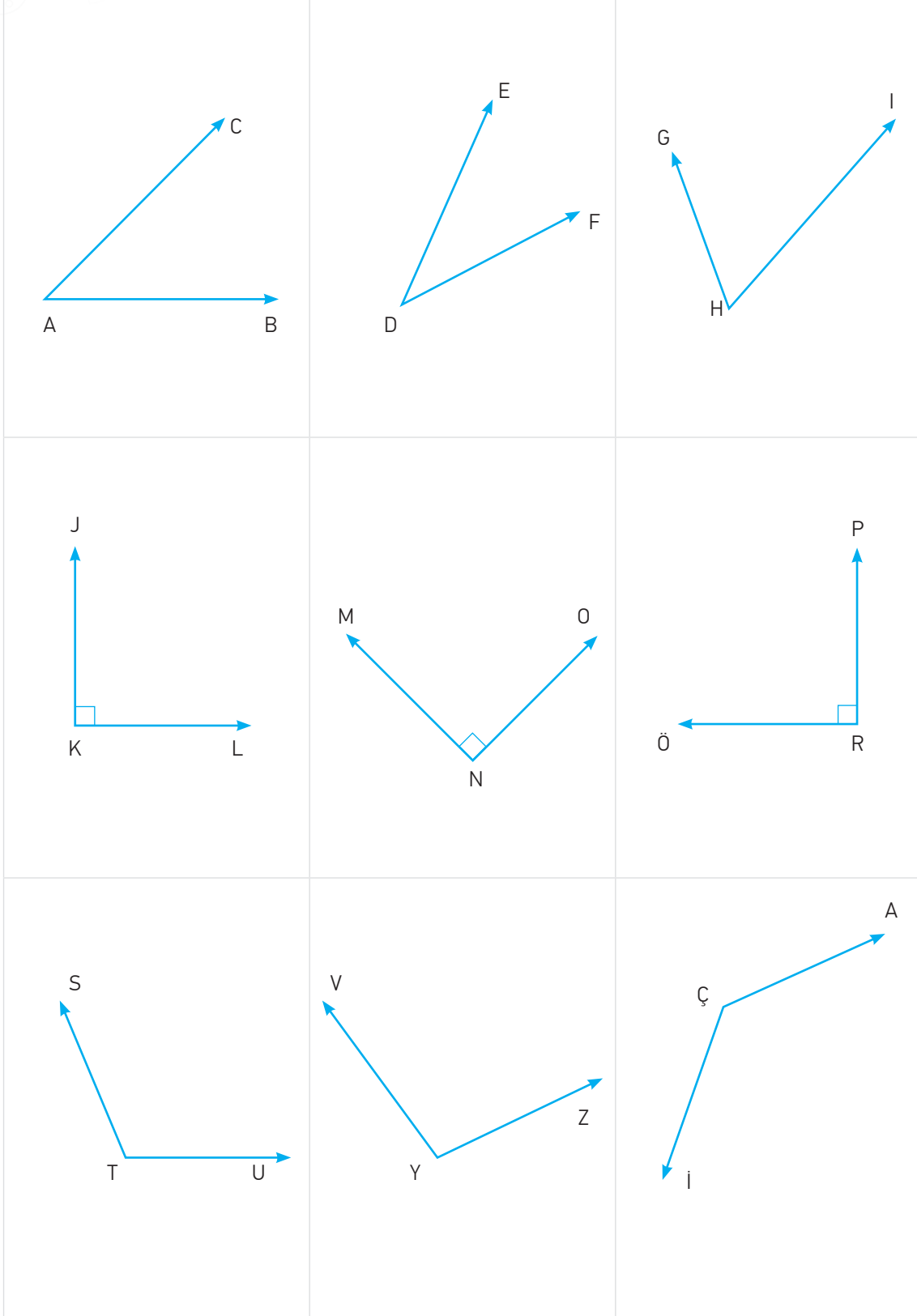

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek-33

Açıların türlerini belirleme kart gösterme

3.24. Biçimlendirici değerlendirme etkinlik örneği-24

Ders	Fen Bilimleri
Sınıf düzeyi	4
Öğrenme alanı	Fiziksel Olaylar
Alt öğrenme alanı	Aydınlatma Teknolojileri
Değerlendirilecek Göstergeler	<ul style="list-style-type: none">Aydınlatma araçları hakkında araştırma yapma.Aydınlatma aracını tasarlama. Bu göstergeler F.4.5.1.2. kazanımı ile ilgili olup bireylerin bu göstergelerden birine, birkaçına veya tamamına ulaşması beklenmektedir.
Beceriler, tutum ve değerler	Fen ve mühendislik uygulamaları hakkında temel bilgiler kazanma, birey, çevre ve toplum arasındaki karşılıklı etkileşimi fark etme, toplum, ekonomi ve doğal kaynaklara ilişkin sürdürülebilir kalkınma bilincini geliştirme, mühendislik ve tasarım becerilerini geliştirme.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme aracı (araçları) ve kullanıma gerekçesi:

Araştırma notu

- Araştırma notu yardımı ile öğretmen, öğrencilere yazılı dönüt verecektir.

Çalışma yaprağı ve puanlama anahtarı

- Tasarım bittikten ve dereceli puanlama ölçeği ile öğrenciye dönüt verildikten sonra öğrenci, 2. çalışma yaprağı (Ek-35) yardımıyla tasarladığı deneyi yapar, verileri kaydedip yorumlar. Sonunda puanlama anahtarı ile öğrenciye yazılı dönüt verilir.

Uygulamaya yönelik yönergeler

- Öğrencilerinizden aydınlatma araçlarına örnek vermelerini isteyiniz.
- Gelen cevapları tahtaya yazınız.
- Örnek olarak söylenemeyen aydınlatma araçlarını siz tamamlayınız.
- Öğrencilerinizden aydınlatma araçları hakkında bireysel araştırma yapmalarını isteyiniz.
- Araştırma sonucunda kısa bir rapor hazırlamaları gerektiğini belirtiniz.
- Öğrencilerinizin hazırladığı raporları kontrol ederek varsa bilgi eksikliklerini gideriniz.
- Öğrencilerinize bir aydınlatma aracı tasarlayacağınızı söyleyiniz.
- Öğrencilerinize Ek-34'te bulunan çalışma yaprağı ile tasarım yaparken öncelikle planlama kutusunu (çalışma yaprağı) doldurmalarını isteyiniz.
- Bu çalışma yaprağı, tasarlanacak aydınlatma aracının genel özelliklerini, tasarım yaparken dikkate alınacak özellikleri ve taslak tasarımını içermelidir.
- Öğrenciler taslak çalışması sonrası öğretmenden dönüt aldıktan sonra tasarım sonlandırılacaktır.

Öğrenci başarısına dönüt verme

- Öğrencilerin hazırlamış oldukları raporlara yazılı veya sözlü dönüt verebilirsiniz.
- Araştırma sonucunda tasarım yapmada zorluk yaşayanlara ek kaynaklar verilebilir, tartışarak yol gösterilebilir.
- Ön tasarım değerlendirmesinde sorunlar yaşadığı düşünülen öğrencilere sözlü dönüt verilebilir.
- Konu alan bilgisinde yetersiz olduğu düşünülen öğrenciler konu alan bilgisinde daha yeterli olduğu düşünülen öğrenciler ile eşleştirilebilir ve ikili çalışma (akran desteği) yaptırılabilir.
- Başarılı tasarımlar sınıf aydınlatmasında kullanılarak öğrencilerin motive olmaları sağlanabilir.
- Bütün bunlara rağmen eğer hâlâ öğrenciler istenilen düzeye ulaşamamış ise o zaman öğretim tekniklerinizi ve stratejilerinizi gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek-34

Öğrencinin Adı Soyadı :
Numarası :
Şubesi :
Tarih :
Ödevin İsmi :

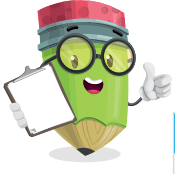

Gelecekte aydınlatma araçları

"Fırtınalı bir günde Burak koşarak ahşap bir kulübenin içine girdi. Etraf çok karanlıktı. Cebindeki el fenerini yakarak önünü görmeyi başardıktan sonra yürümeye başladı. Merdivenlerden aşağıya indi. Odanın ortasında uzay gemisine benzer bir araç olduğunu gördü. Yaklaştı ve el fenerini araca doğrulttu, aracın kapısının önünde olduğunu gördü. İçeri girdi, kapı arkasından hızlıca kapandı ve araç havalandı. Burak korkudan bayılmış olacak ki gözünü açtığı anda ve aracın penceresinden dışarı baktığında çok farklı bir zaman diliminde olduğunu anladı. Araca binerek geleceğe gitmişti. Artık etrafı görmek için el fenerine ihtiyacı yoktu çünkü aydınlatma araçları değişmişti."

Sence Burak'ın gelecekte gördüğü aydınlatma araçları nasıldır? Aşağıdaki değerlendirme kriterlerini dikkate alarak bu aydınlatma aracını/araçlarını tasarlayıp çizerek, tasarımını açıklar mısın?

1. Aydınlatma aracını tasarlarken önce aşağıdaki planlama kutusunu doldurman gerekmektedir.
2. Taslak çalışmanı orada tamamladıktan sonra yeni bir kâğıda tasarımının son halini çizebilirsin.
 - a. Renkli ve detaylı bir çizim yapman gerekiyor.
 - b. Çiziminle beraber tasarladığın aydınlatma aracını bir paragraf uzunluğunda anlatacaksın.
 - c. Aracının özelliklerini aydınlatma araçlarının genel özelliklerini dikkate alarak açıklamak gerekiyor.
 - d. Cümlelerinin yapısına ve genel yazım kurallarına dikkat etmeyi unutma.
 - e. Son olarak, tasarımını teslim etmeden önce değerlendirme rubriğini kullanarak eksik olup olmadığını kontrol et.

Ek-35

Aydınlatma aracı tasarımı planlama sayfam

Tasarlayacağın araç, aydınlatma araçlarının genel özelliklerini içermeli.

Tasarım yaparken dikkate alacağım özellikler:

Taslak tasarım çizimim:

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ek-36

Aydınlatma aracına dair dereceli puanlama anahtarı

Her basamağa 0 ile 20 puan arasında bir puan veriniz.

Tasarım planlama sayfası	0-20
Aydınlatma araçlarının tasarımıda kullanılacak özellikler belirtilmiş ve detaylı açıklama yapılmış.
Taslak çizim detaylı ve aydınlatma aracının özellikleri etiketlenerek çizim üzerinde gösterilmiş.
Tasarım sayfası	
Aydınlatma aracının çizimi renkli ve detayları içeriyor.
Paragraf aydınlatma aracının özelliklerini detaylarıyla anlatıyor ve genel aydınlatma aracı özelliklerine referans veriyor.
Paragrafın cümle yapısı düzgün ve genel yazım kurallarına uygun.
Genel değerlendirme	

4.

BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME SÜRECİNDE PAYDAŞLARLA ETKİLEŞİM

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Biçimlendirici değerlendirme genel anlamda sınıf içi uygulamaları kapsasa da özellikle değerlendirme sonuçlarının yorumlanması ve dönüt verme sürecinde etkileşim içinde olunması gereken bazı paydaşlar bulunmaktadır. Aşağıda, söz konusu paydaşlar ve bu paydaşlarla kurulacak etkileşim içeriği hakkında bilgilere yer verilmiştir:

4.1. Öğrenci

Öğrenme-öğretme sürecinin diğer unsurları gibi ölçme ve değerlendirmenin de odak noktası öğrenci olup biçimlendirici değerlendirmede esas olan, değerlendirme etkinlikleriyle birlikte öğrenme sürecinin geliştirilmesidir. Bu nedenle biçimlendirici değerlendirme uygulamalarında öğrencilerle iş birliği ve etkileşim oldukça önemli bir yer tutmaktadır.

Biçimlendirici değerlendirme uygulamalarında öğrencilerin hazır bulunuşluklarının hangi düzeyde olduğunun bilinmesi için öncelikle onların bilişsel, duyuşsal ve devinışsel açıdan tanınmasını gerektirmektedir. Değerlendirmenin sadece sonucu değil süreci de etkilediği öğrencilere hissettirilmelidir. Bu nedenle değerlendirmenin sadece sınavlardan ibaret olmadığı, bu tür uygulamalarda sınav stresi ve kaygısından çok "Ne kadar öğrendim, Nasıl daha iyi öğrenebilirim?" gibi öğrenmeyi destekleyici soruların önemli olduğu öğrencilere açıklanmalıdır. Bunun yanı sıra biçimlendirici değerlendirme uygulamalarında öğrencilere neleri başardıkları vurgulanarak onları motive edici dönütler verilmeli, bundan sonra daha neleri öğrenmeleri gerektiği açıklanmalı (Mcafee ve Leong, 2012), kullanılanlara benzer veya farklı ne tür uygulamaların yapılmasının istendiği konusunda onlardan da görüş alınmalıdır. Bu uygulamaların öğrencilerin öğrenme sürecini hızlandıracağı ve hedef belirleme noktasında hem öğrenciye hem de öğretmene katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

4.2. Zümre öğretmenleri (okul, ilçe, il)

Biçimlendirici değerlendirme uygulamalarında esas olan öğrenci başarısının sonuç odaklı belirlenmesi ve karşılaştırılması değildir. Bu durum da zümre öğretmenleri arasında rekabet ortamından çok, iş birliği ikliminin hâkim olmasını gerekli kılmaktadır. Okul, okulda bulunmaması durumunda ilçe ve/veya ildeki zümre öğretmenleri; bir araya gelerek dersleri özelinde geliştirdikleri farklı değerlendirme uygulamalarını birbirleriyle paylaşabilirler, öğrenme-öğretme sürecini zenginleştirici değerlendirme uygulamalarının yapılması hususunda birbirlerini teşvik edebilirler, kendi sınıflarındaki dezavantajlı öğrencilere yönelik ne tür uygulamalar yaptıklarını ve ne tür dönütler verdiklerini birbirleriyle paylaşarak üzerinde tartışabilirler. Zümre öğretmenleri arasındaki bu yönde bir etkileşim, biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının daha kapsayıcı ve dinamik bir yapıda olmasına olanak sağlayacaktır.

4.3. Veliler

Velilerin çoğunluğu çocuklarının neyi nasıl öğrendiklerinden çok, onların sınavlarda aldıkları not ve sonuçtaki başarılarıyla ilgilenmektedir. Velilerin bu bakış açısı doğrudan öğrencilere de yansımaktadır. Bu nedenle velilere biçimlendirici değerlendirme sonuçlarının ne anlama geldiği hakkında bilgi verilmelidir. Bu uygulamalar sayesinde öğrencilerin öğrenme sürecinin zenginleşeceği, bu tür değerlendirmede not kaygısının asgari düzeyde olduğu ve asıl olanın öğrenmenin geliştirilmesi olduğu, biçimlendirici değerlendirme ile öğrencilerin kendilerini daha iyi tanıyarak potansiyellerinin farkına varabilecekleri, öğrenme eksikliklerini görerek bunları giderebilme noktasında daha etkili adımlar atabileceği açıklanmalıdır. Çocuklarının öğrenme süreci ile ilgili kendilerine, objektif ölçme ve değerlendirme uygulamalarına dayalı dönütler verilerek onlara öğrenme-öğretme sürecinin önemli bir parçası oldukları sezdirilmelidir.

Bu noktada velileri de sürece dâhil etmek amacıyla onlarla yapılacak toplantılarda/görüşmelerde alternatif rapor formları (öz değerlendirme, gözlem vb.) sunularak görüş ve tepkileri öğrenilebilir (Mcafee ve Leong, 2012). Örneğin, bu alternatif değerlendirme formlarında öğretmen ve öğrencilerin yanı sıra velilere de görüşlerini yazabileceği bölüm(ler) ayrılabilir:

Öğrenci bilgileri
Değerlendirme etkinliği
Öğretmen görüşleri
Ailenin görüşleri/gözlemleri

Şekil 26. Alternatif değerlendirme formu örneği

4.4. Diğer zümre öğretmenleri

Ders öğretim programlarında çeşitli ünite/temalarda farklı disiplinlerle iş birliği gerektiren konular yer almaktadır. Öğretimin yanı sıra değerlendirme uygulamalarında da ilgili disiplinlerin öğretmenleriyle iş birliği içinde olunması süreci daha aktif ve etkili kılacaktır. Bu nedenle, biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının geliştirilmesi ve öğrencilere etkili dönüt verilmesi noktasında, ilgili disiplinlerin öğretmenleriyle görüş alışverişinde bulunulması önemlidir. Ayrıca, biçimlendirici değerlendirme uygulamalarında teknoloji temelli materyallerin hazırlanması kapsamında bilişim-teknoloji öğretmenleriyle iş birliği içinde olunmasının daha nitelikli ölçme ve değerlendirme materyallerinin uygulamaya konulması açısından etkili olacağı düşünülmektedir.

4.5. Okul rehberlik ve özel eğitim öğretmenleri

Biçimlendirici değerlendirme, öğrencileri birbirleriyle karşılaştırmak yerine her bir öğrencinin farklı aşamalarındaki öğrenme gelişim düzeyini karşılaştırmaya odaklıdır. Bu nedenle, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönleriyle tanınması gerekmektedir. Bu noktada, okul rehberlik ve özel eğitim öğretmenlerinin sağladığı destek oldukça önemlidir. Okul rehberlik öğretmenleri, öğrencileri tanınmaya yönelik ölçek, anket, test vb. ölçme araçları uygulayabilir ve sonuçlarını branş öğretmenleriyle paylaşabilirler. Bunun yanında farklı özelliklere sahip öğrencilere ne tür dönütler (fiziksel, sözel vb.) verilmesi gerektiği konusunda da okul rehberlik öğretmenleri ile iş birliği kurulabilir. Özellikle duyuşsal açıdan problemi olan öğrencilere çözüm bulma sürecinde okul rehberlik öğretmenlerinden destek alınırken bilişsel sorunları olan öğrenciler için de özel eğitim öğretmenlerinden destek alınmalıdır. Bu süreçte özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler ile özel yetenekli öğrenciler eğer varsa okullardaki/kurumlardaki destek eğitim odalarına yönlendirilebilir. Okulda okul rehberlik öğretmeni olmaması durumunda öğrenci için okul idaresi (müdür veya görevli müdür yardımcısı) Rehberlik Araştırma Merkezi'nden (RAM) yardım alabilir veya öğrenciyi velinin de izniyle RAM'a yönlendirebilir.

Ölçme-değerlendirme uygulamalarında, öğrencilerin verdikleri cevaplarda bazen onların ruh halinin değiştiğini gösteren izler bulunabilir. Böyle durumlarda da okul rehberlik öğretmeni ve özel eğitim öğretmenlerinin desteğine başvurulabilir. Öğretmenlerin bu iş birliği sürecinde,

- Görüşlere ve katkılara açık olmaları,
- Her şeyi bilmeleri ve yapabilmelerinin mümkün olmadığının farkına varmaları,
- Hangi uzmanlardan nasıl katkı alabileceklerini öğrenmeye çalışmaları beklenmektedir.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4.6. Yöneticiler

Sonuç odaklı değerlendirmenin benimsendiği bir okul ortamında süreç odaklı değerlendirmeler yapabilmek ve süreç odaklı değerlendirmenin benimsenmesini sağlamada okul yöneticisinin önemli bir rolü vardır. Okul yöneticisi;

- Süreç odaklı değerlendirmeyi özendirmeli,
- Öğretmenlerle bu konuda işbirliği yapmalı,
- Süreç odaklı değerlendirmelerde kullanılacak materyallerin teminini ve çoğaltılmasını sağlamalı,
- Süreç odaklı değerlendirmeye dönük hizmet içi eğitimleri organize etmeli,
- Velileri benimsenen değerlendirme türüne dair bilgilendirmelidir.

4.7. Akademisyenler ve diğer uzmanlar

Biçimlendirici değerlendirme uygulamaları öğrencilerin seviyelerine, beklentilerine ve özelliklerine göre değişim gösterebilecek esnek ve dinamik bir yapıda olmalıdır. Bu durum, değerlendirme materyallerinin ve uygulamalarının zenginleştirilmesini gerektirmektedir. Bu noktada öğretmenlerden materyal hazırlanması, uygulama örnekleri oluşturulması, uygun dönütlerin neler olabileceği ve nasıl verileceği gibi konularda ilgili akademisyenlerle ve uzmanlarla iş birliği içinde olmaları beklenmektedir. Özellikle Bakanlık tarafından tüm illerde kurulan Ölçme ve Değerlendirme Merkezlerinde görevli uzmanlarla iş birliği içinde olunması ve onlardan destek alınması da hem materyallerin oluşturulması hem de uygulanmasında sürece katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak, paydaşlarla nitelikli etkileşim, tüm paydaşların etkin bir şekilde biçimlendirici değerlendirme sürecinin içinde yer almalarını sağlayarak sürecin kendini yenilemesi ve geliştirmesine fırsat tanıyacaktır.

KAYNAKÇA

- Akyol, H. (2005). *Türkçe ilkokuma yazma öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akyol, H., Yıldırım, K., Ateş, S., Çetinkaya, F.Ç., Rasinski, T.V. (2014). *Okumayı değerlendirme: Öğretmenler için kolay ve pratik bir yol*. Ankara: Pegemakademi.
- Alıcı, D. (2017). *Performansa dayalı ölçme*. İçinde S. Tekindal (Ed.), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (ss.123-164). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Arter, J. A., Spandel, V., & Culham, R. (1995). Portfolios for assessment and instruction. ERIC Digest. ED 388 890. <https://www.ericdigests.org/1996-3/portfolios.htm>
- Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S. ve Bıçak, B. (2014). *Geleneksel-tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme teknikleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Başol, G. (2015). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bayram, S.,(2001), ACET (Asocation For Educational Commnications And Technology) Conference, Georgia, Atlanta
- Black, P., & Wiliam, D. (1998). *Inside the black box: Raising standards through classroom assessment*. London: NFER Nelson Publishing Company.
- Black, P. ve Wiliam, D. (1998). *Inside the black box: Raising standards through classroom assessment*. *Phi Delta Kappan* 80, 139–144; 146–148.
- Box, C. (2019). *Formative Assessment in United States Classrooms: Changing the Landscape of Teaching and Learning*. Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Bümen, N. T (2006). *Program geliştirmede bir dönüm noktası: Yenilenmiş Bloom Taksonomisi, Eğitim ve Bilim*, 31 (142), 3-14.
- Clarke, S. (2005). *Formative assessment in the secondary classroom*. London: Hodder Murray.
- Clarke, S. (2011). *Formative assessment in the secondary classroom*. London: Hodder Education.
- Clarke, S. (2012). *Active learning through formative assessment*. London: Hodder Education.
- Demirel, Ö. (2002). *Öğretme sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Erdoğan, T. (2006). Yabancı dil öğretiminde portfolyoya dayalı değerlendirmenin öğrenci başarıları ve derse yönelik tutumlarına etkisi (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Gelbal, S. (2013). *Ölçme ve değerlendirme*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Georgi, D., & Crowe, J. (1998). Digital portfolios: A confluence of portfolio assessment and technology. *Teacher Education Quarterly*, 25(1), 73-84.
- Göçer, A. (2014). *Türkçe eğitiminde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Gronlund, N. (1998). *Assessment of student achievement (6th Ed.)*, Boston: Allyn & Bacon.
- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). *The power of feedback*. Review of educational research, 77(1), 81-112.
- Ioannou-Georgiou, S., & Pavlou, P. (2002). *Language Portfolio*. La Nouva Italia Editrice, Kasım Sayısı, 12-21, <http://www.oup.com/elt>
- Irons, A. (2007). *Enhancing learning through formative assessment and feedback*. London: Routledge.

- Johnson D.W., & Johnson, R.T. (2002). Meaningful assessment: A manageable and cooperative process. Allyn ve Bacon, Needham Heights, MA
- Jonassen, D.H., Beissner, K., & Yacci, M. (1993). Structural knowledge: Techniques for representing, conveying, and acquiring structural knowledge. Hillsdale NJ: Erlbaum.
- Kan, A. (2007). Portfolyo değerlendirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 133-144.
- Kaptan, F. (1998), Fen Öğretiminde Kavram Haritası Yönteminin Kullanılması, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14
- Knight, P. (2001) A Briefing on Key Concepts. York: LTSN Generic Centre Assessment Series No.7.
- Kurt, Ş. (2002). *Fizik öğretiminde bütünleştirici öğrenme kuramına uygun çalışma yapraklarının geliştirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kurt, S. ve Ayas, A. (2010). *Bir öğretim teknolojisi olarak çalışma yapraklarının kimyasal reaksiyonların hızı konusunda öğrenci başarısına etkisi*, International Educational Technology Conference, İstanbul, Boğaziçi University.
- Kutlu, Ö., Doğan, C. D. ve Karakaya, İ. (2017). *Ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Lazear, D. G. (1992). Teaching for Multiple Intelligences. Fastback 342. Phi Delta Kappa, PO Box 789, Bloomington, IN 47402-0789.
- Linn, R. L. & Gronlund, N.E. Measurement and Assessment in Teaching. Merrill, Columbus, Ohio. 2000.
- Little, D. (2009). Language learner autonomy and the European Language Portfolio: Two L2 English examples. *Language Teaching*, 42(2), 222-233.
- Mariotti, A.S. ve Homan, S.P. (2001). Linking reading assessment to instruction : an application worktext for elementary classroom teachers. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Mcafee, O. ve Leong, D.J. (2012). *Erken çocukluk döneminde gelişimin ve öğrenmenin değerlendirilmesi ve desteklenmesi*, Ankara, Anı Yayıncılık.
- McManus, S. M. (2008). *A study of formative assessment and high stakes testing: Issues of student efficacy and teacher views in the mathematics classroom* (Yayımlanmamış doktora tezi). North Caroline State Üniversitesi, Raleigh: NC.
- MEB. (2009). *Ortaöğretim tarih 11 dersi öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınevi.
- Nartgün, Z. (2010). *Duyuşsal nitelikler ve ölçülmesi*. In M. Gömleksiz ve S. Erkan (Eds.), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (pp.144-188). Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Okçu, Y. (2007). *Matematik eğitiminde portfolyo değerlendirme* (Yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi.
- Özçelik, D. A. (2010). *Ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Özmen, H. ve Yıldırım, N. (2005). Çalışma yapraklarının öğrenci başarısı üzerine etkisi: Asitler ve bazlar örneği. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 2(2), 125-142.
- Paulson, F.L., Paulson, P.R., & Meyer, C.A. (1991). What makes a portfolio a portfolio? *Educational Leadership*, 48(5), 60-63.
- Popham, W. J. (2005). Classroom assessment: What teachers need to know. Allyn ve Bacon, A Viacom Company, Needham Heights, MA.
- Rolheiser, C., Bower, B., & Stevahn, L. (2000). The portolio organizer: Succeeding with portfolios in your classroom. Alexandria, VA, A.B.D.: Association for Supervision.

- Royer, J.M. (2001). Developing reading and listening comprehension tests based on the sentence verification technique (STV). *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 45, 30-41.
- Royer, J.M., Greene, B.A. ve Sinatra, G.M. (1987). The sentence verification technique: A Practical Procedure for Testing Comprehension. *Journal of Reading*, 30,414-422.
- Saka, A., ve Akdeniz, A.R. (2001). *Biyoloji öğretmenlerine çalışma yaprağı geliştirme ve kullanma becerileri kazandırmak için bir yaklaşım*, Yeni bin yılın başında türkiye'de fen bilimleri sempozyumu, İstanbul, Maltepe Üniversitesi.
- Shaughnessy, M.F. (2005). An interview with James M. Royer about reading and comprehension. *Educational Psychology Review*, 17(3), 273-283.
- Shavelson, R. J., Lang, H., & Lewin, B. (1994). On Concept Maps As Potential "Authentic" Assessments In Science (CSE Technical report No. 388). Los Angeles, CA: National Center for Research on Evaluation, Standards, and Student Testing (CRESST), UCLA.
- Shute, V. (2008). Focus on formative feedback. *Review of Educational Research*, 78(1), 153-189.
- Tedick, D. J., & Klee, C. A. (1998). Alternative Assessment in the Language Classroom. ERIC Dokümanı Servis Numarası: ED 433 720.
- Tekin, H. (2017). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları.
- Turgut, M.F. ve Baykul, Y. (2013). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Turgut, M. F. (1984). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme metotları*. Ankara: Saydam Matbacılık.
- Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (2014). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme metotları*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ulusoy, M. (2006). Evaluation of textbook difficulty and adaptation strategies used in Turkish elementary schools. Unpublished doctoral dissertation, University of Illinois, Illinois.
- Ulusoy, M. ve Çetinkaya, F.Ç. (2012). Cümle doğrulama tekniğinin okuma ve dinlemenin ölçülmesinde kullanılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 460-471.
- Valencia, S. (1990). A portfolio approach to classroom reading assessment: The whys, whats, and hows. *The Reading Teacher*, 43(4), 338-340.
- Wiliam, D. (2010). An integrative summary of the research literature and implications for a new theory of formative assessment. In H. L. Andrade ve G. J. Cizek (Eds.), *Handbook of formative assessment* (pp. 18-40). New York, NY: Routledge.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK)/Dünya Bankası. (1998). Fakülte-Okul İş birliği Kılavuzu. Ankara: Yükseköğretim Kurulu.<http://docplayer.biz.tr/6857859-Fakulte-okul-isbirligi.html>
- Yaman, F. (2017). Kimya da kavram öğretiminde kullanılan grafiksel araçlar. Ayas, A. & Sözbilir, M (Ed.), *Kimya Öğretimi Öğretmen Eğitimcileri, Öğretmenler ve Öğretmen Adayları için İyi Uygulama Örnekleri içinde* (s.699-721). Ankara: Pegem Akademi.
- Yorke, M. (2003). Formative assessment in higher education: moves towards theory and the enhancement of pedagogic practice, *Higher Education*, 45, 477-501.

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

Akıcı okuma	Noktalama işaretleri, vurgu ve tonlamalara dikkat edilerek, kelime tekrarı ve geriye dönüşler yapılmadan, heceleme ve gereksiz duruş yapılmayan, anlam ünitelerine dikkat edilerek yapılan okumadır.
Akran değerlendirme	Aynı gruptaki öğrencilerin belli ölçütler çerçevesinde birbirlerini değerlendirme sürecidir. Bu süreç öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini artırır ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirir.
Analoji	Bazı ortak yönleri bulunan iki şey arasındaki benzeşmedir.
Anlam ünitesi	Cümlelerin içindeki kelimelerin bir araya gelerek oluşturdukları anlamlı en küçük birim. Anlam üniteleri dil içerisinde önemli bir role sahiptir ve dile anlaşılabilirlik kazandırır.
Beceri	Kişinin, yatkınlık ve öğrenime bağlı olarak, bir işi başarma, bir işlemi ereğine uygun olarak, gerektiği gibi sonuçlandırma yeteneğidir.
Belirtke tablosu	Hedef davranışlarla, program içeriğinin yani konuların, iki boyutlu bir çizelge üzerinde gösterilmesidir.
Biçimlendirici değerlendirme	Öğrenme gereksinimlerinin belirlenmesi ve öğretimin uygun şekilde ayarlanması için öğrencinin durumunun sık sık ve etkileşimli bir şekilde değerlendirilmesidir.
Bilişsel süreç	Organizmanın bir nesne ya da olayın varlığına ilişkin bilgi edinme ya da bilinçli hale gelme sürecidir.
Boşluk doldurma tekniği	Zihnin tamamlanmamış şeyleri (kelimeler, düşünceler, imgeler) bir bütün hâlinde görmeye çalışma ilkesi, bu tekniğin altında yatan temel düşüncedir. Bu teknik; metinlerin okunabilirliği, okunan metne bağlı olarak öğrencilerin okuma düzeyleri, öğrencilerin metinle ilgili kelime hazne düzeyleri, öğrencileri dil becerileri ve genel okuduğunu anlama düzeyleri belirtenebilir.
Cümle doldurma tekniği	Öğrencilerin ve öğretmenlerin kullandıkları metinleri temel alarak okuma ve dinlemenin değerlendirilmesinde kullanılabilecek bir ölçme yöntemi. Bu teknik Royer, Hastings ve Hook tarafından 1979 yılında geliştirilmiştir. Araştırmalar, cümle doğrulama tekniğinin geçerli, güvenilir ve kullanımı kolay bir test olduğunu göstermektedir.
Çalışma yaprağı	Herhangi bir konunun öğretimi sürecinde öğrencilerin yapması gerekenlerin belirtildiği işlem basamaklarını içeren, bilgilerini kendi kendilerine yapılandırmalarına yardım eden ve aynı anda tüm sınıfın verilen etkinliğe katılımını sağlayan materyaller.
Değerlendirme	Ölçme sonuçlarını bir kriter/ölçüt ile karşılaştırarak karar vermedir.
Dereceli puanlama anahtarı / rubrik	Öğrencinin gerçekleştirdiği bir çalışmaya ilişkin performansını, belirlenen ölçütler bakımından yetersizden yetkine doğru belirleyen puanlama anahtarıdır. Herhangi bir çalışmanın puanlanması için geliştirilmiş ölçütleri içeren bir araçtır. Dereceli puanlama anahtarı bütüncül ve analitik olarak iki grupta incelenebilir.
Devinişsel alan	Fiziksel hareketi, hareketset beceri alanını kullanmayı ve koordinasyonu içerir. Psikomotor davranışlar zihin-kas koordinasyonu ile yapılan davranışlardır.
Dilsiz harita	Coğrafya bilimi başta olmak üzere haritacılık gibi alanlarda sıklıkla kullanılır. Dilsiz harita üzerinde hiçbir şekilde yazı bulunmayan belirli bir ülke, bölge ya da yerin haritasıdır. Harita üzerinde coğrafi bölgeler renklendirilir, dilsiz haritalar bazen sadece bembeyaz da olmaktadır. Dilsiz haritalarda herhangi bir yazı karalama bulunmaz, boş olarak sunulur üzerinde değişiklikler daha sonra yapılır.
Diyafram	Herhangi bir olayın gelişimini, değişimini gösteren grafiklerdir.
Dönüt / geri bildirim	Dönüt, öğrenme hedefleri doğrultusunda yaptırılan bir etkinlikle ilgili olarak öğrencinin süreçteki performansının veya başarı düzeyinin incelenerek yorumlanması ve geliştirilmesi için sağlanan sözlü ve yazılı açıklamadır.
Geçerlik	Ölçme aracının ölçülmek istenen özelliği, başka bir özelliğe karıştırmadan, amaca uygun olarak ölçmesidir.
Gösterge	Bir şeyi göstermeye, belirtmeye yarayan, bir başka şeyin yerini alabilecek nitelikte olduğundan kendi dışında bir şey gösteren her türlü şeydir.
Gözlem	Bir olayın, bir gerçeğin ya da bir nesnenin niteliklerini öğrenmek, bilmek amacıyla, onun özenli, planlı ve dikkatli bir biçimde ele alınıp, gözetlenip incelenmesi işidir.

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Gözlem formu	Gözlem işinin kayıt altına alındığı belgedir.
Güdü	Bilinçli veya bilinçsiz olarak davranışı doğuran, sürekliliğini sağlayan ve ona yön veren herhangi bir güçtür.
Güvenirlilik	Ölçme aracının hatasız ölçme yapabilme durumunu gösterir. Başka bir deyişle, bir ölçme işleminin tekrarlanmasında sonuçların birbirine benzer olma derecesidir.
Hazırbulunuşluk	Bireyin yaşı, gelişimi, olgunluk seviyesi, tutumu, motivasyonu ve sağlık durumu yeni öğrenme ortamında etkili olan unsurlardır.
Hikâye haritası yöntemi	Hikâye elementlerinin kavranması açısından çocuklara yardımcı olan, hatırlama yeteneğini geliştiren, aktif katılıma artıran, çocuğun önemli bilgi ile önemsiz bilgiyi ayırt etmesini sağlayan metin işleme yöntemidir.
İmge	Duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri, görüntüsüdür.
Kavram haritası	Kavramlar arasındaki ilişkiyi gösteren grafiksel araçtır.
Kavram karikatürü	Günlük yaşamla ilgili bilimsel bir olaya ilişkin olası düşünceleri karikatür tarzındaki karakterler aracılığıyla tartışma imkanı sunan görsel araçlardır.
Kavram yanılgısı	Öğrenen bireyin herhangi bir konuda öğretmenlerinin anlattıklarından farklı tarzda bilimsel gerçeklere uymayacak şekilde düşünmesidir.
Kazanım	Yapılandırıcı yaklaşım çerçevesinde, öğrencinin beklenen başarıyı nasıl göstereceğinin ifade edilmesidir.
Kelime ayırt etme	Kelimeyi hem doğru seslendirme hem de anlamını bilmektir. Kelime ayırt etme, kelime tanımayı kapsar.
Kelime tanıma	Öğrenciye verilen kelime veya kelimeleri doğru bir şekilde seslendirmesidir.
Kontrol listesi	Öğrencinin bir davranışı öğrenmesi ya da bunun değerlendirilmesi evresinde neleri, hangi sıra ile ve nasıl yapacağını izlemek amacıyla kullanılan araçtır.
Metafor	Bir sözcüğün alışılmış anlamı dışında kalan bir anlamda kullanılmasıdır.
Okul ve sınıf tabanlı değerlendirme	Öğrencinin ihtiyaç ve yetenekleri temelinde, «ulusal müfredat genelinde ve ötesinde, öğrencinin performansını kaydetmek ve kazanımlarının profilini ortaya koymak» için kullanılan alternatif yöntemlerdir.
Okunabilirlik	Okuyucu tarafından bir metnin kolay ya da güç anlaşılır olmasıdır.
Ölçme	Gözlem sonuçlarının sayı veya sembollerle ifade edilmesidir.
Örüntü	Cisimlerin, şekillerin, harflerin ve sayıların bir kurala göre düzenli bir biçimde sıralanması ile oluşturulan dizelerdir.
Öz değerlendirme	Belli bir konuda bireyin kendi kendisini değerlendirmesidir. Öz değerlendirme öğrencilerin kendilerini keşfetmelerine, güçlü ve zayıf yönlerini tanımalarına yardımcı olur. Kendi performans ve gelişimlerini bağımsız olarak ve gerçekçi şekilde değerlendirmeye yönlendirir.
Performansa dayalı değerlendirme	Öğrencinin bilgi ve becerisinin ölçme sonucunda ortaya çıkan bir ürün (makale, resim vs.) olarak değerlendirilmesi.
Portfolyo (ürün dosyası)	Öğrencilerin belirli bir zaman diliminde, belirli amaç dahilinde becerilerini, yeteneklerini, zayıf ve güçlü yönlerini öğrenme alanları ile ilişkili olarak göstermiş çaba ve ilerleme ile gelmiş oldukları başarı düzeyini yansıtan ürünlerden oluşan; çalışma koleksiyonu, sistemli ve amaçlı olarak oluşturulan gelişim dosyalarıdır.
Prozodik okuma	Prozodi; tonlama, vurgulama ve zamanlamayı içeren, akıcı okumanın en önemli alt boyutlarından biridir. Bu özelliklerin okuma işine yansıtılması da “prozodik okuma” olarak adlandırılır ve dilin kendine özgü melodisi sesli okumada görülebilir. Prozodik okuma, kendi içinde tonlama, vurgulama, anlama göre sesi alçaltma ve yükseltme ile cümledeki duraksama yerlerinde noktalama işaretlerine uymayı, anlam ünitelerini dikkate almayı ve dilin sözdizimi kuralları ile uyumlu olmayı gerektirmektedir.

Sonuç değerlendirme	Ölçme işlemi sonucunda öğrencinin ne kadar öğrendiğini ortaya koymak (puan vermek) için yapılan değerlendirmedir.
Süreç değerlendirme	Öğrenenlerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak tamamlamaları gereken eksiklikler konusunda hem öğretmene hem de öğrenciye dönüt vermek, öğrencilerin süreç içerisindeki ilerleme aşamalarını görmelerini sağlamaktır. Süreç odaklı ölçme-değerlendirmede öğrenenden bilgiyi hatırlaması değil, bilgiyi uygulaması, analiz-sentez etmesi, değerlendirmesi beklenmektedir. Dolayısıyla amaçtan bağımsız değerlendirme, özgün (authentic) görevler, bilginin yapılandırılması, ortam odaklı değerlendirme ve çoklu bakış açıları öne çıkan unsurlar olmuştur.
Taksonomi	İstendik davranışların basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta, birbirinin önkoşulu olacak şekilde aşamalı sıralanmasıdır.
Tanılayıcı dallanmış ağaç	Tanılayıcı Dallanmış Ağaç (TDA) belli bir konuda öğrencilerin neleri öğrendiğini ve neleri öğrenmediğini belirlemek için kullanılan tekniklerdendir. Özellikle öğrencilerin yanlış algılamalarını ve yanlış stratejilerini ortaya çıkarmak için kullanılır.
Yapılandırılmış grid	Numaralı kutucuklardan oluşan yapının içinde bilginin sunulması, uygun kutucukların öğrenciler tarafından seçilmesi ve seçilen bu kutucukların mantıksal olarak sıralanmasını gerektiren bir takım sorulara cevap verilmesi ile oluşmuş bir araçtır. Öğrencilerin bilişsel yapılarının ortaya çıkarılabilmesi için sınıfta kullanılabilen etkin bir grafiksel öğretme-öğrenme aracıdır.
Yönerge	Herhangi bir konuda tutulacak yol için öğreticinin öğrenciyi belirli bir esasa dayandırılarak yönlendirmesidir.